

ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ SERAPHIM ROSE

Η ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ
και η
ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΟΥ ΜΕΛΛΟΝΤΟΣ

«Πλατεία η πύλη και ευρύχωρος η οδός η απάγουσα εις την απώλειαν, και πολλοί εισιν οι εισερχόμενοι δι' αυτής. ότι στενή και τεθλιμμένη η οδός η απάγουσα εις την ζωήν, και ολίγοι εισίν οι ευρίσκοντες αυτήν. Προσέχετε δε από των ψευδοπροφητών, οίτινες έρχονται προς υμάς εν ενδύμασι προβάτων, έσωθεν δε εισι λύκοι άρπαγες. από των καρπών αυτών επιγνώσεσθε αυτούς...

Ου πας ο λέγων μοι Κύριε Κύριε, εισελεύσεται εις την βασιλείαν των ουρανών, αλλ' ο ποιών το θέλημα του πατρός μου του εν τοις ουρανοίς. πολλοί ερούσί μοι εν εκείνη τη ημέρα, Κύριε, Κύριε, ου τω σω ονόματι προεφητεύσαμεν, και τω σω ονόματι δαιμόνια εξεβάλομεν, και τω σω ονόματι δυνάμεις πολλάς εποιήσαμεν; και τότε ομολογήσω αυτοίς ότι ουδέποτε έγνων υμάς· αποχωρείτε απ' εμού οι εργαζόμενοι την ανομίαν.

Πας ουν όστις ακούει μου τους λόγους τούτους και ποιεί αυτούς, ομοιώσω αυτόν ανδρί φρονίμω, όστις ωκοδόμησε την οικίαν αυτού επί την πέτραν» (Ματθ. 7:14-16, 21-24).

Περιεχόμενα

- [Πρόλογος στην τέταρτη έκδοση](#) 5
- [Πρόλογος συγγραφέα](#) 8
- [Εισαγωγή](#) 10
  - ο 1. Ο «Διάλογος με μη χριστιανικές θρησκείες» 10
  - ο 2. «Χριστιανικός» και μη χριστιανικός Οικουμενισμός 12
  - ο 3. «Η Νέα Εποχή του Αγίου Πνεύματος» 14

- 4. Το παρόν βιβλίο 15
- 1. Οι «μονοθεϊστικές» θρησκείες: Έχουμε τον ίδιο Θεό με τους μη Χριστιανούς; 16
- 2. Η δύναμη των ειδωλολατρικών θεών: Η επίθεση του Ινδουισμού στο Χριστιανισμό 19
  - 1. Τα θέλητρα του Ινδουισμού 19
  - 2. Ένας πόλεμος δογμάτων 21
  - 3. Ινδουϊστικοί τόποι λατρείας και πρακτικές 23
  - 4. Προσηλυτισμός στη Δύση 25
  - 5. Ο σκοπός του Ινδουισμού: Η παγκόσμια θρησκεία 28
- 3. Το «θαύμα» ενός φακίση και η προσευχή του Ιησού 30
- 4. Ο ανατολικός διαλογισμός εισβάλλει στο Χριστιανισμό 33
  - 1. «Χριστιανική γιόγκα» 34
  - 2. «Χριστιανικό Ζεν» 35
  - 3. Υπερβατικός διαλογισμός 37
- 5. Η «Νέα Θρησκευτική Συνειδητότητα:» Το πνεύμα των ανατολικών Λατρειών στη δεκαετία του 1970 40
  - 1. Οι Hare Krishna στο San Francisco 40
  - 2. Ο γκουρού Maharaj-ji στο γήπεδο Astrodome του Huston 41
  - 3. Ταντρική γιόγκα στα βουνά του Νέου Μεξικού 43
  - 4. Εκπαίδευση Zen στη Βόρεια California 44
  - 5. Η νέα «πνευματικότητα» εναντίον του Χριστιανισμού 46
- 6. «Σημεία από τον ουρανό» : Μια Ορθόδοξη Χριστιανική κατανόηση των UFO 48
  - 1. Το πνεύμα της επιστημονικής φαντασίας 48
  - 2. Οι θεάσεις UFO και η επιστημονική διερεύνησή τους 51
  - 3. Τα έξι είδη επαφών με UFO 55
  - 4. Εξήγηση του φαινομένου των UFO 60
  - 5. Το νόημα των UFO 65
- 7. Η «χαρισματική αναζωπύρωση» ως σημείο των καιρών 69
  - 1. Η πεντηκοστιανική κίνηση του 20^{ου} αιώνα 69
  - 2. Το «Οικουμενικό» πνεύμα της «Χαρισματικής αναζωπύρωσης» 71

- 3. «Γλωσσολαλιά» 73
- 4. «Χριστιανικός» Μεντιουμισμός 75
- 5. Πνευματική πλάνη 81
  - Α. Συμπεριφορά κατά τις «πνευματικές» εμπειρίες 83
  - Β. Σωματικές εκδηλώσεις της «χαρισματικής» Εμπειρίας 85
  - Γ. «Πνευματικά δώρα» που συνοδεύουν τις «χαρισματικές» εμπειρίες 88
  - Δ. Η νέα «έκχυση του Αγίου Πνεύματος» 88
- Παράρτημα ελληνικής έκδοσης: «Αυτό το πνεύμα δεν είναι το Άγιο Πνεύμα» 94
- 8. Συμπέρασμα: Το πνεύμα των εσχάτων καιρών 95
  - 1. Η «χαρισματική αναζωπύρωση» ως σημείο των καιρών 95
    - Α. Μια «Πεντηκοστή χωρίς Χριστό» 95
    - Β. Ο «νέος Χριστιανισμός» 96
    - Γ. «Ο Ιησούς έρχεται σύντομα» 97
    - Δ. Πρέπει η Ορθοδοξία να συμμετάσχει στην αποστασία; 99
    - Ε. «Τεκνία, εσχάτη ώρα εστί» 101
  - 2. Η θρησκεία του μέλλοντος 102
- Επίλογος: Το Jonestown και η δεκαετία του 1980 106
- Επίλογος στην τέταρτη έκδοση: Σημεία της θρησκείας του μέλλοντος στη δεκαετία του 1990 109
  - 1. Η Νέα Εποχή 109
  - 2. Η ευλογία του Toronto 110
  - 3. Τα UFO στον σύγχρονο νου 111
  - 4. Το σχέδιο για τη Νέα Εποχή 112
  - 5. Παγκοσμιοποίηση 113
  - 6. Ψεύτικη ενότητα και εκλεκτισμός δίχως ρίζες 113
  - 7. Συμπέρασμα 114
- Παράρτημα στην τέταρτη έκδοση: Μεταστροφή ενός Ινδού βραχμάνου στο Χριστιανισμό 115

Πρόλογος στην τέταρτη έκδοση

Στις 10 Μαΐου του 1976, ο π. Σεραφείμ Ρόουζ οδηγούσε προς τον τόπο διαμονής του, στο μοναστήρι του αγίου Γερμανού στα βουνά της Βόρειας Alaska. Ερχόταν από το Oregon, όπου είχε πάρει ένα φορτίο από το πρωτοεκδιδόμενο βιβλίου του «Η Ορθοδοξία και η θρησκεία του μέλλοντος» - ένα βιβλίο που μια μέρα θα γινόταν πνευματικός δυναμίτης, ιδιαίτερα στη Ρωσία. Το βιβλίο ήταν μια εξέταση των σύγχρονων θρησκευτικών φαινομένων, συμπτωμάτων της «νέας θρησκευτικής συνείδησης» η οποία προετοίμαζε το δρόμο για μια παγκόσμια θρησκεία και σηματοδοτούσε την αρχή μιας «δαιμονικής πεντηκοστής» στους εσχάτους καιρούς. Ποτέ πριν δεν είχε γραφτεί μια τόσο διεισδυτική ανάλυση των πνευματικών ρευμάτων του 20^{ου} αιώνα, επειδή μέχρι τώρα κανείς δεν τα είχε μελετήσει τόσο επισταμένα, με βάση την άχρονη σοφία των Αγίων Πατέρων.

Στην αρχή και στο μέσον της δεκαετίας του 1970, όταν ο π. Σεραφείμ έγραφε το βιβλίο του, πολλά από τα φαινόμενα που περιέγραφε θεωρούνταν μέρος ενός παρεκτρεπόμενου «περιθωρίου». Αλλά εκείνος είδε αυτό που ερχόταν: είδε ότι το «περιθώριο» θα γινόταν όλο και περισσότερο το κυρίαρχο ρεύμα, είδε την τρομακτική ενότητα σκοπού πίσω από ένα μεγάλο φάσμα εξωτερικά ξεχωριστών φαινομένων, και είδε το αποτέλεσμα όπου αυτά στόχευαν να διαγραφεται απειλητικό στον ορίζοντα. Καθώς ταξίδευε νότια με το βιβλίο, το οποίο επρόκειτο να ρίξει τη μάσκα των πιο απατηλών μορφών δαιμονικής πλάνης του καιρού μας, ταίριαζε να σταματήσει σ' ένα πυρήνα του νεοπαγανισμού στην Αμερική: Το όρος Shasta. Θεωρούμενο από κάποιους ως ιερό βουνό των αρχικών Ινδιάνων κατοίκων, το όρος Σάστα ήταν από καιρό κέντρο αποκρουστικών δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων, που τώρα αυξάνονταν εκεί. Ο π. Σεραφείμ οδήγησε μέρος του ανηφορικού δρόμου με το φορτίο του από βιβλία. Στάθηκε στη σκιά του τεράστιου βουνού, σ' ένα σημείο όπου γίνονταν συχνά νεοπαγανιστικές γιορτές, και έψαλε πασχαλινούς ύμνους, έψαλε για την Ανάσταση του Χριστού

και τη νίκη Του πάνω στο σατανά και το νόμο του θανάτου. Στο μυαλό του ήρθε μια σκέψη που του είχε ξανάρθει παλιότερα: «Θα 'πρεπε να έρθει ένας Ορθόδοξος ιερέας και να ευλογήσει το βουνό με αγιασμό»! Αργότερα, μετά τη χειροτονία του σε ιερέα, θα επέστρεφε να ευλογήσει το βουνό. Αλλά το βιβλίο του θα έκανε περισσότερα: θα μετακινούσε βουνά.

1. Πως « γεννήθηκε» αυτό το βιβλίο

Οι σπόροι του βιβλίου «Η Ορθοδοξία και η θρησκεία του μέλλοντος» υπήρχαν στον π. Σεραφείμ για αρκετό καιρό. Στις αρχές της δεκαετίας του 1960 είχε αρχίσει ένα μνημειώδες έργο, «Το βασίλειο του ανθρώπου και η βασιλεία του Θεού, το οποίο θα ιχνηλατούσε τα φιλοσοφικά, πνευματικά και κοινωνικά ρεύματα των τελευταίων 900 ετών, και θα περιελάμβανε ένα μεγάλο κεφάλαιο με τίτλο «Ορθόδοξη χριστιανική πνευματικότητα και "νέα πνευματικότητα"». Για χρόνια ο σύντροφός του στη μοναχική ζωή, π. Γερμανός, τον ωθούσε να ολοκληρώσει το μέγα έργο του, αλλά ο π. Σεραφείμ το ματαίωνε λέγοντας ότι ήταν πολύ μεγάλο για να το αναλάβει μαζί με όλα τα άλλα καθήκοντα που είχε στην αδελφότητα, και ότι επιπλέον ήταν πολύ διανοουμενίστικο και αφηρημένο. «Χρειαζόμαστε κάτι πιο πρακτικό», είπε. Εκείνον τον καιρό η κατανόηση της Ορθόδοξης παράδοσης από μέρους του είχε βαθύνει αξιοσημείωτα, τόσο από τη μελέτη όσο και από το προσωπικό του αγώνα, και ήταν περισσότερο ικανός να αντιπαραβάλλει την ψευδοπνευματικότητα με μια επιβλητική όψη γνήσιας, σοβαρής και σωτηριώδους πνευματικής ζωής. Ειρωνικά, καθώς είχε αυξηθεί τόσο σε εσωτερική όσο και σε εξωτερική γνώση από τα μέσα της δεκαετίας του 1960, τα γραπτά του δεν είχαν γίνει πιο πολύπλοκα και αφηρημένα, αλλά πιο προσιτά, κατανοητά, ουσιώδη και εύστοχα.

Το 1971, ο π. Σεραφείμ άρχισε να γράφει και να συνθέτει κεφάλαια για την «Ορθοδοξία και τη θρησκεία του μέλλοντος», δημοσιεύοντάς τα σε συνέχειες στην εφημερίδα της αδελφότητας «Ο Ορθόδοξος Λόγος». Τέσσερα χρόνια μετά, την Παρασκευή της Διακαινησίμου, 9 Μαΐου 1975, οι πατέρες τελείωσαν την εκτύπωση της πρώτης έκδοσης του

βιβλίου. Εξαντλήθηκε τόσο γρήγορα, που χρειάστηκε να γίνει δεύτερη εκτύπωση τον Αύγουστο. Το βιβλίο είχε αγγίξει μια ευαίσθητη χορδή, και η ζήτησή του αυξήθηκε. Το μοναστήρι έλαβε επιστολές κι επισκέψεις από πολλούς ανθρώπους που είχαν απαλλαγεί από πνευματική πλάνη αφού το διάβασαν.

2. Η διαύγεια ενός πατερικού νου

Τον τελευταίο αιώνα, ο Ρώσος Ορθόδοξος φιλόσοφος Ιβάν Κιρεγιέφσκυ διασαφήνισε πως η απόκτηση του πατερικού νου κάνει κάποιον ικανό να δει αυτό που οι άλλοι δεν μπορούν: «Ένας Ορθόδοξος νους στέκεται στο σημείο όπου συναντιούνται όλοι οι δρόμοι. Κοιτά προσεκτικά κάθε δρόμο και, από τη μοναδική του πλεονεκτική θέση, παρατηρεί τις συνθήκες, τους κινδύνους, τις χρήσεις, και τον τελικό προορισμό κάθε δρόμου. Εξετάζει κάθε δρόμο από την πατερική σκοπιά, καθώς οι προσωπικές του πεποιθήσεις έρχονται σε πραγματική, όχι υποθετική, επαφή με την περιβάλλουσα κουλτούρα». Αυτά τα λόγια περιγράφουν ακριβώς τον π. Σεραφείμ και εξηγούν γιατί τα γραπτά του φαίνονται τώρα τόσο προφητικά. Δεν είναι ότι ήταν ένας θεϊκά εμπνευσμένος προφήτης στον οποίο είχαν αποκαλυφθεί τα μυστήρια του μέλλοντος. Μάλλον είναι ότι είχε αποκτήσει τον ορθόδοξο πατερικό νου, το νου των αρχαίων Αγίων Πατέρων· και με αυτόν διέκρινε που κατευθυνόταν ο κάθε δρόμος της περιορούσας κουλτούρας και η γενική πνευματική της κατεύθυνση.

Όταν ο π. Σεραφείμ έγραφε στα μέσα της δεκαετίας του 1970 για τους κινδύνους των νεοπαγανιστικών «λατρειών», υπήρχαν κι άλλοι παρατηρητές των «λατρειών» (παρ' ότι δεν εισακούονταν τόσο πολύ, όσο το 1979, οπότε ο «τρόμος των λατρειών» χτύπησε την Αμερική, στο ξύπνημα της σφαγής του Jonestown). Χωρίς τις πατερικές αρχές της πνευματικής ζωής πάντως, οι παρατηρητές αυτοί δεν ήταν ικανοί να συλλάβουν την υποκείμενη ενότητα πίσω από τα φαινόμενα των UFO, των ανατολικών θρησκειών και της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» - φαινόμενα που χρησιμοποιούν μεντιουμιστικές τεχνικές για να έρθουν

σε επαφή με εκπεσόντα πνεύματα κάτω από διαφορετικές μεταμφιέσεις.

Τώρα που το κίνημα της Νέας Εποχής έχει γίνει τόσο ορατό και ισχυρό, κυκλοφορεί ένας αριθμός «προειδοποιητικών» βιβλίων από Χριστιανούς συγγραφείς. Το 1983, ένα χρόνο μετά το θάνατο του π. Σεραφείμ, ένα από αυτά τα βιβλία έγινε μπεστ σέλλερ – πρώτο σε πωλήσεις ανάμεσα στους Προτεστάντες Χριστιανούς: «Οι κρυμμένοι κίνδυνοι του ουρανού τόξου: Το κίνημα της Νέας Εποχής και η επερχόμενη εποχή της βαρβαρότητας», της δικηγόρου Constance Cumbey. Παρ' ότι το βιβλίο αυτό δεν είναι επίσης πληροφορημένο για τις πατερικές αρχές και μπορεί να περιέχει κάποιες υπερβολές, ήρθε σαν ένας πολύ απαραίτητος οδηγός εξόδου του χριστιανικού κόσμου από την πλάνη, αποκαλύπτοντας γεγονότα ελάχιστα γνωστά σχετικά με τις ρίζες του κινήματος της Νέας Εποχής, και σχετικά με τους συνεργαζόμενους θρησκευτικούς, πολιτικούς, οικονομικούς, περιβαλλοντικούς οργανισμούς και οργανισμούς υγείας, που απεργάζονται τη «Νέα Τάξη Πραγμάτων». Αφ' ότου κυκλοφόρησε το βιβλίο, η Constance Cumbey άρχισε μια περιοδεία με ομιλίες, εμφανιζόμενη πολλές φορές στην τηλεόραση και στο ραδιόφωνο, δίνοντας συνεντεύξεις και συζητώντας με εξέχοντες ηγέτες της Νέας Εποχής, όπως ο Benjamin Creme. Τότε, το 1989, έπεσε πάνω στην «Ορθοδοξία και τη θρησκεία του μέλλοντος». Αυτό το βιβλίο, γραμμένο από κάποιον προηγούμενό της σ' αυτό το πεδίο, ήταν γι' αυτήν σαν αποκάλυψη. Έγραψε στην αδελφότητα του αγίου Γερμανού: «Κάποιος άγνωστος ευεργέτης μου έστειλε ένα αντίτυπο του βιβλίου του π. Σεραφείμ σχεδόν πριν από ένα χρόνο, και το θεωρώ το πιο σημαντικό βιβλίο που έχω διαβάσει πάνω σ' αυτό το θέμα μέχρι σήμερα. Διαβάζοντας τον π. Ρόουζ είναι σαν να πίνεις καθαρό νερό μετά από τσαλαβούτημα στο βόρβορο! Έχω συστήσει το βιβλίο σε πολλούς ανθρώπους στις δημόσιες ομιλίες και τις ραδιοφωνικές μου συνεντεύξεις».

3. Η επίδραση του βιβλίου στη Ρωσία

Από τα 40 βιβλία που εξέδωσε η αδελφότητα του αγίου Γερμενού κατά τη διάρκεια της ζωής του π. Σεραφείμ – 20 στα Αγγλικά και 20 στα Ρωσικά – η «Ορθοδοξία και η θρησκεία του μέλλοντος» ήταν το πιο δημοφιλές. Τη στιγμή που γράφονται αυτές οι γραμμές (1996), βρίσκεται στην έβδομη αγγλική του ανατύπωση.

Στη Ρωσία ο αντίκτυπος του βιβλίου ήταν πολύ μεγαλύτερος απ' ό τι στην Αμερική – ακόμα και όταν το βιβλίο δεν είχε εκδοθεί στα Ρωσικά! Όσο ζούσε ο π. Σεραφείμ, μάθαινε ότι το βιβλίο είχε μεταφραστεί στα Ρωσικά πίσω από το Σιδηρούν Παραπέτασμα, αλλά δεν επρόκειτο να μάθει ποτέ τα καταπληκτικά αποτελέσματα. Μετά το θάνατό του έγινε γνωστό ότι η ρωσική μετάφραση (ή ένας αριθμός μεταφράσεων) μοιραζόταν κρυφά ανάμεσα σε πιστούς σε όλη τη Ρωσία, με τη μορφή αμέτρητων δακτυλογραφημένων χειρογράφων. Οι ζωές ανυπολόγιστων χιλιάδων ανθρώπων άλλαξαν, καθώς αυτό το βιβλίο τους αφύπνισε σχετικά με τους πνευματικούς κινδύνους της εποχής. Το βιβλίο είναι πολύ σχετικό με τη Ρωσία σήμερα, όπου μια κοινωνία στερημένη εξαιτίας εβδομήντα χρόνων επιβαλλόμενου υλισμού, πέφτει λεία στην αυξανόμενη επιρροή των απατηλών πνευματικών ρευμάτων.

Με το «άνοιγμα» των χωρών της ανατολικής Ευρώπης, αποσπάσματα του ευρέως γνωστού «υπόγειου» χειρογράφου της «Ορθοδοξίας...» δημοσιεύθηκαν σε εφημερίδες μέσα στη Ρωσία. Τα κεφάλαια σχετικά με «Το θαύμα του φακίρη και την προσευχή του Ιησού» και τα φαινόμενα UFO, παρουσιάστηκαν με βιογραφικά στοιχεία του π. Σεραφείμ. Και στις δυο περιπτώσεις τα άρθρα δημοσιεύθηκαν με πρόθεση να καλύψουν μια ιδιαίτερη ανάγκη, καθώς οι ανατολικές θρησκείες και οι εμπειρίες με UFO είχαν προσελκύσει τεράστιο ενδιαφέρον στη Ρωσία. Όπως δήλωσαν οι εκδότες των εφημερίδων, η εξήγηση του π. Σεραφείμ γι' αυτά τα φαινόμενα είχε αποδειχθεί πιο ευλογοφανής και πειστική από κάθε άλλη θεωρία. Ένας πιστός στη Ρωσία έχει πει: «Τα βιβλία του π. Σεραφείμ δείχνουν ότι αυτά τα φαινόμενα "ανεξήγητα" φαινόμενα μπορούν να εξηγηθούν σύμφωνα

με τη σταθερή, σίγουρη, ακριβή θεωρία του Ορθόδοξου πατερικού δόγματος».

Τελικά το 1991 ολόκληρο το βιβλίο εκδόθηκε σε μεγάλες ποσότητες μέσα στη Ρωσία. Από τότε, έχουν τυπωθεί πολλές ρωσικές εκδόσεις κι έχουν κυκλοφορήσει εκατομμύρια αντίτυπα. Μαζί με την «Ψυχή μετά το θάνατο» του π. Σεραφείμ, το βιβλίο αυτό είναι από τα πιο πολυδιαβασμένα πνευματικά βιβλία στη Ρωσία σήμερα. Δεν πωλείται μόνο σε βιβλιοπωλεία και εκκλησίες σ' όλη τη χώρα, αλλά ακόμα και στον υπόγειο (μετρό) και σε πάγκους βιβλίων στους δρόμους.

4. Ασυμβίβαστος μάρτυρας

Παρ' ότι ο π. Σεραφείμ ήταν γενικά σκόπιμα συγκρατημένος στην αφήγηση, ώστε να αποφεύγεται η δημιουργία εντυπωσιασμού, μερικοί αναγνώστες μπορεί να βρουν τα συμπεράσματα που βγάζει σ' αυτό το βιβλίο αυστηρά και σκληρά χωρίς λόγο. Σε αυτό, όπως και σε όλα τα συγγράμματα του που έχουν εκδοθεί, δεν κάνει τη γροθιά του απαλή. Εφόσον προδοσίες της χριστιανικής αλήθειας – από τις πιο ωμές μέχρι τις πιο ύπουλες – συνέβαιναν παντού, ένιωθε ότι δεν μπορεί να γράφει με το γάντι· έπρεπε να είναι ασυμβίβαστος.

Παρά την αυστηρότητά του όταν έγραφε για δαιμονικές πλάνες, που μπορούσαν να οδηγήσουν τους καλοπροαίρετους σε αιώνια απώλεια, ο π. Σεραφείμ ήταν γεμάτος αγάπη και έλεος στην ποιμαντική του προσέγγιση σε πρόσωπα. Αυτή η προσωπική φροντίδα για τον κάθε άνθρωπο ξεχωριστά φαίνεται στις επιστολές του, στις εφημερίδες και στις συμβουλές του που βρίσκονται στη βιογραφία του, «Όχι από αυτόν τον κόσμο». Το παρόν βιβλίο, από την άλλη, είναι μια ξεκάθαρη ανάλυση, γραμμένη για τον κόσμο διεξοδικά, με ένα συγκεκριμένο σκοπό στο μυαλό. Επειδή ο π. Σεραφείμ ήταν προσηλωμένος σ' αυτόν το σκοπό να παρεκκλίνει στο ελάχιστο, το βιβλίο του έχει καταφέρει μέσα στα χρόνια να κλονίσει την αυταρέσκεια αμέτρητων ανθρώπων, κάνοντάς τους να πάρουν πιο σοβαρά την πνευματική ζωή, και δίνοντάς τους μια σταθερή ώθηση στο σωστό δρόμο. Τους έχει

προκαλέσει με την πραγματικότητα ότι υπάρχει όντως ένας πνευματικός πόλεμος σε εξέλιξη, μια μάχη για ψυχές, κι ότι πρέπει να προχωρούν προσεκτικά (Εφεσ. 5:15), ώστε να μη χάσουν τη χάρη του Θεού που τους οδηγεί προς τον ουρανό.

Είθε ο Θεός να συνεχίσει να χρησιμοποιεί αυτό το βιβλίο για να φωτίσει αυτούς που περιπλανιούνται στο σκοτάδι, και να θυμίζει σ' αυτούς που περπατούν στο φως πόσο ευθεία και στενή είναι η οδός που πρέπει να διασχίσουν – η οδός προς την αιώνια ζωή.

Π. Δαμασκηνός
Αδελφότητα του αγίου Γερμενού της Alaska
Platina, California
Δεκέμβριος 1996

Πρόλογος του συγγραφέα

Κάθε αίρεση έχει τη δική της «πνευματικότητα», τη δική της χαρακτηριστική προσέγγιση στην πρακτική θρησκευτική ζωή. Έτσι, ο Ρωμαιοκαθολικισμός είχε μέχρι σήμερα μια καθαρά διακρινόμενη ευσέβεια από μόνος του, μια ευσέβεια περιορισμένη στην «ιερή καρδιά», την παπωσύνη, το καθαρτήριο και τα συγχωροχάρτια, τις αποκαλύψεις διάφορων «μυστικιστών», και τα παρόμοια· κι ένας προσεκτικός Ορθόδοξος παρατηρητής μπορεί να εντοπίσει σε τέτοιες πλευρές της μοντέρνας λατινικής πνευματικότητας τα πρακτικά αποτελέσματα των θεολογικών λαθών της Ρώμης. Ο φονταμενταλιστικός (θεμελιοκρατικός) Προτεσταντισμός, επίσης έχει τη δική του προσέγγιση στην προσευχή, τους τυπικούς του ύμνους, την προσέγγισή του στη θρησκευτική «αναζωπύρωση»: σε όλα αυτά μπορεί να εντοπιστεί η εφαρμογή, στη θρησκευτική ζωή, των φονταμενταλιστικών λαθών στο χριστιανικό δόγμα. Το παρόν βιβλίο αναφέρεται στην «πνευματικότητα» του Οικουμενισμού, της βασικής αίρεσης του 20^{ου} αιώνα.

Μέχρι πρόσφατα φαινόταν ότι ο Οικουμενισμός ήταν κάτι τόσο τεχνητό, τόσο συγκρητιστικό, που δεν είχε πνευματικότητα από μόνος του· η «λειτουργική» ατζέντα των οικουμενιστικών συναθροίσεων, τόσο των μεγάλων όσο και των μικρών, φαινόταν να μην είναι κάτι περισσότερο από μια εξεζητημένη, περίπλοκη προτεσταντική κυριακάτικη λειτουργία.

Αλλά η πραγματική φύση της οικουμενιστικής αίρεσης – η πίστη ότι δεν υπάρχει καμιά ορατή Εκκλησία του Χριστού, ότι μορφοποιείται μόλις τώρα – είναι τέτοια που εκθέτει την ψυχή που βρίσκεται κάτω από την επιρροή της, σε συγκεκριμένες πνευματικές στάσεις οι οποίες με τον καιρό θα παράγουν μια τυπική οικουμενιστική «ευσέβεια» και «πνευματικότητα». Στις μέρες μας φαίνεται πως αυτό συμβαίνει τελικά, καθώς η οικουμενιστική συμπεριφορά της θρησκευτικής «προσδοκίας» και «έρευνας» αρχίζει να ανταμείβεται από τη δραστηριότητα ενός συγκεκριμένου «πνεύματος», το οποίο δίνει θρησκευτική ικανοποίηση στις στείρες ψυχές του οικουμενιστικού ερημότοπου, και έχει ως αποτέλεσμα μια χαρακτηριστική «ευσέβεια» που δεν είναι πια μόνο προτεσταντική σε τόνο.

Αυτό το βιβλίο άρχισε το 1971 με μια εξέταση της τελευταίας οικουμενιστικής μόδας – το ξεκίνημα ενός «διαλόγου» με μη χριστιανικές θρησκείες». Τέσσερα κεφάλαια σε αυτό το θέμα δημοσιεύθηκαν στον «Ορθόδοξο λόγο» το 1971 και 1972, αναφερόμενα κυρίως στα γεγονότα του τέλους της δεκαετίας του 1960 μέχρι τις αρχές του 1972. Το τελευταίο από αυτά τα κεφάλαια ήταν μια λεπτομερής συζήτηση πάνω στη «χαρισματική αναζωπύρωση», που είχε τότε αρχίσει να υποστηρίζεται από διάφορους Ορθοδόξους ιερείς στην Αμερική, κι αυτό το κίνημα είχε περιγραφεί ως μια μορφή οικουμενιστικής πνευματικότητας, που περιείχε καθαρά μη χριστιανικές πνευματικές εμπειρίες.

Ιδιαίτερα το τελευταίο κεφάλαιο προκάλεσε μεγάλο ενδιαφέρον ανάμεσα στους Ορθοδόξους, και βοήθησε να πειστούν κάποιοι ώστε να μη συμμετέχουν στο «χαρισματικό» κίνημα. Άλλοι, που είχαν ήδη

συμμετάσχει σε «χαρισματικές» συναθροίσεις, άφησαν το κίνημα και επιβεβαίωσαν πολλά από τα συμπεράσματα αυτού του άρθρου. Από τότε η «χαρισματική αναζωπύρωση» σε «Ορθόδοξες ενορίες» στην Αμερική, κρίνοντας από το περιοδικό του π. Ευσεβίου Στεφάνου* «Logos», έχει υιοθετήσει πλήρως τη γλώσσα και τις τεχνικές της προτεσταντικής κίνησης για θρησκευτική αφύπνιση, και ο ανορθόδοξος χαρακτήρας της έχει γίνει φανερός σε κάθε σοβαρό παρατηρητή. Πάντως, παρά την προτεσταντική νοοτροπία αυτών που την προωθούν, η «χαρισματική αναζωπύρωση» ως «πνευματικό» κίνημα είναι σίγουρα κάτι περισσότερο από Προτεσταντισμός. Ο χαρακτηρισμός του σ' αυτό το άρθρο ως ενός είδους «χριστιανικού» μεντιουμισμού, χαρακτηρισμός που έχει επιβεβαιωθεί από έναν αριθμό άλλων παρατηρητών, το συνδέει με τη νέα «οικουμενιστική πνευματικότητα», από την οποία γεννιέται μια νέα, μη χριστιανική θρησκεία.

* Στο «Εγχειρίδιο Αιρέσεων και παραχριστιανικών ομάδων» του π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου αναφέρεται ως «Παπαστεφάνου». Το 1976 ζήτησε άδεια από τον τότε Αρχιεπίσκοπο της Εκκλησίας της Ελλάδος να περιοδεύσει τη χώρα, αλλά δεν του δόθηκε, οπότε επισκέφθηκε τη Θεσσαλονίκη συνεργαζόμενος με τους εκεί Πεντηκοστιανούς. Το 1983 ο Επίσκοπος Pittsburg Μάξιμος του διεμήνυσε ότι δεν μπορεί πια να τον κρατήσει στη δικαιοδοσία του λόγω των κακοδοξιών του. Στην Ελλάδα συνεργάζεται με την «Πανελλήνιο Αδελφότητα Χριστιανικής Αναμορφώσεως» (ΠΑΧΑ).

Το καλοκαίρι του 1974, ένας νέος επισκέφθηκε ένα από τα αμερικάνικα μοναστήρια της Ρωσικής Ορθόδοξης Εκκλησίας, και το πνεύμα που συνεχώς τον συνόδευε τον κατεύθυνε προς έναν από τους μοναχούς. Κατά τη σύντομη αυτή επίσκεψη, ξετυλίχθηκε η ιστορία αυτού του νεαρού. Προερχόταν από συντηρητικό προτεσταντικό περιβάλλον το οποίο έβρισκε πνευματικά στείρο, και είχε ξανοιχτεί σε «πνευματικές» εμπειρίες από την Πεντηκοστιανή γιαγιά του· τη στιγμή που άγγιξε μια Βίβλο, που εκείνη του πρόσφερε, έλαβε «πνευματικά δώρα» - πιο αξιοσημείωτο ήταν ότι συνοδευόταν από ένα αόρατο «πνεύμα» που του

έδινε ακριβείς οδηγίες, όπως που να περπατά και που να οδηγεί· και μπορούσε κατά βούληση να υπνωτίζει άλλους και να τους κάνει να αιωρούνται (ένα χάρισμα το οποίο χρησιμοποιούσε με παιχνιδιάρικη διάθεση, για να τρομοκρατεί γνωστούς του άθεους). Περιστασιακά αμφέβαλλε ότι τα «χαρίσματά» του ήταν από το Θεό, αλλά ξεπερνούσε αυτές τις αμφιβολίες σκεπτόμενος ότι η πνευματική του «στεριρότητα» είχε εξαφανιστεί, ότι η «πνευματική αναγέννησή» του είχε προέλθει από επαφή με τη Βίβλο, και ότι έμοιαζε να οδηγεί σε μια πολύ πλούσια ζωή προσευχής και «πνευματικότητας». Όταν γνώρισε την Ορθοδοξία σ' αυτό το μοναστήρι, και ιδίως αφού διάβασε το άρθρο για τη «χαρισματική αναζωπύρωση», παραδέχτηκε ότι βρήκε την πρώτη λεπτομερή και καθαρή εξήγηση των «πνευματικών» εμπειριών του· ομολόγησε ότι το «πνεύμα» του ήταν πιθανότατα κακό. Αυτή η συνειδητοποίηση πάντως δεν φαινόταν να αγγίζει την καρδιά του, κι έφυγε χωρίς να μεταστραφεί στην Ορθοδοξία. Στην επόμενη επίσκεψή του δυο χρόνια αργότερα, αποκάλυψε ότι είχε παρατήσει τις «χαρισματικές» δραστηριότητες ως πολύ τρομακτικές, και ήταν τώρα πνευματικά ευχαριστημένος εξασκώντας διαλογισμό Ζεν.

Αυτή η στενή σχέση μεταξύ «χριστιανικών» και «ανατολικών» πνευματικών εμπειριών είναι τυπική στην οικουμενιστική πνευματικότητα των ημερών μας. Σ' αυτή τη δεύτερη έκδοση έχουν προστεθεί πολλά σχετικά με τις ανατολικές θρησκευτικές λατρείες και την επιρροή τους σήμερα, όπως επίσης σχετικά με ένα μεγάλο κοσμικό, μη θρησκευτικό φαινόμενο το οποίο συντελεί στη διαμόρφωση μιας «νέας θρησκευτικής συνειδητότητας» ακόμα και σε ανθρώπους μη θρησκευόμενους. Ενδεχομένως κανένα από τα δύο να μην έχει από μόνο του αποφασιστική σπουδαιότητα στην πνευματική στοιχειοθέτηση του σύγχρονου ανθρώπου· αλλά, το καθένα με τον τρόπο του, αντιπροσωπεύει την πάλη των ανθρώπων σήμερα να βρουν ένα νέο πνευματικό μονοπάτι, διαφορετικό από το Χριστιανισμό του χθες, και το άθροισμα και των δύο μαζί αποκαλύπτει μια τρομακτική ενότητα σκοπού, η τελική κατάληξη του οποίου φαίνεται μόλις τώρα να διαγράφεται απειλητικά στον ορίζοντα.

Λίγο μετά την έκδοση του άρθρου με τη «χαρισματική αναζωπύρωση», ο «Ορθόδοξος Λόγος» έλαβε ένα γράμμα από έναν σεβάσμιο Ρώσο Ορθόδοξο εκκλησιαστικό συγγραφέα, ειδικευμένο στην Ορθόδοξη θεολογική και πνευματική φιλολογία, που έλεγε: «Αυτό που έχετε περιγράψει εδώ είναι η θρησκεία του μέλλοντος, η θρησκεία του αντιχρίστου». Ακόμα περισσότερο, καθώς αυτή και άλλες μορφές κίβδηλης πνευματικότητας καταλαμβάνουν ακόμα και κατ' όνομα Ορθοδόξους Χριστιανούς, ανατριχιάζει κανείς ακόμα και με τη σκέψη της πλάνης, στην οποία μπορούν να πέσουν απροετοίμαστοι πνευματικά Χριστιανοί. Αυτό το βιβλίο είναι μια προειδοποίηση σ' αυτούς, και σε όλους όσοι προσπαθούν να ζήσουν μια συνειδητή Ορθόδοξη χριστιανική ζωή σε έναν κόσμο κατεχόμενο από ακάθαρτα πνεύματα. Δεν είναι τόσο μια διεξοδική εργασία πάνω σ' αυτή τη θρησκεία, η οποία δεν έχει ακόμα αποκτήσει την τελική της μορφή, αλλά μάλλον μια προκαταρκτική εξερεύνηση αυτών των πνευματικών ρευμάτων τα οποία, όπως πραγματικά φαίνεται, προετοιμάζουν το δρόμο για μια αληθινή θρησκεία αντι-Χριστιανισμού, μια θρησκεία εξωτερικά «χριστιανική», αλλά επικεντρωμένη σε μια παγανιστική εμπειρία «μύησης».

Μακάρι αυτή η περιγραφή της όλο και πιο φανερής και ασύστολης δράσης του σατανά, του πρίγκιπα του σκότους, ανάμεσα στους «Χριστιανούς», να εμπνεύσει πραγματικούς Ορθοδόξους Χριστιανούς με το φόβο μη χάσουν τη χάρη του Θεού, και να τους φέρει πίσω στις ανόθευτες πηγές της χριστιανικής ζωής: στις άγιες Γραφές και τα πνευματικά δόγματα των αγίων Πατέρων της Ορθοδοξίας!

Εισαγωγή

1. Ο «διάλογος με τις μη χριστιανικές θρησκείες»

Η εποχή μας είναι μια πνευματικά ανισόρροπη εποχή, στην οποία πολλοί Ορθόδοξοι Χριστιανοί βρίσκονται «κυμαινόμενοι και

παρασυρόμενοι από κάθε άνεμο της διδασκαλίας, μέσα στη δολιότητα των ανθρώπων, μέσα στην πανουργία τους προς το σκοπό της μεθοδικής παραπλάνησης» (Εφεσ. 4:14). Φαίνεται πραγματικά να έχει έρθει ο καιρός όπου οι άνθρωποι «δεν θα ανέχονται την υγιή διδασκαλία, αλλά θα συσσωρεύσουν δασκάλους σύμφωνα με τις δικές τους επιθυμίες, επειδή θα αισθάνονται γαργαλισμό στ' αυτιά τους, και από μεν την αλήθεια θα αποστρέψουν την ακοή τους, θα τραπούν δε προς τους μύθους.» (Β' Τιμοθ. 4:3-4).

Διαβάζει κανείς με κατάπληξη για τις τελευταίες πράξεις και διακηρύξεις του Οικουμενιστικού κινήματος. Στο πιο λεπτό επίπεδο, Ορθόδοξοι θεολόγοι που αντιπροσωπεύουν την αμερικανική διαρκή Συνδιάσκεψη Ορθοδόξων Επισκόπων και άλλα επίσημα Ορθόδοξα Σώματα διεξάγουν «διαλόγους» με Ρωμαιοκαθολικούς και Προτεστάντες κι εκδίδουν «κοινά ανακοινωθέντα» με θέματα όπως η Θεία Ευχαριστία, η πνευματικότητα, και τα παρόμοια – χωρίς καν να πληροφορούν τους ετεροδόξους ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι η Εκκλησία του Χριστού στην οποία όλοι είναι προσκεκλημένοι, ότι μόνο τα δικά της Μυστήρια είναι χορηγοί χάριτος, ότι η Ορθόδοξη πνευματικότητα μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο από αυτούς που την ξέρουν εμπειρικά μέσα στην Ορθόδοξη Εκκλησία, ότι όλοι αυτοί οι «διάλογοι» είναι μια συμβατική καρικατούρα της γνήσιας χριστιανικής συνομιλίας – μιας συνομιλίας που έχει σκοπό τη σωτηρία ψυχών. Πράγματι, πολλοί από τους Ορθοδόξους που συμμετέχουν σ' αυτούς τους «διαλόγους» ξέρουν ή υποπτεύονται ότι δεν υπάρχει χώρος για Ορθόδοξη μαρτυρία, ότι η ίδια η ατμόσφαιρα του οικουμενιστικού «φιλελευθερισμού» ακυρώνει οποιαδήποτε αλήθεια μπορεί να ειπωθεί σ' αυτούς· αλλά σωπαίνουν, γιατί το «πνεύμα των καιρών» σήμερα είναι συχνά δυνατότερο από τη φωνή της Ορθόδοξης συνείδησης. (Βλ. «Diakonia», 1970, Νο 1, π. 72· Θεολογική τριμηνιαία έκδοση του αγίου Βλαδιμήρου, 1969, νο 4, σ. 225, κτλ.).

Σε πιο εκλαϊκευμένο επίπεδο, οργανώνονται οικουμενιστικές «συνδιασκέψεις» και «συζήτηση», συχνά με έναν «Ορθόδοξο ομιλητή» ή

ακόμα με την τέλεση μιας «Ορθόδοξης Λειτουργίας». Η προσέγγιση σ' αυτές τις «συνδιασκέψεις» είναι συχνά τόσο ερασιτεχνική, και η γενική στάση σε αυτά έχει τέτοια έλλειψη σοβαρότητας, που αντί να προάγουν την «ενότητα» που επιθυμούν αυτοί που τις προωθούν, ουσιαστικά χρησιμεύουν στο να αποδεικνύουν την ύπαρξη μιας αδιάβατης αβύσσου μεταξύ της αληθινής Ορθοδοξίας και της οικουμενιστικής νοοτροπίας. (Βλ. Sobornost, Χειμώνας 1978, σελ. 494-8 κ.λπ.)

Στο επίπεδο της δράσης, οι οικουμενιστές ακτιβιστές επωφελούνται από το γεγονός ότι διανοούμενοι και θεολόγοι είναι διστακτικοί και δίχως ρίζες στην Ορθόδοξη θεολογία, και χρησιμοποιούν τα ίδια τους τα λόγια σχετικά με τη «θεμελιώδη συμφωνία» πάνω σε μυστηριακά και δογματικά σημεία ως δικαιολογία για επιδεικτικά οικουμενιστικές πράξεις, μη εξαιρουμένης της μετάδοσης της Θείας Κοινωνίας σε αιρετικούς. Και αυτή η κατάσταση σύγχυσης δίνει με τη σειρά της μια ευκαιρία για οικουμενιστές ιδεολόγους στο πιο εκλαϊκευμένο πεδίο, να εκφέρουν κενές διακηρύξεις που υποβιβάζουν βασικά θεολογικά θέματα στο επίπεδο φτηνής κωμωδίας, όπως όταν ο Πατριάρχης Αθηναγόρας επιτρέπει στον εαυτό του να πει: «Σας ρωτά ποτέ η γυναίκα σας πόσο αλάτι πρέπει να βάλει στο φαγητό; Ασφαλώς όχι. Έχει το αλάθητο. Αφήστε τον Πάπα να το έχει επίσης, αν θέλει» (Hellenic Chronicle, 9 Απριλίου 1970).

Ο πληροφορημένος και συνειδητός Ορθόδοξος Χριστιανός μπορεί να ρωτήσει: Που θα τελειώσουν όλα αυτά; Δεν υπάρχει όριο στην προδοσία, τη νόθευση και την αυτοκαταστροφή της Ορθοδοξίας;

Δεν έχει ακόμα παρατηρηθεί πολύ προσεκτικά που οδηγούν όλα αυτά, αλλά λογικά το μονοπάτι είναι ξεκάθαρο. Η ιδεολογία πίσω από τον οικουμενισμό, η οποία έχει εμπνεύσει οικουμενιστικές πράξεις και διακηρύξεις όπως οι παραπάνω, είναι ήδη μια καλά προσδιορισμένη αίρεση: Η Εκκλησία του Χριστού δεν υπάρχει, κανείς δεν κατέχει την αλήθεια, η Εκκλησία οικοδομείται μόλις τώρα. Αλλά δεν χρειάζεται πολλή σκέψη για να δούμε ότι η αυτοκαταστροφή της Ορθοδοξίας, της Εκκλησίας του Χριστού, είναι ταυτόχρονα η αυτοκαταστροφή του ίδιου

του Χριστιανισμού· ότι αν καμμιά εκκλησία δεν είναι η Εκκλησία του Χριστού, τότε ούτε ο συνδυασμός όλων των αιρέσεων θα είναι η Εκκλησία, όχι με την έννοια με την οποία την ίδρυσε ο Χριστός. Και αν όλα τα «χριστιανικά» σώματα είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους, τότε όλα μαζί είναι σχετικά με άλλα «θρησκευτικά» σώματα, και ο «χριστιανικός» οικουμενισμός μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα μόνο μια συγκρητιστική παγκόσμια θρησκεία.

Αυτός είναι πραγματικά ο ανυπόκριτος σκοπός της μασονικής ιδεολογίας, η οποία έχει εμπνεύσει το οικουμενιστικό κίνημα, και αυτή η ιδεολογία διακατέχει τώρα τόσο πολύ αυτούς που συμμετέχουν στο οικουμενιστικό κίνημα ώστε ο «διάλογος» και η τελική ένωση με τις μη χριστιανικές θρησκείες έχουν φτάσει να είναι το λογικό επόμενο βήμα για το νοθευμένο Χριστιανισμό του σήμερα. Τα ακόλουθα είναι λίγα από τα πολλά πρόσφατα παραδείγματα που θα μπορούσαν να δοθούν, και δείχνουν το δρόμο για ένα οικουμενιστικό μέλλον έξω από το Χριστιανισμό.

1. Στις 27 Ιουνίου του 1965 έγινε στο San Francisco μια «Συνέλευση θρησκειών για την Παγκόσμια ειρήνη», σε σχέση με την 20ή επέτειο από την ίδρυση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών σε αυτή την πόλη. Ενώπιον 10.000 θεατών, Ινδουϊστές, Βουδιστές, Μουσουλμάνοι, Εβραίοι, Προτεστάντες, Καθολικοί και Ορθόδοξοι αντιπρόσωποι αναφέρθηκαν στον «θρησκευτικό» ίδρυμα για την παγκόσμια ειρήνη, και ύμνοι όλων των πίστεων ερμηνεύθηκαν από μια χορωδία με 2000 μέλη «από κάθε πίστη».

2. Η Ελληνική Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής, σε επίσημη δήλωση της 19ης συνέλευσης Κλήρου και Λαού (Ιούλιος 1968, Αθήνα) δήλωσε: «Πιστεύουμε ότι το Οικουμενικό κίνημα, παρ' ότι έχει χριστιανική προέλευση, πρέπει να γίνει μια κίνηση όλων των θρησκειών που να πλησιάζουν η μια την άλλη».

3. Το «Temple of Understanding, Inc» («Ναός της Κατανόησης, Inc.»), ένα αμερικανικό ίδρυμα που συστήθηκε το 1960 ως ένα είδος «Συνδέσμου

των ενωμένων θρησκειών», με σκοπό να «χτίσει το συμβολικό ναό σε πολλά μέρη του κόσμου» (ακριβώς σύμφωνα με το σκοπό της Μασονίας), έχει συγκαλέσει πολλές «διασκέψεις κορυφής». Στην πρώτη, στην Καλκούτα του 1968, ο Λατίνος Τραππιστής Thomas Merton (ο οποίος κατά τύχην σκοτώθηκε από ηλεκτροπληξία στη Μπανγκόγκ καθώς επέστρεφε από αυτή τη συνδιάσκεψη) δήλωσε: «Είμαστε ήδη μια νέα ενότητα. Αυτό που πρέπει να κερδίσουμε είναι η αρχική μας ενότητα». Στη δεύτερη διάσκεψη κορυφής, στη Γενεύη τον Απρίλιο του 1970, ογδόντα αντιπρόσωποι από δέκα θρησκείες συναντήθηκαν για να συζητήσουν θέματα όπως «Το σχέδιο της δημιουργίας μιας παγκόσμιας κοινότητας θρησκειών». Ο Γενικός Γραμματέας του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών (ΠΣΕ), Δρ Eugene Carson Blake, εκφώνησε λόγο καλώντας τους ηγέτες όλων των θρησκειών σε ενότητα· και στις 2 Απριλίου μια «άνευ προηγουμένου» υπερομολογιακή λειτουργία και προσευχή έλαβε χώρα στον καθεδρικό ναό του αγίου Πέτρου. Ο Προτεστάντης πάστορας Babel την περιγράφει ως «μια πολύ μεγάλη μέρα στην ιστορία των θρησκειών», κατά την οποία «ο καθένας προσευχήθηκε στη δική του γλώσσα και σύμφωνα με το τυπικό της θρησκείας που εκπροσωπούσε», και κατά την οποία «οι πιστοί όλων των θρησκειών κλήθηκαν να συνυπάρξουν στη λατρεία του ίδιου Θεού». Η λειτουργία τελείωσε με το «Πάτερ ημών» (La Suisse, 3 Απριλίου 1970). Διαφημιστικό υλικό που στάλθηκε από το «Ναό της Κατανόησης» αποκαλύπτει ότι στη δεύτερη συνδιάσκεψη, στις Ηνωμένες Πολιτείες το φθινόπωρο του 1971, ήταν παρόντες Ορθόδοξοι αντιπρόσωποι, και ότι ο μητροπολίτης Αιμιλιανός, του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, είναι μέλος της «Διεθνούς Επιτροπής» του Ναού. Οι «διασκέψεις κορυφής» δίνουν στους Ορθοδόξους αντιπροσώπους την ευκαιρία να συμμετάσχουν σε συζητήσεις με σκοπό «τη δημιουργία μιας παγκόσμιας κοινότητας θρησκειών», να «επισπεύσουν την πραγματοποίηση του ονείρου της ανθρωπότητας για ειρήνη και κατανόηση», σύμφωνα με τη φιλοσοφία των «Vivecananda, Ramakrishna, Ghandi, Schweitzer», και των ιδρυτών των διαφόρων θρησκειών· ομοίως οι αντιπρόσωποι συμμετέχουν σε «χωρίς προηγούμενο» υπέρ-ομολογιακές λειτουργίες και προσευχές, όπου

«καθένας προσεύχεται σύμφωνα με το τυπικό της θρησκείας που εκπροσωπεί». Είναι να αναρωτιέται κανείς τι βρίσκεται στην ψυχή ενός Ορθοδόξου Χριστιανού που συμμετέχει σε τέτοιες συνδιασκέψεις και προσεύχεται μαζί με Μουσουλμάνους, Εβραίους και ειδωλολάτρες.

4. Στην αρχή του 1970 το ΠΣΕ ήταν χορηγός σε μια συνδιάσκεψη στο Ajaltoun του Λιβάνου, μεταξύ Ινδουιστών, Βουδιστών, Χριστιανών και Μουσουλμάνων, και μια συνδιάσκεψη που ακολούθησε στη Ζυρίχη με εικοσιτρείς «θεολόγους» του ΠΣΕ διακήρυξε τη ανάγκη για «διάλογο» με τις μη χριστιανικές θρησκείες. Στη συνάντηση της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΣΕ στην Addis Ababa τον Ιανουάριο αυτού του χρόνου, ο μητροπολίτης Βηρυττού George Khodre (Αντιοχειανή Ορθόδοξη Εκκλησία) σοκάρισε ακόμα και πολλούς Προτεστάντες αντιπροσώπους, όταν όχι απλώς κάλεσε για «διάλογο» με αυτές τις θρησκείες, αλλά άφησε πολύ πίσω την Εκκλησία του Χριστού και ποδοπάτησε δεκαεπτά αιώνες χριστιανικής παράδοσης, καλώντας τους Χριστιανούς να «ερευνήσουν την αυθεντική πνευματική ζωή των αβάπτιστων» και να εμπλουτίσουν την εμπειρία τους με «τον πλούτο μιας διεθνούς θρησκευτικής κοινότητας» (Religious News Service), γιατί «είναι μονάχα ο Χριστός, που εκλαμβάνεται ως φως όταν η χάρη επισκέπτεται έναν Βραχμάνο, ένα Βουδιστή, ή ένα Μουσουλμάνο που διαβάζει τις δικές του Γραφές» (Christian Century, 10 Φεβρουαρίου 1971).

5. Η Κεντρική Επιτροπή του ΠΣΕ στη συνάντησή της στην Addis Ababa τον Ιανουάριο του 1971, αποδέχθηκε και ενθάρρυνε την πραγματοποίηση συναντήσεων μεταξύ εκπροσώπων άλλων θρησκειών όσο συχνά γίνεται, καθορίζοντας ότι «στο παρόν στάδιο μπορεί να δοθεί προτεραιότητα στους διμερείς διαλόγους συγκεκριμένης φύσης». Σε συμφωνία με αυτή την κατευθυντήρια γραμμή, ένας σημαντικός «διάλογος» μεταξύ Χριστιανών και Μουσουλμάνων προγραμματίστηκε για το μέσον του 1972, με την ανάμειξη 40 περίπου αντιπροσώπων και από τις δύο πλευρές, όπου περιλαμβάνεται και αριθμός Ορθοδόξων αντιπροσώπων (Al Montada, Ιαν – φεβρ. 1972, σελ. 18).

6. Το Φεβρουάριο του 1972, άλλο ένα οικουμενιστικό γεγονός «χωρίς προηγούμενο» συνέβη στη Νέα Υόρκη όπου, σύμφωνα με τον αρχιεπίσκοπο της Νέας Υόρκης Ιάκωβο, για πρώτη φορά στην ιστορία, η Ελληνορθόδοξη Εκκλησία (Ελληνική Ορθόδοξος Αρχιεπισκοπή Βορείου και Νοτίου Αμερικής) συγκάλεσε επίσημο θεολογικό «διάλογο» με τους Εβραίους. Σε δυο μέρες συζητήσεων επιτεύχθηκαν συγκεκριμένα αποτελέσματα, τα οποία μπορούν να θεωρηθούν σχετικά με τα συμπτώματα των μελλοντικών «διαλόγων με τις μη χριστιανικές θρησκείες»: οι Έλληνες «θεολόγοι» συμφώνησαν «να επαναθεωρήσουν τα λειτουργικά τους κείμενα, ώστε να βελτιώσουν αναφορές στους Εβραίους και τον Ιουδαϊσμό, όταν αυτές είναι αρνητικές ή επιθετικές» (Religious News Service). Δεν γίνεται ακόμα προφανέστερος ο σκοπός του «διαλόγου»; να «αναμορφωθεί» η Ορθοδοξία, με σκοπό να γίνει προσαρμόσιμη στις θρησκείες αυτού του κόσμου.

Αυτά τα γεγονότα είναι η αρχή του «διαλόγου με τις μη χριστιανικές θρησκείες» στα τέλη της δεκαετίας του 1960 και τις αρχές της δεκαετίας του 1970. Στα χρόνια που ακολούθησαν, τέτοια γεγονότα πολλαπλασιάστηκαν, και «χριστιανικές» (ακόμα και «Ορθόδοξες») συζητήσεις και λατρεία με εκπροσώπους μη χριστιανικών θρησκειών έφτασαν να γίνονται δεκτές ως ένα κανονικό μέρος της σύγχρονης ζωής. Ο «διάλογος με τις μη χριστιανικές θρησκείες» έχει γίνει μέρος της διανοουμενίστικης κουλτούρας της εποχής· αντιπροσωπεύει το παρόν στάδιο του οικουμενισμού στην πρόοδό του προς ένα παγκόσμιο θρησκευτικό συγκρητισμό. Ας κοιτάξουμε τώρα στη «θεολογία» και το σκοπό αυτού του επιταχυνόμενου «διαλόγου» και ας δούμε πόσο διαφέρει από τον «χριστιανικό» οικουμενισμό που έχει επικρατήσει μέχρι τώρα.

2. «Χριστιανικός» και μη χριστιανικός οικουμενισμός

Ο «χριστιανικός» οικουμενισμός στην καλύτερη μορφή του μπορεί να φαίνεται σαν να αντιπροσωπεύει ένα ειλικρινές και κατανοητό λάθος από τη μεριά των Προτεσταντών και των Ρωμαιοκαθολικών – το λάθος

της αποτυχίας να αναγνωρίσουν ότι η ορατή Εκκλησία του Χριστού ήδη υπάρχει, και ότι αυτοί βρίσκονται έξω από αυτήν. Ο «διάλογος με τις μη χριστιανικές θρησκείες» πάντως, είναι κάτι εντελώς διαφορετικό, που αντιπροσωπεύει μάλλον μια συνειδησιακή αποχώρηση ακόμα και από το μέρος της γνήσιας χριστιανικής πίστης και αντίληψης, το οποίο διατηρούν κάποιοι Καθολικοί και Προτεστάντες. Είναι το προϊόν, όχι απλώς ανθρώπινων «καλών προθέσεων», αλλά μάλλον μιας διαβολικής εισήγησης, που μπορεί να αιχμαλωτίσει μόνο αυτούς που έχουν ήδη φύγει τόσο μακριά από το Χριστιανισμό, ώστε να είναι κατ' ουσίαν ειδωλολάτρες: λάτρεις του θεού αυτού του κόσμου, του σατανά, (Β' Κορ. 4:4), και ακόλουθοι της όποιας διανοουμενίστικης μόδας είναι ικανός να εμπνεύσει αυτός ο ισχυρός θεός.

Ο «χριστιανικός» οικουμενισμός βασίζει τη στήριξη των θέσεών του σε ένα ακαθόριστο, αλλά πραγματικό αίσθημα «κοινού Χριστιανισμού» το οποίο μοιράζονται πολλοί που δεν σκέφτονται ή δεν νιώθουν πολύ βαθειά σχετικά με την Εκκλησία, και σκοπεύει κάπως να «οικοδομήσει» μια εκκλησία που να περιλαμβάνει όλους αυτούς τους αδιάφορους Χριστιανούς. Αλλά σε ποιο κοινό υπόβαθρο βασίζεται ο «διάλογος με τους μη Χριστιανούς»; Σε ποιο πιθανό έδαφος μπορεί να βρίσκεται οποιοδήποτε είδος ενότητας, έστω και χαλαρής, ανάμεσα σε Χριστιανούς και αυτούς που, όχι απλώς δεν γνωρίζουν το Χριστό, αλλά – όπως στην περίπτωση των μη χριστιανικών θρησκειών που βρίσκονται σε επαφή με το Χριστιανισμό – απορρίπτουν κατηγορηματικά το Χριστό; Αυτοί που, σαν τον μητροπολίτη George Khodre του Λιβάνου, οδηγούν την εμπροσθοφυλακή των Ορθοδόξων αποστατών (ένα όνομα που δικαιολογείται πλήρως όταν εφαρμόζεται σ' αυτούς που ξεφεύγουν ριζικά από ολόκληρη την Ορθόδοξη χριστιανική παράδοση), μιλούν για τον «πνευματικό πλούτο» και την «αυθεντική πνευματική ζωή» των μη χριστιανικών θρησκειών· αλλά μόνο βιάζοντας κατά πολύ την έννοια των λέξεων και διαβάζοντας τις δικές του φαντασιώσεις στις εμπειρίες των άλλων ανθρώπων μπορεί κανείς να φτάσει να πει ότι είναι ο «Χριστός» και η «χάρη» που βρίσκουν στις γραφές τους οι ειδωλολάτρες, ή ότι «κάθε μάρτυρας για

την αλήθεια, κάθε άνθρωπος διωκόμενος γι' αυτό που πιστεύει ως σωστό, πεθαίνει σε κοινωνία με το Χριστό». (Sobornost, καλοκαίρι 1971, σελ. 171). Σίγουρα οι ίδιοι οι άνθρωποι αυτοί (είτε πρόκειται για ένα Βουδιστή που αυτοπυρπολείται, έναν κομμουνιστή που πεθαίνει για το «σκοπό» στον οποίο ειλικρινά πιστεύει, είτε πρόκειται για οποιονδήποτε άλλο), δεν θα έλεγαν ποτέ ότι είναι ο «Χριστός» που δέχονται κι ότι πεθαίνουν γι' Αυτόν· και η ιδέα μιας υποσυνείδητης ομολογίας ή αποδοχής του Χριστού είναι ενάντια στην ίδια τη φύση του Χριστιανισμού. Αν κάποιος (σπάνιος) μη Χριστιανός ισχυρίζεται ότι έχει εμπειρία του «Χριστού», αυτό μπορεί να γίνει μόνο με τον τρόπο που περιγράφει ο Σουάμι Nivcananda: «Εμείς οι Ινδουϊστές όχι μόνο ανεχόμαστε απλώς, αλλά ενωνόμαστε με κάθε θρησκεία, προσευχόμενοι στο τζαμί των Μωαμεθανών, λατρεύοντας μπροστά στη φωτιά των Ζωροαστριτών, και γονατίζοντας στο σταυρό των Χριστιανών», δηλαδή, μόνο σαν μια εμπειρία από έναν αριθμό πνευματικών εμπειριών με ίση αξία.

Όχι: Ο «Χριστός», όπως κι αν καθοριστεί ή ερμηνευτεί, δεν μπορεί να είναι ο κοινός παρονομαστής στο «διάλογο με τις μη χριστιανικές θρησκείες», αλλά στην καλύτερη περίπτωση μπορεί μόνο να προστεθεί σαν επακόλουθο σε μια ενότητα που μπορεί να ανακαλυφθεί κάπου αλλού. Ο μόνος πιθανός κοινός παρονομαστής ανάμεσα σε όλες τις θρησκείες είναι η εντελώς αφηρημένη αρχή του «πνευματικού» η οποία πράγματι προσφέρει στους «φιλελεύθερους» θρησκευόμενους σχεδόν απεριόριστες ευκαιρίες για συγκεχυμένη θεολογία.

Η προσφώνηση του μητροπολίτη George Khodre στη συνάντηση της Κεντρικής Επιτροπής του ΠΣΕ στην Addis Ababa, τον Ιανουάριο του 1971, μπορεί να τεθεί σαν μια πρώιμη, πειραματική προσπάθεια να αναπτυχθεί μια τέτοια «πνευματική» θεολογία στο «διάλογο με τις μη χριστιανικές θρησκείες». (Στο ίδιο Sobornost, σελ. 166-174). Θέτοντας το ερώτημα «αν ο Χριστιανισμός είναι τόσο έμφυτα κλειστός στις άλλες θρησκείες όπως γενικά λέγεται μέχρι τώρα», ο μητροπολίτης, εκτός από τις λίγες μάλλον παράλογες «προβολές» του Χριστού στις μη

χριστιανικές θρησκείες, έχει ένα κύριο σημείο: είναι το «Άγιο Πνεύμα», κατανοούμενο ως εντελώς ανεξάρτητο από τον Χριστό και την Εκκλησία Του, που είναι στ' αλήθεια ο κοινός παρονομαστής όλων των θρησκειών του κόσμου. Αναφερόμενος στην προφητεία «θα εκχύσω το Πνεύμα μου σε κάθε σάρκα» (Ιωήλ 2:28), ο μητροπολίτης δηλώνει: «Πρέπει να θεωρήσουμε ότι αυτό εννοεί μια Πεντηκοστή που είναι παγκόσμια από την πρώτη στιγμή... η έλευση του Πνεύματος στον κόσμο δεν εξαρτάται από τον Υιό... Το Πνεύμα ενεργεί και εφαρμόζει τις ενέργειές Του σε συμφωνία με τη δική Του οικονομία και από αυτή τη σκοπιά μπορούμε να εκτιμήσουμε τις μη χριστιανικές θρησκείες ως σημεία όπου εργάζεται η έμπνευσή Του» (σελ. 172). Πρέπει, πιστεύει, «να αναπτύξουμε μια εκκλησιολογία και μια ιεραποστολογία στην οποία το Άγιο Πνεύμα να κατέχει κυρίαρχη θέση» (σελ. 166).

Όλα αυτά, φυσικά, συνιστούν αίρεση που αρνείται την ίδια φύση της αγίας Τριάδας, και δεν έχει άλλο σκοπό παρά να υπονομεύσει και να καταστρέψει όλη την ιδέα και την πραγματικότητα της Εκκλησίας του Χριστού. Γιατί, αλήθεια, έπρεπε ο Χριστός να ιδρύσει μια Εκκλησία, αν το Άγιο Πνεύμα δρα εντελώς ανεξάρτητα όχι μόνο από την Εκκλησία, αλλά και από τον ίδιο το Χριστό; Εντούτοις, αυτή η αίρεση είναι ακόμα παρούσα μάλλον προσεκτικά κι επιφυλακτικά, χωρίς αμφιβολία με το σκοπό να δοκιμάσει την ανταπόκριση άλλων Ορθοδόξων «θεολόγων» προτού προχωρήσει πιο κατηγορηματικά.

Στην πραγματικότητα πάντως, η «εκκλησιολογία του Αγίου Πνεύματος» έχει ήδη γραφεί – από έναν «Ορθόδοξο» διανοητή, έναν από τους αναγνωρισμένους «προφήτες» του «πνευματικού» κινήματος των ημερών μας. Γι' αυτό ας εξετάσουμε τις ιδέες του με σκοπό να δούμε την εικόνα που δίνει για τη φύση και το σκοπό του ευρύτερου «πνευματικού» κινήματος στο οποίο έχει τη θέση του ο «διάλογος με τις μη χριστιανικές θρησκείες».

3. «Η Νέα Εποχή του Αγίου Πνεύματος»

Ο Νικολάι Μπερντιάγεφ (1874-1949) σε οποιαδήποτε φυσιολογική εποχή δεν θα εθεωρείτο Ορθόδοξος Χριστιανός. Μπορεί καλύτερα να περιγραφεί ως ένας γνωστικιστής – ουμανιστής φιλόσοφος που αντλούσε την έμπνευσή του περισσότερο από Δυτικούς αιρετικούς και «μυστικιστές» παρά από οποιαδήποτε Ορθόδοξη πηγή. Το ότι σε κάποιους Ορθόδοξους κύκλους καλείται ακόμα και σήμερα «Ορθόδοξος φιλόσοφος» και ακόμα «θεολόγος», είναι μια θλιβερή αντανάκλαση της θρησκευτικής άγνοιας του καιρού μας. Θα παραθέσουμε εδώ αποσπάσματα από τα γραπτά του:*

* Όπως παρατίθενται από τον J. Gregerson στο βιβλίο «Nicholas Berdyaev, Prophet of a New Age» (Orthodox Life, Jordanville, New York, 1962, no 6), όπου υπάρχει πλήρης βιβλιογραφία.

Κοιτάζοντας με περιφρόνηση τους Ορθόδοξους Πατέρες, το « μοναστικό ασκητικό πνεύμα της ιστορικής Ορθοδοξίας», στην πραγματικότητα ολόκληρο το «συντηρητικό Χριστιανισμό ο οποίος... κατευθύνει όλες τις δυνάμεις του ανθρώπου μόνο προς τη μετάνοια και τη σωτηρία», ο Μπερντιάγεφ ψάχνει μάλλον την «εσωτερική Εκκλησία», την «Εκκλησία του Αγίου Πνεύματος», την «πνευματική θέαση της ζωής η οποία, κατά τον 18^ο αι. βρήκε καταφύγιο στις μασονικές στοές». «Η Εκκλησία», πίστευε, «είναι ακόμα μόνο σε λανθάνουσα κατάσταση», είναι «ατελής» και προσέβλεπε στην ερχόμενη εποχή μιας «οικουμενικής πίστης», μιας «πληρότητας πίστης» που θα ένωνε, όχι μόνο τα διαφορετικά χριστιανικά σώματα (επειδή «ο Χριστιανισμός θα έπρεπε να μπορεί να υπάρχει σε μια ποικιλία μορφών στην Παγκόσμια Εκκλησία»), αλλά επίσης «τις μερικές αλήθειες όλων των αιρέσεων» και «όλη την ανθρωπιστική δημιουργική δραστηριότητα του σύγχρονου ανθρώπου... ως μια θρησκευτική εμπειρία καθαγιασμένη μέσα στο Πνεύμα». Ένας «νέος Χριστιανισμός» πλησιάζει, ένας «νέος μυστικισμός, που θα είναι βαθύτερος από τις θρησκείες και οφείλει να τις ενώσει». Επειδή «υπάρχει μια μεγάλη πνευματική αδελφότητα... στην οποία δεν ανήκουν μόνο οι Εκκλησίες της Ανατολής και της Δύσης, αλλά επίσης

όλοι όσων η θέληση κατευθύνεται προς το Θεό και το Θείο, για την ακρίβεια όλοι όσοι αποβλέπουν σε μια μορφή πνευματικής ανύψωσης» - δηλαδή άνθρωποι από κάθε θρησκεία, αίρεση και θρησκευτική ιδεολογία. Προέβλεψε την έλευση μιας «νέας και τελικής αποκάλυψης»: μιας «νέας εποχής του Αγίου Πνεύματος», αναβιώνοντας την πρόβλεψη του Ιωακείμ ντε Φλόρις, του Λατίνου μοναχού του 12^{ου} αι., που είδε τις δύο εποχές του Πατρός (Παλαιά Διαθήκη) και του Υιού (Καινή Διαθήκη) να παραχωρούν τη θέση τους σε μια τελική «Τρίτη εποχή του Αγίου Πνεύματος». Ο Μπερντιάγεφ: «Ο κόσμος κινείται προς μια νέα πνευματικότητα κι ένα μυστικισμό· εκεί δεν θα υπάρχει πια η ασκητική κοσμοθεωρία». «Η επιτυχία της κίνησης προς τη χριστιανική ενότητα προϋποθέτει μια νέα εποχή στον ίδιο το Χριστιανισμό, μια νέα και βαθειά πνευματικότητα, που σημαίνει μια νέα έκχυση του Αγίου Πνεύματος».

Ασφαλώς δεν υπάρχει τίποτα κοινό μεταξύ αυτών των υπέρ-οικουμενιστικών φαντασιώσεων και του Ορθόδοξου Χριστιανισμού, τον οποίο ο Μπερντιάγεφ περιφρονούσε στην πραγματικότητα. Πάντως οποιοσδήποτε ενήμερος του θρησκευτικού κλίματος των καιρών μας θα δει ότι αυτές οι φαντασιώσεις πράγματι ανταποκρίνονται σε ένα από τα κυρίαρχα ρεύματα της σύγχρονης θρησκευτικής σκέψης. Ο Μπερντιάγεφ μοιάζει να είναι στ' αλήθεια «προφήτης», ή μάλλον, να είναι ευαίσθητος σ' ένα ρεύμα θρησκευτικής σκέψης και αισθήματος στο οποίο δεν ήταν τόσο έκδηλο στις μέρες του, αλλά σήμερα έχει καταστεί σχεδόν κυρίαρχο. Παντού ακούει κανείς για μια νέα «κίνηση του Πνεύματος», και τώρα ένας Έλληνας Ορθόδοξος ιερέας, ο π. Ευσέβιος Στεφάνου, προσκαλεί Ορθοδόξους Χριστιανούς να συμμετάσχουν στην κίνηση αυτή όταν γράφει για «την ισχυρή έκχυση του Αγίου Πνεύματος στις μέρες μας» (The Logos, Ιανουάριος 1972). Αλλού στην ίδια έκδοση (Μάρτιος 1972, σελ. 8), ο Ashanin, συνεταιίρος στην έκδοση, επικαλείται όχι μόνο το όνομα, αλλά και το πρόγραμμα του Μπερντιάγεφ: «Συνιστούμε τα συγγράμματα του Νικολάι Μπερντιάγεφ, του μεγάλου πνευματικού προφήτη της εποχής μας. Αυτή η πνευματική ιδιοφυΐα... (είναι) ο μεγαλύτερος θεολόγος της πνευματικής

δημιουργικότητας... Τώρα το κουκούλι της Ορθοδοξίας έχει σπάσει... ο Θεός Λόγος του Θεού οδηγεί το λαό Του σε μια νέα κατανόηση της ιστορίας τους και της αποστολής τους εν Αυτώ. Ο 'Logos' (είναι ο) κήρυκας αυτής της νέας εποχής, αυτής της νέας κατάστασης πραγμάτων στην Ορθοδοξία».

4. Το παρόν βιβλίο

Όλα αυτά συνιστούν το υπόβαθρο του παρόντος βιβλίου, που είναι μια μελέτη του «νέου» θρησκευτικού πνεύματος των καιρών μας, το οποίο αποτελεί υπόστρωμα και έμπνευση του «διαλόγου με μη χριστιανικές θρησκείες». Τα πρώτα τρία κεφάλαια παρέχουν μια γενική προσέγγιση στις μη χριστιανικές θρησκείες και στις ριζικές διαφορές τους με το Χριστιανισμό, τόσο στη θεολογία όσο και στην πνευματική ζωή. Το πρώτο κεφάλαιο είναι μια θεολογικής μελέτη πάνω στον «Θεό» των θρησκειών της εγγύς Ανατολής, με τις οποίες οι Χριστιανοί Οικουμενιστές ελπίζουν να ενωθούν στη βάση του «μονοθεϊσμού». Το δεύτερο αναφέρεται στην ισχυρότερη από τις ανατολικές θρησκείες, τον Ινδουϊσμό, και βασίζεται σε μακρόχρονη προσωπική εμπειρία που κατέληξε στη μεταστροφή της συγγραφέως στην Ορθοδοξία· δίνει επίσης μια ενδιαφέρουσα αξιολόγηση του νοήματος που έχει **για τον Ινδουϊσμό** ο «διάλογος» με το Χριστιανισμό. Το τρίτο κεφάλαιο είναι η προσωπική αφήγηση της συνάντησης ενός Ορθοδόξου ιερομονάχου με έναν Ανατολίτη «θαυματοποιό» - μια ευθεία αντιπαράθεση χριστιανικής και μη χριστιανικής «πνευματικότητας».

Τα επόμενα τέσσερα κεφάλαια είναι εξειδικευμένες μελέτες κάποιων από τα σημαντικά πνευματικά κινήματα της δεκαετίας του 1970. Το τέταρτο και πέμπτο κεφάλαιο εξετάζουν τη «νέα θρησκευτική συνειδητότητα» με ιδιαίτερη αναφορά στις κινήσεις «διαλογισμού» που σήμερα διεκδικεί πολλούς «Χριστιανούς» οπαδούς (και όλο και περισσότερους «πρώην Χριστιανούς»). Το έκτο κεφάλαιο εξετάζει πνευματικής επιπλοκής ενός φαινομενικά μη θρησκευτικού φαινομένου των καιρών μας, το οποίο βοηθά να διαμορφωθεί η «νέα πνευματική συνειδητότητα» ακόμα και σε ανθρώπους που νομίζουν ότι

δεν ενδιαφέρονται καθόλου για τη θρησκεία. Το έβδομο κεφάλαιο διαπραγματεύεται σε έκταση το πιο αμφιλεγόμενο θρησκευτικό κίνημα μεταξύ των «Χριστιανών» σήμερα – τη «χαρισματική αναζωπύρωση», και προσπαθεί να καθορίσει τη φύση του στο φως του Ορθόδοξου πνευματικού δόγματος.

Στο Συμπέρασμα η σπουδαιότητα και ο σκοπός της «νέας πνευματικής συνειδητότητας» συζητιούνται στο φως της χριστιανικής προφητείας σχετικά με τους εσχάτους καιρούς. Η «θρησκεία του μέλλοντος» στην οποία αποβλέπουν εξετάζεται και αντιπαρατίθεται με τη μόνη θρησκεία με την οποία είναι σε αδιάλλακτη αντιπαράθεση: τον αληθινό Ορθόδοξο Χριστιανισμό. Τα «σημεία των καιρών», καθώς πλησιάζουμε την τρομακτική δεκαετία του 1980, είναι όλα πολύ καθαρά· οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, και όλοι όσοι θέλουν να σώσουν τις ψυχές τους στην αιωνιότητα, ας φυλαχτούν και ας δράσουν!

---

1. Οι «μονοθεϊστικές» θρησκείες: Έχουμε τον ίδιο Θεό με τους μη Χριστιανούς;

π. Βασιλείου Σακκά

«Οι Εβραίοι και οι Ισλαμικοί λαοί, και οι Χριστιανοί... αυτές οι τρεις εκφράσεις του ίδιου μονοθεϊσμού, μιλούν με τις αυθεντικότερες και αρχαιότερες, κι ακόμα με τις τολμηρότερες και πειστικότερες φωνές. Γιατί να μην είναι δυνατό, το όνομα του ίδιου Θεού, αντί να προκαλεί αδιάλλακτη εναντιότητα, να οδηγεί μάλλον σε αμοιβαίο σεβασμό, κατανόηση και ειρηνική συνύπαρξη: Δεν θα έπρεπε η αναφορά στον ίδιο Θεό, στον ίδιο Πατέρα, χωρίς προκαταλήψεις στη θεολογική συζήτηση, να μας οδηγήσει μάλλον να ανακαλύψουμε μια μέρα αυτό που είναι τόσο προφανές, αλλά και τόσο δύσκολο – ότι είμαστε όλοι παιδιά του ίδιου Πατέρα κι ότι γι' αυτό είμαστε όλοι αδέρφια;»

Πάπας Παύλος ο 6^{ος}, La Croix, 11 Αυγ. 1970

Την Πέμπτη 2 Απριλίου 1970, μια μεγάλη θρησκευτική εκδήλωση έλαβε χώρα στη Γενεύη. Μέσα στο πλαίσιο εργασιών της δεύτερης Συνδιάσκεψης του «Συνδέσμου Ενωμένων Θρησκειών», οι αντιπρόσωποι δέκα μεγάλων θρησκειών είχαν προσκληθεί να συγκεντρωθούν στον καθεδρικό ναό του αγίου Πέτρου. Αυτή η «κοινή προσευχή» βασιζόταν στο ακόλουθο κίνητρο: «Οι πιστοί όλων αυτών των θρησκειών είχαν προσκληθεί να συνυπάρξουν **στη λατρεία του ίδιου Θεού!**» Ας δούμε αν αυτός ο ισχυρισμός είναι έγκυρος στο φως της Αγίας Γραφής.

Με σκοπό να εξηγήσουμε καλύτερα το θέμα, θα περιοριστούμε στις θρησκείες που έχουν ιστορικά ακολουθήσει η μια την άλλη με αυτή τη σειρά: Ιουδαϊσμός, Χριστιανισμός, Ισλάμ. Αυτές οι τρεις θρησκείες για την ακρίβεια, προβάλλουν αξιώσεις για κοινή καταγωγή: ως λάτρεις του Θεού του Αβραάμ. Έτσι είναι μια πολύ διαδεδομένη γνώμη και καθώς όλοι αξιώνουμε ότι είμαστε απόγονοι του Αβραάμ (οι Εβραίοι και οι Μουσουλμάνοι κατά σάρκα και οι Χριστιανοί πνευματικά), έχουμε όλοι ως Θεό το Θεό του Αβραάμ και λατρεύουμε και οι τρεις μας (ο καθένας με το δικό του τρόπο, φυσικά) τον **ίδιο** Θεό. Και αυτός ο ίδιος Θεός συνιστά με κάποιο τρόπο το σημείο ενότητας και «αμοιβαίας κατανόησης» κι αυτό μας προσκαλεί σε μια «αδελφική σχέση», όπως τόνισε ο Μεγάλος Ραββίνος Δρ. Safran, παραφράζοντας τον Ψαλμό: «Ω, πόσο ωραίο είναι να βλέπεις αδέρφια να κάθονται μαζί...»

Μ' αυτήν την οπτική είναι φανερό ότι ο Ιησούς Χριστός, Θεός και άνθρωπος, ο Υιός ο Αιώνιος και Συνάναρχος με τον Πατέρα, η ενσάρκωση Του, ο Σταυρός Του, η ένδοξη Ανάστασή Του και η Δεύτερη και τρομερή Παρουσία Του – γίνονται δευτερεύουσες λεπτομέρειες που δεν μπορούν να μας εμποδίσουν από το να «συναδελφωθούμε» με αυτούς που τον θεωρούν ως «ένα απλό προφήτη» (σύμφωνα με το Κοράνι) ή ως «το γιο μιας πόρνης» (σύμφωνα με συγκεκριμένες Ταλμουδικές παραδόσεις)! Έτσι θα βάζαμε τον Ιησού το Ναζωραίο και τον Μωάμεθ στο ίδιο επίπεδο. Δεν ξέρω ποιος Χριστιανός άξιος του ονόματος μπορεί να το δεχτεί αυτό στη συνείδησή του.

Κάποιος μπορεί να πει ότι σ' αυτές τις τρεις θρησκείες, αν βάλουμε στην άκρη το παρελθόν, μπορεί κανείς να συμφωνήσει ότι ο Ιησούς Χριστός είναι ένα εξαιρετικό πλάσμα κι ότι είχε σταλεί από το Θεό. Όμως για μας τους Χριστιανούς, αν ο Ιησούς Χριστός δεν είναι **Θεός**, δεν μπορούμε να τον θεωρήσουμε ούτε ως «προφήτη», ούτε ως «απεσταλμένο του Θεού», παρά μόνο ως ένα μεγάλο απατεώνα χωρίς σύγκριση, αφού διακήρυξε ότι ήταν «υιός του Θεού», κάνοντας έτσι τον εαυτό Του **ίσο** με το Θεό (Μαρκ. 14:61-62). Σύμφωνα με αυτή την οικουμενιστική λύση του υπέρ-ομολογιακού επιπέδου, ο Τριαδικός Θεός των Χριστιανών θα ήταν το ίδιο με το μονοθεϊσμό του Ιουδαϊσμού, του Ισλάμ, του αρχαίου αιρετικού Σαβελλίου, των συγχρόνων αντι-τριαδικών, και διαφόρων αιρέσεων τύπου «Πεφωτισμένων». Δεν θα υπήρχαν **Τρία Πρόσωπα σε Μία Θεότητα**, αλλά ένα Πρόσωπο, αμετάβλητο για κάποιους, ή που αλλάζει με επιτυχία «μάσκες» (Πατήρ – Υιός – Άγιο Πνεύμα) για άλλους! Και εν τούτοις κάποιος θα μπορούσε να υποκριθεί ότι αυτός ήταν «**ο ίδιος Θεός**».

Να κάτι που κάποιος θα μπορούσε να προτείνει αφελώς: «Παρά ταύτα υπάρχει για τις τρεις θρησκείες ένα κοινό σημείο: και οι τρεις ομολογούν **Θεό Πατέρα!**» Αλλά σύμφωνα με την αγία Ορθόδοξη πίστη, αυτό είναι παράλογο. Πάντα ομολογούμε: «*Δόξα στην Αγία, Ομοούσιο, Ζωοποιό και Αδιαίρετο Τριάδα*». Πως μπορούμε να χωρίσουμε τον **Πατέρα** από τον **Υιό** όταν ο Ιησούς Χριστός διαβεβαιώνει ότι «*Εγώ και ο Πατέρας ένα είμαστε*»; (Ιω. 10:30) Και ο άγιος απόστολος και ευαγγελιστής Ιωάννης ο Θεολόγος, ο απόστολος της αγάπης, επιβεβαιώνει ξεκάθαρα: «*Αυτός που αρνείται τον Υιό, αυτός δεν έχει ούτε τον Πατέρα*» (Α' Ιω. 2:23).

Αλλά ακόμα κι αν και οι τρεις μας καλούμε το Θεό Πατέρα: τίνος είναι πραγματικά Πατέρας; Για τους Εβραίους και τους Μουσουλμάνους είναι ο Πατέρας των ανθρώπων στο επίπεδο της **δημιουργίας**, ενώ για μας τους Χριστιανούς είναι, πρώτα απ' όλα, «*πριν από τη θεμελίωση του κόσμου*» (Ιω. 17:24) «*ο Πατέρας του Κυρίου μας Ιησού Χριστού*» (Εφ. 1:3) και μέσω του Χριστού είναι Πατέρας μας «*κατ' υιοθεσίαν*» (Εφ. 1:4-5)

στο επίπεδο της **λύτρωσης**. Τι ομοιότητα υπάρχει, λοιπόν ανάμεσα στη Θεϊκή Πατρότητα στο Χριστιανισμό και στις άλλες θρησκείες;

Άλλοι μπορεί να πουν: «Αλλά ο Αβραάμ λάτρευε τον αληθινό Θεό· και οι Εβραίοι μέσω του Ισαάκ και οι Μουσουλμάνοι μέσω της Άγαρ είναι οι απόγονοι αυτού του γνήσιου λάτρη του Θεού». Εδώ κάποιος θα πρέπει να ξεκαθαρίσει πολλά πράγματα: ο Αβραάμ καθόλου δε λάτρευε το Θεό στη μορφή του απρόσωπου μονοθεϊσμού που τον λάτρευαν οι άλλοι, αλλά στην μορφή της Αγίας Τριάδας. Διαβάζουμε στην Αγία Γραφή: «*Και ο Κύριος εμφανίστηκε σ' αυτόν στη βελανιδιά του Μαμβρή... κι αυτός υποκλίθηκε μέχρι το έδαφος*» (Γεν. 18:1-2). Υπό ποια μορφή λάτρευε ο Αβραάμ το Θεό; Με την απρόσωπη μορφή, ή με τη μορφή της Θεϊκής Ενιαίας Τριάδας; Εμείς οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί τιμούμε αυτή τη φανέρωση της Αγίας Τριάδας στην Παλαιά Διαθήκη κατά την ημέρα της Πεντηκοστής, όταν στολίζουμε τους ναούς μας με κλαριά που συμβολίζουν τις αρχαίες βελανιδιές, κι όταν τιμούμε στο μέσο τους την εικόνα των Τριών Αγγέλων, όπως την τίμησε ο Πατέρας μας ο Αβραάμ! Η κατά σάρκα καταγωγή από τον Αβραάμ μας είναι άχρηστη αν δεν είμαστε αναγεννημένοι στο νερό του Βαπτίσματος, στην πίστη του Αβραάμ. Και η πίστη του Αβραάμ ήταν η πίστη στον Ιησού Χριστό, όπως έχει πει ο ίδιος ο Κύριος: «*Ο πατέρας σας ο Αβραάμ αισθάνθηκε αγαλλίαση διότι έμελλε να δει την ημέρα μου*» (Ιω. 8:56). Τέτοια ήταν επίσης η πίστη του προφητάνακτα Δαβίδ, ο οποίος άκουσε τον Ουράνιο Πατέρα να λέει στον Ομοούσιο Υιό Του: «*Είπε ο Κύριος στον Κύριό μου*» (Ψαλμ. 109:1· Πράξ. 2:34). Τέτοια ήταν η πίστη των «*τριών παιδων εν τη καμίνω*», όταν σώθηκαν από τον «*Υιό του Θεού*» (Δαν. 3:25)· τέτοια και η πίστη του αγίου προφήτη Δανιήλ, ο οποίος είδε το όραμα των δύο φύσεων του Ιησού Χριστού στο μυστήριο της ενσάρκωσης, όταν ο Υιός του ανθρώπου ήρθε στον Αρχαίο των Ημερών (Δαν. 7:13). Γι' αυτό και ο Κύριος, απευθυνόμενος στους (βιολογικά αδιαφιλονίκητους) απογόνους του Αβραάμ, είπε: «*Αν ήσασταν τα παιδιά του Αβραάμ, θα κάνετε τα έργα του Αβραάμ*» (Ιω. 8:39), και τα έργα αυτά είναι «*να πιστέψουν σ' Αυτόν που έστειλε ο Θεός*» (Ιω. 6:29)

Ποιοι λοιπόν οι απόγονοι του Αβραάμ; Οι κατά σάρκα γιοι του Ισαάκ, ή οι γιοι της Άγαρ της Αιγύπτιας; Είναι ο Ισαάκ ή ο Ισμαήλ οι απόγονοι του Αβραάμ; Τι διδάσκει η Αγία Γραφή με το στόμα του θείου Αποστόλου; «Στην περίπτωση του Αβραάμ, οι υποσχέσεις δόθηκαν σ' αυτόν και στον απόγονό του. Δεν λέει, "και στους απογόνους", σαν να επρόκειτο περί πολλών, αλλά περί ενός· "και στον απόγονό σου", ο οποίος είναι ο Χριστός» (Γαλ. 3:29). Είναι εκεί, στον Ιησού Χριστό, που ο Αβραάμ έγινε πατέρας πολλών εθνών (Γεν. 17:5· Ρωμ 4:17). Μετά από τέτοιες υποσχέσεις και τέτοιες διαβεβαιώσεις, τι νόημα έχει η σαρκική καταγωγή από τον Αβραάμ; Σύμφωνα με την Αγία Γραφή, ο Ισαάκ θεωρείται ως το **σπέρμα** ή ο **απόγονος**, αλλά μόνο ως **εικόνα του Ιησού Χριστού**. Αντίθετα με τον Ισμαήλ, (το γιο της Άγαρ. Γεν 16:1), ο Ισαάκ γεννήθηκε στην θαυματουργική «ελευθερία» μιας στείρας μητέρας, σε μεγάλη ηλικία και ενάντια στους νόμους της φύσης, παρόμοια με το Σωτήρα μας, ο οποίος γεννήθηκε από μια Παρθένο. Ανέβηκε το λόφο του Μοριά όπως ο Ιησούς ανέβηκε το Γολγοθά, κουβαλώντας στους ώμους του τα ξύλα της θυσίας. Ένας άγγελος έσωσε τον Ισαάκ από το θάνατο, ακριβώς όπως ένας άγγελος κύλισε την πέτρα του μνημείου για να μας δείξει ότι ο τάφος ήταν άδειος, ότι ο αναστημένος δεν βρισκόταν πια εκεί. Την ώρα της προσευχής, ο Ισαάκ συνάντησε τη Ρεββέκα στο λιβάδι και την οδήγησε στη σκηνή της μητέρας του Σάρας, όπως και ο Ιησούς θα συναντήσει την Εκκλησία Του στα σύννεφα για να τη φέρει στα ουράνια σκηνώματα, τη Νέα Ιερουσαλήμ, την πολυπόθητη πατρίδα.

Όχι! Δεν έχουμε τον ίδιο Θεό με τους μη Χριστιανούς! Το απολύτως ουσιώδες – εκ των ων ουκ άνευ – για να γνωρίσουμε τον Πατέρα, είναι ο Υιός: «Αυτός που έχει δει εμένα, έχει δει τον Πατέρα· κανείς δεν έρχεται προς τον Πατέρα, παρά μόνο μέσω εμού» (Ιω. 14:6,9). Ο Θεός μας είναι ένας Θεός ενσαρκωμένος, τον οποίο «έχουμε δει με τα μάτια μας κι έχουμε αγγίξει με τα χέρια μας» (Α' Ιω. 1:1). Ο άυλος έγινε υλικός για τη σωτηρία μας, όπως λέει ο άγιος Ιωάννης ο Δαμασκηνός, κι έχει **αποκαλυφθεί** σε μας. Αλλά πότε αποκαλύφθηκε στους σημερινούς Εβραίους και Μουσουλμάνους, έτσι ώστε να υποθέσουμε

πως γνωρίζουν το Θεό; Αν έχουν μια πλήρη κατανόηση του Θεού έξω από τον Ιησού Χριστό, τότε ο Χριστός ενσαρκώθηκε, πέθανε και αναστήθηκε ματαίως!

Σύμφωνα με τα λόγια του Χριστού, δεν έχουν ακόμα έρθει πλήρως στον Πατέρα. Έχουν κάποια ιδέα περί Θεού, αλλά αυτή η ιδέα δεν περιλαμβάνει την πλήρη αποκάλυψη του Θεού που δόθηκε στον άνθρωπο δια του Ιησού Χριστού. Για μας τους Χριστιανούς, ο Θεός είναι **ασύλληπτος, ακατανόητος, απεριγράπτος και άυλος**, όπως λέει ο Μέγας Βασίλειος. Για τη σωτηρία μας έγινε (στο βαθμό που είμαστε ενωμένοι μαζί Του) συνειλημένος, περιγραπτός και υλικός, εξ αποκαλύψεως στο μυστήριο της ενσάρκωσης του Υιού Του. Σ' Αυτόν ας είναι η δόξα στους αιώνες των αιώνων. Αμήν. Και γι' αυτό ο άγιος Κυπριανός της Καρχηδόνας λέει ότι όποιος δεν έχει την Εκκλησία για Μητέρα, δεν έχει το Θεό για Πατέρα!

Μακάρι ο Θεός να μας διαφυλάξει από την αποστασία και από τον ερχομό του Αντιχρίστου, τα προκαταρκτικά σημεία του οποίου πολλαπλασιάζονται μέρα με τη μέρα. Μακάρι να μας προστατέψει από τη μεγάλη θλίψη, την οποία ούτε και οι εκλεκτοί δεν θα είναι σε θέση να υπομείνουν δίχως τη χάρη Εκείνου που θα μικρύνει αυτές τις ημέρες. Και μακάρι να μας προστατέψει διατηρώντας μας στο «μικρό ποίμνιο», το «υπολειπόμενο σύμφωνα με την εκλογή της χάρης», έτσι ώστε σαν τον Αβραάμ να μπορέσουμε να αναγαλλιάσουμε στο φως του προσώπου Του, με τις πρεσβείες της Παναγίας Μητέρας του Θεού και Αειπαρθένου Μαρίας, όλων των κατοίκων του ουρανού, των νεφών των μαρτύρων, προφητών, ιεραρχών, ευαγγελιστών, και ομολογητών που έμειναν πιστοί μέχρι θανάτου, που έχυσαν το αίμα τους για το Χριστό, που μας απέκτησαν με το ευαγγέλιο του Ιησού Χριστού στα νερά του Βαπτίσματος. Είμαστε τα παιδιά τους – οπωσδήποτε αδύναμα, αμαρτωλά και ανάξια· αλλά δεν θα τείνουμε τα χέρια μας προς ένα ξένο Θεό! Αμήν.

π. Βασίλειος Σακκάς
La Foi Transmise, 5 Απριλίου 1970

---

2. Η δύναμη των ειδωλολατρικών θεών: Η επίθεση του Ινδουϊσμού στο Χριστιανισμό

Ανώνυμης συγγραφέως που μεταστράφηκε στην Ορθοδοξία

Όλοι οι Θεοί των εθνών είναι δαιμόνια.
Ψαλμός 95:5

Το ακόλουθο άρθρο προέρχεται από την εμπειρία μιας γυναίκας η οποία, αφού τέλειωσε το Γυμνάσιο σε ένα Ρωμαιοκαθολικό γυναικείο μοναστήρι, εξάσκησε τον Ινδουϊσμό για 20 χρόνια ώσπου τελικά, με τη χάρη του Θεού, μεταστράφηκε στην Ορθόδοξη πίστη, βρίσκοντας το τέλος της έρευνάς της για την αλήθεια στη Ρωσική Εκκλησία. Τώρα κατοικεί στη Δυτική Ακτή των ΗΠΑ. Μακάρι τα λόγια της να χρησιμεύσουν για να ανοίξουν τα μάτια εκείνων των Ορθοδόξων που μπορεί να έχουν τον πειρασμό να ακολουθήσουν τους τυφλούς «φιλελεύθερους» θεολόγους που τώρα κάνουν την εμφάνισή τους ακόμα και στην Ορθόδοξη Εκκλησία, και των οποίων η απάντηση στην επίθεση της νεοειδωλολατρίας στην Εκκλησία του Χριστού είναι να αρχίσουμε «διάλογο» με τους μάγους και να λατρέψουμε μαζί τους τους πραγματικούς θεούς των παγανιστών.

1. Τα θέλητρα του Ινδουϊσμού

Ήμουν μόλις 16 χρόνων όταν δύο γεγονότα άλλαξαν την πορεία της ζωής μου. Πήγα στο Δομινικανό Καθολικό γυναικείο μοναστήρι του αγίου Ραφαήλ και συνάντησα για πρώτη φορά το Χριστιανισμό. Την ίδια χρονιά συνάντησα τον Ινδουϊσμό στο πρόσωπο ενός Ινδού μοναχού, ενός Swami, ο οποίος έγινε σύντομα ο γκουρού, ή δάσκαλός μου. Μια μάχη είχε αρχίσει, αλλά δεν ήμουν ικανή να το καταλάβω για είκοσι χρόνια σχεδόν.

Στο μοναστήρι διδάχτηκα τις βασικές αλήθειες του Χριστιανισμού. Εδώ βρίσκεται η δύναμη του ταπεινού και μια παγίδα για τον υπερήφανο. Ο άγιος Ιάκωβος έγραψε αληθινά: «Ο Θεός αντιτάσσεται στους

υπερηφάνους, και δίνει χάρη στους ταπεινούς» (Ιάκ. 4:6). Και πόσο υπερήφανε ήμουν· δεν παραδεχόμουν την ύπαρξη του προπατορικού αμαρτήματος, ούτε την ύπαρξη της κόλασης. Και είχα πολλά επιχειρήματα εναντίον τους. Μια μοναχή πολύ φιλόνητη μου έδωσε το κλειδί όταν είπε: «Προσευχήσου για το δώρο της πίστης». Αλλά η εκπαίδευση του Σουάμι είχε ήδη αποκτήσει επιρροή πάνω μου, και νόμιζα ότι είναι υποτιμητικό να παρακαλάς κάποιον, ακόμα και το Θεό. Πολύ αργότερα θυμήθηκα τι μου είχε πει. Χρόνια αργότερα, ο σπόρος χριστιανικής πίστης που είχε φυτευτεί μέσα μου πρόβαλε μέσα από μια απέραντη θάλασσα απελπισίας.

Με τον καιρό η φύση των βιβλίων που είχα φέρει μαζί μου στο σχολείο, όλα καλυμμένα με μονόχρωμα καλύμματα, αποκαλύφθηκε. Βιβλία όπως η Bhagavad Gita, οι Upanishads, η Vedantasara, η Ashtavakra Samhita... Εν μέρει το μυστικό μου μαθεύτηκε, αλλά τίποτα ιδιαίτερο δεν ειπώθηκε. Χωρίς αμφιβολία οι μοναχές νόμιζαν ότι θα περάσει, όπως πράγματι περνούν τα περισσότερα είδη διανοητικής έπαρσης στα νεαρά κορίτσια. Αλλά μια τολμηρή μοναχή μου είπε την αλήθεια. Είναι μια αλήθεια καθόλου δημοφιλής, και σπάνια την ακούει κανείς. Μου είπε ότι θα πήγαινα στην κόλαση αν πέθαινα μέσα στον Ινδουισμό, αφού είχα πρώτα γνωρίσει την αλήθεια του Χριστιανισμού. Ο άγιος Πέτρος το έθεσε έτσι: «Διότι από αυτό που ο άνθρωπος έχει νικηθεί, σ' αυτό και έχει υποδουλωθεί. Εάν, αφού απέφυγαν τα μιάσματα αυτού του κόσμου δια της γνώσης του Κυρίου και Σωτήρα μας Ιησού Χριστού, πάλι μπλέκονται σ' αυτά και νικιούνται, τότε τα τελευταία τους έχουν γίνει χειρότερα από τα πρώτα. Θα ήταν καλύτερα γι' αυτούς να μην είχαν γνωρίσει το δρόμο της δικαιοσύνης, παρά, αφού τον γνώρισαν, να στρέψουν τα νώτα προς την άγια εντολή που τους παραδόθηκε» (Β' Πέτρου 2:19-21). Πόσο περιφρόνησα την αδελφή για τη «μισαλλοδοξία» της. Όμως αν ζούσε σήμερα θα την ευχαριστούσα με όλη μου την καρδιά. Αυτό που μου είπε βασάνιζε, όπως θα έκανε η αλήθεια, και επρόκειτο τελικά να με οδηγήσει στην πληρότητα της Αγίας Ορθοδοξίας.

Το σημαντικό πράγμα που αποκόμισα στο γυναικείο μοναστήρι ήταν ένα μέτρο σύγκρισης, και κάποια μέρα θα το χρησιμοποιούσα για να ανακαλύψω ότι ο Ινδουϊσμός ήταν απάτη.

Η κατάσταση άλλαξε πολύ από τότε που ήμουν στο σχολείο. Αυτό που ήταν μια μεμονωμένη περίπτωση Ινδουϊσμού αναπτύχθηκε σε επιδημία. Τώρα κάποιος πρέπει να έχει μια έξυπνη κατανόηση των δογμάτων του Ινδουϊσμού, αν πρόκειται να προφυλάξει νεαρούς Χριστιανούς από το να διαπράξουν πνευματική αυτοκτονία όταν συναντούν ανατολικές θρησκείες.

Η γοητεία του Ινδουϊσμού είναι ευρέως φάσματος· υπάρχουν κολακείες για κάθε χάρισμα και επικλήσεις σε κάθε αδυναμία, αλλά ιδιαίτερα στην υπερηφάνεια. Και καθώς ήμουν πολύ υπερήφανη, ακόμα και στα δεκάξι μου χρόνια, ήταν σ' αυτό που πρωτοέπεσα λεία. Το προπατορικό αμάρτημα, η κόλαση και το πρόβλημα του πόνου με στεναχωρούσαν. Δεν τα είχα πάρει ποτέ στα σοβαρά πριν έρθω στο μοναστήρι. Τότε, ο Σουάμι παρουσίασε μια «διανοητικά ικανοποιητική» εναλλακτική λύση για κάθε άβολο χριστιανικό δόγμα. Η κόλαση ήταν τελικά μόνο μια προσωρινή κατάσταση της ψυχής που είχε προέλθει από το δικό μας κακό **κάρμα** (περασμένες πράξεις) σ' αυτήν ή σε μια προηγούμενη ζωή. Και, φυσικά, μια προσωρινή αιτία δεν θα μπορούσε να έχει αιώνιο αποτέλεσμα. Το προπατορικό αμάρτημα μεταστοιχειώθηκε με θαυμαστό τρόπο σε προπατορική θεϊκότητα. Ήταν η πατρογονική μου κληρονομιά, και καμιά μου πράξη δεν θα ακύρωνε ποτέ αυτή την ένδοξη κατάληξη. Ήμουν θεϊκή. Ήμουν Θεός: «Ο αιώνιος ονειρευτής, που ονειρεύεται πεπερασμένα όνειρα».

Όσο για το πρόβλημα του πόνου, η ινδουϊστική φιλοσοφία που είναι γνωστή ως Βεδάντα (Vedanta) έχει ένα αληθινά κομψό φιλοσοφικό σύστημα για να το αντιμετωπίσει. Με δυο λόγια, ο πόνος είναι μάγια ή ψευδαίσθηση. Δεν έχει πραγματική υπόσταση – κι ακόμα περισσότερο, ο οπαδός της Advaita Βεδάντα μπορεί να ισχυριστεί ότι το αποδεικνύει!

Σε μια άλλη περιοχή, ο Ινδουϊσμός προσφεύγει στο πολύ ευυπόληπτο λάθος να υποθέτει ότι ο άνθρωπος είναι τελειοποιήσιμος: μέσω της εκπαίδευσης (με τη δική τους ορολογία, το γκουρουϊστικό σύστημα), και μέσω της «εξέλιξης» (της συνεχούς προοδευτικής πνευματικής ανάπτυξης του ανθρώπου). Επίσης δημιουργείται ένα επιχείρημα από τη σκοπιά της πολιτιστικής σχετικότητας· αυτό έχει τώρα προσλάβει τέτοια ευυποληψία, που είναι πραγματική αμαρτία (γί' αυτούς που δεν πιστεύουν στην αμαρτία) να αμφισβητήσεις οποιουδήποτε είδους σχετικότητα. Τι θα ήταν πιο λογικό, λένε, παρά διαφορετικά έθνη και λαοί να λατρεύουν το Θεό με διαφορετικό τρόπο; Έπειτα ο Θεός είναι Θεός, και η ποικιλία στους τρόπους λατρείας συμβάλλει σε ένα γενικό θρησκευτικό «εμπλουτισμό».

Αλλά ίσως η πιο ακαταμάχητη, γενικά, έλξη, είναι ο πραγματισμός. Ολόκληρο το θρησκευτικό οικοδόμημα του Ινδουϊσμού στηρίζεται από τις πρακτικές θρησκευτικές οδηγίες που δίνονται στο μαθητή από τον γκουρού του. Με αυτές τις πρακτικές ο μαθητής καλείται να επιβεβαιώσει τη φιλοσοφία με τη δική του εμπειρία. Τίποτα δεν πρέπει να γίνεται δεκτό από πίστη. Και αντίθετα με τις εκλαϊκευμένες αντιλήψεις, δεν υπάρχουν καθόλου μυστήρια – μόνο μια τεράστια ποσότητα εσωτερικού υλικού – κι έτσι απλώς δεν υπάρχει ανάγκη για πίστη. Σου λένε: «Δοκίμασέ το, και δες αν λειτουργεί». Αυτή η πραγματιστική προσέγγιση είναι μεγάλος πειρασμός για τον Δυτικό νου. Φαίνεται τόσο «επιστημονική». Αλλά σχεδόν κάθε μαθητής πέφτει σε ένα είδος πραγματιστικής απάτης: π.χ. αν η πρακτική λειτουργεί (και πραγματικά λειτουργούν), πιστεύει ότι το σύστημα είναι αληθινό, και, κατά συνέπεια, ότι είναι χωρίς επιφύλαξη καλό. Όμως φυσικά, **αυτό δεν είναι επόμενο**. Το μόνο που πραγματικά μπορούμε να πούμε είναι: αν λειτουργούν, τότε λειτουργούν. Αλλά αν μας διαφύγει αυτό το σημείο, εύκολα καταλαβαίνετε, πως μια μικρή ψυχική εμπειρία ενεργεί με μεγάλη πειθώ στον καημένο το μαθητή.

Αυτό με οδηγεί στο τελευταίο καλόπιασμα που θα αναφέρω, το οποίο είναι οι «πνευματικές εμπειρίες». Αυτές έχουν ψυχική ή και δαιμονική

προέλευση. Αλλά ποιος από τους ασκούμενους έχει κάποιο τρόπο να ξεχωρίσει την ψευδαίσθηση από την γνήσια πνευματική εμπειρία; Δεν έχουν μέτρο σύγκρισης. Αλλά μη νομίζετε πως ό,τι βλέπουν, ακούν, μυρίζουν και αγγίζουν σ' αυτές τις εμπειρίες είναι αποτέλεσμα απλής διανοητικής παρεκτροπής. Δεν είναι. Είναι αυτό που η (ρωσική) Ορθόδοξη παράδοση αποκαλεί *prelest* (πλάνη). Είναι μια σημαντική λέξη, γιατί αναφέρεται στη ακριβή κατάσταση ενός προσώπου που έχει ινδουϊστικές «πνευματικές εμπειρίες». Δεν υπάρχει ακριβές αντίστοιχο της λέξης «προελέστ» στο αγγλικό λεξικό. Καλύπτει όλο το φάσμα των ψευδών πνευματικών εμπειριών: από την απλή παραίσθηση και εξαπάτηση μέχρι την πραγματική κατάληψη από δαίμονα. Σε κάθε περίπτωση το κίβδηλο εκλαμβάνεται ως γνήσιο και το συνολικό αποτέλεσμα είναι μια επιταχυνόμενη αύξηση της υπερηφάνειας. Μια θερμή, βολική αίσθηση εξαιρετικής σημασίας σταθεροποιεί το άτομο στην πλάνη, κι αυτό τον αποζημιώνει για όλη την αυτοπειθαρχία και τις προσπάθειες του.

Στην πρώτη επιστολή του, ο άγιος Ιωάννης προειδοποιεί τους πρώτους Χριστιανούς: *«Αγαπητοί, μην πιστεύετε κάθε πνεύμα, αλλά δοκιμάζετε τα πνεύματα αν είναι από το Θεό...»* (Α' Ιω. 4:1)

Ο άγιος Γρηγόριος ο Σιναΐτης ήταν προσεκτικός στο να καθοδηγεί τους μοναχούς σχετικά με τους κινδύνους αυτών των εμπειριών: *«'Ολόγυρα, γύρω από τους αρχάριους και τους ισχυρογνώμονες, οι δαίμονες συνηθίζουν να απλώνουν τα δίχτυα των σκέψεων και των ολέθριων φαντασιώσεων, και προετοιμάζουν τάφρους για την καταστροφή τους...»* Ένας μοναχός τον ρώτησε: *“Τι πρέπει να κάνει ένας άνθρωπος όταν ο δαίμονας παίρνει τη μορφή αγγέλου του φωτός;”* “Σ' αυτή την περίπτωση, ένας άνθρωπος χρειάζεται μεγάλη δύναμη διάκρισης για να διακρίνει σωστά μεταξύ καλού και κακού. Γι' αυτό στην απερισκεψία σας, μην παρασύρεστε τόσο γρήγορα από αυτό που βλέπετε, αλλά να έχετε βαρύτητα και, δοκιμάζοντας τα πάντα με προσοχή, δεχθείτε το καλό και απορρίψτε το κακό. Πάντα πρέπει να δοκιμάζετε και να εξετάζετε, και μονάχα μετά να πιστεύετε. Να ξέρετε ότι τα έργα της χάρις είναι

φανερά, και ο δαίμονας, παρά τις μεταμορφώσεις του, δεν μπορεί να τα παραγάγει: δηλαδή, πραότητα, φιλικότητα, ταπεινότητα, μίσος του κόσμου, εκκοπή των παθών και των σαρκικών επιθυμιών – που είναι τα αποτελέσματα της χάρης. Τα έργα των δαιμόνων είναι: υπερηφάνεια, αλαζονεία, εκφοβισμός και όλα τα κακά. Από τέτοια αποτελέσματα θα μπορείτε να διακρίνετε αν το φως που λάμπει στην καρδιά σας είναι από το Θεό ή το σατανά. Το μαρούλι μοιάζει με τη μουστάρδα, και το ξύδι μοιάζει στο χρώμα με το κρασί· αλλά όταν τα δοκιμάζετε ο ουρανίσκος διακρίνει και αποσαφηνίζει τη διαφορά μεταξύ τους. Με τον ίδιο τρόπο η ψυχή, αν έχει διάκριση, μπορεί να διακρίνει με τη γεύση του νου τα δώρα του Αγίου Πνεύματος από τις φαντασίες και τις ψευδαισθήσεις του σατανά.»

Ο παραπλανημένος ή υπερήφανος πνευματικός υποψήφιος είναι πιο τρωτός στην πλάνη. Και η επιτυχία και η αντοχή του Ινδουϊσμού στο χρόνο εξαρτώνται παρά πολύ από αυτόν τον ψεύτικο μυστικισμό. Πόσο ιδιαίτερα ελκυστικός είναι για νεαρούς χρήστες ναρκωτικών, που έχουν ήδη μνηθεί σε τέτοιου είδους εμπειρίες. Τα λίγα τελευταία χρόνια έχουν δει την άνθηση και τον πολλαπλασιασμό των Σουάμι. Είδαν την ευκαιρία για δόξα και ευημερία σ' αυτή την έτοιμη αγορά. Και την έπιασαν.

2. Ένας πόλεμος δογμάτων

Σήμερα ο Χριστιανισμός δέχεται μαχαιριές από έναν αντίπαλο σχεδόν άγνωστο στους πιστούς. Και αν μπορούσε, θα κάρφωνε στην καρδιά πριν δηλώσει το όνομά του. Ο εχθρός είναι ο Ιουδαϊσμός, και ο πόλεμος που διεξάγεται είναι πόλεμος δόγματος.

Όταν οι ιεραποστολές Βεδάντα (Vedanta societies) ιδρύθηκαν σ' αυτή τη χώρα (Αμερική) γύρω στην αλλαγή του αιώνα, οι πρώτες προσπάθειες κατευθύνονταν στο να υποστηρίξουν ότι δεν υπήρχε πραγματική διαφορά μεταξύ Ινδουϊσμού και Χριστιανισμού. Όχι μόνο δεν υπήρχε διένεξη, αλλά ένας καλός Χριστιανός θα μπορούσε να γίνει καλύτερος

Χριστιανός μελετώντας κι εξασκώντας τη Βεδάντα· θα καταλάβαινε τον αληθινό Χριστιανισμό.

Στις πρώτες τους διαλέξεις, οι Σουάμι επιχειρούσαν να δείξουν ότι αυτές οι ιδέες που φαίνονταν αποκλειστικές κτήσεις του Χριστιανισμού – όπως ο Λόγος και ο Σταυρός – προέρχονταν στην πραγματικότητα από την Ινδία. Και οι ιδέες που φαίνονταν αποκλειστικές κτήσεις του Ινδουισμού – όπως η αναγέννηση, η μετενσάρκωση της ψυχής, και το σαμάντι (Samadhi ή έκσταση) μπορούσαν επίσης να βρεθούν στις χριστιανικές Γραφές – όταν αυτές ερμηνεύονταν κατάλληλα.

Αυτό το είδος παγίδας έπιασε πολλούς ειλικρινείς αλλά παραπλανημένους Χριστιανούς. Η αρχική ώθηση ήταν **εναντίον** αυτών που μπορούσαν να χαρακτηριστούν «αιρετικά» δόγματα και **υπέρ** μιας θρησκείας αποκαλούμενης ως «επιστημονικής», βασισμένης σε συγκριτική μελέτη όλων των θρησκειών. Η κύρια έμφαση ήταν πάντα σ' αυτό: δεν υπάρχει διαφορά. Όλα είναι ένα. Όλες οι διαφορές είναι στην επιφάνεια· είναι φαινομενικές ή σχετικές, όχι πραγματικές. Όλα αυτά είναι φανερά από δημοσιευμένες διαλέξεις που δόθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1900. Σήμερα βρισκόμαστε σε μεγάλο κίνδυνο επειδή αυτή η προσπάθεια ήταν τόσο πολύ επιτυχημένη.

* Σ. τ. Μ.: Η λέξη *prelest* αποτελεί απόδοση της ελληνικής λέξης *πλάνη* στα ρωσικά. Με αυτή τη λέξη θα μεταφράζεται κυρίως, από δω και στο εξής.

Τώρα στην καθομιλουμένη το «δόγμα» θεωρείται ως όρος άξιος χλευασμού. Αλλά αυτή η περιφρόνηση δεν θα μπορούσε να προκληθεί από αυτούς που ξέρουν ότι το δόγμα αναφέρεται στην πιο πολύτιμη κληρονομιά της Εκκλησίας. Πάντως, από τη στιγμή που ο κακός συσχετισμός παγιώθηκε, οι δειλοί, που δεν τους αρέσει να συνδέονται με τους μη δημοφιλείς, άρχισαν να μιλούν για «άκαμπτο δόγμα», όρο που είναι πλεονασμός αλλά προδίδει αποδοκιμασία. Έτσι η στάση αυτή αφομοιώθηκε με δόλιο τρόπο από «ανοιχτόμυαλους» κριτικούς που είτε

δεν ήξεραν ότι το δόγμα δηλώνει τι είναι ο Χριστιανισμός είτε απλώς ο Χριστιανισμός δεν τους αρέσει.

Η επακόλουθη προδιάθεση κάποιων Χριστιανών να υποχωρούν όταν αντιμετώπιζαν την κατηγορία ότι έχουν δόγματα, έχει δώσει όχι μικρή βοήθεια στους Ινδουϊστές. Μια βοήθεια από μέσα είχε στρατηγικά πλεονεκτήματα.

Το απίστευτο γεγονός είναι ότι λίγοι βλέπουν ότι η ίδια η δύναμη που θα ανέτρεπε το χριστιανικό δόγμα δεν είναι από μόνη της τίποτα άλλο, παρά ένα **αντίθετο σύστημα δογμάτων**. Αυτά τα δύο δεν μπορούν να αναμειχθούν ή να «εμπλουτίσουν» το ένα το άλλο, γιατί είναι τελείως αντίθετα.

Αν οι Χριστιανοί πειστούν να πετάξουν ή (αυτό που είναι πιο έξυπνο σαν τακτική) να αλλοιώσουν τα δόγματά τους, για να ταιριάξουν με την απαίτηση για ένα πιο εκσυγχρονισμένο ή «παγκόσμιο» Χριστιανισμό, έχουν χάσει τα πάντα, γιατί αυτό που είναι αγαπητό στους Χριστιανούς και στους Ινδουϊστές προέρχεται άμεσα από τα δόγματά τους. Και **τα ινδουϊστικά δόγματα είναι μια ευθεία απόρριψη των χριστιανικών δογμάτων**. Αυτό οδηγεί σε ένα συμπέρασμα που σοκάρει: **ό,τι οι Χριστιανοί θεωρούν κακό, οι Ινδουϊστές το θεωρούν καλό, και αντιστρόφως: ό,τι οι ινδουϊστές θεωρούν κακό, οι Χριστιανοί του θεωρούν καλό**.

Η αληθινή πάλη βρίσκεται σ' αυτό: ότι το έσχατο αμάρτημα για το Χριστιανό είναι η έσχατη συνειδητοποίηση καλού για τον Ινδουϊστή. Οι Χριστιανοί αναγνώριζαν πάντα την **υπερηφάνεια** ως το βασικό αμάρτημα – την κύρια πηγή όλων των αμαρτιών. Και ο Εωσφόρος είναι το αρχέτυπο όταν λέει: «Θα ανεβώ στον Ουρανό, θα υψώσω το θρόνο μου πάνω από τα άστρα του Θεού... θα ανεβώ πάνω από τα ύψη των νεφών... θα είμαι σαν τον Υψιστο» (Ησ. 14:13-14). Σε κατώτερο επίπεδο, είναι η υπερηφάνεια που μετατρέπει ακόμα και τις αρετές του ανθρώπου σε αμαρτίες. Αλλά για τον Ινδουϊσμό γενικά, και για τον Αντβαϊτίν ή τον οπαδό της Βεδάντα ειδικά, η μόνη «αμαρτία» είναι να μην πιστεύεις

στον εαυτό σου και στην ανθρωπότητα όπως στον ίδιο το Θεό. Με λόγια του Σουάμι Βιβεκανάντα (Vivekananda), που ήταν ο κύριος σύγχρονος υπέρμαχος της Βεδάντα: «Δεν καταλαβαίνετε ακόμα την Ινδία! Εμείς οι Ινδοί είμαστε πάνω απ' όλα ανθρωπολάτρες. Ο Θεός μας είναι ο άνθρωπος!» Το δόγμα του mukti, ή της σωτηρίας, συνίσταται σε αυτό: ότι «ο άνθρωπος πρόκειται να γίνει θείος συνειδητοποιώντας το Θείο».

Από αυτό μπορεί κανείς να δει τα δόγματα του Ινδουϊσμού και του Χριστιανισμού να στέκονται αντιμέτωπα, ματαιώνοντας το ένα το άλλο ως προς τη φύση του Θεού, τη φύση του ανθρώπου και το σκοπό της ανθρώπινης ύπαρξης.

Αλλά όταν οι Χριστιανοί δέχονται την ινδουϊστική προπαγάνδα ότι καμμιά μάχη δεν διεξάγεται, ότι οι διαφορές μεταξύ Χριστιανισμού και Ινδουϊσμού είναι μόνο φαινομενικές και όχι πραγματικές – τότε οι ινδουϊστικές ιδέες είναι ελεύθερες να καταλάβουν τις ψυχές των Χριστιανών, κερδίζοντας τη μάχη χωρίς αγώνα. Και το τελικό αποτέλεσμα από αυτή τη μάχη είναι πραγματικά συγκλονιστικό: η διαβρωτική δύναμη του Ινδουϊσμού είναι τεράστια. Στη δική μου περίπτωση, με όλη τη βασικά καλή εκπαίδευση που έλαβα στο μοναστήρι, είκοσι χρόνια στον Ινδουϊσμό με έφεραν στην ίδια την πόρτα της αγάπης του κακού. Βλέπετε, στην Ινδία ο «Θεός» λατρεύεται επίσης ως Κακό, με τη μορφή της θεάς Κάλι. Αλλά γι' αυτό θα μιλήσω στο επόμενο κεφάλαιο, στις ινδουϊστικές πρακτικές.

Αυτό το τέρμα μας επιφυλάσσει το μέλλον, όταν πια δεν υπάρχει χριστιανικό δόγμα. Το λέω αυτό από προσωπική εμπειρία, επειδή έχω λατρέψει την Κάλι στην Ινδία και σ' αυτή τη χώρα. Κι αυτή, που είναι ο σατανάς, δεν είναι κορόιδο. Αν εγκαταλείψεις τον Ζώντα Θεό, ο θρόνος δεν πρόκειται να παραμείνει άδειος.

3. Ινδουϊστικοί τόποι λατρείας και πρακτικές

Το 1956 έκανα κοινωνική εργασία για τους κυνηγούς κεφαλών στις Φιλιππίνες. Ενδιαφερόμουν για την πρωτόγονη θρησκεία – ιδιαίτερα γι' αυτό που θεωρείται μη εκπολιτισμένη περιοχή – εκεί όπου έχουν πάει λίγοι ιεραπόστολοι. Όταν έφτασα στη φυλή των Ιφουγκάο (Ifugao), δεν πίστευα στη μαύρη μαγεία. Όταν έφυγα, πίστευα. Ένας ιερέας Ιφουγκάο, ένας μουνμπάκι, ονόματι Ταλούπα, έγινε ο καλύτερος φίλος και πληροφοριοδότης μου. Με τον καιρό έμαθα ότι ήταν φημισμένος για την επιτηδειότητά του στη μαύρη τέχνη. Με πήρε στο «μπάκι», που είναι μια τελετή μυσταγωγικής μαγείας που γίνεται σχεδόν κάθε βράδυ κατά την περίοδο του θερισμού. Μια δωδεκάδα περίπου ιερείς συγκεντρώθηκαν σε μια καλύβα και η νύχτα πέρασε με επικλήσεις θεοτήτων και προγόνων, πίνοντας κρασί από ρύζι και κάνοντας θυσίες στις δυο μικρές εικόνες γνωστές ως «μπουλόλ». Οι εικόνες πλένονταν με αίμα κοτόπουλου, το οποίο είχε μαζευτεί σ' ένα πιάτο και χρησίμευε για μαντεία του μέλλοντος προτού χρησιμοποιηθεί στις εικόνες. Εξέταζαν το αίμα για το μέγεθος και τον αριθμό των φυσαλίδων μέσα του, το χρόνο που έκανε ώσπου να πήξει· επίσης το χρώμα και η μορφοποίηση των οργάνων του κοτόπουλου τους έδιναν πληροφορίες. Κάθε βράδυ κρατούσα σημειώσεις με ευσυνειδησία. Αλλά αυτό ήταν μόνο η αρχή. Δεν θα αναπτύξω πολύ το θέμα της μαγείας των Ιφουγκάο· αρκούμαι στο να πω ότι τον καιρό που έφυγα, είχα δει τέτοια ποικιλία και ποσότητα υπερφυσικών φαινομένων που κάθε επιστημονική εξήγηση ήταν ουσιαστικά αδύνατη. Αν ήμουν προδιατεθειμένη να πιστέψω κάτι όταν έφτασα, αυτό ήταν ότι η μαγεία είχε μια εντελώς φυσική εξήγηση. Επίσης, επιτρέψτε μου να πω ότι δεν τρομάζω πολύ εύκολα. Αλλά η πραγματικότητα είναι ότι άφησα τους Ιφουγκάο επειδή είδα ότι οι τελετές τους όχι μόνο λειτουργούσαν, αλλά είχαν λειτουργήσει και πάνω μου – τουλάχιστον δύο φορές.

Λέω όλα αυτά ώστε ό,τι πω για τις ινδουϊστικές πρακτικές και μέρη λατρείας να μη φανεί απίστευτο, το προϊόν ενός ξαναμμένου μυαλού.

Έντεκα χρόνια μετά το επεισόδιο στους Ιφουγκάο, έκανα ένα προσκύνημα στο σπήλαιο του Αμαρνάθ (Amarnath), βαθειά στα

Ιμαλία. Η ινδουϊστική παράδοση το έχει για το πιο ιερό μέρος λατρείας του Σίβα, το μέρος όπου αποκαλύπτει τον εαυτό του στους λάτρεις του και εισακούς τις παρακλήσεις. Είναι ένα μακρύ και δύσκολο ταξίδι πάνω από τη Μαχαγκούνα (Mahaguna), ένα στενό πέρασμα στα 14.000 πόδια και πάνω σ' ένα παγετώνα· έτσι υπήρχε πολύς χρόνος να τον λατρέψω νοερά στο δρόμο, ιδίως αφού το παιδί που οδηγούσε το πόνυ με το φορτίο δεν μιλούσε καθόλου Αγγλικά, κι εγώ δεν μιλούσα καθόλου Ινδικά. Αυτή τη φορά ήμουν προδιατεθειμένη να πιστέψω ότι ο θεός που λάτρευα και διαλογιζόμουν σχετικά μ' αυτόν για χρόνια, θα αποκαλυπτόταν καταδεκτικά σε μένα.

Η εικόνα του Σίβα μέσα στο σπήλαιο είναι κάτι αξιοπερίεργο από μόνη της· μια εικόνα από πάγο, σχηματισμένη από νερό που στάζει. Όταν είναι πανσέληνος, η φυσική εικόνα φτάνει την οροφή του σπηλαίου – περίπου 15 πόδια – και στη χάση του φεγγαριού δεν απομένει σχεδόν τίποτα από αυτήν. Έτσι μεγαλώνει και μικραίνει κάθε μήνα. Απ' όσο ξέρω, κανείς ως τώρα δεν έχει εξηγήσει αυτό το φαινόμενο. Πλησίασα το σπήλαιο σε ευνοϊκό καιρό, όταν η εικόνα είχε σχηματιστεί πλήρως. Σύντομα επρόκειτο να λατρέψω το θεό μου με πράσινη καρύδα, θυμίαμα, κόκκινα και λευκά κομμάτια υφάσματος, καρύδα, σταφίδες και ζάχαρη – όλα όσα απαιτούσε η τελετή. Μπήκα στο σπήλαιο με δάκρυα αφοσίωσης. Αυτό που συνέβη τότε δύσκολα περιγράφεται. Το μέρος δονείτο – όπως μια Ιφουγκάο καλύβα με μπάκι σε πλήρη δραστηριότητα. Συγκλονισμένη που βρήκα το ναό ένα τόπο ανεξήγητου λάθους, έφυγα αναγουλιάζοντας πριν ο ιερέας προλάβει να τελειώσει την προσφορά του στη μεγάλη εικόνα από πάγο.

Το προσωπείο του Ινδουϊσμού είχε ραγίσει όταν μπήκα στο σπήλαιο του Σίβα, αλλά πέρασε κάποιος χρόνος προτού ελευθερωθώ. Στο μεσοδιάστημα, έψαξα για κάτι που να στηρίζει το οικοδόμημα που κατέρρεε, αλλά δεν βρήκα τίποτα. Εκ των υστέρων, μου φαίνεται ότι συχνά ξέρουμε πως κάτι είναι πραγματικά κακό, πολύ πριν μπορέσουμε σ' αλήθεια να το πιστέψουμε. Αυτό έχει εφαρμογή τόσο

στις ινδουϊστικές «πνευματικές πρακτικές», όσο και στα αποκαλούμενα «ιερά μέρη».

Όταν ένας μαθητής μνείται από τον γκουρού, του δίνεται ένα σανσκριτικό μάντρα (mantra, μια προσωπική μαγική φόρμουλα), και συγκεκριμένες θρησκευτικές πρακτικές. Αυτά είναι εντελώς εσωτερικά και υπάρχουν στην προφορική παράδοση. Δεν θα τα βρείτε τυπωμένα και είναι πολύ απίθανο να μάθετε γι' αυτά από έναν μνημένο, λόγω των ισχυρών αρνητικών κυρώσεων που είναι σε ισχύ για να προστατέψουν αυτή τη μυστικότητα. Ως αποτέλεσμα ο γκουρού προσκαλεί το μαθητή να αποδείξει τη φιλοσοφία με τη δική του εμπειρία. Το θέμα είναι, ότι αυτές οι πρακτικές όντως λειτουργούν. Ο μαθητής μπορεί να αποκτήσει δυνάμεις ή «σίντις» (siddhis), όπως να διαβάσει τη σκέψη, δύναμη να θεραπεύει ή να καταστρέφει, να παράγει αντικείμενα, να προλέγει το μέλλον και ούτω καθεξής – όλο το φάσμα των θανατηφόρων ψυχικών κόλπων. Αλλά ακόμα χειρότερα από αυτό, πάντοτε πέφτει σε μια κατάσταση πλάνης, όπου περνά την παραίσθηση για πραγματικότητα. Έχει «πνευματικές εμπειρίες» απέραντης γλυκύτητας και ειρήνης. Έχει οράματα θεοτήτων και φωτός. (Κάποιος μπορεί να θυμηθεί ότι ο ίδιος ο Εωσφόρος μπορεί να εμφανιστεί ως άγγελος φωτός). Όταν λέω «παραίσθηση» δεν εννοώ ότι δεν έχει στ' αλήθεια εμπειρία αυτών των πραγμάτων· εννοώ μάλλον ότι αυτά δεν προέρχονται από το Θεό. Υπάρχει, φυσικά, το φιλοσοφικό οικοδόμημα που στηρίζει κάθε εμπειρία, ώστε οι πρακτικές και η φιλοσοφία συμπληρώνουν η μια την άλλη και το σύστημα γίνεται πολύ δεμένο.

Στην πραγματικότητα, ο Ινδουϊσμός δεν είναι τόσο μια διανοητική ενασχόληση όσο ένα σύστημα πρακτικών, κι αυτές είναι χωρίς υπερβολή **μαύρη μαγεία**. Δηλαδή, αν βάλεις χ, θα πάρεις ψ: ένα απλό συμβόλαιο. Αλλά οι όροι δεν ανακοινώνονται και σπάνια ένας μαθητής ρωτά από που προέρχονται οι εμπειρίες ή ποιος του δίνει πίστωση – με τη μορφή δυνάμεων και «όμορφων» εμπειριών. Είναι η κλασική περίπτωση του Φάουστ, αλλά αυτό που δεν γνωρίζει αυτός που τα

ασκεί είναι ότι **το τίμημα μπορεί κάλλιστα να είναι η αθάνατη ψυχή του.**

Υπάρχει μια τεράστια παράθεση πρακτικών – πρακτικών για κάθε χαρακτήρα. Η θεότητα που εκλέγεται μπορεί να έχει μορφή: να είναι ένας θεός ή μια θεά· ή να είναι άμορφη: το απόλυτο Μπράχμαν (Brahman). Η σχέση με το εκλεγμένο Ιδανικό επίσης ποικίλει – μπορεί να είναι σχέση παιδιού, μητέρας, πατέρα, φίλου, αγαπημένου, υπηρέτη, ή, στην περίπτωση της Αντβαϊτα Βεδάντα, η «σχέση» ως ταύτιση. Τη στιγμή της μύησης ο γκουρού δίνει στο μαθητή του ένα μάντρα, κι αυτό καθορίζει την ατραπό που θα ακολουθήσει και τις ασκήσεις που θα κάνει. Ο γκουρού επίσης επιβάλλει το πως θα ζήσει ο μαθητής την καθημερινή ζωή του. Στη Βεδάντα (ή μοναστικό σύστημα) οι άγαμοι μαθητές δεν πρέπει να παντρεύονται· όλες τους οι δυνάμεις πρέπει να κατευθύνονται προς την επιτυχία των πρακτικών. Ένας ειλικρινής μαθητής δεν είναι ούτε κρεατοφάγος, γιατί το κρέας θολώνει την οξύτητα της αντίληψης. Ο γκουρού θεωρείται χωρίς υπερβολή ως ο ίδιος ο Θεός – είναι ο λυτρωτής του μαθητή.

Κατά βάση, οι πολλές «πνευματικές» εμπειρίες πηγάζουν μόνο από μερικές βασικές πρακτικές, τις οποίες θα εξετάσω πρόχειρα.

Πρώτα, είναι η ειδωλολατρεία. Μπορεί να είναι η λατρεία μιας εικόνας ή μιας ζωγραφιάς, με προσφορές φωτός, καμφοράς, θυμιάματος, νερού και γλυκών. Μπορείς να την ξεσκονίζεις με την ουρά ενός γιακ, να την κάνεις μπάνιο, να την ντύνεις και να τη βάζεις για ύπνο. Αυτό φαίνεται πολύ παιδικό, αλλά είναι φρόνιμο να μην υποτιμούμε τις ψυχικές εμπειρίες που μπορεί να προκύψουν. Η ειδωλολατρεία της Vedanta παίρνει τη μορφή της αυτολατρείας, είτε διανοητικά είτε εξωτερικά, με όλα τα τελετουργικά υποστηρίγματα. Ένας λόγος – κοινό ρητό στην Ινδία συνοψίζει χαρακτηριστικά αυτή την αυτολατρεία. Είναι το «So Ham, so Ham», ή «Εγώ είμαι αυτός, εγώ είμαι αυτός».

Μετά είναι η Τζάπα (Japa), η επανάληψη του σανσκριτικού μάντρα που δόθηκε στο μαθητή κατά τη μύησή του. Ουσιαστικά είναι το ψάλσιμο μιας μαγικής φόρμουλας.

Η Πραναγιάμα (Pranayama) συνίσταται σε αναπνευστικές ασκήσεις που χρησιμοποιούνται σε συνδυασμό με τη Τζάπα. Υπάρχουν κι άλλες πρακτικές που είναι ειδικά χαρακτηριστικά της Τάντρα (Tantra), της λατρείας του Θεού ως μητέρας, της θηλυκής αρχής, δύναμης, ενέργειας, της αρχής της εξέλιξης και της δράσης. Αναφέρονται ως «τα πέντε Μ». Είναι απροκάλυπτα κακές και μάλλον εμετικές, γι' αυτό δεν θα τις περιγράψω. Αλλά κι αυτές, επίσης, έχουν βρει το δρόμο τους στην Αμερική. Ο Βιβεκάναντα περιέγραψε αυτό το σήμα κατατεθέν του Ινδουισμού μαζί με τη Βεδάντα. Είπε: «Λατρεύω το τρομερό! Είναι λάθος να πιστεύουμε ότι η ηδονή είναι κίνητρο για όλους τους ανθρώπους. Πολλοί έχουν γεννηθεί για να αναζητήσουν μέσω του πόνου. Ας λατρέψουμε τον Τρόμο για δική του χάρη. Πόσο λίγοι τολμούν να λατρέψουν το Θάνατο, ή Κάλι! Ας λατρέψουμε το θάνατο!» Ξανά λόγια του Σουάμι σχετικά με τη θεά Κάλι: «Υπάρχουν κάποιοι που χλευάζουν την ύπαρξη της Κάλι. Όμως σήμερα αυτή είναι εκεί έξω, ανάμεσα στους ανθρώπους. Αυτοί είναι αλλόφρονες από το φόβο και ο στρατός έχει κληθεί να μοιράσει το θάνατο. Ποιος μπορεί να πει ότι ο Θεός δεν εκδηλώνεται ως Κακό, όπως εκδηλώνεται και ως Καλό; Αλλά μόνο οι Ινδουίστες τολμούν να τον λατρέψουν ως Κακό».*

* Σημείωση αδελφότητας αγ. Γερμανού: Λίγοι, ακόμα και από αυτούς που επιθυμούν περισσότερο να έρθουν σε «διάλογο» με τις Ανατολικές θρησκείες και να εκφράσουν τη βασική τους θρησκευτική ενότητα με αυτές, έχουν κάποια ακριβή αντίληψη των παγανιστικών θρησκευτικών πρακτικών και πεποιθήσεων, από την τυραννία των οποίων ο ευλογημένος κι ελαφρύς ζυγός του Χριστού ελευθέρωσε την ανθρωπότητα. Η θεά Κάλι, από τις δημοφιλέστερες ινδουϊστικές θεότητες, συνήθως απεικονίζεται στη μέση ενός παραληρήματος αίματος και σφαγής, με κρανία και κομμένα κεφάλια να κρέμονται από το λαιμό της, και τη γλώσσα της να βγαίνει γκροτέσκα από το στόμα,

διψώντας για περισσότερο αίμα· στους ινδουϊστικούς ναούς την κατευνάζουν με αιματηρές θυσίες κατσικιών. (Ο Σουάμι Βιβεκάναντα το δικαιώνει αυτό: «Γιατί όχι λίγο αίμα για να συμπληρωθεί η εικόνα;») Γι' αυτήν, ο Σουάμι Βιβεκάναντα είπε περαιτέρω, όπως κατέγραψε η μαθήτριά του «αδελφή Νιβεντίτα» (Nivedita): «Πιστεύω ότι με οδηγεί σε κάθε μικρό πράγμα που κάνω, και κάνει ό,τι θέλει μαζί μου», και σε κάθε βήμα είχε συνείδηση της παρουσίας της στο δωμάτιο. Την επικαλέστηκε: «Έλα, ω μητέρα, έλα! Γιατί το όνομα σου είναι Τρόμος»· και ήταν θρησκευτικό ιδανικό του «να γίνει ένα με το Τρομερό αιώνια». Πρόκειται αυτό, όπως προσπαθεί να μας πείσει ο μητροπολίτης George Khodre, να γίνει αποδεκτό ως παράδειγμα της «αυθεντικής πνευματικής ζωής των αβαπτίστων», ένα μέρος από τον πνευματικό «πλούτο» που πρόκειται να πάρουμε από τις μη χριστιανικές θρησκείες; Ή είναι μάλλον μια απόδειξη των λόγων του ψαλμωδού: «Όλοι οι θεοί των εθνών είναι δαιμόνια»;

Το μεγάλο κρίμα είναι ότι η μονόπλευρη πρακτική του κακού συνεχίζεται με την απόλυτη βεβαιότητα ότι είναι καλή. Και τη σωτηρία που αναζητείται μάταια μέσω επίπονης αυτοπροσπάθειας στον Ινδουϊσμό, μπορεί να την απεργαστεί μόνο ο Θεός μέσω της χριστιανικής απάρνησης του εαυτού.

4. Προσηλυτισμός στη Δύση

Το 1893 ένας άγνωστος Ινδουϊστής μοναχός έφτασε στο «Κοινοβούλιο των θρησκειών» στο Chicago. Ήταν ο Σουάμι Βιβεκάναντα, τον οποίο έχω ήδη αναφέρει. Έκανε καταπληκτική εντύπωση σ' αυτούς που τον άκουσαν, τόσο με την εμφάνισή του – με πορτοκαλί και πορφυρή ρόμπα και τουρμπάνι – αλλά και με αυτά που είπε. Η υψηλή κοινωνία της Βοστώνης και της Νέας Υόρκης του απέδωσε αμέσως τιμές.

Οι φιλόσοφοι στο Harvard εντυπωσιάστηκαν πάρα πολύ. Και δεν άργησε να συγκεντρώσει ένα σκληρό πυρήνα μαθητών που υποστήριζαν αυτόν και το μεγαλεπήβολο όνειρό του: τον ευαγγελισμό του Δυτικού κόσμου από τον Ινδουϊσμό, και πιο συγκεκριμένα, από τον

Βεδαντικό (ή μοναστικό) Ινδουϊσμό.* Εταιρείες Βεδάντα ιδρύθηκαν στις μεγάλες πόλεις αυτής της χώρας και στην Ευρώπη. Αλλά αυτά τα κέντρα ήταν μόνο ένα μέρος της δουλειάς του. Πιο σημαντικό ήταν να εισάγει ιδέες της Βεδάντα στην «κυκλοφορία αίματος» της ακαδημαϊκής σκέψης. Ο σκοπός ήταν η διάδοση. Λίγο ένοιαζε τον Βιβεκάναντα αν και πόση αξιοπιστία δινόταν στον Ινδουϊσμό, όσο το μήνυμα της Βεδάντα έφτανε στους πάντες. Σε πολλές περιπτώσεις είπε: «Χτυπήστε κάθε πόρτα. Πέστε σε όλους ότι είναι θεϊκοί».

Σήμερα μέρη του μηνύματος μεταφέρονται σε χαρτόδετα βιβλία που μπορείτε να βρείτε σε κάθε βιβλιοπωλείο – γραμμένα από τον Aldous Huxley, τον Christopher Isherwood, τον Somerset Maugham, τον Teilhard de Chardin, κι ακόμα τον Thomas Merton.

*Σ. τ. Μ.: Ενδεικτικός των προθέσεων του Βιβεκάναντα είναι ο λόγος του στους φοιτητές του Μαντράς, μετά την επιστροφή του από το Σικάγο: «Αυτό είναι το μεγάλο ιδανικό που βρίσκεται τώρα μπροστά μας, κι ο καθένας πρέπει γι' αυτό να οπλισθεί – η άλωση του κόσμου από την Ινδία – τίποτε λιγότερο από αυτό ... Σήκω Ινδία, και κυριέυσε τον κόσμο με την πνευματικότητά σου... Τώρα είναι ο καιρός να εργαστούμε για να εισδύσουν οι πνευματικές ιδέες της Ινδίας βαθιά στη Δύση. Γι' αυτό, νέοι του Μαντράς, σας παρακαλώ ακριβώς αυτό να σκέπτεστε. Πρέπει να πορευθούμε, πρέπει να κυριεύσουμε όλο τον κόσμο με την πνευματικότητα και τη φιλοσοφία μας. Δεν υπάρχει άλλη εναλλακτική λύση· ή θα το κάνουμε ή θα πεθάνουμε. Η μόνη προϋπόθεση εθνικής ζωής, μιας αφυπνισμένης και γεμάτης δύναμη εθνικής ζωής, είναι η κυριαρχία του κόσμου με βάση την ινδική σκέψη». (π. Αντωνίου Αλεβιζοπούλου, Αντιμετώπιση των αιρέσεων, Αθήνα 1996, σελ. 181).

Ο Thomas Merton βέβαια αποτελεί μια ιδιαίτερη απειλή για τους Χριστιανούς, γιατί παρουσιάζεται σαν ένας Χριστιανός μοναχός αφιερωμένος στην ενατένιση του Θείου, και το έργο του έχει ήδη επηρεάσει το ζωτικό στοιχείο του Ρωμαιοκαθολικισμού, το μοναχισμό του. Λίγο πριν το θάνατό του, ο π. Merton έγραψε μια γεμάτη εκτίμηση εισαγωγή σε μια νέα μετάφραση της Μπαργκαβάντ Γκιτά (Bhagavad

Gita), η οποία είναι το πνευματικό εγχειρίδιο ή «Βίβλος» όλων των Ινδουϊστών, κι ένας από τους θεμέλιους λίθους του μονισμού της Αντβαϊτα Βεδάντα.

Πρέπει να θυμόμαστε ότι η Γκιτά αντιτίθεται σχεδόν σε κάθε σημαντική διδασκαλία του Χριστιανισμού. Το βιβλίο του σχετικά με τους δασκάλους του Ζεν, το οποίο εκδόθηκε μετά το θάνατό του, είναι επίσης αξιοσημείωτο, επειδή ολόκληρο το έργο βασίζεται σ' ένα προδοτικό λάθος: την υπόθεση ότι όλες οι αποκαλούμενες «μυστικιστικές εμπειρίες» σε κάθε θρησκεία είναι γνήσιες. Θα έπρεπε να ξέρει καλύτερα. Οι προειδοποιήσεις γι' αυτό είναι ισχυρές και ξεκάθαρες, τόσο στην Αγία Γραφή όσο και στους Αγίους Πατέρες.

Σήμερα ξέρω ένα καθολικό μοναστήρι στην California, όπου απομονωμένοι μοναχοί πειραματίζονται με ινδουϊστικές θρησκευτικές πρακτικές. Έχουν εκπαιδευτεί από έναν Ινδό που έγινε Καθολικός ιερέας. Εάν το έδαφος δεν είχε προετοιμαστεί, νομίζω ότι δεν θα συνέβαινε τέτοιο πράγμα. Αλλά, σε τελευταία ανάλυση, αυτός ήταν ο σκοπός του ερχομού του Βιβεκανάντα στη Δύση: να προετοιμάσει το έδαφος.

Το μήνυμα του Βιβεκανάντα σχετικά με τη Βεδάντα είναι αρκετά απλό. Φαίνεται πιο περίπλοκο εξαιτίας των παγίδων του: λίγη εκθαμβωτική σανσκριτική ορολογία, και πολύ μπερδεμένη φιλοσοφική δομή. Το μήνυμα είναι ουσιαστικά αυτό: Όλες οι θρησκείες είναι αληθινές, αλλά η Βεδάντα είναι η υπέρτατη αλήθεια. Οι διαφορές είναι μόνο θέμα «επιπέδων αλήθειας». Με λόγια του Βιβεκανάντα: «Ο άνθρωπος δεν ταξιδεύει από το λάθος στην αλήθεια, αλλά ανεβαίνει από αλήθεια σε αλήθεια, από αλήθεια που είναι χαμηλότερη σε αλήθεια που είναι υψηλότερη.. Η ύλη του σήμερα είναι το πνεύμα του αύριο. Το σκουλήκι του σήμερα – ο Θεός του αύριο». Η Βεδάντα βασίζεται σ' αυτό: ότι ο άνθρωπος είναι Θεός. Έτσι είναι ο ίδιος ο άνθρωπος που πρέπει να απεργαστεί τη σωτηρία του. Ο Βιβεκανάντα το έθεσε έτσι: «Ποιος μπορεί να βοηθήσει το Άπειρο; Ακόμα και το χέρι που έρχεται σε σένα μέσα από το σκοτάδι πρέπει να είναι το δικό σου».

Ο Βιβεκανάντα ήταν αρκετά εύστροφος για να ξέρει ότι η Βεδάντα θα ήταν υπερβολικό να ακολουθηθεί απ' ευθείας από Χριστιανούς, από δική τους πρωτοβουλία. Αλλά τα «επίπεδα αλήθειας» προμήθευαν μια ωραία γέφυρα στον τέλειο οικουμενισμό – δεν υπήρχε σύγκρουση γιατί όλοι είχαν δίκιο. Με τα λόγια του Σουάμι: «Αν μια θρησκεία είναι αληθινή, τότε και όλες οι άλλες είναι αληθινές. Έτσι η ινδουϊστική πίστη είναι δική σας όσο και δική μου. Εμείς οι Ινδουϊστές όχι απλώς ανεχόμαστε, αλλά ενωνόμαστε με κάθε θρησκεία, προσευχόμενοι στο τζαμί του Μωαμεθανού, λατρεύοντας μπροστά στη φωτιά του Ζωροάστρη, και γονατίζοντας στο σταυρό του Χριστιανού. Ξέρουμε ότι όλες οι θρησκείες εξίσου, από τον χαμηλότερο φετιχισμό μέχρι την υψηλότερη απολυτότητα, δεν είναι άλλο παρά πολλές προσπάθειες της ανθρώπινης ψυχής ν' αρπάξει και να συνειδητοποιήσει το Άπειρο. Έτσι μαζεύουμε όλα αυτά τα λουλούδια και, δένοντάς τα μαζί με το σχοινί της αγάπης, τα κάνουμε ένα θαυμάσιο μπουκέτο λατρείας».

Ακόμα, όλες οι θρησκείες ήταν μόνο βήματα προς την έσχατη θρησκεία, που ήταν η Αντβαϊτα Βεδάντα. Οίκτιρε ιδιαίτερα για τον Χριστιανισμό, ο οποίος στην καλύτερη περίπτωση ήταν μια χαμηλότερη αλήθεια – μια δυϊστική αλήθεια. Σε προσωπικές συζητήσεις έλεγε ότι μόνο ένας δειλός θα έστρεφε και το άλλο μάγουλο. Όμως ό,τι και να έλεγε για τις άλλες θρησκείες, επανερχόταν πάντα στην αναγκαιότητα της Αντβαϊτα Βεδάντα. «Τέχνη, επιστήμη και θρησκεία», έλεγε, «δεν είναι παρά τρεις διαφορετικοί τρόποι να εκφράσεις μια μοναδική αλήθεια. Αλλά για να το καταλάβουμε αυτό πρέπει να έχουμε τη θεωρία της Αντβαϊτα».

Η γοητεία στη νεολαία του σήμερα είναι καταφανής. Η Βεδάντα διακηρύσσει την τέλεια ελευθερία της κάθε ψυχής να είναι ο εαυτός της. Αρνείται κάθε διάκριση μεταξύ ιερού και κοσμικού: είναι μόνο διαφορετικοί τρόποι έκφρασης της μίας αλήθειας. Και ο μόνος σκοπός της θρησκείας είναι να καλύψει τις ανάγκες διαφορετικών ψυχοσυνθέσεων: ένας θεός και μια πρακτική που να ταιριάζει στον καθένα. Με δυο λόγια, η θρησκεία είναι το «να κάνεις το δικό σου».

Όλα αυτά μπορεί να φαίνονταν τραβηγμένα, αλλά ο Βιβεκανάντα έκανε αποτελεσματική δουλειά. Τώρα θα δείξω πόσο πέτυχε στο να εισάγει αυτές τις ινδουϊστικές ιδέες στο Ρωμαιοκαθολικισμό, όπου η επιτυχία του ήταν πιο χτυπητή.

Ο Βιβεκανάντα πρωτοήρθε στην Αμερική να εκπροσωπήσει τον Ινδουϊσμό στο Κοινοβούλιο των Θρησκειών του 1893. Το 1968 ήταν η 75^η επέτειος αυτού του γεγονότος, και τότε συγκλήθηκε ένα Συμπόσιο Θρησκειών υπό την αιγίδα της εταιρείας Βεδάντα Βιβεκανάντα του Σικάγο. Ο Ρωμαιοκαθολικισμός εκπροσωπήθηκε από έναν Δομινικανό θεολόγο από το Πανεπιστήμιο De Paul, τον π. Robert Campbell. Ο Σουάμι Μπασυανάντα (Bhasyananda) άνοιξε τη συνάντηση με την ανάγνωση ενός μηνύματος καλής θέλησης από τρεις πολύ σημαντικούς ανθρώπους. Το δεύτερο ήταν από έναν Αμερικανό καρδινάλιο.

Ο π. Campbell άρχισε την απογευματινή συνεδρίαση με μια ομιλία σχετικά με τη σύγκρουση μεταξύ παραδοσιακών και μοντερνιστών στον σύγχρονο Καθολικισμό. Είπε: *«Στο δικό μου Πανεπιστήμιο, έρευνες που έχουν γίνει πάνω στη συμπεριφορά Καθολικών σπουδαστών, δείχνουν ένα μεγάλο ρεύμα προς τις φιλελεύθερες απόψεις τα τελευταία πέντε ή έξι χρόνια. Ξέρω ότι ο ίδιος ο μεγάλος Σουάμι Βιβεκανάντα θα ενέκρινε τις περισσότερες τάσεις στην κατεύθυνση του φιλελεύθερου Καθολικισμού»*. Αυτό που προφανώς δεν ήξερε ο π. Campbell ήταν ότι τα μοντερνιστικά δόγματα που περιέγραψε δεν ήταν καθόλου χριστιανικά· ήταν καθαρή και σκέτη Βεδάντα.

Για να μην υπάρχει θέμα παρερμηνείας, θα παραθέσω τα λόγια του π. Campbell σχετικά με τις ερμηνείες των μοντερνιστών σε πέντε θέματα, έτσι όπως εμφανίστηκαν σε τρεις διεθνείς εφημερίδες: την Prabuddha Bharata που εκδίδεται στην Καλκούτα, την Vedanta Kesheri που εκδίδεται στο Μαντράς, και τη «Vedanta and the West» (η Vedanta και η Δύση) που εκδίδεται στο Λονδίνο.

Σχετικά με τα δόγματα: «Η αλήθεια είναι κάτι σχετικό, αυτά τα δόγματα (π.χ. η φύση του Θεού, πως θα έπρεπε να ζει ο άνθρωπος, και η άλλη ζωή μετά το θάνατο) δεν είναι παγιωμένα πράγματα, αλλάζουν και φτάνουμε στο σημείο όπου πρέπει να αρνηθούμε μερικά πράγματα που κάποτε επιβεβαιώναμε ως ιερές αλήθειες».

Σχετικά με το Θεό: «Ο Ιησούς είναι θεϊκός, αλήθεια, αλλά ο καθένας από μας μπορεί να είναι θεϊκός. Για την ακρίβεια, σε πολλά σημεία, νομίζω ότι θα βρείτε ότι η φιλελεύθερη χριστιανική αντίληψη σε μεγάλο μέρος της φιλοσοφίας της κινείται στην κατεύθυνση της Ανατολής – τόσο στην αρχή της για το απρόσωπο του Θεού, όσο και στην αρχή ότι όλοι είμαστε θεϊκοί».

Σχετικά με το προπατορικό αμάρτημα: «Αυτή η αρχή είναι πολύ προσβλητική στο φιλελεύθερο Χριστιανισμό, ο οποίος υποστηρίζει ότι ο άνθρωπος είναι τελειοποιήσιμος μέσω της εκπαίδευσης και της κατάλληλης παιδείας».

Σχετικά με τον κόσμο: «... οι φιλελεύθεροι διαβεβαιώνουν ότι μπορεί να βελτιωθεί και ότι θα έπρεπε να αφιερωθούμε στο να χτίσουμε μια πιο ανθρώπινη κοινωνία αντί να καθηλωνόμαστε στο να πάμε στον ουρανό».

Σχετικά με τις άλλες θρησκείες: «Η ομάδα των φιλελευθέρων λέει: “Μη στεναχωριέστε για παλιομοδίτικα πράγματα όπως να προσπαθούμε να μεταστρέψουμε ανθρώπους κτλ., αλλά ας αναπτύξουμε καλύτερες σχέσεις με τις άλλες θρησκείες”».

Έτσι λέει ο π. Campbell για τους μοντερνιστές Καθολικούς. Οι μοντερνιστές έχουν παρασυρθεί σαν παιδιά από τη γενναιόδωρη προσφορά της υψηλότερης αλήθειας, βαθύτερης φιλοσοφίας και σπουδαιότερου μεγαλείου – τα οποία μπορούν να αποκτηθούν απλώς με το να υποτάξουμε τον ζώντα Χριστό στο μοντέρνο άνθρωπο.

Εδώ, λοιπόν, βλέπουμε τη θεαματική επιτυχία του Ινδουϊσμού, ή του Βιβεκανάντα, ή της δύναμης πίσω από τον Βιβεκανάντα. Έχει καθαρά νικήσει κατά κράτος το Ρωμαιοκαθολικισμό. Τα σκυλιά – φύλακές του πέρασαν τον κλέφτη για φίλο του αφεντικού, και το σπίτι έχει ερημώσει μπροστά στα μάτια τους. Ο κλέφτης είπε: «*Ας έχουμε κατανόηση μεταξύ των θρησκειών*», και μπήκε από την πύλη. Και το τέχνασμα ήταν τόσο απλό. Οι Χριστιανοί Ινδουϊστές (οι Σουάμι) χρειάζονταν μόνο να παραθέσουν αποσπάσματα από τη φιλοσοφία της Βεδάντα χρησιμοποιώντας χριστιανικούς όρους. Και οι Ινδουϊστές Χριστιανοί (οι μοντερνιστές Καθολικοί) χρειάζονταν να προεκτείνουν τη θρησκεία τους ώστε να συμπεριλάβουν τον Ινδουϊσμό. Έτσι απαραίτητως η αλήθεια έγινε λάθος και το λάθος αλήθεια. Αλλοίμονο, κάποιιοι θα ήθελαν να σύρουν και την Ορθόδοξη Εκκλησία, σ' αυτό το ερειπωμένο σπίτι. Αλλά ας θυμηθούν οι μοντερνιστές τα λόγια του Ησαΐα: «*Ουαί σ' αυτούς που λένε το κακό καλό και το καλό κακό· που προβάλλουν το σκοτάδι για φως και το φως για σκοτάδι· που προβάλλουν το γλυκό ως πικρό και το πικρό ως γλυκό! Ουαί σε εκείνους που φρονούν ότι είναι σοφοί και συνετοί, που αυτοπαρουσιάζονται στα μάτια τους ως σοφοί και ως γνωρίζοντες τα πάντα!*» (Ησ. 5:20-21).

5. Ο σκοπός του Ινδουϊσμού: Η παγκόσμια θρησκεία

Έμεινα κατάπληκτη βλέποντας την εισβολή που είχε κάνει ο Ινδουϊσμός κατά τη διάρκεια της απουσίας μου από τον Χριστιανισμό. Μπορεί να φαίνεται παράξενο το ότι ανακάλυψα όλες αυτές τις αλλαγές με μιας. Αυτό έγινε γιατί ο γκουρού μου διατηρούσε κυριαρχία πάνω σε κάθε μου πράξη, κι όλον αυτό τον καιρό ζούσα, χωρίς υπερβολή, απομονωμένη – ακόμα και μέσα στον κόσμο. Οι αυστηρές εντολές του Σουάμι με εμπόδιζαν από το να διαβάζω οποιαδήποτε χριστιανικά βιβλία ή από το να μιλάω με Χριστιανούς. Παρ' όλα τα υποκριτικά λόγια, ότι όλες οι θρησκείες είναι αληθινές, οι Σουάμι ξέρουν ότι ο Χριστός είναι η Νέμεσή τους. Έτσι για είκοσι χρόνια ήμουν ολοκληρωτικά απορροφημένη στη μελέτη της ανατολικής φιλοσοφίας και στην πρακτική των ασκήσεων και της πειθαρχίας της. Διατάχτηκα

από τον γκουρού μου να πάρω ένα δίπλωμα στη φιλοσοφία και την ανθρωπολογία, αλλά αυτά ήταν μόνο πάρεργα που γέμιζαν το χρόνο μεταξύ των σημαντικών κομματιών της ζωής μου: το χρόνο με τον Σουάμι και το χρόνο με τις διδασκαλίες και τις πρακτικές της Βεδάντα.

Η αποστολή του Σουάμι Βιβεκανάντα έχει εκπληρωθεί σε πολλά επί μέρους σημεία, αλλά ένα μέρος ακόμα δεν έχει περατωθεί. Αυτό είναι η ίδρυση μιας παγκόσμιας θρησκείας. Σ' αυτό βρίσκεται η τελική νίκη του διαβόλου. Επειδή η Παγκόσμια Θρησκεία δεν μπορεί να περιέχει καθόλου «ατομιστικές μισαλλόδοξες» ιδέες δεν θα έχει τίποτα κοινό με το Χριστιανισμό, εκτός από τη σημασιολογία του. Ο «κόσμος» και η «σάρκα» μπορούν να είναι φωτιά στη σόμπα και στην καμινάδα, αλλά η Παγκόσμια Θρησκεία θα είναι μια ολική πυρκαγιά για το Χριστιανισμό. Το ζήτημα σε όλα αυτά είναι ότι ο Ιησουΐτης ιερέας Teilhard de Chardin έχει ήδη θέσει το θεμέλιο για ένα «Νέο Χριστιανισμό», ο οποίος είναι ακριβώς όπως οι προδιαγραφές του Σουάμι Βιβεκανάντα για την Παγκόσμια Θρησκεία.

Ο Teilhard de Chardin αποτελεί παρεκτροπή επειδή, αντιθέτως με τους παραδοσιακούς θεολόγους της Ρώμης, εκτιμάται πάρα πολύ από τον λόγιο κλήρο ο οποίος, με επιείκεια, πιστεύω ότι δεν έχει ιδέα για τι πράγμα μιλάει, γιατί οι ιδέες του Teilhard είναι σε ένα μεγάλο βαθμό λογοκλοπία από τη Βεδάντα και την Τάντρα, κολλημένες μαζί με φρασεολογία που ηχεί χριστιανική και έντονα χρωματισμένες με εξελικτισμό.

Ας παραθέσω ένα παράδειγμα από αυτόν: «Ο κόσμος μέσα στον οποίο ζω γίνεται θεϊκός. Αλλά αυτές οι φλόγες δεν με καίνε ολοκληρωτικά, ούτε αυτά τα νερά με διαλύουν· γιατί, αντιθέτως με τις ψευδείς μορφές του μονισμού που μας ωθούν μέσω της παθητικότητας στην αναισθησία (έλλειψη συνειδητότητας), ο παν – Χριστιανισμός που ανακαλύπτω τοποθετεί την ένωση στο τέρμα μιας επίπονης πορείας διαφοροποίησης. Θα αποκτήσω το πνεύμα μόνο απελευθερώνοντας τελείως διεξοδικά όλες τις δυνάμεις της ύλης... Αναγνωρίζω ότι, ακολουθώντας το παράδειγμα του ενσαρκωμένου Θεού που μου

αποκαλύφθηκε μέσω της Καθολικής πίστης, μπορώ να σωθώ μόνο με το να γίνω ένα με το σύμπαν». Αυτό είναι απροκάλυπτος Ινδουϊσμός. Έχει λίγο απ' όλα μέσα – ένα αναγνωρίσιμο απόσπασμα από μια Ουπάνισαδ (Upanishad) και κομμάτια από πολλά από τα φιλοσοφικά συστήματα και τις πρακτικές τους.

Σε μια συνέντευξη τύπου που έδωσε ο π. Arrupe, αρχηγός της Εταιρείας του Ιησού, τον Ιούνιο του 1965, υπερασπίστηκε τον Teilhard de Chardin για το λόγο ότι «δεν ήταν επαγγελματίας θεολόγος και φιλόσοφος, έτσι ώστε είναι πιθανόν να μην έχει γνώση όλων των φιλοσοφικών και θεολογικών περιπλοκών που συνδέονται με κάποιες από τις εμπνεύσεις του». Μετά ο π. Arrupe τον εξύμνησε: «Ο π. Teilhard είναι ένας από τους μεγάλους κυρίους της σύγχρονης σκέψης, και δεν είναι ν' απορεί κανείς με την επιτυχία του. Για την ακρίβεια έφερε σε πέρας μια μεγάλη προσπάθεια να συμφιλιώσει τον κόσμο της επιστήμης με τον κόσμο της πίστης». Το τελικό αποτέλεσμα της συμφιλίωσης είναι μια νέα θρησκεία. Και με λόγια του Teilhard: «Η νέα θρησκεία θα είναι ακριβώς η ίδια ο παλιός μας Χριστιανισμός, αλλά με μια νέα ζωή, ξεκαθαρισμένη από την εύλογη εξέλιξη των δογμάτων του καθώς αυτά έρχονται σε επαφή με νέες ιδέες». Με αυτή η μικρή ιδέα από το υπόβαθρο, ας κοιτάξουμε την Παγκόσμια Θρησκεία του Βιβεκανάντα και τον «Νέο Χριστιανισμό» του Teilhard.

Η Παγκόσμια Θρησκεία έτσι όπως προτάθηκε από τον Βιβεκανάντα πρέπει να έχει πέντε χαρακτηριστικά. Πρώτον, πρέπει να είναι επιστημονική. Θα οικοδομηθεί πάνω σε πνευματικούς νόμους. Έτσι, θα είναι μια αληθινή κι επιστημονική θρησκεία. Στην πραγματικότητα, και ο Βιβεκανάντα και ο Teilhard χρησιμοποιούν θεωρητικό επιστημονισμό ως άρθρο της πίστης τους.

Δεύτερον, το θεμέλιό της είναι η εξέλιξη. Με λόγια του Teilhard: «Μια μέχρι τώρα άγνωστη μορφή θρησκείας – μια που κανείς δεν μπόρεσε ακόμα να φανταστεί ή να περιγράψει, λόγω έλλειψης ενός σύμπαντος αρκετά μεγάλου και αρκετά οργανικού ώστε να την εμπεριέχει – ανθίζει στις καρδιές των ανθρώπων, από ένα σπόρο που έσπειρε η ιδέα

της εξέλιξης». Και πάλι: «το προπατορικό αμάρτημα... μας δένει χειροπόδαρα και μας στεγνώνει το αίμα» επειδή «έτσι όπως εκφράζεται τώρα, αντιπροσωπεύει μια επιβίωση στατικών αρχών οι οποίες είναι ένας αναχρονισμός μέσα στο εξελικτικό σύστημα σκέψης μας». Τέτοια ψευδοθρησκευτική αρχή «εξέλιξης», η οποία έχει συνειδητά απορριφθεί από τη χριστιανική σκέψη, είναι βασική στην ινδουϊστική σκέψη για χιλιετηρίδες· κάθε ινδουϊστική θρησκευτική πρακτική την θεωρεί δεδομένη.

Τρίτον, η Παγκόσμια Θρησκεία δεν θα οικοδομηθεί γύρω από κάποια συγκεκριμένη προσωπικότητα, αλλά θα θεμελιωθεί πάνω σε «αιώνιες αρχές». Ο Teilhard είναι για τα καλά στο δρόμο προς τον απρόσωπο θεό όταν γράφει: «Ο Χριστός μου γίνεται όλο και πιο απαραίτητος... αλλά ταυτόχρονα η μορφή του ιστορικού Χριστού γίνεται όλο και λιγότερο ουσιώδης και ευδιάκριτη για μένα». «...η οπτική μου γι' Αυτόν με πάει συνεχώς μακρύτερα και υψηλότερα εμπρός στον άξονα της (ελπίζω) ορθοδοξίας». Λυπάμαι που το λέω, αλλά αυτό το πνεύμα του μη ιστορικού «Χριστού» είναι ινδουϊστική ορθοδοξία, όχι χριστιανική.

Τέταρτον, ο κύριος σκοπός της Παγκόσμιας Θρησκείας θα είναι να ικανοποιεί τις πνευματικές ανάγκες ανδρών και γυναικών με διαφορετικούς χαρακτήρες. Οι πρωτότυπες «διασπαστικές» θρησκείες δεν μπορούν να το κάνουν αυτό. Ο Teilhard πίστευε ότι ο Χριστιανισμός δεν ταίριαζε με τις θρησκευτικές επιθυμίες όλων. Κατέγραψε τη δυσαρέσκειά του μ' αυτά τα λόγια: «Ο Χριστιανισμός είναι ακόμα καταφύγιο σε κάποιο βαθμό, αλλά δεν αγκαλιάζει, ή δεν ικανοποιεί ή ακόμα δεν καθοδηγεί άλλο πια τη "σύγχρονη ψυχή"».

Πέμπτο και τελευταίο, μέσα στην Παγκόσμια Θρησκεία (ή Νέο Χριστιανισμό), ταξιδεύουμε σιγά-σιγά όλοι μαζί προς τον ίδιο προορισμό. Για τον Teilhard de Chardin αυτό είναι το σημείο Ωμέγα, το οποίο ανήκει σε κάτι που είναι πέρα από αναπαράσταση. Για τον Βιβεκάναντα είναι το Ομ, η ιερή συλλαβή των Ινδουϊστών: «Όλη η ανθρωπότητα, συγκλίνοντας στους πρόποδες αυτού του ιερού μέρους

όπου βρίσκεται το σύμβολο που δεν είναι σύμβολο, το όνομα που είναι πέρα από κάθε ήχο».

Που θα τελειώσει αυτή η αλλοίωση του Χριστιανισμού και ο θρίαμβος του Ινδουϊσμού; Θα έχουμε το Ομ, ή θα έχουμε το Ωμέγα;

---

3. Το «θαύμα» ενός φακίρη και η προσευχή του Ιησού

Αρχιμανδρίτη Νικολάι Drobyazgin

Ο συγγραφέας αυτής της κατάθεσης, ένας νεομάρτυρας της κομμουνιστικής σκλαβιάς, απολάμβανε μια λαμπρή κοσμική σταδιοδρομία ως διοικητής στο Ναυτικό, όντας παράλληλα βαθειά αναμεμειγμένος στον αποκρυφισμό ως εκδότης της αποκρυφιστικής εφημερίδας «Rebus». Καθώς σώθηκε από σχεδόν βέβαιο θάνατο στη θάλασσα από ένα θαύμα του αγίου Σεραφείμ, έκανε ένα προσκύνημα στο Σαρώφ και μετά εγκατέλειψε την κοσμική σταδιοδρομία του και τους δεσμούς με τον αποκρυφισμό για να γίνει μοναχός. Αφ' ότου χειροτονήθηκε ιερέας, υπηρέτησε ως ιεραπόστολος στην Κίνα, την Ινδία και το Θιβέτ, ως ιερέας σε διάφορες εκκλησίες πρεσβειών, και ως ηγούμενος πολλών μοναστηριών. Μετά το 1914 έζησε στη Λάυρα των σπηλαίων του Κιέβου, όπου συζητούσε με τους νέους που τον επισκέπτονταν σχετικά με την επιρροή του αποκρυφισμού σε σύγχρονα γεγονότα στη Ρωσία. Το φθινόπωρο του 1924, ένα μήνα αφ' ότου τον είχε επισκεφθεί κάποιος Τυχοίχ, ο συγγραφέας του βιβλίου «Μαύρη Μαγεία», δολοφονήθηκε από «αγνώστους» στο κελλί του, με φανερή ανοχή των Μπολσεβίκων, καρφωμένος από στιλέτο με ειδική λαβή, η οποία είχε ξεκάθαρη αποκρυφιστική σημασία.

Το γεγονός που περιγράφεται εδώ, αποκαλυπτικό της φύσης ενός από τα μεντιουμιστικά «χαρίσματα» τα οποία είναι κοινά στις ανατολικές θρησκείες, έλαβε χώρα λίγο πριν το 1900, και καταγράφηκε γύρω στο 1922 από τον γιατρό Α. Π. Τιμόφιεβιτς, τώρα τελευταία στη γυναικεία

μονή του Νόβο Ντιβέγιεβο, στη Νέα Υόρκη. (Το ρωσικό κείμενο δημοσιεύθηκε στο «Orthodox Life» το 1956, Νο 1).

Μια θαυμάσια τροπική αυγή, το πλοίο μας διέσχισε τα νερά του Ινδικού Ωκεανού, πλησιάζοντας το νησί της Κεϋλάνης. Τα εύθυμα πρόσωπα των επιβατών – οι περισσότεροι Άγγλοι με τις οικογένειές τους, που ταξίδευαν για τις εργασίες τους ή για δουλειά στην ινδική αποικία τους, κοιτούσαν ακόρεστα στο βάθος, ψάχνοντας με τα μάτια το μαγεμένο νησί, το οποίο για τους περισσότερους, από την παιδική τους ηλικία, είχε στην πράξη συνδεθεί με τόσα που ήταν ενδιαφέροντα και μυστήρια στις ιστορίες και τις περιγραφές των ταξιδιωτών.

Το νησί ακόμα ελάχιστα ορατό ενώ ένα λεπτό, μεθυστικό άρωμα από τα δέντρα του τύλιγε ήδη το πλοίο όλο και περισσότερο με κάθε περαστικό μελτέμι. Τελικά ένα είδος μπλε σύννεφου απλώθηκε στον ορίζοντα, αυξάνοντας συνεχώς σε μέγεθος καθώς το πλοίο πλησίαζε γρήγορα. Κανείς μπορούσε να δει τα κτίρια που απλώνονταν κατά μήκος της ακτής, χωμένα μέσα στην πρασινάδα των μεγαλοπρεπών φοινίκων, και το πολύχρωμο πλήθος των ντόπιων κατοίκων που περίμεναν την άφιξη του πλοίου. Οι επιβάτες, που είχαν γρήγορα γνωριστεί ο ένας με τον άλλον πάνω στο πλοίο, γελούσαν και συζητούσαν ζωηρά στο κατάστρωμα, θαυμάζοντας το καταπληκτικό σκηνικό του παραμυθένιου νησιού, καθώς αυτό ξεδιπλωνόταν μπροστά στα μάτια τους. Το πλοίο κινιόταν αργά· προετοιμαζόταν να αγκυροβολήσει στην αποβάθρα της πόλης – λιμανιού Colombo.

Εδώ το πλοίο σταμάτησε να πάρει κάρβουνο, και οι επιβάτες είχαν αρκετό χρόνο για να βγουν στην ακτή. Η μέρα ήταν τόσο ζεστή ώστε πολλοί επιβάτες αποφάσισαν να μη φύγουν από το πλοίο μέχρι το απόγευμα, όταν μια ευχάριστη δροσιά αντικατέστησε τη ζέστη της μέρας. Μια μικρή ομάδα οκτώ ανθρώπων – ανάμεσά τους κι εγώ – οδηγείτο από τον συνταγματάρχη Elliot, που είχε ξαναβρεθεί στο Κολόμπο προωύτερα και ήξερε καλά την πόλη και τα περίχωρα. Αυτός έκανε μια δελεαστική πρόταση: «Κυρίες και κύριοι! Θα θέλατε να πάμε μερικά μίλια έξω από την πόλη και να επισκεφθούμε έναν από τους

τοπικούς μάγους – φακίρηδες; Ίσως να δούμε κάτι ενδιαφέρον». Όλοι δέχτηκαν την πρόταση του συνταγματάρχη με ενθουσιασμό.

Ήταν ήδη απόγευμα όταν αφήσαμε πίσω τους θορυβώδεις δρόμους της πόλης και προχωρήσαμε σ' ένα θαυμάσιο δρόμο μέσα στη ζούγκλα, που σπινθηροβολούσε από τις αναλαμπές εκατομμυρίων πυγολαμπίδων. Στο τέλος ο δρόμος φάρδαινε ξαφνικά και μπροστά μας βρισκόταν ένα μικρό ξέφωτο, περιτριγυρισμένο από ζούγκλα προς κάθε κατεύθυνση. Στο άκρο του ξέφωτου, κάτω από ένα μεγάλο δέντρο, βρισκόταν ένα είδος καλύβας, δίπλα από την οποία έκαιγε μια φωτιά, κι ένας αδύνατος, κοκκαλιάρης γέρος με τουρμπάνι στο κεφάλι του καθόταν σταυροπόδι, με την ακίνητη ματιά του να κατευθύνεται στη φωτιά. Παρά τη θορυβώδη άφιξή μας, ο γέρος συνέχιζε να κάθεται εντελώς ακίνητος, μη δίνοντάς μας την παραμικρή προσοχή. Κάπου μέσα από το σκοτάδι εμφανίστηκε ένας νέος και, πηγαίνοντας στον συνταγματάρχη, κάτι τον ρώτησε σιγανά. Μέσα σε μικρό διάστημα έφερε έξω αρκετά σκαμνιά και η μικρή ομάδα μας παρατάχθηκε σε ημικυκλική διάταξη, όχι μακριά από τη φωτιά. Ένας ελαφρύς κι αρωματικός καπνός ανέβηκε. Ο γέρος καθόταν στην ίδια στάση, χωρίς φαινομενικά να προσέχει κανέναν και τίποτα. Το μισοφέγγαρο που ανέτειλε έδιωξε σε κάποιο βαθμό το σκοτάδι της νύχτας, και στο αμυδρό φως του όλα τα αντικείμενα έπαιρναν φανταστικά περιγράμματα. Όλοι σώπασαν χωρίς να το θέλουν, και περίμεναν να δουν τι θα συνέβαινε.

«Κοιτάξτε! Κοιτάξτε εκεί, πάνω στο δέντρο!» φώναξε η δεσποινίς Μαίρη σ' ένα εκστατικό ψίθυρο. Όλοι γυρίσαμε τα κεφάλια μας στην κατεύθυνση που μας υπέδειξε. Και πράγματι, ολόκληρη η επιφάνεια της τεράστιας κορυφής του δέντρου, κάτω από το οποίο καθόταν ο φακίρης, ήταν σαν να έρρεε ήσυχα στον απαλό φωτισμό του φεγγαριού, και το δέντρο το ίδιο άρχισε βαθμιαία να λιώνει και να χάνει τα περιγράμματά του· χωρίς υπερβολή, κάποιο αόρατο χέρι είχε ρίξει πάνω του ένα αέρινο κάλυμμα που γινόταν όλο και πιο συμπακνωμένο με κάθε στιγμή. Σύντομα μπροστά στην κατάπληκτη

ματιά μας παρουσιάστηκε με τέλεια καθαρότητα η κυματοειδής επιφάνεια της θάλασσας. Το ένα κύμα ακολουθούσε το άλλο με ένα ελαφρό βόμβο, κάνοντας άσπρα σκουφάκια από αφρό· ανάλαφρα σύννεφα πλανιόντουσαν σ' ένα ουρανό που είχε γίνει γαλάζιος. Άναυδοι, δεν μπορούσαμε να ξεκολλήσουμε απ' αυτή την εντυπωσιακή εικόνα.

Και τότε στο βάθος εμφανίστηκε ένα λευκό καράβι. Πυκνός καπνός έβγαινε από τα δυο φουγάρα του. Μας πλησίασε γρήγορα, διασχίζοντας το νερό. Προς μεγάλη μας έκπληξη αναγνωρίσαμε το δικό μας πλοίο, αυτό που μας είχε φέρει στο Κολόμπο! Ένα μουρμουρητό το διαπέρασε τις γραμμές μας καθώς διαβάσαμε στην πρύμνη, γραμμένο με χρυσά γράμματα, το όνομα του πλοίου μας, «Luisa». Αλλά αυτό που μας κατέπληξε περισσότερο απ' όλα είναι αυτό που είδαμε πάνω στο πλοίο – εμάς! Μην ξεχνάτε ότι την εποχή που συνέβησαν όλα αυτά δεν υπήρχε ούτε η σκέψη του κινηματογράφου και ήταν αδύνατον ακόμα και να συλλάβει κανείς κάτι τέτοιο. Καθένας μας έβλεπε τον εαυτό του στο κατάστρωμα ανάμεσα σε ανθρώπους που γελούσαν και μιλούσαν ο ένας στον άλλον. Αλλά το πιο καταπληκτικό: Δεν είδα μόνο τον εαυτό μου, αλλά ταυτόχρονα όλο το πλοίο μέχρι την παραμικρή λεπτομέρεια, σαν με το βλέμμα ενός πουλιού – κάτι που βεβαίως, απλώς δεν μπορούσε να συμβεί σ' αλήθεια. Είδα ταυτόχρονα τον εαυτό μου ανάμεσα στους επιβάτες, και τους ναύτες να δουλεύουν στην άλλη μεριά του πλοίου, και τον καπετάνιο στην καμπίνα του, κι ακόμα και την αγαπημένη από όλους πιθηκίνα, τη Nelly, να τρώει μπανάνες στο κεντρικό κατάρτι. Ταυτόχρονα όλοι οι σύντροφοί μου, καθένας με τον τρόπο του, είχαν εξαφθεί από αυτό που έβλεπαν, κι εξέφραζαν τα συναισθήματά τους με χαμηλές φωνές και ψιθύρους συγκίνησης.

Είχα εντελώς ξεχάσει ότι ήμουν ιερομόναχος, και, κατά πως φαινόταν, δεν είχα καμμιά δουλειά να συμμετέχω σε ένα τέτοιο θέαμα. Τα μάγια ήταν τόσο ισχυρά που και ο νους και η καρδιά είχαν σωπάσει. Η καρδιά

μου άρχισε να χτυπάει με πόνο σαν σήμα κινδύνου. Ξαφνικά ήρθα στον εαυτό μου. Φόβος κατέλαβε όλη μου την ύπαρξη.

Τα χείλη μου άρχισαν να κινούνται και να λένε: «Κύριε Ιησού Χριστέ, ελέησόν με τον αμαρτωλό!» Αμέσως ένοιωσα ανακουφισμένος. Ήταν λες και άρχιζαν να πέφτουν κάποιες μυστηριώδεις αλυσίδες που με έδεναν. Η προσευχή έγινε πιο συγκεντρωμένη, και μ' αυτό επέστρεψε και η ειρήνη της ψυχής μου. Συνέχισα να κοιτώ στο δέντρο και ξαφνικά η εικόνα έγινε θολή και διαλύθηκε, σαν να την πήρε ο άνεμος. Δεν έβλεπα τίποτ' άλλο εκτός από το μεγάλο δέντρο, φωτισμένο από το φως του φεγγαριού, και το φακίρη που καθόταν σιωπηλός πλάι στη φωτιά, ενώ οι σύντροφοί μου συνέχιζαν να εκφράζουν αυτά που ένοιωθαν κοιτώντας την εικόνα, που γι' αυτούς δεν είχε ακόμα διαλυθεί.

Αλλά ξαφνικά φαίνεται πως κάτι συνέβηκε και στο φακίρη. Έγειρε στο πλάι χάνοντας την ισορροπία του. Ο νεαρός έτρεξε προς τα κει τρομαγμένος. Η πνευματιστική συγκέντρωση διακόπηκε ξαφνικά.

Βαθειά συγκινημένοι από όλη την εμπειρία που αποκόμισαν, οι θεατές σηκώθηκαν· μοιράζονταν ζωνηρά τις εντυπώσεις τους ο ένας με τον άλλον, και χωρίς καθόλου να καταλαβαίνουν γιατί το όλο πράγμα διακόπηκε τόσο απότομα και απρόσμενα. Ο νεαρός εξήγησε ότι οφειλόταν στην εξάντληση του φακίρη, ο οποίος καθόταν όπως πριν, με το κεφάλι κάτω, και χωρίς να δίνει την παραμικρή προσοχή στους παρισταμένους.

Αφού η ομάδα μας αντάμειψε γενναιόδωρα το φακίρη μέσω του νεαρού, για την ευκαιρία που είχαμε να συμμετάσχουμε σ' ένα τόσο καταπληκτικό θέαμα, ξεκινήσαμε γρήγορα το μικρό ταξίδι της επιστροφής. Καθώς αρχίσαμε να φεύγουμε, στράφηκα ακούσια προς τα πίσω άλλη μια φορά, με σκοπό να εντυπώσω στη μνήμη την όλη σκηνή, και ξαφνικά ανατρίχιασα από ένα δυσάρεστο συναίσθημα. Η ματιά μου συνάντησε τη ματιά του φακίρη, που ήταν γεμάτη μίσος. Αυτό έγινε για μια μόνο στιγμή, και μετά ξαναπήρε τη συνηθισμένη του

στάση· αλλά αυτό το βλέμμα μου άνοιξε μια και καλή τα μάτια στο να συνειδητοποιήσω **τίνος** δύναμη παρήγαγε αυτό το «θαύμα».

Η ανατολική «πνευματικότητα» δεν περιορίζεται με κανένα τρόπο σε τέτοια μεντιουμιστικά κόλπα, όπως αυτά που εξασκούσε αυτός ο φακίρης· θα δούμε μερικές από τις πιο ειλικρινείς πλευρές της στο επόμενο κεφάλαιο. Ακόμα, όλη η δύναμη που δίνεται σ' όσους εξασκούν ανατολικές θρησκείες προέρχεται από το ίδιο φαινόμενο μεντιουμισμού, του οποίου το κεντρικό χαρακτηριστικό είναι μια παθητικότητα μπροστά στην «πνευματική» πραγματικότητα, η οποία ικανώνει κάποιον να έρθει σε επαφή με τους «θεούς» των μη χριστιανικών θρησκειών. Αυτό το φαινόμενο εμφανίζεται στον ανατολικό «διαλογισμό» (ακόμα κι όταν μπορεί να τους έχει δοθεί το όνομα «χριστιανικός») κι ίσως ακόμα στα περίεργα αυτά «δώρα», τα οποία στις ημέρες μας της πνευματικής παρακμής χαρακτηρίζονται εσφαλμένα ως «χαρισματικά».

---

4. Ο Ανατολικός διαλογισμός εισβάλλει στο Χριστιανισμό

Ως απάντηση στο ερώτημα της πιθανότητας διαλόγου της Ορθοδοξίας με τις διάφορες μη χριστιανικές θρησκείες, παρουσιάστηκαν στον αναγνώστη οι μαρτυρίες τριών Ορθοδόξων Χριστιανών που επιβεβαιώνουν, βάσει του Ορθοδόξου δόγματος και της δικής τους εμπειρίας, αυτό που πάντα δίδασκε η Ορθόδοξη Εκκλησία: ότι οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί καθόλου δεν έχουν τον «ίδιο Θεό» με τους αποκαλούμενους «μονοθεϊστές» που αρνούνται την Αγία Τριάδα· ότι οι θεοί των ειδωλολατρών είναι στην πραγματικότητα δαίμονες· κι ότι οι εμπειρίες και οι δυνάμεις που οι ειδωλολατρικοί «θεοί» μπορούν να παράσχουν, και παρέχουν, είναι σατανικής φύσης. Αυτά με κανένα τρόπο δεν έρχονται σε αντίθεση με τα λόγια του αποστόλου Πέτρου, ότι «Ο Θεός δεν είναι προσωπολήπτης, αλλά σε κάθε έθνος αυτός που τον φοβάται κι εργάζεται τη δικαιοσύνη γίνεται δεκτός από Αυτόν» (Πράξ. 10:34-35) · ή με τα λόγια του αποστόλου Παύλου, ότι «Ο

Θεός στις περασμένες γενιές άφησε τα έθνη ν' ακολουθούν το δικό τους δρόμο, αν και δεν άφησε τον εαυτό Του χωρίς μαρτυρία, διότι σας ενεργετούσε με το να στέλνει βροχή από τον ουρανό και εποχές καρποφόρες, με το να γεμίζει με τρόφιμα και χαρά την καρδιά σας» (Πράξ. 14-17). Αυτοί που ζουν κάτω από την υποδούλωση του σατανά, του «πρίγκιπα αυτού του κόσμου» (Ιω. 12:31), στο σκοτάδι που δεν έχει φωτιστεί από το χριστιανικό Ευαγγέλιο – κρίνονται στο φως της φυσικής μαρτυρίας του Θεού που κάθε άνθρωπος μπορεί να έχει, παρά την υποδούλωση αυτή.

Για τον Χριστιανό, πάντως, στον οποίο έχει δοθεί η αποκάλυψη του Θεού, κανένας «διάλογος» δεν είναι δυνατός με τους εκτός πίστης. «Να μη συνδέεστε με τους απίστευτους· γιατί τι σχέση έχει η δικαιοσύνη με την ανομία; Ή τι επικοινωνία μπορεί να έχει το φως με το σκοτάδι; Μπορεί να υπάρξει συμφωνία μεταξύ του Χριστού και του Βελιάλ; Ή τι κοινό έχει ο πιστός με τον άπιστο; ... Γι' αυτό φύγετε από μέσα από αυτούς και χωριστείτε, λέγει ο Κύριος» (Β' Κορινθ. 6:14-17). Η χριστιανική κλήση είναι μάλλον να φέρει το φως του Ορθόδοξου Χριστιανισμού σ' αυτούς, καθώς έκανε ο άγιος Πέτρος στη θεοσεβή οικογένεια του Κορνηλίου του εκατοντάρχου (Πράξεις 10:34-48), με σκοπό να φωτίσει το σκοτάδι τους και να τους ενώσει με το εκλεκτό ποίμνιο της Εκκλησίας του Χριστού.

Όλα αυτά είναι αρκετά προφανή στους Ορθόδοξους Χριστιανούς που γνωρίζουν και πιστεύουν στην αλήθεια της αποκάλυψης του Θεού στην Εκκλησία του Χριστού. Όμως, πολλοί που θεωρούν τον εαυτό τους Χριστιανό έχουν πολύ μικρή γνώση της ριζικής διαφοράς μεταξύ του Χριστιανισμού και των άλλων θρησκειών· και μερικοί που μπορεί να έχουν αυτή τη γνώση, έχουν πολύ λίγη διάκριση στον τομέα των «πνευματικών εμπειριών» - μια διάκριση που έχει εξασκηθεί και καταγραφεί στα Ορθόδοξα πατερικά συγγράμματα και τα συναξάρια των Αγίων για 2.000 χρόνια σχεδόν.

Στην απουσία τέτοιας γνώσης και διάκρισης, η αυξανόμενη παρουσία των ανατολικών θρησκευτικών κινήσεων στη Δύση, ειδικά τις

περασμένες δυο δεκαετίες, έχει προκαλέσει μεγάλη σύγχυση στα μυαλά πολλών δήθεν Χριστιανών. Η περίπτωση του Thomas Merton έρχεται αμέσως στο νου: ένας ειλικρινής νεοφώτιστος στο Ρωμαιοκαθολικισμό και τον Καθολικό μοναχισμό περίπου 400 χρόνια πριν (πολύ πριν τις ριζικές μεταρρυθμίσεις του Βατικανού), τελείωσε τη ζωή του διακηρύσσοντας την ισότητα των χριστιανικών θρησκευτικών εμπειριών και των εμπειριών του Ζεν Βουδισμού κι άλλων παγανιστικών θρησκειών. Κάτι έχει «εισχωρήσει στον αέρα» σ' αυτές τις τελευταίες δυο δεκαετίες περίπου, κάτι που έχει διαβρώσει ό,τι απέμενε από την ορθή χριστιανική αντίληψη στον Προτεσταντισμό και το Ρωμαιοκαθολικισμό, και τώρα επιτίθεται στην ίδια την Εκκλησία, την Αγία Ορθοδοξία. Ο «διάλογος με τις μη χριστιανικές θρησκείες» είναι μάλλον ένα αποτέλεσμα παρά μια αιτία αυτού του νέου «πνεύματος».

Σ' αυτό το κεφάλαιο θα εξετάσουμε μερικά από τα ανατολικά θρησκευτικά κινήματα που είχαν επιρροή στη δεκαετία του 1970, με ιδιαίτερη έμφαση στις προσπάθειες ανάπτυξης ενός συγκρητισμού Χριστιανισμού και ανατολικών θρησκειών ειδικά στον τομέα των «πνευματικών πρακτικών». Τέτοιες προσπάθειες πολύ συχνά παραθέτουν τη Φιλοκαλία και την ανατολική Ορθόδοξη παράδοση της ενατενιστικής προσευχής, ως πιο συγγενείς με τις ανατολικές πνευματικές πρακτικές από οτιδήποτε υπάρχει στη Δύση· είναι λοιπόν καιρός, να καταδείξουμε με σαφήνεια τη μεγάλη άβυσσο που υπάρχει μεταξύ χριστιανικής και μη χριστιανικής «πνευματικής εμπειρίας», και γιατί η θρησκευτική φιλοσοφία που αποτελεί το υπόβαθρο αυτού του νέου συγκρητισμού είναι κίβδηλη και επικίνδυνη.

1. «Χριστιανική γιόγκα»

Η ινδουϊστική γιόγκα είναι γνωστή στη Δύση για πολλές δεκαετίες, και ειδικά στην Αμερική έχει γίνει αφορμή για αναρίθμητες λατρείες κι ακόμα μια εκλαϊκευμένη μορφή ψυχικής θεραπείας που υποτίθεται ότι δεν έχει θρησκευτικούς σκοπούς. Σχεδόν είκοσι χρόνια πριν, ένας Γάλλος Βενεδικτίνος μοναχός έγραψε για τις εμπειρίες του κατά τη

διαμόρφωση της γιόγκα σε μια «χριστιανική» πειθαρχία η περιγραφή που ακολουθεί είναι παρμένη από το βιβλίο του (J. M. Dechanet, *Christian Yoga*, Harper & Row, New York, 1972).

Η ινδουϊστική γιόγκα είναι μια πειθαρχία που προϋποθέτει μια μάλλον λιτή, πειθαρχημένη ζωή, και συνίσταται σε έλεγχο της αναπνοής και συγκεκριμένες σωματικές στάσεις που παράγουν μια κατάσταση χαλάρωσης στην οποία κάποιος διαλογίζεται, συνήθως με τη βοήθεια ενός μάντρα ή ιερής λέξης που βοηθά στη συγκέντρωση. Η ουσία της γιόγκα δεν είναι αυτή καθ' εαυτή η πειθαρχία, αλλά ο διαλογισμός, που είναι ο σκοπός της. Ο συγγραφέας έχει δίκιο όταν γράφει: «Ο σκοπός της ινδουϊστικής γιόγκα είναι πνευματικός. Είναι ισοδύναμο με προδοσία να ξεχνάει κανείς αυτό και να διατηρεί μόνο την καθαρά σωματική μορφή αυτής της αρχαίας πειθαρχίας, για να μη δει σ' αυτήν τίποτα περισσότερο, παρά ένα μέσο για τη σωματική υγεία ή ομορφιά» (σελ. 54). Σ' αυτό πρέπει να προστεθεί ότι το πρόσωπο που χρησιμοποιεί τη γιόγκα μόνο για φυσική ευεξία ήδη εκθέτει τον εαυτό του σε συγκεκριμένες πνευματικές στάσεις, για τις οποίες αναμφίβολα δεν έχει ιδέα· περισσότερο γι' αυτό θα λεχθούν παρακάτω.

Ο ίδιος συγγραφέας συνεχίζει μετά: «Η τέχνη του γιόγκι είναι να εδραιώσει τον εαυτό του μέσα σε απόλυτη σιωπή, να αδειάσει από όλες τις σκέψεις και τις ψευδαισθήσεις, να απορρίψει και να ξεχάσει τα πάντα εκτός από αυτή τη μοναδική ιδέα: ο αληθινός εαυτός του ανθρώπου είναι θεϊκός· είναι Θεός, και το υπόλοιπο είναι σιωπή» (σελ. 63).

Αυτή η ιδέα βέβαια δεν είναι χριστιανική αλλά παγανιστική, όμως ο σκοπός της «χριστιανικής γιόγκα» είναι να χρησιμοποιήσει την τεχνική της γιόγκα για ένα διαφορετικό πνευματικό σκοπό, για «χριστιανικό» διαλογισμό. Το αντικείμενο της τεχνικής γιόγκα, σύμφωνα με αυτή την οπτική, είναι να κάνει κάποιον χαλαρό, ευχαριστημένο, χωρίς σκέψεις, και παθητικό ή δεκτικό σε πνευματικές ιδέες και εμπειρίες. «Αμέσως μόλις κάνεις τη στάση, θα νοιώσεις το σώμα σου να χαλαρώνει κι ένα αίσθημα γενικής ευεξίας θα εδραιωθεί μέσα σου» (σελ. 158). Οι ασκήσεις

παράγουν «μια ασυνήθιστη αίσθηση ηρεμίας» (σελ. 6). «Στην αρχή κάποιος έχει το αίσθημα ενός γενικού καλμαρίσματος, μιας ευεξίας που τον καταλαμβάνει, μιας ευφορίας που θα κρατήσει, και που πραγματικά κρατάει. Αν τα νεύρα κάποιου είναι ερεθισμένα και τεντωμένα, οι ασκήσεις τα ηρεμούν, και η κούραση εξαφανίζεται σε μικρό χρονικό διάστημα» (σελ. 49). «Ο σκοπός όλων των προσπαθειών (του γιόγκι) είναι να σωπάσει τον σκεπτόμενο εαυτό μέσα του, με το να κλείνει τα μάτια σε κάθε είδος έλξης» (σελ. 55). Η ευφορία που φέρνει η γιόγκα «μπορεί να αποκληθεί μια “κατάσταση υγείας” που μας επιτρέπει να κάνουμε περισσότερα και να τα κάνουμε καλύτερα στο ανθρώπινο πεδίο, κατ’ αρχήν, και στο χριστιανικό, πνευματικό πεδίο κατόπιν. Η πιο κατάλληλη λέξη για να το περιγράψει είναι ευχαρίστηση, μια ευχαρίστηση που ενοικεί στο σώμα και στην ψυχή, και μας προδιαθέτει... προς την πνευματική ζωή» (σελ. 31). Ολόκληρη η προσωπικότητα κάποιου μπορεί να αλλάξει από αυτό: «Η Χάθα (Hatha) γιόγκα αλλάζει το χαρακτήρα προς το καλό. Μετά από μερικές εβδομάδες πρακτικής, παραδέχεται κανείς ότι δεν γνωρίζει πια τον εαυτό του, και όλοι αντιλαμβάνονται μια αλλαγή στη συμπεριφορά και τις αντιδράσεις. Είναι πιο ευγενικός και με περισσότερη κατανόηση. Αντιμετωπίζει τις εμπειρίες ήρεμα. Είναι ευχαριστημένος... ολόκληρη η προσωπικότητά του έχει μεταβληθεί κι αυτός ο ίδιος τη νιώθει να σταθεροποιείται και να ξανοίγεται προς τα έξω· από αυτό προκύπτει μια σχεδόν μόνιμη κατάσταση ευφορίας, “ευχαρίστησης”» (σελ. 50).

Όμως όλα αυτά είναι μόνο μια προετοιμασία για ένα «πνευματικό» σκοπό, ο οποίος αρχίζει να γίνεται αισθητός πολύ σύντομα: «Καθώς έγινα στοχαστικός σε διάστημα εβδομάδων, στην προσευχή μου δόθηκε μια ιδιάζουσα και νέα απόχρωση» (σελ. 7). Καθώς έγινε ασυνήθιστα ήρεμος, ο συγγραφέας παρατήρησε «την ευκολία που είχε να αρχίσει προσευχή, να συγκεντρωθεί σε ένα θέμα» (σελ. 6). Γίνεται κανείς «πιο δεκτικός σε εμπνεύσεις και ερεθίσματα από τον ουρανό» (σελ. 13). «Η πρακτική της γιόγκα τείνει προς αυξημένη ευκαμψία και δεκτικότητα, και κατά συνέπεια σε άνοιγμα προς αυτές τις προσωπικές ανταλλαγές μεταξύ του Θεού και της ψυχής, που σηματοδοτούν το δρόμο της

μυστικιστικής ζωής» (σελ. 31). Ακόμα και για τον «μαθητευόμενο γιόγκι» η προσευχή γίνεται «γλυκεία» και «αγκαλιάζει τον όλο άνθρωπο» (σελ. 183). Είναι κανείς χαλαρωμένος κι «έτοιμος να ριγήσει στο άγγιγμα του Αγίου Πνεύματος, να δεχθεί και να καλωσορίσει ό,τι ο Θεός, μέσα στην αγαθότητά Του, βρίσκει κατάλληλη εμπειρία για μας» (σελ. 71). «Πρέπει να κάνουμε την ύπαρξή μας έτοιμη να αρπαγεί, να καταληφθεί – κι αυτή είναι σίγουρα μια από τις μορφές, για την ακρίβεια η υψηλότερη μορφή χριστιανικής ενατένισης» (σελ. 72). «Κάθε μέρα οι ασκήσεις, και για την ακρίβεια όλη η ασκητική πειθαρχία της γιόγκα, διευκολύνει τη χάρη του Χριστού να ρέει μέσα μου. Νοιώθω αυξημένη την πείνα μου για το Θεό και τη δίψα μου για δικαιοσύνη και την επιθυμία μου να είμαι Χριστιανός με την πλήρη δυναμική της λέξης» (σελ. 11).

Ο καθένας που καταλαβαίνει τη φύση της πλάνης, (βλ. παρακάτω, κεφ. 7), θα αναγνωρίσει σ' αυτή την περιγραφή της «χριστιανικής γιόγκα» ακριβώς τα χαρακτηριστικά αυτών που έχουν λοξοδρομήσει πνευματικά, είτε σε παγανιστικές θρησκευτικές εμπειρίες είτε σε αιρετικές «χριστιανικές» εμπειρίες. Ο ίδιος μόχθος για «ιερά και θεϊκά αισθήματα», το ίδιο άνοιγμα και η προθυμία για «αρπαγή» από ένα πνεύμα, η ίδια αναζήτηση όχι για το Θεό αλλά για «πνευματική παρηγοριά», η ίδια αυτομέθη που λανθασμένα θεωρείται ως «κατάσταση χάρης», η ίδια απίστευτη ευκολία με την οποία κανείς γίνεται «ενατενιστής» ή «μυστικιστής», οι ίδιες «μυστικές αποκαλύψεις» και ψευδοπνευματικές καταστάσεις. Αυτά είναι τα κοινά χαρακτηριστικά όλων όσων βρίσκονται σε αυτή την ιδιαίτερη κατάσταση πνευματικής πλάνης. Αλλά ο συγγραφέας της «χριστιανικής γιόγκα», όντας Βενεδικτίνος μοναχός, προσθέτει κάποιους ειδικούς «διαλογισμούς» που τον αποκαλύπτουν γεμάτο από το πνεύμα του ρωμαιοκαθολικού «διαλογισμού» των πρόσφατων αιώνων, ο οποίος είναι ελεύθερο παιχνίδι φαντασιών πάνω σε χριστιανικά θέματα. Έτσι, για παράδειγμα, έχοντας διαλογιστεί σε ένα θέμα της χριστουγεννιάτικης λειτουργίας, αρχίζει να βλέπει το Παιδίον στην αγκαλιά της Μητέρας Του: «Κοιτώ· τίποτα περισσότερο. Εικόνες,

ιδέες (συνειρμοί ιδεών: Σωτήρας-Βασιλιάς-Φως-Φωτοστέφανο-Ποιμένας-Παιδίον-Φως και πάλι) έρχονται η μια μετά την άλλη, τρέχουν στο παρελθόν... Όλα αυτά τα κομμάτια ενός ιερού παζλ βαλμένα μαζί εγείρουν μια ιδέα μέσα μου... ένα σιωπηλό όραμα του όλου μυστηρίου των Χριστουγέννων» (σελ. 161-2). Ο καθένας με την παραμικρή γνώση της Ορθόδοξης πνευματικής πειθαρχίας, θα δει ότι αυτός ο αξιολύπητος «Χριστιανός γιόγκι» έχει πέσει για τα καλά σε μια παγίδα στημένη από έναν από τους κατώτερους δαίμονες, που καραδοκούν για τον αναζητητή «πνευματικών εμπειριών»: δεν έχει καν δει έναν «άγγελο φωτός», αλλά έχει μονάχα παραδοθεί στις δικές του «θρησκευτικές φαντασιώσεις», προϊόν μιας καρδιάς κι ενός νου εντελώς απροετοίμαστου για πνευματικό πόλεμο και για τις απάτες των δαιμόνων. Τέτοιος «διαλογισμός» εξασκείται σήμερα σ' έναν αριθμό ρωμαιοκαθολικών μοναστηριών, αντρικών και γυναικείων.

Το γεγονός ότι το βιβλίο τελειώνει με ένα άρθρο του Γάλλου μεταφραστή της Φιλοκαλίας, μαζί με αποσπάσματα από τη Φιλοκαλία, αποκαλύπτει μόνο την άβυσσο που χωρίζει αυτούς τους ερασιτέχνες από τη γνήσια πνευματικότητα της Ορθοδοξίας, η οποία είναι εντελώς απρόσιτη στους σημερινούς «σοφούς», που δεν καταλαβαίνουν πια τη γλώσσα της. Μια επαρκής ένδειξη της ανικανότητας του συγγραφέα να κατανοήσει τη Φιλοκαλία, είναι το ότι ονομάζει «καρδιακή προσευχή» (η οποία στην Ορθόδοξη παράδοση είναι η υψηλότερη νοητική προσευχή, που κατορθώνεται από πολύ λίγους μόνο μετά από πολλά χρόνια ασκητικής πάλης και υποταγής σ' ένα πραγματικά θεοφόρο Γέροντα) το εύκολο κόλπο του να συγχρονίζεις συλλαβές στο ρυθμό του χτύπου της καρδιάς.

Θα σχολιάσουμε πληρέστερα παρακάτω τα σχετικά με τους κινδύνους της «χριστιανικής γιόγκα» όταν σημειώσουμε τι κοινό έχει με άλλες μορφές «ανατολικού διαλογισμού» που προσφέρονται στους Χριστιανούς σήμερα.

2. «Χριστιανικό Ζεν»

Μια ανατολική θρησκευτική πρακτική σε πιο εκλαϊκευμένο επίπεδο προσφέρεται στο βιβλίο του Ιρλανδού Καθολικού ιερέα William Johnston: «Χριστιανικό Ζεν». Ο συγγραφέας ξεκινά βασικά από το ίδιο σημείο με τον συγγραφέα της «χριστιανικής γιόγκα»: ένα αίσθημα ανικανοποίητου από το Δυτικό Χριστιανισμό, μια επιθυμία να του δώσει μια διάσταση ενατένισης ή διαλογισμού. «Πολλοί άνθρωποι, δυσσχεσθημένοι με παλιές μορφές προσευχής, δυσσχεσθημένοι με τις παλιές προσευχές που κάποτε εξυπηρετούσαν τόσο καλά, ψάχνουν για κάτι που θα ικανοποιήσει τις επιθυμίες της μοντέρνας καρδιάς» (σελ. 9). «Η επαφή με το Ζεν... μου άνοιξε νέους ορίζοντες διδάσκοντάς με ότι στο Χριστιανισμό υπάρχουν δυνατότητες που δεν είχα ονειρευτεί ποτέ». Κανείς μπορεί «να εξασκεί το Ζεν ως τρόπο να βαθύνει και να διευρύνει τη χριστιανική του πίστη» (σελ. 2).

Η τεχνική του ιαπωνικού Ζεν είναι πολύ παρόμοια με αυτή της ινδικής γιόγκα – από την οποία τελικά προέρχεται – παρ’ ότι είναι μάλλον απλούστερη. Υπάρχει η ίδια βασική στάση (αλλά όχι η ποικιλία στάσεων της γιόγκα), αναπνευστική τεχνική, η επανάληψη ενός ιερού ονόματος αν αυτό είναι επιθυμητό, όπως επίσης και άλλες τεχνικές ιδιαίτερες στο Ζεν. Ο σκοπός αυτών των τεχνικών είναι ο ίδιος με αυτόν της γιόγκα: η κατάργηση της λογικής σκέψης και η επίτευξη μιας κατάστασης ενός ήρεμου, σιωπηλού διαλογισμού. Η καθιστή στάση «εμποδίζει την απεραντολόγα λογική και σκέψη» και καθιστά κάποιον ικανό να μεταβεί «κάτω στο κέντρο της ύπαρξής του, όντας σε μια ενατένιση σιωπηλή και χωρίς εικόνες» (σελ. 5) σε «ένα βαθύ και όμορφο πεδίο ψυχικής ζωής» (σελ. 17), σε «βαθειά εσωτερική σιωπή» (σελ. 16). Η εμπειρία που αποκτάται έτσι είναι κάτι παρόμοιο με αυτό που επιτυγχάνεται με τη χρήση ναρκωτικών, γιατί «οι άνθρωποι που έχουν χρησιμοποιήσει ναρκωτικά καταλαβαίνουν λίγο από Ζεν, εφόσον αυτοί έχουν αφυπνιστεί στην συνειδητοποίηση ότι στο νου υπάρχει βάθος άξιο εξερεύνησης» (σελ. 35). Κι ακόμα αυτή η εμπειρία ανοίγει «μια νέα προσέγγιση στο Χριστό, μια προσέγγιση που είναι λιγότερο δυϊστική και περισσότερο ανατολίτικη» (σελ. 48). Ακόμα και τελείως αρχάριοι στο Ζεν μπορούν να φτάσουν σε «μια αίσθηση

ενότητας και μια ατμόσφαιρα υπερφυσικής παρουσίας» (σελ. 31), μια ιδιαίζουσα γεύση «μυστικής σιωπής» (σελ. 30)· μέσω του Ζεν, η κατάσταση ενατένισης η μέχρι τώρα περιορισμένη σε λίγους «μυστικιστές» μπορεί τώρα να «διευρυνθεί», και «όλοι μπορούν να έχουν όραμα, όλοι μπορούν να φτάσουν στο σαμάντι (φώτιση)» (σελ. 46).

Ο συγγραφέας του «χριστιανικού Ζεν» μιλάει για την ανανέωση του Χριστιανισμού· όμως παραδέχεται πως την εμπειρία που μπορεί να την προξενήσει μπορεί να την έχει ο καθένας, Χριστιανός ή μη Χριστιανός. «Πιστεύω ότι υπάρχει μια βασική ανθρώπινη φώτιση που δεν είναι ούτε χριστιανική ούτε βουδιστική ούτε οτιδήποτε άλλο. Είναι απλώς ανθρώπινη» (σελ. 97). Πράγματι, σε μια συνεδρία διαλογισμού σε ένα ναό Ζεν κοντά στο Kyoto, «το εκπληκτικό ήταν η έλλειψη οποιασδήποτε κοινής πίστης. Κανένας δεν έμοιαζε να έχει το παραμικρό ενδιαφέρον για το τι πιστεύει ή δεν πιστεύει οποιοσδήποτε άλλος, και κανένας, απ' όσο θυμάμαι, δεν ανέφερε καν το όνομα του Θεού» (σελ. 69). Αυτός ο αγνωστικιστικός χαρακτήρας του διαλογισμού έχει ένα μεγάλο πλεονέκτημα για «ιεραποστολικούς» σκοπούς, γιατί «μ' αυτόν τον τρόπο ο διαλογισμός μπορεί να διδαχθεί σε ανθρώπους που έχουν λίγη πίστη – σ' αυτούς που είναι προβληματισμένοι στη συνείδησή τους ή φοβούνται ότι ο Θεός είναι νεκρός. Τέτοιοι άνθρωποι μπορούν πάντα να κάθονται και να αναπνέουν. Γι' αυτούς ο διαλογισμός είναι μια έρευνα, κι έχω ανακαλύψει... πως οι άνθρωποι που αρχίζουν να ψάχνουν μ' αυτόν τον τρόπο τελικά βρίσκουν το Θεό. Όχι τον ανθρωπομορφικό Θεό που έχουν απορρίψει, αλλά το μεγάλο Ον μέσα στο οποίο ζούμε, κινούμαστε και υπάρχουμε» (σελ. 70).

Η περιγραφή της εμπειρίας της «φώτισης» του Ζεν από το συγγραφέα αποκαλύπτει τη βασική της ταυτότητα με την «κοσμική» εμπειρία που παρέχει ο σαμανισμός και πολλές παγανιστικές θρησκείες. «Εγώ ο ίδιος πιστεύω ότι μέσα μας βρίσκονται κλειδωμένοι χείμαρροι χαράς που μπορούν να απελευθερωθούν με το διαλογισμό – καμιά φορά μπορούν να ξεχυθούν με απίστευτη δύναμη, πλημμυρίζοντας την προσωπικότητα

με μια εξαιρετική ευτυχία που κανείς δεν ξέρει από που έρχεται» (σελ. 88). Είναι ενδιαφέρον ότι όταν ο συγγραφέας γύρισε στην Αμερική μετά από 20 χρόνια στην Ιαπωνία, βρήκε αυτή την εμπειρία πολύ κοντινή με τις εμπειρίες των Πεντηκοστιανών, κι έλαβε κι ο ίδιος το «βάπτισμα του πνεύματος» σε μια «χαρισματική» συγκέντρωση (σελ. 100). Ο συγγραφέας κατέληξε: «Επιστρέφοντας στην Πεντηκοστιανική συνάθροιση, μου φαίνεται ότι η χειροθεσία, οι προσευχές του λαού, η φιλανθρωπία της κοινότητας – αυτά μπορούν να είναι δυνάμεις που απελευθερώνουν την ψυχική ισχύ, η οποία φέρνει τη φώτιση στο πρόσωπο που έχει εξασκήσει τακτικά το Ζαζέν» (σελ. 92-93). Στο έβδομο κεφάλαιο αυτού του βιβλίου θα εξετάσουμε τη φύση των πεντηκοστιανικών ή «χαρισματικών» εμπειριών.

Δεν χρειάζεται να λεχθούν πολλά σε κριτική αυτών των απόψεων: είναι βασικά οι ίδιες με αυτές του συγγραφέα της «χριστιανικής γιόγκα», μόνο πιο εσωτερικές και πιο εκλαϊκευμένες. Οποιοσδήποτε πιστεύει ότι η αναγνωστικιστική, παγανιστική εμπειρία του Ζεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για μια «ενατενιστική ανανέωση μέσα στο Χριστιανισμό» (σελ. 4), σίγουρα δεν ξέρει τίποτα για τη μεγάλη ενατενιστική παράδοση της Ορθοδοξίας, που προϋποθέτει φλογερή πίστη, ορθά δόγματα, και έντονη ασκητική πάλη· κι όμως ο ίδιος συγγραφέας δεν διστάζει να σύρει τη Φιλοκαλία και τις «μεγάλες Ορθόδοξες σχολές» στην αφήγησή του, δηλώνοντας ότι κι αυτές επίσης οδηγούν στην κατάσταση της «ενατενιστικής σιωπής και ειρήνης» και είναι ένα παράδειγμα «Ζεν μέσα στη χριστιανική παράδοση» (σελ. 39)· και συνιστά τη χρήση της προσευχής του Ιησού κατά το διαλογισμό Ζεν γι' αυτούς που το επιθυμούν (σελ. 28). Τέτοια άγνοια είναι ασφαλώς επικίνδυνη, ιδίως όταν ο κάτοχός της καλεί τους σπουδαστές στις διαλέξεις του να «κάθονται σε Ζαζέν για 40 λεπτά κάθε απόγευμα», σαν ένα πείραμα στο «μυστικισμό» (σελ. 30). Πόσοι πολλοί ειλικρινείς, παραπλανημένοι ψευδοπροφήτες δεν υπάρχουν στον κόσμο σήμερα, που ο καθένας τους σκέφτεται ότι προκαλεί ευεργεσία στους συνανθρώπους του, αντί για μια πρόσκληση σε ψυχική και πνευματική

καταστροφή! Γι' αυτό θα μιλήσουμε περισσότερο στο συμπέρασμα πιο κάτω.

3. Υπερβατικός διαλογισμός

Η τεχνική ανατολικού διαλογισμού η γνωστή ως «υπερβατικός διαλογισμός» (ή «ΥΔ» για συντομία) έχει επιτύχει τέτοια δημοσιότητα τα τελευταία χρόνια, ιδίως στην Αμερική, κι έχει υποστηριχθεί με τόσο εξοργιστικά επιπόλαιο τόνο, που κάθε σοβαρός μελετητής των σύγχρονων θρησκευτικών ρευμάτων θα έχει αρχικά την τάση να τον αψηφήσει, ως μόνο και μόνο ένα παραφουσκωμένο προϊόν της αμερικανικής διαφήμισης και των τεχνικών προσέλευσης της προσοχής του κοινού. Όμως αυτό θα ήταν λάθος, γιατί στους σοβαρούς ισχυρισμούς του δεν διαφέρει αξιολογούμενα από τη γιόγκα και το Ζεν, ενώ μια προσεκτική ματιά στις τεχνικές του τον αποκαλύπτει ίσως πιο αυθεντικά «ανατολίτικο» από τους κάπως τεχνητούς συγκρητισμούς, τη «χριστιανική γιόγκα» και το «χριστιανικό Ζεν».

Σύμφωνα με μια αναγνωρισμένη έκθεση αυτής της κίνησης*, τον «υπερβατικό διαλογισμό» έφερε στην Αμερική (όπου είχε την πιο θεαματική επιτυχία) ένας μάλλον «ανορθόδοξος» Ινδός γιόγκι, ο Maharishi Mahesh, κι άρχισε να αναπτύσσεται αισθητά γύρω στο 1961. Το 1967 έλαβε ευρεία δημοσιότητα όταν οι δημοφιλείς τραγουδιστές γνωστοί ως «Beatles» μεταστράφηκαν σ' αυτόν και έκοψαν τα ναρκωτικά· αλλ' αυτοί σύντομα εγκατέλειψαν το κίνημα (παρ' ότι συνέχισαν να διαλογίζονται), κι ο Maharishi άγγιξε το κατώτατο σημείο την επόμενη χρονιά, όταν η αμερικάνικη περιοδεία του με ένα άλλο συγκρότημα προσηλύτων τραγουδιστών, τους «Beach Boys», εγκαταλείφθηκε ως οικονομική αποτυχία. Η ίδια κίνηση πάντως συνέχισε να αναπτύσσεται: το 1971 την ακολουθούσαν 100.000 διαλογιζόμενοι, με 2000 ειδικά εκπαιδευμένους δασκάλους, κάνοντάς την ήδη τη μεγαλύτερη κίνηση «ανατολικής πνευματικότητας» στην Αμερική. Το 1975 η κίνηση έφτασε στο απόγειό της, με σχεδόν 40.000 εκπαιδευόμενους νους κάθε μήνα και πάνω από 600.000 οπαδούς. Κατά τα έτη αυτά χρησιμοποιείτο ευρέως στο στρατό, στα δημόσια σχολεία,

στις φυλακές, τα νοσοκομεία, και από εκκλησιαστικές ομάδες, περιλαμβανομένων και ενοριών της Ελληνικής Αρχιεπισκοπής στην Αμερική, ως μια δήθεν ουδέτερη μορφή «νοητικής θεραπείας» συμβατής με κάθε είδος θρησκευτικής πίστης ή πρακτικής. Η μέθοδος του ΥΔ είναι ειδικά προσαρμοσμένη στον αμερικανικό τρόπο ζωής, κι έχει αποκληθεί με συμπάθεια «μια μέθοδος για να πετύχεις πνευματικά χωρίς να προσπαθήσεις καθόλου» (σελ. 17)· ο ίδιος ο Μαχαρίσι τον αποκαλεί μια τεχνική που είναι «σαν να βουρτσίζεις τα δόντια σου» (σελ. 104). Άλλοι Ινδοί γκουρού έχουν επικρίνει αυστηρά το Μαχαρίσι, γιατί εξευτέλισε τη μακρά παράδοση της γιόγκα στην Ινδία, κάνοντας αυτή την εσωτερική πρακτική προσιτή στις μάζες για χρήματα. (Η χρέωση το 1975 ήταν 125 δολάρια για τη σειρά μαθημάτων, 65 δολάρια για τους μαθητές κολλεγίου, και προοδευτικά λιγότερα για το λύκειο, το γυμνάσιο, και τα πολύ μικρά παιδιά).

Στους σκοπούς, τις προϋποθέσεις και τα αποτελέσματα, ο ΥΔ δεν διαφέρει αξιοσημείωτα από τη «χριστιανική γιόγκα» ή το «χριστιανικό Ζεν»· διαφέρει από αυτά κυρίως στην απλότητα των τεχνικών του και στην όλη φιλοσοφία του, και στην ευκολία με την οποία επιτυγχάνονται τα αποτελέσματά του. Σαν κι αυτά, «ο ΥΔ δεν απαιτεί καμιά πίστη, κατανόηση, ηθικό κώδικα, ή ακόμα συμφωνία με τις ιδέες και τη φιλοσοφία» (σελ. 104)· είναι μια καθαρή και απλή τεχνική, η οποία «βασίζεται στη φυσική ικανότητα του νου να κινείται προς μεγαλύτερη ευτυχία και απόλαυση... Κατά τον υπερβατικό διαλογισμό ο νους σας αναμένεται να ακολουθήσει ό,τι είναι πιο φυσικό και πιο ευχάριστο» (σελ. 13). «Ο ΥΔ είναι πρώτα πρακτική και μετά θεωρία. Είναι ουσιώδες στο ξεκίνημα, το άτομο να μην σκέφτεται καθόλου διανοητικά» (σελ. 22).

* Όλες οι παραπομπές σ' αυτό το κεφάλαιο είναι από το βιβλίο των Jhan Robbins και David Fisher, *Tranquility Without Pills (All about Transcendental Meditation)*, Peter H. Wyden, Inc., New York, 1972.

Η τεχνική που επινόησε ο Μαχαρίσι είναι απαράλλαχτα η ίδια σε όλα τα κέντρα ΥΔ σε όλο τον κόσμο: Μετά από δύο εισαγωγικές διαλέξεις,

πληρώνει κανείς τα δίδακτρα και μετά έρχεται για «μύηση», φέροντας μαζί του μια φαινομενικά παράξενη συλλογή αντικειμένων πάντα τα ίδια: τρία κομμάτια γλυκού φρούτου, τουλάχιστον έξι φρέσκα λουλούδια, κι ένα καθαρό μαντήλι (σελ. 39). Αυτά τοποθετούνται σ' ένα καλάθι και μεταφέρονται στο μικρό «δωμάτιο μύησης», όπου τα βάζουν σ' ένα τραπέζι μπροστά σ' ένα πορτραίτο του γκουρού του Μαχαρίσι, από τον οποίο αυτός μνήθηκε στη γιόγκα· στο ίδιο τραπέζι καίνε ένα καντήλι και θυμίαμα. Ο μαθητής είναι μόνος στο δωμάτιο με το δάσκαλό του, ο οποίος απαιτείται να έχει ο ίδιος λάβει μύηση και να έχει εκπαιδευτεί προσωπικά από τον Μαχαρίσι. Η τελετή μπροστά στο πορτραίτο διαρκεί για μισή ώρα και συνίσταται από απαλό τραγούδι στα Σανσκριτικά (με νόημα άγνωστο στον μούμενο) και ψάλσιμο των ονομάτων περασμένων διδασκάλων της γιόγκα· με τη λήξη της τελετής δίνεται στον μούμενο ένα «μάντρα», μια μυστική σανσκριτική λέξη που θα επαναλαμβάνει ακατάπαυστα κατά το διαλογισμό, και που δεν θα την ξέρει κανείς εκτός από το δάσκαλό του (σελ. 42). Η αγγλική μετάφραση αυτής της τελετουργίας δεν αποκαλύπτεται ποτέ στους μούμενους· είναι διαθέσιμη μόνο στους δασκάλους και στους ίδιους τους μνητές. Περιλαμβάνεται σ' ένα ανέκδοτο εγχειρίδιο που λέγεται «Η Ιερή Παράδοση», και το κείμενό της έχει τώρα τυπωθεί από το «Spiritual Counterfeits Project» (Σχέδιο Πνευματικοί Απατεώνες) στο Berkeley ως ξεχωριστό φυλλάδιο. Αυτή η τελετή δεν είναι τίποτ' άλλο παρά μια παραδοσιακή ινδουϊστική τελετή λατρείας των θεών (puja), περιλαμβανομένου του θεοποιημένου γκουρού του Μαχαρίσι (Shri Guru Dev) και ολόκληρης της γραμμής των «διδασκάλων» μέσω των οποίων αυτός έλαβε τη μύηση του. Η τελετή λήγει με μια σειρά εικοσιδύο «προσφορών» στο γκουρού του Μαχαρίσι, που η καθεμιά τελειώνει με τις λέξεις «γονατίζω στο Shri Guru Dev». Ο ίδιος ο μνητής γονατίζει μπροστά σ' ένα πορτραίτο του γκουρού Dev στο τέλος της τελετής, και καλεί τον μούμενο να κάνει το ίδιο· μόνο τότε μυείται ο δεύτερος. (Το γονάτισμα του μούμενου δεν είναι εντελώς απαραίτητο, αλλά οι προσφορές είναι).

Έτσι ο μοντέρνος αγνωστικιστής, συνήθως εντελώς ανήξερος, έχει εισαχθεί στο χώρο των ινδουιστικών θρησκευτικών πρακτικών· τον έβαλαν πολύ εύκολα να κάνει κάτι από το οποίο οι δικοί του Χριστιανοί πρόγονοι είχαν ίσως προτιμήσει βασανιστήρια και σκληρό θάνατο: έχει προσφέρει θυσία σε ειδωλολατρικούς θεούς. Στο πνευματικό πεδίο είναι ίσως αυτή η αμαρτία, παρά η ίδια η ψυχική τεχνική, που κυρίως εξηγεί τη θεαματική επιτυχία του ΥΔ.

Από τη στιγμή που θα μνηθεί, ο μαθητής του ΥΔ διαλογίζεται δυο φορές την ημέρα, για είκοσι λεπτά (ακριβώς το ίδιο διάστημα συνιστάται από τον συγγραφέα της «χριστιανικής γιόγκα»), αφήνοντας το μυαλό να περιπλανιέται ελεύθερα, κι επαναλαμβάνοντας το μάντρα όσο συχνά το σκέφτεται· συχνά οι εμπειρίες κάποιου ελέγχονται από το δάσκαλό του. Πολύ σύντομα, ίσως από την πρώτη προσπάθεια, αρχίζει κανείς να μπαίνει σε ένα νέο επίπεδο συνείδησης, που δεν είναι ούτε ύπνος ούτε εγρήγορση: στην κατάσταση του «υπερβατικού διαλογισμού». *«Ο υπερβατικός διαλογισμός παράγει μια κατάσταση συνείδησης που δεν μοιάζει με τίποτα από όσα έχουμε γνωρίσει πριν, και είναι κοντά στην κατάσταση εκείνη του Ζεν, η οποία αναπτύσσεται μετά από πολλά χρόνια εντατικής άσκησης»* (σελ. 115). *«Σε αντίθεση με τα χρόνια που πρέπει να ξοδέψει κάποιος για να μάθει άλλες πνευματικές πειθαρχίες και τη γιόγκα, οι οποίες προσφέρουν τα ίδια αποτελέσματα που αξιώνουν οι οπαδοί του ΥΔ, οι δάσκαλοι λένε ότι ο ΥΔ μπορεί να διδαχθεί μέσα σε διάστημα λεπτών»*(σελ. 110-111). Κάποιοι που έχουν εμπειρία τον περιγράφουν ως *«μια κατάσταση εκπλήρωσης»* παρόμοια με κάποιες εμπειρίες ναρκωτικών (σελ. 85), αλλά ο ίδιος ο Μαχαρίσι τον περιγράφει με παραδοσιακούς ινδουϊστικούς όρους: *«Αυτή η κατάσταση βρίσκεται πέρα από όλα όσα βλέπονται, ακούγονται, αγγίζονται, μυρίζονται και έχουν γεύση – πέρα από κάθε σκέψη και συναίσθημα. Αυτή η κατάσταση της ανεκδήλωτης, απόλυτης, καθαρής συνείδησης της Υπαρξης είναι η έσχατη κατάσταση ζωής»* (σελ. 23). *«Όταν ένα άτομο έχει αναπτύξει την ικανότητα να φέρνει αυτή τη βαθειά κατάσταση στο επίπεδο του συνειδητού σε μόνιμη βάση, λέμε ότι έχει φτάσει την κοσμική συνείδηση, το σκοπό όλων των διαλογιζομένων»* (σελ. 25). Στα

προχωρημένα επίπεδα του ΥΔ διδάσκονται οι βασικές στάσεις της γιόγκα, αλλά δεν είναι απαραίτητες για την επιτυχία της βασικής τεχνικής· ούτε κάποια ασκητική προπαρασκευή απαιτείται. Από τη στιγμή που κάποιος έχει φτάσει «το υπερβατικό στάδιο ύπαρξης», όλα όσα απαιτούνται από κάποιον είναι είκοσι λεπτά διαλογισμού δυο φορές την ημέρα, αφού αυτή η μορφή διαλογισμού δεν είναι καθόλου ένας ξεχωριστός τρόπος ζωής, όπως στην Ινδία, αλλά μάλλον μια πειθαρχία γι' αυτούς που ζουν μια δραστήρια ζωή. Η διαφορά του Μαχαρίσι βρίσκεται στο ότι έχει φέρει αυτή την κατάσταση συνείδησης σε όλους, όχι μόνο σε λίγους εκλεκτούς.

Υπάρχουν διάφορες ιστορίες επιτυχίας του ΥΔ, ο οποίος ισχυρίζεται ότι είναι αποτελεσματικός σε όλες σχεδόν τις περιπτώσεις: Η έξη στα ναρκωτικά ξεπερνιέται, οικογένειες ξαναενώνονται, κάποιος γίνεται υγιής κι ευτυχισμένος· οι δάσκαλοι του ΥΔ διαρκώς χαμογελούν, γεμάτοι ευτυχία. Γενικά, ο ΥΔ δεν αντικαθιστά άλλες θρησκείες, αλλά ισχυροποιεί την πίστη σε οτιδήποτε σχεδόν· «Χριστιανοί», είτε Καθολικοί είτε Προτεστάντες, βρίσκουν επίσης ότι κάνει το πιστεύω τους και την πρακτική τους πιο βαθιά και πιο μεστή σε νόημα (σελ. 105).

Η άμεση και εύκολη επιτυχία του ΥΔ, παρ' ότι είναι σύμπτωμα της φθίνουσας επιρροής του Χριστιανισμού στη σύγχρονη ανθρωπότητα, οδήγησε επίσης και στη γρήγορη παρακμή του. Ίσως περισσότερο από κάθε άλλη κίνηση «ανατολικής πνευματικότητας», είχε το χαρακτήρα περαστικής μόδας, και ο εξαγγελμένος σκοπός του Μαχαρίσι να «μυθήσει» όλη την ανθρωπότητα είναι προφανώς καταδικασμένος σε αποτυχία. Μετά το απόγειο του 1975, οι εγγραφές σε μαθήματα ΥΔ μειώνονται σταθερά, τόσο που το 1977 η οργάνωση ανακοίνωσε την έναρξη μιας ολόκληρης νέας σειράς «προχωρημένων» μαθημάτων, που φανερά επινοήθηκε με σκοπό να ανακτήσει το δημόσιο ενδιαφέρον και τον ενθουσιασμό. Αυτά τα μαθήματα σκοπεύουν να οδηγήσουν τους μνημένους στα «siddhis» ή «υπερφυσικές δυνάμεις» του Ινδουισμού: πέρασμα μέσα από τοίχους, να γίνεται κανείς αόρατος, αιώρηση και

πτήση στον αέρα και τα παρόμοια. Τα μαθήματα χαιρετίστηκαν γενικώς με κυνισμό, παρ' ότι ένα διαφημιστικό φυλλάδιο του ΥΔ παρουσιάζει έναν «αιωρούμενο» διαλογιζόμενο (βλ. περ. Time, 8 Αυγούστου 1977, σελ. 75). Είτε τα μαθήματα (που κοστίζουν γύρω στα 3000 δολάρια) παράγουν τα αποτελέσματα που ισχυρίζονται είτε όχι – αποτελέσματα της δικαιοδοσίας των παραδοσιακών «φακίρηδων» της Ινδίας (βλ. κεφ. 3), ο ΥΔ έχει αποδειχτεί μια περαστική φάση του αποκρουφιστικού ενδιαφέροντος στο δεύτερο μισό του 20ού αιώνα. Ήδη έχουν δημοσιευθεί πολλά παραδείγματα τόσο δασκάλων, όσο και μαθητών του ΥΔ, που έχουν προσβληθεί από τις κοινές ασθένειες αυτών που ανακατεύονται με τον αποκρουφισμό: διανοητικές και συγκινησιακές νόσους, αυτοκτονίες, απόπειρες φόνου, δαιμονοκαταληψία.

Το 1978 ένα ομοσπονδιακό Δικαστήριο των ΗΠΑ αποφάσισε ότι ο ΥΔ είναι πράγματι θρησκευτικής φύσης και δεν μπορεί να διδάσκεται στα δημόσια σχολεία.* Αυτή η απόφαση αναμφίβολα θα μειώσει περισσότερο την επιρροή του ΥΔ, ο οποίος, πάντως, πιθανόν να συνεχίσει να υπάρχει ως μια από τις πολλές μορφές διαλογισμού που πολλοί βρίσκουν συμβατές με το Χριστιανισμό – άλλο ένα λυπηρό σημείο των καιρών.

* Βλ. «TM in court: The complete text of the Federal Court's opinion in the case of Malnak v. Maharishi Mahesh Yogi». Spiritual Counterfeits Project, P.O. Box 4308, Berkeley, California, 94704.

---

5. Η «Νέα θρησκευτική συνειδητότητα»: Το πνεύμα των ανατολικών λατρειών το 1970

Τα τρία είδη «χριστιανικού διαλογισμού» που περιγράφηκαν πιο πάνω είναι μόνο η αρχή· σε γενικές γραμμές, μπορεί να ειπωθεί ότι η επίδραση των ανατολικών θρησκευτικών ιδεών και πρακτικών πάνω στην κάποτε χριστιανική Δύση έφτασε σε καταπληκτικές διαστάσεις

στη δεκαετία του 1970. Ειδικά στην Αμερική, που μόλις δυο δεκαετίες πριν ήταν ακόμα θρησκευτικά «επαρχιακή» (εκτός από μερικές μεγάλες πόλεις), με πνευματικό ορίζοντα κατά πολύ περιορισμένο στο Ρωμαιοκαθολικισμό και τον Προτεσταντισμό, παρατηρήθηκε ένας καταπληκτικός πολλαπλασιασμός ανατολικών (και ψευδοανατολικών) θρησκευτικών λατρειών και κινήσεων.

Η ιστορία του πολλαπλασιασμού μπορεί να ανάγεται στην ανήσυχη απογοήτευση της μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο γενιάς, που πρωτοεκδηλώθηκε στη δεκαετία του 1950, στην άδεια διαμαρτυρία και την ηθική ελευθεριότητα της «γενιάς beat», της οποίας το ενδιαφέρον για τις ανατολικές θρησκείες ήταν αρχικά μάλλον ακαδημαϊκό, και κυρίως ένα σημείο δυσαρέσκειας από τον «Χριστιανισμό». Μετά ακολούθησε μια δεύτερη γενιά, αυτή των «hippies» της δεκαετίας του 1960, με τη rock μουσική και τα ψυχεδελικά ναρκωτικά, και το ψάξιμο για «αυξημένη συνειδητότητα» με οποιοδήποτε κόστος· τώρα νέοι Αμερικανοί έπεφταν με τα μούτρα, με όλη τους την καρδιά, σε κινήματα πολιτικής διαμαρτυρίας (κυρίως κατά του πολέμου του Βιετνάμ) από τη μια μεριά, και στην πυρετώδη εξάσκηση των ανατολικών θρησκειών από την άλλη. Ινδοί γκουρού, Θιβετιανοί λάμα, Ιάπωνες δάσκαλοι του Ζεν, και άλλοι Ανατολίτες «σοφοί» ήρθαν στη Δύση και βρήκαν μια στρατιά έτοιμων μαθητών που τους έκαναν επιτυχημένους πέρα από τα όνειρα των δυτικοποιημένων σουάμι των περασμένων γενεών· και νέοι άνθρωποι ταξίδευαν στις άκρες του κόσμου, ακόμα και στα ύψη των Ιμαλαΐων, για να βρουν τη σοφία του δασκάλου ή το ναρκωτικό που θα τους έφερνε την «ειρήνη» και την «ελευθερία» που έψαχναν.

Τη δεκαετία του 1970 μια Τρίτη γενιά διαδέχτηκε τους χίππυς. Εξωτερικά πιο ήσυχη, με λιγότερες διαδηλώσεις και γενικά λιγότερο επιδεικτική συμπεριφορά, αυτή η γενιά προχώρησε πιο βαθιά στις ανατολικές θρησκείες, των οποίων η επιρροή είχε τώρα γίνει πιο διεισδυτική από οποτεδήποτε πριν. Για πολλούς από αυτή τη γενιά η θρησκευτική «αναζήτηση» είχε τελειώσει: είχαν βρει μια ανατολική

θρησκεία της αρεσκείας τους και ασχολούνταν τώρα σοβαρά με την εξάσκησή της. Ένας αριθμός ανατολικών θρησκευτικών κινήσεων είχε ήδη γίνει «γηγενής» στη Δύση, ειδικά στην Αμερική: τώρα υπάρχουν βουδιστικά μοναστήρια αποτελούμενα εξ ολοκλήρου από Δυτικούς προσήλυτους, και για πρώτη φορά εμφανίστηκαν Αμερικανοί κι άλλοι Δυτικοί γκουρού και δάσκαλοι του Ζεν.

Ας κοιτάξουμε λίγες μόνο εικόνες – περιγραφές πραγματικών γεγονότων της αρχής και του μέσου της δεκαετίας του 1970, που εικονογραφούν την κυριαρχία των ανατολικών ιδεών και πρακτικών ανάμεσα σε πολλούς νέους Αμερικανούς (που είναι μόνο οι πρώτοι της νεολαίας όλου του κόσμου). Οι πρώτες δύο εικόνες δείχνουν μια πιο επιφανειακή ανάμειξη με τις ανατολικές θρησκείες, και είναι ίσως μόνο ένα απομεινάρι από τη γενιά του 1960· οι δύο τελευταίες αποκαλύπτουν τη βαθύτερη ανάμειξη, χαρακτηριστική της δεκαετίας του 1970.

1. Οι Hare Krishna στο San Francisco

Σε μια οδό που συνορεύει με το Golden Gate Park στη γειτονιά Haight-Ashbury του San Francisco έστεκε ο ναός της συνείδησης του Krishna... Πάνω από την είσοδο του ναού βρισκονταν τα ξύλινα γράμματα «Hare Krishna», ύψους 7 εκατοστών. Τα μεγάλα μπροστινά παράθυρα ήταν καλυμμένα με κουβέρτες, με κόκκινα και πορτοκαλιά μοτίβα.

«Οι ήχοι ψαλμωδίας και μουσικής γέμιζαν τους δρόμους. Μέσα βρισκονταν δεκάδες ζωγραφιές με φωτεινά χρώματα στους τοίχους, παχειά κόκκινα χαλιά στο πάτωμα και μια θολούρα από καπνό στον αέρα. Αυτός ο καπνός ήταν θυμίαμα, ένα στοιχείο της τελετής που ήταν σε εξέλιξη. Οι άνθρωποι στο δωμάτιο έψελναν απαλά σανσκριτικά λόγια, που μόλις ακούγονταν. Το δωμάτιο ήταν σχεδόν γεμάτο, με πενήντα περίπου ανθρώπους, που έμοιαζαν όλοι νέοι, να κάθονται στο πάτωμα. Μαζεμένοι μπροστά ήταν γύρω στα τριάντα άτομα με μακριές, φαρδιές ρόμπες πορτοκαλί και κροκί, με άσπρη μπογιά στις μύτες τους. Πολλοί από τους άντρες είχαν ξυρίσει τα

κεφάλια τους, εκτός από μια αλογοουρά. Οι γυναίκες μαζί τους είχαν επίσης λευκή μπογιά στη μύτη τους και μικρά κόκκινα σημάδια στα μέτωπά τους. Τα άλλα νεαρά άτομα στο δωμάτιο δεν έμοιαζαν διαφορετικά από άλλους κατοίκους της Haight-Ashbury, ντυμένοι με κεφαλομάντηλα, μακριά μαλλιά, γενειάδες, και με μια συλλογή από δαχτυλίδια, κουδουνάκια, και χάντρες, και συμμετείχαν επίσης ενθουσιωδώς στην τελετή. Δέκα περίπου άτομα που κάθονταν στο πίσω μέρος έμοιαζαν επισκέπτες που έρχονταν πρώτη φορά».

«Η ψαλμική τελετουργία (μάντρα) αυξήθηκε σε ρυθμό και σε ένταση. Δυο κορίτσια με μακριές κροκί ρόμπες χόρευαν τώρα με την ψαλμωδία. Ο «πρωτοψάλτης» άρχισε να φωνάζει τώρα τα λόγια (της ψαλμωδίας στα Σανσκριτικά)... Ολόκληρη η ομάδα επαναλάμβανε τις λέξεις, και προσπαθούσε να κρατήσει το ρυθμό και τον τονισμό του “πρωτοψάλτη”. Πολλοί από τους συμμετέχοντες έπαιζαν μουσικά όργανα. Ο αρχηγός χτυπούσε ένα τουμπελέκι στο ρυθμό της ψαλμωδίας. Τα δυο κορίτσια που λικνίζονταν και χόρευαν έπαιζαν καστανιέτες. Ένας νέος φυσούσε ένα θαλασσινό κοχύλι· ένας άλλος χτυπούσε ένα ταμπούρινο... στους τοίχους του ναού βρίσκονταν πάνω από μια δωδεκάδα ζωγραφιές με σκηνές από τη “Bhagavad Gita”».

Η μουσική και η ψαλμωδία έγινε πολύ δυνατή και γρήγορη. Το τύμπανο χτυπούσε ασταμάτητα. Πολλοί από τους λάτρεις άρχισαν να βγάζουν φωνές με υψωμένα χέρια, μέσα στη γενική ψαλμωδία. Ο επικεφαλής γονάτισε μπροστά σε μια εικόνα του «πνευματικού ηγέτη» της ομάδας, πάνω σ’ ένα μικρό βωμό κοντά στην πρόσοψη του δωματίου. Η ψαλμωδία αποκορυφώθηκε σ’ ένα δυνατό κρεσέντο και το δωμάτιο έμεινε σιωπηλό. Οι ιερούργουντες γονάτισαν με το κεφάλι στο πάτωμα καθώς ο επικεφαλής είπε μια σύντομη προσευχή στα Σανσκριτικά. Μετά φώναξε πέντε φορές, «Κάθε δόξα στους συγκεντρωμένους λάτρεις», φράση που επανέλαβαν οι άλλοι προτού σηκωθούν.

Αυτή είναι μια τυπική λατρευτική τελετή της κίνησης «Συνείδηση του Krishna», που ιδρύθηκε του 1966 στην Αμερική από έναν Ινδό πρόην

επιχειρηματία, τον A. Bhaktivedanta, με σκοπό να φέρει την ινδουϊστική πειθαρχία της Bhakti Yoga στους αποπροσανατολισμένους, ερευνώντες νέους της Δύσης. Η παλιότερη φάση ενδιαφέροντος για τις ανατολικές θρησκείες (στη δεκαετία του 1950 και στις αρχές της δεκαετίας του 1960) είχε δώσει έμφαση στη διανοητική αναζήτηση, χωρίς πολλή προσωπική ανάμειξη· αυτή η νεώτερη φάση απαιτεί συμμετοχή με όλη την καρδιά. Μπάκτι γιόγκα σημαίνει να ενώνεται κανείς με τον «θεό» που έχει διαλέξει με το να τον αγαπά και να τον λατρεύει, και κάποιος αλλάζει όλη τη ζωή του με σκοπό να κάνει τη λατρεία κεντρική του απασχόληση. Μέσω των μη λογικών μέσων λατρείας (ψαλμωδία, μουσική, χορός, ευσέβεια) το μυαλό «διευρύνεται» και αποκτάται η «συνειδητότητα του Κρίσνα», η οποία – αν το κάνουν αρκετοί άνθρωποι – υποτίθεται ότι θα σταματήσει τα προβλήματα της διαταραγμένης εποχής μας και θα μας φέρει σε μια νέα εποχή ειρήνης, αγάπης και ενότητας.

Οι χτυπητές ρόμπες των «Κρίσνα» έγιναν ένα οικείο θέαμα στο San Francisco, ειδικά κατά την ετήσια γιορτή όπου το τεράστιο είδωλο του «θεού» τους μεταφέρεται μέσω του Golden Gate Park στον ωκεανό, συνοδευόμενο από όλα τα σύμβολα ινδουϊστικής ευσέβειας – μια τυπική σκηνή της παγανιστικής Ινδίας, αλλά κάτι νέο για την «χριστιανική» Αμερική. Από το San Francisco η κίνηση εξαπλώθηκε στην υπόλοιπη Αμερική και στη Δυτική Ευρώπη· το 1974 υπήρχαν 54 ναοί του Κρίσνα σε όλο τον κόσμο, πολλοί από αυτούς κοντά σε κολλέγια και πανεπιστήμια (σχεδόν όλα τα μέλη της κίνησης είναι πολύ νεαρά).

Ο πρόσφατος θάνατος του ιδρυτή της κίνησης έχει εγείρει ερωτήματα για το μέλλον της· και πράγματι τα μέλη της, παρ' ότι πολύ ορατά, είναι μάλλον λίγα σε αριθμό. Ως «σημείο των καιρών», πάντως, το νόημα της κίνησης είναι φανερό, και θα έπρεπε να είναι πολύ ενοχλητικό στους Χριστιανούς: πολλοί νέοι άνθρωποι σήμερα ψάχνουν για ένα «θεό» να λατρέψουν, και δεν είναι υπερβολικό γι' αυτούς να δεχτούν την πιο απροκάλυπτη μορφή ειδωλολατρίας.

2. Ο γκουρού Maharaj-ji στο Huston Astrodome

Με το τέλος του 1973 ένας αριθμός ανατολιτών γκουρού της νεώτερης σχολής, οδηγημένοι από τον Maharishi με τον «Υπερβατικό Διαλογισμό» του, είχαν έρθει στη Δύση και συγκέντρωσαν μερικούς οπαδούς, μόνο για να χαθούν από τα βλέμματα του κοινού μετά από μια σύντομη κυριαρχία στην πρώτη σειρά της δημοσιότητας. Ο γκουρού Maharaj-ji ήταν ο πιο θεαματικός, και, μπορεί να πει κανείς, ο πιο εξοργιστικός από αυτούς τους γκουρού. Δεκαπεντάχρονος είχε ήδη αναγορευθεί «θεός», η οικογένειά του (μητέρα και τρία αδέρφια) ήταν η «αγία οικογένεια», και η οργάνωσή του (η «Αποστολή του Θείου Φωτός») είχε κοινόβια σε όλη την Αμερική. Οι 80.000 οπαδοί του («premis»), όπως και οι οπαδοί του Κρίσνα, έπρεπε να εγκαταλείψουν τις κοσμικές απολαύσεις και να διαλογίζονται με σκοπό να αποκτήσουν μια «διευρυμένη» συνειδητότητα η οποία τους έκανε τέλεια ειρηνικούς, ευτυχισμένους και «ευδαίμονες», μια κατάσταση του νου στην οποία το καθετί φαίνεται όμορφο και τέλειο έτσι απλά όπως είναι. Σε μια ειδική μύηση κατά την οποία «λαμβάνουν τη γνώση», παρουσιάζεται στους μαθητές ένα μεγάλο φως και τρία μικρότερα σημεία μέσα τους, στα οποία αργότερα ήταν ικανοί να διαλογιστούν μόνοι τους (The New Religious Consciousness, «Η νέα θρησκευτική συνειδητότητα», σελ. 54). Επιπροσθέτως με αυτή τη «γνώση», οι μαθητές είναι ενωμένοι στην πίστη ότι ο Maharaj-ji είναι ο «Κύριος του Σύμπαντος» που έχει έρθει για να εγκαινιάσει μια νέα εποχή ειρήνης για την ανθρωπότητα.

Η «Αποστολή του Θείου Φωτός» νοίκιασε για τρεις μέρες το Νοέμβριο του 1973 το Astrodome του Huston, (ένα τεράστιο γήπεδο, καλυμμένο ολόκληρο από ένα θόλο) με σκοπό να παρουσιάσει εντυπωσιακά «το ιερότερο και πιο βαρυσήμαντο γεγονός στην ιστορία της ανθρωπότητας». «Πρέμις» από όλο τον κόσμο επρόκειτο να συγκεντρωθούν για να λατρέψουν το «θεό» τους και ν' αρχίσουν τον προσηλυτισμό της Αμερικής (δια των μέσων μαζικής ενημέρωσης, αντιπρόσωποι των οποίων προσκλήθηκαν με φροντίδα) στην ίδια

λατρεία, αρχίζοντας έτσι τη νέα εποχή της ανθρωπότητας. Το γεγονός είχε τον ταιριαστό τίτλο «Millennium '73».

Τυπικός των πεπεισμένων μαθητών του Maharaj-ji ήταν ο Rennie Davis, αριστερός διαδηλωτής της δεκαετίας του 1960 κι ένας από τους «επτά του Σικάγο» που κατηγορήθηκαν για υποκίνηση βίαιων διαδηλώσεων στην Εθνική Δημοκρατική Διάσκεψη του 1968. Πέρασε το καλοκαίρι του 1973 δίνοντας συνεντεύξεις τύπου και ομιλίες σε όποιον άκουγε, λέγοντας στην Αμερική: «Αυτός είναι το μεγαλύτερο γεγονός της Ιστορίας κι εμείς κοιμόμαστε... μου 'ρχεται να φωνάξω στους δρόμους. Αν ξέραμε ποιος ήταν, θα σερνόμασταν πάνω στην Αμερική με χέρια και με πόδια για να αναπαύσουμε το κεφάλι μας στα πόδια του». (Robert Greenfield, *The Spiritual Supermarket*, «Η πνευματική Υπεραγορά», Saturday Review Press, New York, 1975, σελ. 54).

Πραγματικά η λατρεία του Maharaj-ji εκφράζεται με πλήρη προσκύνηση μπροστά του, με το κεφάλι στο έδαφος, μαζί με μια σανσκριτική φράση λατρείας. Ένα τρομερό χειροκρότημα χαιρέτισε την εμφάνισή του στο «Millennium '73», κι αυτός κάθισε πάνω σ' ένα ψηλό θρόνο, στεφανωμένο μ' ένα τεράστιο χρυσό «στέμμα του Κρίσνα», καθώς στον πίνακα βαθμολογίας του Astrodome άστραφτε η λέξη «Θεός». Νεαροί Αμερικανοί «πρέμις» έκλαιγαν από χαρά, άλλοι χόρευαν πάνω στη σκηνή, η ορχήστρα έπαιζε τον «Κύριο του Σύμπαντος» - διασκευή από ένα παλιό προτεσταντικό ύμνο («Η πνευματική Υπεραγορά», σελ. 80, 94).

Ας το πούμε ξανά – όλα αυτά στη «χριστιανική» Αμερική. Αυτό είναι ήδη κάτι πέρα από την απλή λατρεία ειδωλολατρικών «θεών». Μέχρι πριν από λίγα χρόνια, τέτοια λατρεία ζωντανού ανθρώπου θα ήταν αδιανόητη σε οποιαδήποτε «χριστιανική» χώρα· τώρα έχει γίνει ένα συνηθισμένο πράγμα για πολλές χιλιάδες θρησκευτικών «αναζητητών» στη Δύση. Εδώ έχουμε ήδη μια «πρώτη προβολή» της λατρείας του Αντιχρίστου στο τέλος του καιρού – εκείνου που θα καθήσει στο θρόνο του Θεού, παρουσιάζοντας τον εαυτό του ως θεό (Θεσ. Β', 2:4).

Το «Millennium '73» φαίνεται πως ήταν το απόγειο της επιρροής του Maharaj-ji. Μόνο 15.000 οπαδοί το παρακολούθησαν (πολύ λιγότεροι από το αναμενόμενο), και δεν υπήρχαν «θαύματα» ή ειδικά σημεία που να δείχνουν ότι πραγματικά είχε αρχίσει μια «νέα εποχή». Μια κίνηση τόσο εξαρτημένη από τη δημοσιότητα των ΜΜΕ και τόσο δεμένη με τις δημοφιλείς προτιμήσεις μιας συγκεκριμένης γενιάς (η μουσική στο «Millennium '73» αποτελείτο κυρίως από τα δημοφιλή τραγούδια της «αντικουλτούρας» της δεκαετίας του 1960) μπορεί να αναμένεται να βγει εκτός μόδας μάλλον γρήγορα· και ο πρόσφατος γάμος του Maharaj-ji με τη γραμματέα του αδυνάτισε περαιτέρω τη δημοτικότητά του ως «θεού».

Άλλες από τις «πνευματικές» κινήσεις της εποχής μας μοιάζουν να είναι λιγότερο υποκείμενες στα καπρίτσια της λαϊκής μόδας, και πιο ενδεικτικές του βάθους της επιρροής που έχουν αποκτήσει οι ανατολικές θρησκείες τώρα στη Δύση.

3. Ταντρική γιόγκα στα βουνά του Νέου Μεξικού

Την εποχή του θερινού ηλιοστασίου τον Ιούνιο του 1973, χίλιοι νεαροί Αμερικανοί (οι περισσότεροι από 20 έως 25 χρόνων) συγκεντρώθηκαν για δέκα μέρες πνευματικών ασκήσεων σ' ένα χλοερό λιβάδι στο ύψωμα των 7.500 ποδιών στα βουνά Jemez του βόρειου Νέου Μεξικού. Σηκώνονταν καθημερινά στις 4.00 το πρωί, και συγκεντρώνονταν πριν την ανατολή του ήλιου (τυλιγμένοι σε κουβέρτες για την πρωινή δροσιά) για να καθήσουν στο έδαφος σε σειρές, μπροστά σε μια υπαίθρια εξέδρα. Μαζί αρχίζουν τη μέρα με ένα μάντρα στα Punjabi (μια σανσκριτική γλώσσα) με σκοπό να «συντονιστούν» με τις πνευματικές πρακτικές που πρόκειται να ακολουθήσουν.

Πρώτα είναι οι πολλές ώρες kundalini yoga – μια σειρά επίπονων κοπιαστικών ασκήσεων, ψαλμωδίας και διαλογισμού, με στόχο την απόκτηση συνειδητού ελέγχου των λειτουργιών του σώματος και του μυαλού και την προετοιμασία κάποιου για «συνειδητοποίηση του Θεού». Μετά είναι η τελετή της έπαρσης των δύο σημαιών: της

αμερικανικής και αυτής του «υδροχοϊκού έθνους» - αυτό το «έθνος» είναι οι ειρηνικοί άνθρωποι της «υδροχοϊκής εποχής» ή χιλιετηρίδας, για την οποία προετοιμάζεται αυτή η λατρεία. Η έπαρση σημαιών συνοδεύεται από το τραγούδι του «ο Θεός να ευλογεί την Αμερική» και μια προσευχή για το αμερικανικό έθνος. Μετά από ένα χορτοφαγικό γεύμα (τυπικό σε όλες σχεδόν τις νέες λατρείες) και διαλέξεις σε πνευματικά και πρακτικά θέματα, όλοι προετοιμάζονται για μια μεγάλη περίοδο εξάσκησης tantra yoga.

Μέχρι τώρα δεν είχαν ακουστεί πολλά για την ταντρική γιόγκα στη Δύση, και δεν την εξασκούσε σχεδόν κανείς. Όλες οι αυθεντίες συμφωνούν ότι είναι μια εξαιρετικά επικίνδυνη άσκηση, που εκτελείται πάντα από αρσενικό και θηλυκό μαζί, κι επικαλείται μια πολύ ισχυρή ψυχική ενέργεια, που απαιτεί στενή επιτήρηση και έλεγχο. Υποτίθεται ότι μόνο ένας διδάσκαλος της ταντρικής γιόγκα ζει στη γη σε κάθε εποχή· οι ασκήσεις κατά το «ηλιοστάσιο» στο Νέο Μεξικό καθοδηγούνταν από τον «μεγάλο ταντριστή» των ημερών μας, τον γιόγκι Bhajan.

Όλοι, ντυμένοι πανομοιότυπα στα λευκά, κάθονται κάτω σε μακριές, ευθείες γραμμές, οι άντρες απέναντι στις γυναίκες, δεμένοι ώμο με ώμο κατά μήκος της γραμμής και πλάτη με πλάτη με την επόμενη γραμμή. Περίπου πέντε διπλές γραμμές, μήκους 75 ποδιών η καθεμιά, εκτείνονται από την εξέδρα· οι βοηθοί εξασφαλίζουν ότι οι γραμμές είναι εντελώς ίσιες, για να επιβεβαιώσουν την κατάλληλη «ροή» του γιογκικού «μαγνητικού πεδίου».

Αρχίζει το ψάλσιμο των μάντρα, με ειδικές ψαλμωδίες που επικαλούνται ένα πεθαμένο γκουρού, ο οποίος είναι ο «ειδικός προστάτης» του γιόγκι Bhajan. Ο ίδιος ο γιόγκι, ένας εντυπωσιακός άντρας – με ύψος 1.93, με μεγάλη μαύρη γενειάδα, ντυμένος με άσπρη ρόμπα και τουρμπάνι – εμφανίζεται και μιλά για το όνειρό του για «ένα νέο, όμορφο, δημιουργικό έθνος» της Αμερικής, που μπορεί να οικοδομηθεί με την πνευματική προετοιμασία των ανθρώπων σήμερα· οι ταντρικές ασκήσεις, που είναι βασικές σ' αυτή την προετοιμασία,

μεταμορφώνουν τους ανθρώπους από τη συνηθισμένη «ατομική συνειδητότητα» σε «ομαδική συνειδητότητα», και τελικά σε «συμπαντική συνειδητότητα».

Οι ασκήσεις αρχίζουν. Είναι εξαιρετικά δύσκολες, περιλαμβάνουν ισχυρή φυσική προσπάθεια και πόνο κι επικαλούνται έντονα συναισθήματα φόβου, θυμού, αγάπης κτλ. Όλοι πρέπει να κάνουν ακριβώς το ίδιο ταυτοχρόνως· δύσκολες στάσεις διατηρούνται χωρίς συναίσθημα για πολλή ώρα· περίπλοκα μάντρα και ασκήσεις πρέπει να εκτελούνται από τον καθένα σε απόλυτο συγχρονισμό με τον σύντροφό του, και με όλους της ίδιας σειράς· κάθε ξεχωριστή άσκηση μπορεί να πάρει από τριανταένα ως εξηνταένα λεπτά. Η ατομική συνειδητότητα εξαφανίζεται στη σύντομη ομαδική δραστηριότητα, και ισχυρά επακόλουθα γίνονται αισθητά – φυσική εξάντληση και μερικές φορές προσωρινή παράλυση, συναισθηματική εξάντληση ή έκσταση. Επιπλέον, αφού σε κανέναν στο «Ηλιοστάσιο» δεν επιτρέπεται να συζητά με κανέναν άλλον, δεν υπάρχει ευκαιρία να έχει λογική επίγνωση της εμπειρίας με το να τη μοιραστεί με άλλους· ο στόχος είναι να επέλθει μια ριζική αλλαγή στον άνθρωπο. Ακολουθούν απογευματινά τμήματα σε θέματα όπως ανατολικές τέχνες αυτοάμυνας, πρακτική ιατρικά και διατροφή, και λειτουργία ενός κοινοβίου. Υπάρχει βραδινό τμήμα «πνευματικού τραγουδιού» (μετά από ένα ακόμα χορτοφαγικού γεύμα): σανσκριτικά μάντρα τραγουδιούνται με μοντέρνα φολκ και ροκ μουσική, «ροκ φεστιβάλ» και χαρούμενη λατρεία» σε μια ξένη γλώσσα ενώνονται μαζί – μέρος της προσπάθειας του γιόγκι Bhajan να κάνει τη θρησκεία του «ιθαγενή αμερικανική» («Η νέα θρησκευτική συνειδητότητα», σελ. 8-18).

Η θρησκεία που περιγράφεται παραπάνω είναι μια μοντέρνα προσαρμογή της θρησκείας Sikh της Βόρειας Ινδίας, ενωμένη με διάφορες πρακτικές γιόγκα. Η οργάνωση που λέγεται «3HO» (Υγιής-Ευτυχισμένη-Αγία Οργάνωση), ιδρύθηκε το 1969 στο Los Angeles από το γιόγκι Bhajan, που αρχικά ήρθε στην Αμερική για να πάρει για να πάρει μια θέση δασκάλου και απροσχεδίαστα έγινε θρησκευτικός

ηγέτης, όταν ανακάλυψε ότι α μαθήματα γιόγκα που παρέδιδε είλκυαν τους χίππυς της νότιας California. Συνδυάζοντας την «πνευματική» έρευνα των χίππυς με τη δική του γνώση των ινδικών θρησκειών, διαμόρφωσε μια «αμερικανική» θρησκεία που διαφέρει από τις περισσότερες ανατολικές θρησκείες, με την έμφαση που δίνει στην εγκόσμια, πρακτική ζωή (όπως οι Σιχ στην Ινδία, που είναι κυρίως μια εμπορική τάξη) · ο γάμος και μια σταθερή οικογενειακή ζωή, υπεύθυνη εργασία και κοινωνική υπηρεσία απαιτούνται από όλα τα μέλη.

Από την ίδρυσή της το 1969, η «3HO» έχει επεκταθεί σε πάνω από 100 ashram (κοινότητες που χρησιμεύουν ως χώροι συγκέντρωσης για συμμετέχοντες που δεν κατοικούν εκεί) σε αμερικανικές πόλεις, καθώς επίσης και σε λίγα άσραμ στην Ευρώπη και την Ιαπωνία. Παρ' ότι εξωτερικά είναι πολύ διαφορετική από τις άλλες νέες ανατολικές λατρείες (τα πλήρη μέλη της λατρείας γίνονται επισήμως Σιχ και μετά φορούν το χαρακτηριστικό τουρμπάνι και τη λευκή ενδυμασία των Σιχ), η «3HO» είναι ένα μαζί τους στην ελκυστικότητα προς τους πρώην χίππυς, στην διαμόρφωση μιας «διευρυμένης (ή «συμπαντικής» ή «υπερβατικής») συνειδητότητας ως κεντρικό σκοπό, και στη θεώρηση του εαυτού της ως μιας πνευματικής «αφρόκρεμας» που θα φέρει μια νέα χιλιετή εποχή (την οποία οι περισσότερες ομάδες βλέπουν με αστρολογικούς όρους ως την «εποχή του Υδροχόου».

Παρ' ότι λατρεία υπέρμαχος μιας σχετικά κανονικής ζωής στην κοινωνία, η «3HO» δεν παύει να είναι «σημείο των καιρών» όσο και οι ινδουϊστικές λατρείες που προωθούν μια φανερό φυγή από την πραγματικότητα· προετοιμάζει μια «υγιή, ευτυχισμένη και άγια» Αμερική χωρίς καμιά απολύτως μνεία στον Χριστό. Όταν πεπεισμένοι και «ευτυχισμένοι» Αμερικανοί μιλούν ήρεμα για το Θεό και τα θρησκευτικά τους καθήκοντα χωρίς αναφορά στο Χριστό, δεν μπορεί κανείς να αμφιβάλλει ότι η «μεταχριστιανική» εποχή έχει έρθει στα σοβαρά,

4. Εκπαίδευση Ζεν στη Βόρεια California

Στα δασώδη βουνά της Βόρειας California, στη σκιά του πελώριου όρους Shasta – ενός βουνού «ιερού» για τους αρχικούς Ινδιάνους κατοίκους, και από καιρό κέντρο αποκρυσταλλικών δραστηριοτήτων και εγκαταστάσεων, που τώρα είναι σε ακμή για άλλη μια φορά – βρίσκεται από το 1970 ένα μοναστήρι Βουδισμού Zen. Πολύ πριν το 1970 υπήρχαν ναοί Zen στις μεγαλύτερες πόλεις της Δυτικής ακτής, όπου είχαν εγκατασταθεί Ιάπωνες, και είχαν γίνει προσπάθειες να ιδρυθούν Zen μοναστήρια στην California· αλλά το «Αββαείο Σάστα», όπως λέγεται, είναι το πιο επιτυχημένο **αμερικανικό** μοναστήρι. (Στο Zen Βουδισμό ένα «μοναστήρι» είναι πρωταρχικά μια σχολή εκπαίδευσης για ιερείς Zen, άντρες και γυναίκες εξ ίσου).

Στο Αββαείο Σάστα η ατμόσφαιρα είναι πολύ μεθοδική κι επαγγελματική. Οι επισκέπτες (στους οποίους επιτρέπεται ξενάγηση με οδηγό σε περιορισμένο χρόνο, αλλά δεν μπορούν να έχουν φιλικές σχέσεις με τους κατοίκους) βλέπουν τους μοναχούς ή τους εκπαιδευόμενους με παραδοσιακές μαύρες ρόμπες και ξυρισμένα κεφάλια· όλοι φαίνονται να ξέρουν ακριβώς τι κάνουν, και μια καθαρή αίσθηση σοβαρότητας και αφιέρωσης είναι παρούσα.

Η ίδια η εκπαίδευση είναι ένα αυστηρό πενταετές (ή μεγαλύτερης διάρκειας) πρόγραμμα που επιτρέπει στους αποφοίτους να γίνονται «ιερείς» και δάσκαλοι του Zen και να διεξάγουν βουδιστικές τελετουργίες. Όπως στις κοσμικές σχολές, οι εκπαιδευόμενοι πληρώνουν δίδακτρα για το δωμάτιο και το φαγητό τους, (175 δολάρια το μήνα – ήδη ένας τρόπος για να ξεκαθαρίζονται οι μη σοβαροί υποψήφιοι!) αλλά η ίδια η ζωή είναι μάλλον ζωή μοναχών, παρά ζωή μαθητών. Αυστηροί κανόνες κυβερνούν την ενδυμασία και τη συμπεριφορά, τα χορτοφαγικά γεύματα τρώγονται κοινώς με σιωπή, δεν επιτρέπονται επισκέπτες ή ελαφρές συζητήσεις· η ζωή επικεντρώνεται στην αίθουσα διαλογισμού, όπου οι εκπαιδευόμενοι τρώνε και κοιμούνται, καθώς και διαλογίζονται, και δεν επιτρέπονται μη ζενιστικές θρησκευτικές πρακτικές. Η ζωή είναι πολύ ζωηρή και συγκεντρωμένη, και κάθε συμβάν της καθημερινής ζωής (ακόμα και το

πλύσιμο και η τουαλέτα) έχει τη βουδιστική του προσευχή, η οποία απαγγέλεται σιωπηλά.

Παρ' ότι η ηγουμένη ανήκει σε μια «ανανεωτική» σχέση Soto Zen – για να δίνει έμφαση στην ανεξαρτησία της από την Ιαπωνία και την προσαρμογή της στις αμερικανικές συνθήκες ζωής – οι τελετές και οι ακολουθίες γίνονται κατά την ιαπωνική παράδοση Zen. Υπάρχει η τελετή όπου γίνεσαι Βουδιστής, τελετές των ισημεριών που γιορτάζουν την «μεταμόρφωση του ατόμου», η τελετουργία του «ταΐσματος των πεινασμένων φαντασμάτων» (ενθύμηση των νεκρών), η τελετή της «ημέρας του ιδρυτή» όπου εκφράζεται ευγνωμοσύνη στους διαβιβαστές του Zen μέχρι την τωρινή διδάσκαλο, η γιορτή της φώτισης του Βούδα, και άλλες. Τιμές αποδίδονται με το γονάτισμα μπροστά σε εικόνες του Βούδα, αλλά η πρωταρχική έμφαση της διδασκαλίας είναι στη «φύση του Βούδα» μέσα σε κάποιον.

Ο Διδάσκαλος του Zen στο Αββαείο Σάστα είναι Δυτικός και γυναίκα (η βουδιστική πρακτική το επιτρέπει αυτό): η Jiyu Kennett, μια Αγγλίδα γεννημένη από Βουδιστές γονείς το 1924, η οποία έλαβε βουδιστική εκπαίδευση διάφορων παραδόσεων στην Άπω Ανατολή και «χειροτονία» σε ένα Zen μοναστήρι της σχολής Σότο στην Ιαπωνία. Ήρθε στην Αμερική το 1969 και ίδρυσε το μοναστήρι τον επόμενο χρόνο με λίγους νεαρούς οπαδούς· από τότε η κοινότητα έχει αυξηθεί γρήγορα, ελκύοντας κυρίως νέους άντρες (και γυναίκες) στα είκοσί τους.

Ο λόγος για την επιτυχία αυτού του μοναστηριού – πέρα από τη φυσική έλξη του Zen σε μια γενιά μπουχτισμένη από τον ορθολογισμό και τη σκέτη εξωτερική μάθηση – φαίνεται να βρίσκεται στο μυστηριακό περιεχόμενο της «αυθεντικής μεταβίβασης» της Zen εμπειρίας και παράδοσης, που παρέχει η «Ηγουμένη» μέσω της εκπαίδευσης και του διπλώματός της από την Ιαπωνία· οι προσωπικές της ιδιότητες ως αλλοδαπής και γεννημένης Βουδίστριας που είναι ακόμα σε στενή επαφή με το σύγχρονο νου (με μια πολύ «αμερικάνικη» πρακτικότητα)

μοιάζουν να επισφραγίζουν την επιρροή της στη γενιά των νεαρών Αμερικανών προσήλυτων Βουδιστών.

Ο σκοπός της εκπαίδευσης Ζεν στο Αββαείο Σάστα είναι να γεμίσει όλη τη ζωή με «καθαρό Ζεν». Ο καθημερινός διαλογισμός (μερικές φορές για οκτώ ή δέκα ώρες την ημέρα) είναι το κέντρο μιας συγκεντρωμένης, έντονης θρησκευτικής ζωής που οδηγεί, υποθετικά, σε «ειρήνη και αρμονία σώματος και νου, η οποία διαρκεί». Έμφαση δίνεται στην «πνευματική ανάπτυξη» και οι εκδόσεις του Αββαείου – μια διμηνιαία εφημερίδα και πολλά βιβλία από την ηγουμένη – αποκαλύπτουν ένα υψηλό βαθμό γνώσης της πνευματικής υποκρισίας και απάτης. Το Αββαείο αντιτίθεται στην υιοθέτηση ιαπωνικών εθίμων (ως αντίθετων με το Βουδισμό)· προειδοποιεί για τους κινδύνους του να τρέχει κανείς από γκουρού σε γκουρού, και της ψευδούς λατρείας του δασκάλου του Ζεν· απαγορεύει την αστρολογία, την πρόγνωση της τύχης (ακόμα και το I-Ching), τα αστρικά ταξίδια και όλες τις ψυχικές και αποκρουφιστικές δραστηριότητες· χλευάζει την ακαδημαϊκή και διανοητική προσέγγιση στο Ζεν (ως αντίθετη με την εμπειρική)· και τονίζει τη σκληρή δουλειά και την αυστηρή εκπαίδευση, με την αποβολή κάθε ψευδαίσθησης και φαντασίωσης σχετικά με τον εαυτό κάποιου και την «πνευματική ζωή». Οι συζητήσεις πάνω σε πνευματικά θέματα από νεαρούς «ιερείς» Ζεν (όπως καταγράφονται στην εφημερίδα του Αββαείου), με τον σοβαρό και καλά πληροφορημένο τόνο τους, ηχούν αξιοσημείωτα σαν συζητήσεις ανάμεσα σε σοβαρούς νεαρούς Ορθόδοξους νεοφώτιστους και μοναχούς. Σε διανοητική διάπλαση και νοοτροπία, αυτοί οι νεαροί Βουδιστές μοιάζουν να είναι πολύ κοντά σε πολλούς από τους δικούς μας μεταστραφέντες Ορθόδοξους. Ο νεαρός Ορθόδοξος Χριστιανός του σήμερα μπορεί θαυμάσια να πει: «Εκεί, χωρίς τη χάρη του Θεού, κι εγώ ο ίδιος θα μπορούσα να είμαι», τόσο πειστικά αυθεντική είναι η πνευματική άποψη του Ζεν αυτού μοναστηριού, που προσφέρει σχεδόν όλα όσα μπορεί να επιθυμήσει ο νεαρός θρησκευτικός αναζητητής του σήμερα – εκτός, φυσικά, από το Χριστό τον αληθινό Θεό και την αιώνια σωτηρία που μόνος Αυτός μπορεί να δώσει.

Το μοναστήρι διδάσκει ένα Βουδισμό που δεν είναι «μια ψυχρή και υπεροπτική πειθαρχία», αλλά είναι γεμάτος με «αγάπη και συμπόνοια». Αντίθετα με τις συνηθισμένες εξηγήσεις του Βουδισμού, η Ηγουμένη τονίζει ότι το κέντρο της βουδιστικής πίστης δεν είναι απόλυτη «ανυπαρξία», αλλά ένας ζωντανός «θεός» (πράγμα που ισχυρίζεται ότι είναι η εσωτερική βουδιστική διδασκαλία): «Το μυστικό του Ζεν... είναι να ξέρεις στα σίγουρα, για τον εαυτό σου, πως ο κοσμικός Βούδας υπάρχει. Αληθινός διδάσκαλος είναι εκείνος ή εκείνη που δεν κλονίζεται στη βεβαιότητα και στην αγάπη του για τον κοσμικό Βούδα... Ήμουν γεμάτη χαρά όταν τελικά ήξερα με σιγουριά ότι υπήρχε· η αγάπη και η ευγνωμοσύνη μέσα μου δεν είχαν όρια. Ούτε ποτέ ένιωσα τέτοια αγάπη σαν αυτή που προήλθε από αυτόν· έτσι θέλω να τη νιώσουν και όλοι οι άλλοι επίσης». (Εφημερίδα Αββαείου, Ιαν-Φεβ. 1978, σελ. 6).

Προς το παρόν υπάρχουν περίπου 75 εκπαιδευόμενοι ιερείς στο Αββαείο Σάστα και τα κοινόβια – παραρτήματά του, κυρίως στην California. Το μοναστήρι είναι τώρα σε μια κατάσταση γρήγορης ανάπτυξης, τόσο στα δικά του πεδία όσο και στην «ιεραποστολή» του στον αμερικανικό λαό· υπάρχει μια αναπτυσσόμενη κίνηση μη κληρικών Βουδιστών που έκαναν το Αββαείο θρησκευτικό τους κέντρο και πηγαίνουν συχνά εκεί, μαζί με ψυχολόγους και άλλα ενδιαφερόμενα πρόσωπα, για ποικίλης διάρκειας απομόνωση με διαλογισμό. Με τις εκδόσεις του, τη συμβουλευτική του και την εκπαίδευση σε πόλεις της California, ένα σχεδιαζόμενο σχολείο για παιδιά κι ένα γηροκομείο, το Αββαείο Σάστα πραγματικά προοδεύει στο στόχο του της «ανάπτυξης του Βουδισμού Ζεν στη Δύση».

Προς το Χριστιανισμό η ηγουμένη και οι μαθητές της έχουν μια συγκαταβατική συμπεριφορά· σέβονται τη Φιλοκαλία και άλλα Ορθόδοξα πνευματικά κείμενα, αναγνωρίζοντας την Ορθοδοξία ως το πλησιέστερο σ' αυτούς ανάμεσα στα «χριστιανικά» σώματα, αλλά θεωρούν τον εαυτό τους «πέρα από τέτοια πράγματα όπως θεολογίες, δογματικές διαμάχες και "ισμούς", τους οποίους θεωρούν πράγματα που

δεν ανήκουν στην “Πραγματική Θρησκεία”». (Εφημερίδα, Ιαν.-Φεβ. 1978, σελ. 54).

Το Ζεν πράγματι δεν έχει θεολογικά θεμέλια, καθώς βασίζεται αποκλειστικά στην εμπειρία κι έτσι πέφτει στην «πραγματιστική απάτη» που έχει ήδη αναφερθεί νωρίτερα σ’ αυτό το βιβλίο, στο κεφάλαιο για τον Ινδουισμό: «Αν λειτουργεί, θα πρέπει να είναι αληθινό και καλό». Το Ζεν, χωρίς καθόλου θεολογία, δεν είναι περισσότερο ικανό από τον Ινδουισμό να διακρίνει τις καλές από τις κακές πνευματικές εμπειρίες· μπορεί μόνο να δηλώσει τι νομίζει ότι είναι καλό, επειδή φέρνει «ειρήνη» και «αρμονία», όπως κρίνουν οι φυσικές δυνάμεις του νου κι όχι κάποια αποκάλυψη – κάθε τι άλλο το απορρίπτει ως περισσότερο ή λιγότερο απατηλό. Το Ζεν γοητεύει την ανεπαίσθητη υπερηφάνεια – τόσο διαδεδομένη σήμερα – αυτών που σκέφτονται ότι μπορούν να σωθούν μόνοι τους, κι έτσι δεν έχουν ανάγκη από κανένα Σωτήρα έξω από τον εαυτό τους.

Από όλα τα ανατολικά θρησκευτικά ρεύματα του σήμερα, το Ζεν είναι πιθανώς του πιο εκλεπτυσμένο διανοητικά και το πιο σοβαρό πνευματικά. Με τη διδασκαλία του για συμπόνοια κι έναν ευσπλαχνικό και αγαπητικό «Κοσμικό Βούδα», είναι ίσως το πιο υψηλό θρησκευτικό ιδανικό που μπορεί να συλλάβει το ανθρώπινο μυαλό – χωρίς το Χριστό. Η τραγωδία του είναι ότι δεν έχει Χριστό, κι έτσι δεν έχει σωτηρία, και η εκλέπτυνση και η σοβαρότητά του εμποδίζουν δραστικά τους οπαδούς του να ζητήσουν τη σωτηρία στο Χριστό. Με τον ήρεμο, συμπονετικό τρόπο του είναι ίσως η πιο θλιβερή από όλες τις υπενθυμίσεις της μεταχριστιανικής εποχής στην οποία ζούμε. Η μη χριστιανική «πνευματικότητα» δεν είναι πια μια εισαγωγή από το εξωτερικό στη Δύση· έχει γίνει ιθαγενής αμερικανική θρησκεία που έχει ρίξει βαθιές ρίζες στη Δυτική συνείδηση. Ας προειδοποιηθούμε από αυτό: η θρησκεία του μέλλοντος δεν θα είναι μια απλή λατρεία ή αίρεση, αλλά ένας ισχυρός και έντονος θρησκευτικός προσανατολισμός που θα είναι απολύτως πειστικός στο νου και την καρδιά του σύγχρονου ανθρώπου.

5. Η νέα «πνευματικότητα» κατά του Χριστιανισμού

Θα μπορούσαμε να φέρουμε πολλαπλά παραδείγματα των νέων ανατολικών λατρειών στη Δύση· κάθε χρόνο βρίσκονται καινούργιες ή νέοι μετασχηματισμοί παλιών. Επιπλέον των φανερά θρησκευτικών ομάδων, η τελευταία ειδικά δεκαετία έχει δει μια αύξηση μη θρησκευτικών «λατρειών συνειδητότητας» όπως τις αποκαλεί ένα δημοφιλές περιοδικό επικαιρότητας (U.S. News and World Report, 16 Φεβρ. 1976, σελ. 40). Αυτές οι ομάδες «θεραπείας του νου» περιλαμβάνουν τα «Σεμινάρια Εκπαίδευσης Erthard» που ιδρύθηκαν το 1971, το «Rolfing», τη «Μέθοδο ελέγχου του νου Silva», και διάφορες μορφές «αντιμετώπισης» (encounter) και «βιοανάδρασης» (biofeedback), που όλα προσφέρουν μια «αποδέσμευση των εντάσεων» και ένα «άνοιγμα των αχρησιμοποίητων δυνατοτήτων» του ανθρώπου, εκφρασμένα με περισσότερο ή λιγότερο αληθοφανή «επιστημονική» φρασεολογία. Κανείς μπορεί επίσης να θυμηθεί άλλες κινήσεις «συνειδητότητας» που είναι λιγότερο στη μόδα σήμερα, από τη «Χριστιανική Επιστήμη» μέχρι την «Επιστήμη του Νου» και τη «Σαηεντολογία».

Όλες αυτές οι κινήσεις είναι ασυμβίβαστες με το Χριστιανισμό. Στους Ορθοδόξους Χριστιανούς πρέπει να λεχθεί απόλυτα να μείνουν μακριά από αυτές.

Γιατί μιλάμε τόσο κατηγορηματικά;

1. Αυτές οι κινήσεις δεν έχουν θεμέλια στη χριστιανική παράδοση ή πρακτική, αλλά είναι καθαρά το προϊόν των ανατολικών παγανιστικών θρησκειών ή του μοντέρνου πνευματισμού, περισσότερο ή λιγότερο «νερωμένα» και συχνά παρουσιασμένα ως «μη θρησκευτικά». Όχι μόνο διδάσκουν λανθασμένα, σε ασυμφωνία με το χριστιανικό δόγμα, σχετικά με την πνευματική ζωή, αλλά οδηγούν τον άνθρωπο, είτε μέσω παγανιστικών θρησκευτικών εμπειριών ή ψυχικών πειραμάτων, σε ένα λανθασμένο πνευματικό μονοπάτι του οποίου τέρμα είναι η

πνευματική και ψυχική καταστροφή, και τελικά η αιώνια απώλεια της ψυχής του.

2. Συγκεκριμένα, η εμπειρία της «πνευματικής ηρεμίας» που δίνεται από διάφορες μορφές διαλογισμού, είτε χωρίς ιδιαίτερο θρησκευτικό περιεχόμενο (όπως ισχυρίζεται ο «Υπερβατικός Διαλογισμός», διάφορες μορφές γιόγκα και ζεν, και οι μη θρησκευτικές λατρείες), είτε με παγανιστικό θρησκευτικό περιεχόμενο (όπως οι Hare Krishna, η «Αποστολή του Θεϊκού Φωτός», η «3HO» κ.ά.), είναι μια είσοδος στο «κοσμικό» πνευματικό βασίλειο όπου η βαθύτερη πλευρά της ανθρώπινης προσωπικότητας έρχεται σε επαφή με πραγματικά πνευματικά όντα. Αυτά τα όντα, στην πεπτωκυϊά κατάσταση του ανθρώπου, είναι πρώτα από όλα οι δαίμονες ή πεπτωκότα πνεύματα, που είναι πιο κοντά στον άνθρωπο. Οι ίδιοι οι Ζεν Βουδιστές διαλογιζόμενοι, παρ' όλες τις προειδοποιήσεις τους για τις πνευματικές «εμπειρίες», περιγράφουν τις συναντήσεις τους με αυτά τα πνεύματα (αναμεμειγμένες με ανθρώπινες φαντασιώσεις), τονίζοντας παράλληλα ότι δεν «προσκολλώνται» σ' αυτές. (Βλ. Jiyu Kennett, «How to Grow a Lotus Blossom», Shasta Abbey, 1977 – η περιγραφή μιας διδασκάλου του Ζεν για τα οράματα πριν το θάνατο).

3. Η «μύηση» σε εμπειρίες του ψυχικού πεδίου που παρέχουν οι «λατρείες συνειδητότητας» εμπλέκει κάποιον σε κάτι πέρα από το συνειδητό έλεγχο της ανθρώπινης θέλησης· έτσι, από τη στιγμή που κάποιος έχει «μυηθεί», είναι συχνά πολύ δύσκολο να ξεμπλέξει από ανεπιθύμητες ψυχικές εμπειρίες. Μ' αυτό τον τρόπο, η «νέα θρησκευτική συνειδητότητα» γίνεται εχθρός του Χριστιανισμού πολύ ισχυρότερος κι επικινδυνότερος από οποιαδήποτε από τις αιρέσεις του παρελθόντος. Όταν η εμπειρία τονίζεται περισσότερο από το δόγμα, η περιφρούρηση που προστατεύει κάποιον από τις επιθέσεις των πεπτωκώτων πνευμάτων αφαιρείται ή ουδετεροποιείται, και η παθητικότητα και το «άνοιγμα» που χαρακτηρίζει τις νέες λατρείες τον ανοίγει στην κυριολεξία, για να χρησιμοποιηθεί αυτός από δαίμονες. Μελέτες των εμπειριών από πολλές «λατρείες συνειδητότητας»

δείχνουν ότι υπάρχει μια συστηματική εξέλιξη από εμπειρίες που στην αρχή είναι «καλές» ή «ουδέτερες» σε εμπειρίες που γίνονται παράξενες και τρομακτικές, και στο τέλος καθαρά δαιμονικές. Ακόμα και οι καθαρά σωματικές πλευρές ψυχικών πειθαρχιών όπως η γιόγκα είναι επικίνδυνες, γιατί πηγάζουν από τις ψυχικές στάσεις και εμπειρίες που είναι ο αυθεντικός σκοπός της πρακτικής της γιόγκα, και προδιαθέτουν κάποιον σ' αυτές.

Η ισχύς αποπλάνησης που έχει η «νέα θρησκευτική συνειδητότητα» είναι τόσο μεγάλη σήμερα, που μπορεί να καταλάβει κάποιον, ακόμα κι όταν αυτός πιστεύει ότι παραμένει Χριστιανός. Αυτό ισχύει όχι μόνο γι' αυτούς που ενδίδουν στους επιπόλαιους συγκρητισμούς ή συνδυασμούς Χριστιανισμού και ανατολικών θρησκειών, που έχουν αναφερθεί πιο πάνω· ισχύει επίσης και για έναν αυξανόμενο αριθμό ανθρώπων που θεωρούν τον εαυτό τους ένθερμο Χριστιανό. Η βαθειά άγνοια της γνήσιας χριστιανικής εμπειρίας στον καιρό μας παράγει μια ψευδοχριστιανική «πνευματικότητα» της οποίας η φύση είναι στενά συγγενική με τη «νέα θρησκευτική συνειδητότητα».

Στο κεφάλαιο 12 θα ρίξουμε μια εκτεταμένη και προσεκτική ματιά στο πιο διαδεδομένο ρεύμα «χριστιανικής πνευματικότητας» σήμερα. Σ' αυτό θα δούμε την τρομακτική προοπτική μιας «νέας θρησκευτικής συνειδητότητας» να καταλαμβάνει καλοπροαίρετους Χριστιανούς, ακόμα και Ορθόδοξους – σε τέτοια έκταση που δεν μπορούμε να βοηθήσουμε, αλλά να σκεφτούμε την πνευματικότητα του σύγχρονου κόσμου στους αποκαλυπτικούς όρους της «μεγάλης πλάνης» που θα εξαπατήσει όλη σχεδόν την ανθρωπότητα πριν από τη συντέλεια του αιώνα. Σ' αυτό το θέμα θα επανέλθουμε στο τέλος αυτού του βιβλίου.

---

6. «Σημεία από τον Ουρανό»:

Μια Ορθόδοξη χριστιανική κατανόηση του αγνώστου ταυτότητας ιπταμένων αντικειμένων (UFO)

Οι δεκαετίες μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, που έγιναν μάρτυρες της καταπληκτικής αύξησης των ανατολικών θρησκευτικών λατρειών και της επιρροής τους στη Δύση, είδαν επίσης την αρχή και την εξάπλωση ενός παράλληλου φαινομένου το οποίο, παρ' ότι με την πρώτη ματιά φαίνεται εντελώς άσχετο με τη θρησκεία, με μια πιο προσεκτική εξέταση αποδεικνύεται να είναι σημείο της «μεταχριστιανικής» εποχής και της «νέας θρησκευτικής συνειδητότητας» όσο και οι ανατολικές λατρείες. Αυτό είναι το φαινόμενο των αγνώστου ταυτότητας ιπταμένων αντικειμένων», τα οποία δήθεν έχουν θεαθεί σχεδόν σε κάθε σημείο του κόσμου, αφ' ότου ο πρώτος «ιπτάμενος δίσκος» εντοπίστηκε το 1947.

Η ανθρώπινη μωροπιστία και πρόληψη – που σήμερα δεν είναι λιγότερο παρούσες απ' ό,τι σε οποιαδήποτε άλλη περίοδο της ανθρώπινης ιστορίας – έκαναν αυτό το φαινόμενο να συνδεθεί σε κάποιο βαθμό με τους «παλαβούς περιθωριακούς» του κόσμου των λατρειών· αλλά υπήρξε επίσης και ένα επαρκώς σοβαρό και υπεύθυνο ενδιαφέρον γι' αυτό, ώστε να παραχθούν αρκετές κυβερνητικές έρευνες κι ένας αριθμός βιβλίων από αξιόπιστους επιστήμονες. Αυτές οι έρευνες δεν έφτασαν σε θετικό αποτέλεσμα όσον αφορά την αναγνώριση των αντικειμένων ως φυσική πραγματικότητα. Πάντως οι νεώτερες υποθέσεις που έγιναν από πολλούς επιστημονικούς ερευνητές με σκοπό να ερευνήσουν τα φαινόμενα μοιάζουν πραγματικά να έρχονται πλησιέστερα σε μια ικανοποιητική εξήγηση, από άλλες θεωρίες που είχαν προταθεί στο παρελθόν· αλλά ταυτόχρονα, αυτές οι νεώτερες υποθέσεις φέρνουν κάποιον στο «χείλος της πραγματικότητας» (όπως λέγεται ένα από αυτά τα νέα επιστημονικά βιβλία), στα όρια της ψυχικής και πνευματικής πραγματικότητας την οποία αυτοί οι ερευνητές δεν είναι εξοπλισμένοι να πραγματευθούν. Ο πλούτος της αγιογραφικής και πατερικής γνώσης ειδικά σε αυτήν την τελευταία πραγματικότητα, τοποθετεί τον Ορθόδοξο Χριστιανό παρατηρητή σε μια μοναδικά πλεονεκτική θέση, από την οποία αξιολογεί αυτές τις νέες υποθέσεις και γενικά το φαινόμενο των UFO.

Ο Ορθόδοξος Χριστιανός παρατηρητής, πάντως, ενδιαφέρεται λιγότερο για τα ίδια τα φαινόμενα, απ' ό,τι για την νοοτροπία που συνδέεται με αυτά: **πως οι άνθρωποι ερμηνεύουν συνήθως τα UFO, και γιατί;** Ανάμεσα στους πρώτους που προσέγγισαν το θέμα των UFO μ' αυτόν τον τρόπο, σε μια σοβαρή μελέτη, ήταν ο γνωστός Ελβετός ψυχολόγος C.G. Jung. Στο βιβλίο του του 1959 «*Ιπτάμενοι δίσκοι: Ένας σύγχρονος μύθος για πράγματα ορατά στον ουρανό*» (Flying Saucers: A Modern Myth of Things Seen in the Skies), προσέγγισε το φαινόμενο ως κάτι πρωταρχικά ψυχολογικό και θρησκευτικό σε νόημα· και παρ' ότι αυτός ο ίδιος δεν προσπάθησε να τα αναγνωρίσει ως «αντικειμενική πραγματικότητα», εν τούτοις συνέλαβε το χώρο ανθρώπινης γνώσης στον οποίο ανήκουν πραγματικά. Οι ερευνητές του σήμερα, παρ' ότι αρχίζουν από την «αντικειμενική» και όχι ψυχολογική πλευρά του θέματος, έχουν επίσης βρει αναγκαίο να αναπτύξουν «ψυχικές» υποθέσεις για να εξηγήσουν τα φαινόμενα.

Στην προσέγγιση της θρησκευτικής και ψυχολογικής πλευράς των φαινομένων UFO, είναι σημαντικό για μας, πρώτα απ' όλα, να κατανοήσουμε του υπόβαθρο, με τους όρους του οποίου έχουν γενικά ερμηνευθεί οι ιπτάμενοι δίσκοι (από αυτούς που πιστεύουν στην ύπαρξή τους) από τον καιρό της πρώτης τους εμφάνισης τη δεκαετία του 1940. Τι είχαν προετοιμαστεί να δουν στον ουρανό οι άνθρωποι; Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα μπορεί να βρεθεί με μια σύντομη ματιά στη φιλολογία της δημοφιλούς «επιστημονικής φαντασίας».

1. Το πνεύμα της επιστημονικής φαντασίας

Ιστορικοί της επιστημονικής φαντασίας ιχνηλατούν συνήθως την προέλευση αυτής της μορφής λογοτεχνίας πίσω στις αρχές του 19^{ου} αιώνα. Μερικοί προτιμούν να βλέπουν την αρχή της στις σύντομες ιστορίες του Edgar Allen Poe, οι οποίες συνδύαζαν ένα πειστικό ρεαλισμό στο ύφος με ένα θέμα-υλικό πάντα χρωματισμένο με το «μυστήριο» και το απόκρυφο. Άλλοι βλέπουν την πρώτη συγγραφέα επιστημονικής φαντασίας στην σύγχρονη του Poe, Mary Wollstonecraft Shelley (σύζυγο του διάσημου ποιητή)· ο «Frankenstein, ή νεώτερος

Προμηθέας» της, συνδυάζει φανταστική επιστήμη και αποκρυφισμό με έναν τρόπο χαρακτηριστικό πολλών ιστοριών επιστημονικής φαντασίας από τότε.

Η τυπική ιστορία επιστημονικής φαντασίας, πάντως, επρόκειτο να έρθει στα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20ού αιώνα, από τον Ιούλιο Verne και τον H. G. Wells μέχρι τις μέρες μας. Από μια κατά ένα μεγάλο μέρος δεύτερης κατηγορίας μορφή λογοτεχνίας στα φτηνά λαϊκά αμερικανικά περιοδικά της δεκαετίας του 1930 και 1940, η επιστημονική φαντασία ενηλικιώθηκε κι έγινε ένα αξιοσέβαστο διεθνές λογοτεχνικό είδος στις πρόσφατες δεκαετίες. Επιπροσθέτως, ένας αριθμός εξαιρετικά δημοφιλών κινηματογραφικών ταινιών έδειξε πόσο το πνεύμα της επιστημονικής φαντασίας είχε γοητεύσει τη φαντασία του ευρέος κοινού. Τις φτηνότερες και εντυπωσιακότερες ταινίες επιστημονικής φαντασίας της δεκαετίας του 1950 διαδέχτηκαν την τελευταία δεκαετία οι μοντέρνες ταινίες – πρότυπα σαν τις «2001: η Οδύσσεια του διαστήματος», και «Στενές επαφές τρίτου τύπου», για να μην αναφέρουμε μια από τις πιο δημοφιλείς και μακράς διαρκείας αμερικανικές τηλεοπτικές σειρές, το «Star Trek» (ταξίδι στ' αστέρια).

Το πνεύμα της επιστημονικής φαντασίας πηγάζει από μια υποστρωματική φιλοσοφία ή ιδεολογία, η οποία πιο συχνά υπονοείται, παρά εκφράζεται, με πολλές λέξεις, και την οποία ουσιαστικά ασπάζονται όλοι όσοι δημιουργούν στο είδος της επιστημονικής φαντασίας. Αυτή η φιλοσοφία μπορεί να συνοψιστεί στα ακόλουθα κύρια σημεία:

1. Η θρησκεία, με την παραδοσιακή έννοια, είναι απύσχα, ή αλλού παρουσιάζεται μ' ένα πολύ περιστασιακό ή τεχνητό τρόπο. Το ίδιο το λογοτεχνικό είδος είναι φανερά προϊόν της «μεταχριστιανικής εποχής», (που είναι ήδη εμφανής στις ιστορίες του Poe και της Shelley). Ο κόσμος της επιστημονικής φαντασίας είναι τελείως υλιστικός, παρ' ότι συχνά έχει «μυστικιστικές» προεκτάσεις αποκρυφιστικού ή ανατολικού χαρακτήρα. Ο «Θεός», αν αναφέρεται καθόλου, είναι μια κενή και απρόσωπη δύναμη, όχι ένα προσωπικό ον (για παράδειγμα, η

«Δύναμη» στον «πόλεμο των άστρων», μια κοσμική ενέργεια που έχει την κακή, όπως επίσης και την καλή της πλευρά). Η αυξανόμενη ελκυστικότητα των θεμάτων επιστημονικής φαντασίας στον σύγχρονο άνθρωπο είναι άμεση αντανάκλαση της απώλειας των παραδοσιακών θρησκευτικών αξιών.

2. Το κέντρο του σύμπαντος της επιστημονικής φαντασίας (στη θέση του απόντος Θεού) είναι ο άνθρωπος – συνήθως όχι ο άνθρωπος όπως είναι τώρα, αλλά ο άνθρωπος όπως θα «γίνει» στο μέλλον, σε συμφωνία με τη μοντέρνα μυθολογία της εξέλιξης. Παρ' ότι οι ήρωες της επιστημονικής φαντασίας είναι συνήθως αναγνωρίσιμοι άνθρωποι, το ενδιαφέρον της ιστορίας συχνά επικεντρώνεται στις επαφές τους με διαφόρων ειδών «υπερανθρώπους» από «υψηλά εξελιγμένες» φυλές του μέλλοντος (ή καμμιά φορά του παρελθόντος), ή από μακρινούς γαλαξίες. Η ιδέα της πιθανότητας «υψηλά εξελιγμένης» νοήμονος ζωής σε άλλους πλανήτες, έχει γίνει τόσο πολύ μέρος της σύγχρονης νοοτροπίας, που ακόμα και σεβαστές επιστημονικές (και ημιεπιστημονικές) θεωρίες την προϋποθέτουν ως κάτι αδιαμφισβήτητο. Έτσι, μια δημοφιλής σειρά βιβλίων (Erich von Daeniken, «Άρματα των θεών;» «Θεοί από το εξώτερο διάστημα»), βρίσκει δήθεν ενδείξεις της παρουσίας «εξωγήινων» όντων ή «θεών» στην αρχαία ιστορία, οι οποίοι είναι υποθετικά υπεύθυνοι για την ξαφνική εμφάνιση της νοημοσύνης στον άνθρωπο, η οποία είναι δύσκολο να εξηγηθεί με τη συνηθισμένη εξελικτική θεωρία. Σοβαροί επιστήμονες στη Σοβιετική Ένωση εικάζουν ότι η καταστροφή των Σοδόμων και Γομόρρων οφειλόταν σε πυρηνική έκρηξη, ότι «εξωγήινα» όντα επισκέφθηκαν τη γη αιώνες πριν, ότι ο Ιησούς Χριστός μπορεί να ήταν ένας «κοσμοναύτης», και ότι σήμερα «μπορεί να είμαστε στο κατώφλι μιας "δεύτερης παρουσίας" νοημόνων όντων από το εξώτερο διάστημα».* Εξίσου σοβαροί επιστήμονες στη Δύση θεωρούν την ύπαρξη «εξωγήινης νοημοσύνης» πολύ πιθανή, γι' αυτό προσπαθούν επί δεκαοκτώ τουλάχιστον χρόνια να επιτύχουν επαφή μαζί τους μέσω ραδιοτηλεσκοπίων, και για την ώρα υπάρχουν τουλάχιστον έξι έρευνες που διεξάγονται από αστρονόμους σε όλο τον κόσμο για ραδιοσήματα που να προέρχονται

από νοήμονα όντα από το διάστημα. Σύγχρονοι Προτεστάντες και Ρωμαιοκαθολικοί «θεολόγοι» - που έχουν συνηθίσει να φέρονται όπου φαίνεται να άγει η «επιστήμη» εικάζουν εκ περιτροπής στο νέο πεδίο της «εξωθεολογίας» (της «θεολογίας του εξώτερου διαστήματος») σχετικά με το ποιας φύσης μπορούν να είναι οι «εξωγήινες» φυλές.** Δύσκολα μπορεί να αρνηθεί κανείς ότι ο μύθος πίσω από την επιστημονική φαντασία ασκεί ισχυρή έλξη ακόμα κι ανάμεσα σε μορφωμένους ανθρώπους των ημερών μας.

Τα μελλοντικά «εξελιγμένα» όντα στη φιλολογία επιστημονικής φαντασίας θεωρούνται χωρίς εξαιρέσεις να έχουν ξεπεράσει τους περιορισμούς της σημερινής ανθρωπότητας, ιδιαίτερος τους περιορισμούς της «προσωπικότητας». Όπως ο «Θεός» της επιστημονικής φαντασίας, ο άνθρωπος έχει επίσης γίνει παράξενα απρόσωπος. Στο «Τέλος της παιδικής ηλικίας» του Arthur C. Clark, η νέα φυλή των ανθρώπων έχει παρουσιαστικό παιδιών, αλλά αντιμετωπίζει κενό προσωπικότητας.

Πρόκειται να οδηγηθούν σε ακόμα υψηλότερες «εξελικτικές» μεταμορφώσεις, στο δρόμο της απορρόφησής τους στον απρόσωπο «Υπέρ-νου». Γενικά η φιλολογία επιστημονικής φαντασίας – σε άμεση αντίθεση με τον Χριστιανισμό, αλλά ακριβώς σε συμφωνία με κάποιες σχολές ανατολικής σκέψης – βλέπει την «εξελικτική πρόοδο» και την «πνευματικότητα» με όρους αυξανόμενης έλλειψης προσωπικότητας.

3. Ο μελλοντικός κόσμος και η ανθρωπότητα θεωρούνται από την επιστημονική φαντασία με όρους «προβολών» των σημερινών επιστημονικών ανακαλύψεων· στην πραγματικότητα, πάντως, αυτές οι «προβολές» συμφωνούν αξιοσημείωτα με τον καθημερινό αντικειμενικό κόσμο της αποκρυφιστικής και καταφανώς δαιμονικής εμπειρίας καθ' όλη τη διάρκεια των αιώνων. Μεταξύ των χαρακτηριστικών των «υψηλά εξελιγμένων» πλασμάτων του μέλλοντος είναι: επικοινωνία μέσω νοητικής τηλεπάθειας, ικανότητα να πετούν, να υλοποιούν και να αποϋλοποιούν, να αλλάζουν την εμφάνιση των πραγμάτων ή να δημιουργούν φανταστικές σκηνές και

πλάσματα με «καθαρή σκέψη», να ταξιδεύουν σε ταχύτητες πολύ πιο πέρα από οποιαδήποτε σύγχρονη τεχνολογία, να καταλαμβάνουν τα σώματα των γήινων· και να αναπτύσσουν μια «πνευματική» φιλοσοφία η οποία είναι «πέρα από όλες τις θρησκείες» και επαγγέλεται μια κατάσταση όπου οι «ανεπτυγμένες διάνοιες» δεν θα εξαρτώνται πια από την ύλη. Όλα αυτά είναι οι δεδομένες πρακτικές και ισχυρισμοί των μάγων και των δαιμόνων. Μια πρόσφατη ιστορία της επιστημονικής φαντασίας σημειώνει ότι «ένας επίμονος προσανατολισμός του οράματος της επιστημονικής φαντασίας είναι η επιθυμία να υπερβεί τη φυσική εμπειρία... μέσω της παρουσίασης χαρακτήρων και γεγονότων που παραβιάζουν τις συνθήκες χώρου και χρόνου όπως τις ξέρουμε».* ** Το σενάριο του «Star Trek» και άλλων ιστοριών επιστημονικής φαντασίας, με τις φουτουριστικές «επιστημονικές» μηχανές τους, σε μερικά σημεία διαβάζονται σαν αποσπάσματα από βίους αρχαίων Ορθοδόξων αγίων, στους οποίους περιγράφονται οι ενέργειες των μάγων σε μια εποχή όπου η μαγεία ήταν ακόμα σημαντικό μέρος της ειδωλολατρικής ζωής. Η επιστημονική φαντασία σε γενικές γραμμές δεν είναι συνήθως καθόλου επιστημονική, ούτε και «φουτουριστική»· είναι μια οπισθοχώρηση στις «μυστικιστικές» πηγές της σύγχρονης επιστήμης – της επιστήμης πριν το Διαφωτισμό του 17ου και 18ου αιώνα, που ήταν πολύ πιο κοντά στον αποκρυφισμό. Η ίδια ιστορία**** της επιστημονικής φαντασίας παρατηρεί ότι «οι ρίζες της επιστημονικής φαντασίας, όπως οι ρίζες της ίδιας της επιστήμης, βρίσκονται στη μαγεία και στη μυθολογία». Η σημερινή έρευνα και τα πειράματα στην «παραψυχολογία» μαρτυρούν επίσης μια μελλοντική σχέση «επιστήμης» και αποκρυφισμού – μια εξέλιξη με την οποία η φιλολογία επιστημονικής φαντασίας είναι ήδη σε πλήρη αρμονία.

* Sheila Ostrander και Lynn Shroeder, «Psychic Discoveries Behind the Iron Curtain», Bantam Books, 1977, σελ. 98-99. Βλ. άρθρα στα Ρωσικά του Δρ. Vyachelav Zaitsev στο Sputnik: «Visitors from Outer Space» Ιαν. 1967, και «Temples and Spaceships», Ιαν. 1968.

** Βλ. περιοδικό «Time», 24 Απρ. 1978.

*** Robert Scholes και Eric S. Rabkin «Science Fiction: History, Science, Vision», Oxford University Press, 1977, σελ. 175

**** Στο ίδιο, σελ. 183

Η επιστημονική φαντασία στη Σοβιετική Ένωση (όπου είναι τόσο δημοφιλής όσο και στη Δύση, παρ' ότι η ανάπτυξή της ήταν λίγο διαφορετική) έχει ακριβώς τα ίδια θέματα όπως η Δυτική επιστημονική φαντασία. Σε γενικές γραμμές, τα «μεταφυσικά» θέματα στη σοβιετική επιστημονική φαντασία (η οποία είναι θύμα του άγρυπνου ματιού «υλιστών» λογοκριτών) προέρχονται από την επίδραση Δυτικών συγγραφέων ή από άμεση ινδουϊστική επιρροή, όπως στην περίπτωση του συγγραφέα Ivan Efremov. Ο αναγνώστης της σοβιετικής επιστημονικής φαντασίας, σύμφωνα με μια κριτική, «παρουσιάζεται με αμυδρή ικανότητα να διακρίνει τις ζωτικές διαφορές μεταξύ Επιστήμης και Μαγείας, μεταξύ επιστήμονα και μάγου, μεταξύ μέλλοντος και φαντασίας».

Η επιστημονική φαντασία, τόσο Δυτική και Ανατολική, λέει ο ίδιος συγγραφέας, όπως και άλλες όψεις του σύγχρονου πολιτισμού, «επιβεβαιώνουν όλες το γεγονός ότι το υψηλότερο στάδιο του ανθρωπισμού είναι ο αποκρυφισμός».*

4. Σχεδόν από την ίδια τη φύση της ως «φουτουριστική», η επιστημονική φαντασία τείνει να είναι ουτοπική· λίγα μυθιστορήματα ή ιστορίες περιγράφουν πραγματικά μια μελλοντική τέλεια κοινωνία, αλλά τα περισσότερα από αυτά διαπραγματεύονται την «εξέλιξη» της σημερινής κοινωνίας σε κάτι ανώτερο, ή τη συνάντηση με ένα εξελιγμένο πολιτισμό σε κάποιον άλλο πλανήτη, με την ελπίδα ή τις προϋποθέσεις της υπέρβασης των προβλημάτων του σήμερα και γενικά των περιορισμών της ανθρωπότητας. Στην επιστημονική φαντασία του Efremov και άλλων Σοβιετικών, ο ίδιος ο κομμουνισμός γίνεται «κοσμικός» κι «αρχίζει να αποκτά μη υλικές ποιότητες», και «ο

μεταβιομηχανικός πολιτισμός θα είναι σαν ινδουϊστικός».** Τα «ανώτερα όντα» του εξώτερου διαστήματος συχνά είναι προικισμένα με ιδιότητες «σωτήρα», και οι προσεδαφίσεις διαστημοπλοίων συχνά κηρύττουν «αποκαλυπτικά» γεγονότα – συνήθως την άφιξη αγαθοεργών όντων, που θα οδηγήσουν τους ανθρώπους στην «εξελικτική πρόοδό» τους.

* G. V. Grebens, «Ivan Efremov's Theory of Soviet Science Fiction», Vantage Press, New York, 1978, σελ. 109-110

** Στο ίδιο, σελ. 109-110

Με δυο λόγια, η λογοτεχνία επιστημονικής φαντασίας του 20ού αιώνα είναι η ίδια ένα καθαρό σημάδι της απώλειας των χριστιανικών αξιών και της χριστιανικής ερμηνείας του κόσμου· έχει γίνει ένα ισχυρό μέσο διάδοσης μιας μη χριστιανικής φιλοσοφίας της ζωής και της ιστορίας, κατά ένα μεγάλο μέρος κάτω από απροκάλυπτη, ή συγκεκαλυμμένη, αποκρουστική και ανατολική επίδραση· και σε μια κρίσιμη μεταβατική περίοδο κρίσης και μετάβασης για τον ανθρώπινο πολιτισμό, έχει γίνει μια βασική δύναμη στην καλλιέργεια της ελπίδας και της πραγματικής προσδοκίας για «επισκέπτες από το εξώτερο διάστημα» οι οποίοι θα λύσουν τα προβλήματα της ανθρωπότητας και θα οδηγήσουν τον άνθρωπο σε μια νέα «κοσμική» εποχή της ιστορίας του. Ενώ εμφανίζεται ως επιστημονική και μη θρησκευτική, η λογοτεχνία επιστημονικής φαντασίας είναι στην πραγματικότητα ένας βασικός διασπορέας (σε κοσμική μορφή) της «νέας θρησκευτικής συνειδητότητας», η οποία σαρώνει το ανθρώπινο γένος καθώς ο Χριστιανισμός υποχωρεί.

Τα παραπάνω συνθέτουν το αναγκαίο υπόβαθρο για να συζητήσουμε τις πραγματικές εκδηλώσεις των «αγνώστου ταυτότητας ιπταμένων αντικειμένων», τα οποία παραδόξως ανταποκρίνονται στις ψευδοθρησκευτικές προσδοκίες που έχουν εξαφθεί στον «μεταχριστιανικό» άνθρωπο.

2. Θεάσεις UFO και η επιστημονική διερεύνησή τους

Παρ' ότι μπορεί να πει κανείς ότι η επιστημονική φαντασία έχει κατά κάποιον τρόπο προετοιμάσει τους ανθρώπους για την εμφάνιση των UFO, η κατανόηση της «αντικειμενικής» πραγματικότητας προφανώς δεν μπορεί να πηγάζει από τη λογοτεχνία ή τις ανθρώπινες προσδοκίες και φαντασίες. Πριν καταλάβουμε τι μπορεί να είναι, πρέπει να ξέρουμε κάτι για τη φύση και την αξιοπιστία των παρατηρήσεων που έχουν γίνει γι' αυτά. Είναι σ' αλήθεια κάτι «εκεί έξω» στον ουρανό, ή είναι το φαινόμενο στην ολότητά του ένα θέμα παραίσθησης από τη μια, και εκπλήρωσης ψυχολογικής και ψευδοθρησκευτικής επιθυμίας από την άλλη;

Μια αξιόπιστη συνοπτική περιγραφή των φαινομένων UFO έχει δοθεί από τον δόκτορα Jacques Vallee, έναν Γάλλο επιστήμονα που τώρα ζει στην California, ο οποίος έχει ανώτερα πτυχία στην αστροφυσική και την επιστήμη των υπολογιστών, κι έχει εμπλακεί στην επιστημονική ανάλυση των αναφορών για UFO επί σειρά ετών. Η μαρτυρία του είναι ακόμα πιο πολύτιμη για μας ως προς το ότι έχει μελετήσει από κοντά θεάσεις UFO έξω από τις Ηνωμένες Πολιτείες, ειδικά στη Γαλλία, κι είναι έτσι ικανός να δώσει μια αμερόληπτη διεθνή εικόνα της κατανομής τους.

Ο δρ. Vallee διαπιστώνει* πως παρ' ότι παράξενα ιπτάμενα αντικείμενα να έχουν παρατηρηθεί σε διάφορες εποχές στους περασμένους αιώνες, η «σύγχρονη ιστορία» τους ως μαζικό φαινόμενο αρχίζει στα χρόνια κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο κι αμέσως μετά από αυτόν. Το αμερικανικό ενδιαφέρον αρχίζει με τις θεάσεις του 1947, αλλά υπάρχει ένας αριθμός θεάσεων πριν από αυτές στην Ευρώπη. Κατά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο πολλοί πιλότοι ανέφεραν παράξενα φώτα που έμοιαζαν να βρίσκονται υπό νοήμονα έλεγχο,** και το 1946, ειδικά τον Ιούλιο, υπήρχε μια ολόκληρη σειρά από θεάσεις στη Σουηδία και άλλες χώρες της βόρειας Ευρώπης.*** Οι θεάσεις σ' αυτό το «σκανδιναβικό κύμα» ερμηνεύθηκαν αρχικά ως «μετεωρίτες», στη συνέχεια ως «πύραυλοι» (ή «πύραυλοι φαντάσματα») ή «βόμβες», και τελικά ως

ένας «νέος τύπος αεροσκάφους» ικανού για ασυνήθιστες κινήσεις στον ουρανό, που όμως δεν άφηνε ίχνη στο έδαφος ακόμα κι όταν έμοιαζε να προσγειώνεται. Ο ευρωπαϊκός τύπος ήταν γεμάτος αναφορές αυτού του κύματος θεάσεων, και όλοι στη Σουηδία μιλούσαν γι' αυτές· μερικές χιλιάδες θεάσεων αναφέρθηκαν, αλλά ούτε μια φορά δεν προτάθηκε η υπόθεση της «εξωγήινης» ή «ενδοπλανητικής» προέλευσης. Ο Δρ. Vallee συμπεραίνει ότι το «κύμα» προκλήθηκε από όντως υπαρκτά μη αναγνωρίσιμα αντικείμενα κι όχι από κάποια προϋπάρχουσα «φήμη για UFO» ή «κύματα δίσκων» βρήκε μια ολική απουσία οποιασδήποτε συσχέτισης μεταξύ ευρέως διαδεδομένου ενδιαφέροντος για την επιστημονική φαντασία και απογείου της δραστηριότητας των UFO· επίσης, παλιότερα, δεν υπήρχε «κύμα δίσκων» τον καιρό του αμερικανικού πανικού από τη ραδιοφωνική προσαρμογή του Orson Welles στον «Πόλεμο των κόσμων» του H. G. Wells. Καταλήγει στο ότι η «η γέννηση, ανάπτυξη και εξάπλωση ενός κύματος UFO είναι ένα αντικειμενικό γεγονός ανεξάρτητο από τις συνειδητές ή υποσυνειδητές επιρροές των μαρτύρων, και τις αντιδράσεις τους σ' αυτό».*****

* «UFO in Space: Anatomy of a Phenomenon» Ballantine Books, New York 1977 (πρωτοεκδόθηκε από την Henry Regnery Company το 1965). Οι αριθμοί των σελίδων αναφέρονται σε παρενθέσεις στο κείμενο.

** Στο ίδιο, σελ. 47

*** Στο ίδιο, σελ. 47-53

**** Στο ίδιο, σελ. 53

***** Στο ίδιο, σελ. 31

Η πρώτη δημοσιοποιημένη θέαση UFO στις Ηνωμένες Πολιτείες συνέβη τον Ιούνιο του 1947, όταν ο Kenneth Arnold, πωλητής που οδηγούσε το δικό του αεροπλάνο, είδε εννέα αντικείμενα που έμοιαζαν με δίσκους να πετούν κοντά στο βουνό Rainier στην πολιτεία

Washington. Οι εφημερίδες βρήκαν τυχαία την είδηση, και η εποχή των «ιπτάμενων δίσκων» άρχισε. Πάντως είναι ενδιαφέρον ότι αυτή δεν ήταν καθόλου η πρώτη θέαση στην Αμερική· άλλες αδημοσίευτες θεάσεις είχαν γίνει τους προηγούμενους μήνες. Υπήρχε επίσης ένα κύμα UFO (με 50 αναφορές) στην Ουγγαρία νωρίς τον Ιούνιο. Γι' αυτό οι θεάσεις UFO δεν μπορούν να αποδοθούν όλες στην υστερία λόγω του γεγονότος στην Αμερική. Υπήρξε ένας αριθμός άλλων θεάσεων στο αμερικανικό κύμα του 1947, κυρίως τον Ιούνιο, Ιούλιο και Αύγουστο. Μολονότι μερικές εφημερίδες έκαναν υποθέσεις για «διαπλανητικούς επισκέπτες», αυτές οι θεάσεις αντιμετωπίστηκαν σοβαρά από επιστήμονες, που θεώρησαν ως δεδομένο ότι αυτές ήταν το αποτέλεσμα προοδευμένης ανθρώπινης τεχνολογίας, το πιθανότερο αμερικανικής, ή ίσως ρωσικής (σελ. 55-57).

Ένα δεύτερο κύμα προέκυψε τον Ιούλιο του 1948, με θεάσεις στην Αμερική και τη Γαλλία. Στις Ηνωμένες Πολιτείες υπήρξε μια θαυματική νυχτερινή θέαση από τους πιλότους ενός αεροπλάνου DC-3 των Ανατολικών Αερογραμμών: ένα σκάφος σε σχήμα τορπίλλης με δύο σειρές «φινιστρίνια», περιβαλλόμενο από μια μπλε λάμψη και με μια ουρά από πορτοκαλιές φλόγες, το οποίο έκανε ελιγμό για να αποφύγει τη σύγκρουση κι εξαφανίστηκε. Τον Αύγουστο της ίδιας χρονιάς υπήρξαν πολλές θεάσεις «ενός μακρουλού, ιχθυοειδούς αντικειμένου» στη Σαϊγκόν κι άλλα μέρη της Νοτιοανατολικής Ασίας (σελ. 57-59).

Το 1949 είδε αναφορές για παράξενα αντικείμενα και σφαίρες στη Σουηδία και περισσότερα UFO στην Αμερική, περιλαμβανομένων δύο παρατηρήσεων από εκπαιδευμένους αστρονομικούς παρατηρητές (σελ. 60-62). Μικρά κύματα UFO, όπως επίσης και μεμονωμένες θεάσεις, συνεχίστηκαν το 1950 και 1951, ειδικά στις Ηνωμένες Πολιτείες, αλλά και στην Ευρώπη (σελ. 62-65).

Το 1952 προέκυψε το πρώτο πραγματικά διεθνές κύμα UFO, με πολλές θεάσεις στις Ηνωμένες Πολιτείες, τη Γαλλία και τη Βόρεια Αφρική. Στο

απόγειο του κύματος, έγιναν δυο εντυπωσιακές θεάσεις πάνω από το Καπιτώλιο και τον Λευκό

Οίκο στην Washington (μια περιοχή κάτω από διαρκή έλεγχο ραντάρ). Το Σεπτέμβριο υπήρξε ένα κύμα που συμπεριελάμβανε τη Δανία, τη Σουηδία, τη βόρεια Γερμανία και την Πολωνία. Ταυτόχρονα στη Γαλλία αναφέρθηκε η πρώτη «προσγείωση» UFO, μαζί με μια περιγραφή για ανθρωπάκια» (σελ. 65-69).

Το 1953 δεν υπήρξαν κύματα, αλλά ένας αριθμός ξεχωριστών θεάσεων. Η πιο αξιοσημείωτη συνέβη στο Bismark, στη Βόρεια Dakota, όπου τέσσερα αντικείμενα αιωρούνταν κι έκαναν ελιγμούς πάνω από ένα σταθμό καθαρισμού αέρα τη νύχτα επί τρεις ώρες· μια υπηρεσιακή αναφορά του γεγονότος απετελείτο από αρκετές εκατοντάδες σελίδες, με αφηγήσεις πολλών μαρτύρων, κυρίως πιλότων και στρατιωτικού προσωπικού (σελ. 69-70).

Το 1954 είδε το μεγαλύτερο κύμα μέχρι τώρα. Η Γαλλία κατακλύστηκε στην κυριολεξία από θεάσεις, με δεκάδες αναφορές καθημερινά το Σεπτέμβριο, Οκτώβριο και Νοέμβριο. Κατά το γαλλικό κύμα τα προβλήματα που αντιμετωπίζει μια σοβαρή επιστημονική διερεύνηση των φαινομένων UFO περιγράφονται καλά: «Το φαινόμενο ήταν τόσο έντονο, ο αντίκτυπος στην κοινή γνώμη τόσο βαθύς, η αντίδραση των εφημερίδων τόσο συναισθηματική, που τα επιστημονικά αντανακλαστικά κορέστηκαν πολύ πριν μπορέσει να οργανωθεί μια σοβαρή έρευνα. Ως αποτέλεσμα, κανένας επιστήμονας δεν μπορούσε να διακινδυνεύσει τη φήμη του μελετώντας επιστημονικά ένα φαινόμενο τόσο συναισθηματικά παραπονημένο· οι Γάλλοι επιστήμονες παρέμειναν σιωπηλοί μέχρι το κύμα πέρασε και σταμάτησε» (σελ. 71).

Κατά τη διάρκεια του γαλλικού κύματος, τα τυπικά χαρακτηριστικά των πιο πρόσφατων θεάσεων UFO ήταν συχνά παρόντα: «προσγειώσεις» UFO, (με κάποιες ενδείξεις), ακτίνες φωτός που έβγαιναν από το UFO προς το μάρτυρα, σταμάτημα των μηχανών στην

περιοχή των θεάσεων, παράξενα μικρά όντα με «στολές δυτών», σοβαρές ψυχικές και σωματικές βλάβες στους μάρτυρες.

Από το 1954 συνέβησαν πολλές θεάσεις κάθε χρόνο σε διάφορες χώρες, με μεγάλα διεθνή κύματα το 1965, 1967 και το 1972-3· οι θεάσεις ήταν ιδιαίτερα πολυάριθμες και με έντονα αποτελέσματα στις νοτιοαμερικανικές χώρες.

Η γνωστότερη κυβερνητική έρευνα για τα UFO ήταν αυτή που ανέλαβε η Πολεμική Αεροπορία των Ηνωμένων Πολιτειών αμέσως μετά τις πρώτες αμερικανικές θεάσεις το 1947· αυτή η έρευνα, γνωστή από το 1951 έως το 1969, οπότε εγκαταλείφθηκε με τη σύσταση της «αναφοράς Condon» του 1968 – την εργασία μιας επιστημονικής επιτροπής με επικεφαλής ένα διακεκριμένο φυσικό επιστήμονα του Πανεπιστημίου του Colorado. Κοντινοί παρατηρητές τόσο του «Μπλε Βιβλίου» όσο και της «επιτροπής Condon», έχουν διαπιστώσει ότι καμιά από αυτές δεν πήρε τα φαινόμενα UFO στα σοβαρά και ότι η κύρια απασχόλησή τους ήταν περισσότερο το δημοσιογραφικό καθήκον να προσπαθούν να δικαιολογήσουν εναέρια φαινόμενα που επέφεραν σύγχυση, ώστε να καθησυχάσουν το φόβο του κοινού γι' αυτά. Κάποιες ομάδες «ιπτάμενων δίσκων» ισχυρίστηκαν ότι η κυβέρνηση των Ηνωμένων Πολιτειών χρησιμοποιούσε αυτές τις έρευνες ως «κάλυψη» της δικής της γνώσης για την «πραγματική φύση» των UFO· αλλά όλα τα στοιχεία υποδεικνύουν το γεγονός ότι οι ίδιες οι έρευνες ήταν απλώς απρόσεκτες, γιατί τα φαινόμενα δεν είχαν ληφθεί στα σοβαρά – ιδιαίτερα αφ' ότου κάποιες από τις άγνωστες ιστορίες UFO είχαν αρχίσει να κάνουν το θέμα δυσάρεστο στους επιστήμονες. Ο πρώτος διευθυντής του «Μπλε Βιβλίου», σμηναγός Edward Ruppelt, παραδέχτηκε ότι «αν η Πολεμική Αεροπορία είχε προσπαθήσει να ριξει ένα παραπέτασμα καπνού, δεν θα έκανε καλύτερη δουλειά... το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε με οργανωμένη σύγχυση... το καθετί αξιολογήθηκε με βάση την προϋπόθεση ότι δεν υπάρχουν UFO»*.

Η αναφορά Condon περιέχει μερικές κλασικές «εξηγήσεις» των UFO· μια, για παράδειγμα, δηλώνει ότι «αυτή η ασυνήθιστη θέαση πρέπει γι'

αυτό να αποδοθεί στην κατηγορία κάποιων σχεδόν σίγουρα φυσικών φαινομένων, που είναι τόσο σπάνια, ώστε προφανώς ποτέ δεν έχουν αναφερθεί πριν ή μέχρι τώρα». Ο κύριος επιστημονικός σύμβουλος του «Μπλε Βιβλίου» για τα περισσότερα από τα 22 χρόνια του, αστρονόμος του Πανεπιστημίου North-western, J. Allen Hynek, καλεί ανοιχτά το όλο πράγμα ένα «ψευδοεπιστημονικό σχέδιο».**

* Ruppelt, Report on Unidentified Flying Objects, Ace Books, New York, 1956, σελ. 80, 83

** Hynek, The UFO Experience: A Scientific Inquiry, Ballantine Books, New York, σελ. 215, 219

Στα 22 χρόνια ερευνών του. το «Σχέδιο Μπλε Βιβλίο» συγκέντρωσε πάνω από 12.000 περιπτώσεις αινιγματικών εναερίων φαινομένων, 25% από τα οποία παρέμειναν «αγνώστου ταυτότητας» ακόμα και μετά από βεβιασμένες «εξηγήσεις». Πολλές χιλιάδες άλλων περιπτώσεων έχουν συγκεντρωθεί και συγκεντρώνονται από ιδιωτικούς οργανισμούς στις Ηνωμένες Πολιτείες και σε άλλες χώρες, παρ' ότι σχεδόν όλοι οι κυβερνητικοί οργανισμοί αποφεύγουν να τις σχολιάσουν. Στη Σοβιετική Ένωση έγινε αρχικά δημόσια αναφορά (που σημαίνει κυβερνητική έγκριση) στο θέμα του 1967, όταν ο Δρ Felix U. Ziegel του Ινστιτούτου Αεροπορίας της Μόσχας, σε ένα άρθρο στο σοβιετικό περιοδικό «Smena», δήλωσε ότι «σοβιετικό ραντάρ "πιάνει" αγνώστου ταυτότητας ιπτάμενα αντικείμενα εδώ και 20 χρόνια».* Ταυτόχρονα έγινε μια σοβιετική επιστημονική συνδιάσκεψη «σχετικά με τους διαστημικούς πολιτισμούς», με επικεφαλής τον Αρμένιο αστρονόμο Victor Ambartsumyan, η οποία σύστησε μια προκαταρκτική μελέτη των επιστημονικών και τεχνικών προβλημάτων της επικοινωνίας με τέτοιους «πολιτισμούς», των οποίων η ύπαρξη θεωρήθηκε δεδομένη.** Την επόμενη χρονιά, πάντως, το θέμα των UFO απαγορεύτηκε μια φορά ακόμα στη Σοβιετική Ένωση, και από τότε οι Σοβιετικοί επιστήμονες έλεγαν στους Δυτικούς συναδέλφους τους για τις έρευνες και τις υποθέσεις τους μόνο ανεπίσημα.

Στις Ηνωμένες Πολιτείες, το θέμα των UFO παραμένει κατά κάποιον τρόπο «εκτός ορίων» για στρατιωτικούς και επιστήμονες, αλλά στα πρόσφατα χρόνια ένας αυξανόμενος αριθμός – ιδίως ανάμεσα στους νεώτερους επιστήμονες – έχουν αρχίσει να παίρνουν το θέμα στα σοβαρά και να συνέρχονται για να το συζητήσουν και να προτείνουν μέσα διερεύνησης. Οι δόκτορες Hynek και Vallee μιλούν για ένα «αόρατο κολλέγιο» επιστημόνων που ενδιαφέρονται τώρα ενεργά για τα φαινόμενα UFO, παρ' ότι οι περισσότεροι δεν θέλουν τα ονόματά τους να συνδεθούν με το θέμα δημοσίως.

Υπάρχουν, φυσικά, αυτοί που συνεχίζουν να αρνούνται συνολικά το φαινόμενο, εξηγώντας το ως παρανόηση φυσικών αντικειμένων, μπαλονιών, αεροπλάνων κτλ., για να μην αναφέρουμε τις απάτες και τις ψυχολογικές «προβολές». Ένας από αυτούς, ο Philip Klass, απολαμβάνει το να «ξεσκεπάζει» τα UFO, ερευνώντας μερικές από τις θεάσεις και βρίσκοντας ότι είναι είτε φυσικά φαινόμενα είτε απάτες. Η μελέτη του τον έχει πείσει ότι «η ιδέα των θαυμαστών διαστημοπλοίων από ένα μακρινό πολιτισμό είναι αληθινά ένα παραμύθι στα μέτρα της διάνοιας των ενηλίκων».^{***} Τέτοιοι ξεροκέφαλοι ερευνητές, πάντως, περιορίζονται συνήθως σε περιπτώσεις όπου έχουν μείνει πραγματικές υλικές αποδείξεις (οι λεγόμενες «στενές επαφές δεύτερου τύπου», όπως θα δούμε παρακάτω)· κι ακόμα και σταθεροί υπερασπιστές της πραγματικότητάς τους αναγκάζονται να παραδεχτούν ότι υπάρχει λίγη από αυτή ακόμα και στις πιο πειστικές θεάσεις UFO. Αυτό που έχει πείσει έναν αριθμό επιστημόνων στα πρόσφατα χρόνια να πάρει τα φαινόμενα στα σοβαρά δεν είναι οι υλικές αποδείξεις, αλλά το γεγονός ότι πολλά σοβαρά και αξιόπιστα άτομα έχουν δει κάτι που δεν εξηγείται και που συχνά έχει ισχυρή επενέργεια πάνω τους. Ο Dr. Hynek γράφει για την έρευνά του: «Πάντα είχα την αίσθηση ότι μιλούσα σε κάποιον που περιέγραφε ένα πολύ πραγματικό γεγονός. Για εκείνον ή εκείνη αντιπροσώπευε μια ξεχωριστή εμπειρία, ζωντανή και καθόλου ονειρώδη, ένα γεγονός για το οποίο ο παρατηρητής ήταν συνήθως εντελώς απροετοίμαστος – κάτι το οποίο αναγνώρισε σύντομα ως πέρα από κατανόηση» (The UFO Experience, σελ. 14).

* «UFOs, What Are They?» στο Smena, 7 Απρ. 1967. Βλ. επίσης το άρθρο του «Unidentified Flying Objects» στο Soviet Life. Ostrander και Shroeder, «Psychic Discoveries Behind the Iron Curtain» σελ. 94, 103.

** Felix Ziegel, «On Possible Exchange of Information with Extra Terrestrial Civilizations», εργασία που παρουσιάστηκε στο Πανσωματειακό Ινστιτούτο Μηχανολογίας στη Μόσχα στις 13 Μαΐου 1967. «Psychic Discoveries», σελ. 96

*** Philip J. Klass, «UFOs explained», Random House, New York, 1974, σελ. 360

Αυτός ο συνδυασμός της συχνά έντονης πραγματικότητας της εμπειρίας της συνάντησης ενός UFO (ειδικά στις «στενές επαφές»), και η σχεδόν ολοκληρωτική έλλειψη υλικών αποδείξεων γι' αυτήν – κάνει τη διερεύνηση των UFO από τη φύση της όχι βασικά μια εξέταση υλικών φαινομένων, αλλά περισσότερο μια διερεύνηση των αναφορών γι' αυτά, σχετικά με την αξιοπιστία, συνέπειά τους κτλ. Αυτό τοποθετεί κάπως την έρευνα στο πεδίο της ψυχολογίας, κι αυτό είναι αρκετό για να μας πει ότι η προσέγγιση μόνο στην αναζήτηση υλικών αποδείξεων είναι ανεπαρκής. Όπως και να 'ναι, η γνώμη του κ. Klass ότι τα «θαυμαστά διαστημόπλοια» είναι ένα «παραμύθι για ενηλίκους» δεν είναι ίσως μακριά από την αλήθεια. Άλλο είναι οι παρατηρήσεις που γίνονται στα UFO, κι άλλο η ερμηνεία που δίνουν οι άνθρωποι στις παρατηρήσεις τις δικές τους (και των άλλων) – οι πρώτες μπορεί να είναι πραγματικές, και οι δεύτερες ένα «παραμύθι» ή μύθος της εποχής μας

Ο Dr. Hynek έχει κάνει πολλά για να αφαιρέσει κάποιες από τις συνήθεις παρανοήσεις γύρω από τις θεάσεις UFO. Έτσι, ξεκαθαρίζει ότι οι περισσότερες θεάσεις δεν αναφέρονται από οπαδούς λατρειών, ανισόρροπους ή αμόρφωτους ανθρώπους. Οι λίγες αναφορές που γίνονται από τέτοιους ανθρώπους αναγνωρίζονται συνήθως εύκολα ως αναξιόπιστες και δεν ερευνώνται περισσότερο. Αλλά οι περισσότεροι συνεπείς και ευκρινείς αναφορές προέρχονται από φυσιολογικούς,

υπεύθυνους ανθρώπους, (συχνά με επιστημονική εκπαίδευση), οι οποίοι δοκιμάζουν γνήσια έκπληξη ή σοκ από την εμπειρία τους και δεν ξέρουν πως να την εξηγήσουν (The UFO Experience, σελ. 10-11). όσο πιο δυνατή είναι η εμπειρία κι όσο πιο κοντά έχει οραθεί ένα UFO, τόσο πιο απρόθυμοι είναι οι μάρτυρες να την αναφέρουν: Οι καταγραφές UFO είναι «απίστευτες ιστορίες ειπωμένες από πιστευτά πρόσωπα», όπως έχει παρατηρήσει ένας στρατηγός της Αεροπορίας. Δεν μπορεί να υπάρχει λογική αμφιβολία ότι υπάρχει κάτι πίσω από τις πολλές χιλιάδες σοβαρών αναφορών σε UFO.

3. Τα έξι είδη επαφών με UFO

Ο Δρ. Hynek, που έχει μελετήσει το θέμα πιο εξονυχιστικά από κάθε άλλο διακεκριμένο επιστήμονα, έχει διαιρέσει πρόχειρα τα UFO σε έξι γενικές κατηγορίες.* Η πρώτη, τα «νυχτερινά φώτα», είναι αυτή που αναφέρεται συνήθως και η λιγότερο παράξενη από όλες. Οι περισσότερες από αυτές τις αναφορές εξηγούνται εύκολα ως ουράνια σώματα, μετεωρίτες κ.λπ., και δεν θεωρούνται UFO. Πραγματικά αινιγματικά νυχτερινά φώτα (αυτά που παραμένουν «μη αναγνωρίσιμα»), τα οποία φαίνεται να επιδεικνύουν νοήμονα δράση αλλά δεν εξηγούνται ως συνηθισμένα αεροσκάφη, ορώνται συχνά από πολλούς μαζί μάρτυρες, συμπεριλαμβανομένων αστυνομικών, πιλότων αεροπλάνων, και χειριστών αεροπορικών πύργων.

* The Hynek UFO Report, Dell Publishing Co, New York 1977, κεφ. 4-9.
The UFO Experience κεφ. 5-10

Η δεύτερη κατηγορία UFO είναι οι «δίσκοι στο φως της μέρας», των οποίων η συμπεριφορά είναι κοντινή σ' αυτή των «νυχτερινών φώτων». Αυτοί είναι οι αυθεντικού «ιπτάμενοι δίσκοι», και για την ακρίβεια οι περισσότερες από τις μη αναγνωρίσιμες θεάσεις σ' αυτή την κατηγορία είναι θεάσεις δίσκων που ποικίλλουν σε σχήμα, από το κυκλικό μέχρι αυτό του πούρου. Συχνά έχουν μεταλλική εμφάνιση, και αναφέρονται ως ικανοί για εξαιρετικά γρήγορες εκκινήσεις και σταματήματα, και για μεγάλη ταχύτητα, καθώς και για ελιγμούς (όπως ξαφνικές

αντιστροφές κατεύθυνσης και αιώρηση χωρίς κίνηση) που είναι πέρα από τις δυνατότητες οποιουδήποτε αεροσκάφους που υπάρχει τώρα. Υπάρχουν πολλές φωτογραφίες τέτοιων δίσκων, αλλά καμμιά από αυτές δεν είναι πολύ πειστική εξαιτίας της απόστασης που μεσολαβεί και της πιθανότητας απάτης. Όπως τα νυχτερινά φώτα, τα UFO σ' αυτή την κατηγορία αναφέρονται σχεδόν πάντα ως εντελώς αθόρυβα, και συχνά εμφανίζονται δύο ή περισσότερα.

Η τρίτη κατηγορία είναι αυτή των «ραντάρ-οπτικών» αναφορών – δηλαδή θεάσεις ραντάρ που επιβεβαιώνονται από ανεξάρτητη οπτική παρατήρηση (το ραντάρ από μόνο του υπόκειται σε διάφορα είδη λανθασμένου εντοπισμού). Τα περισσότερα από αυτά τα περιστατικά συμβαίνουν τη νύχτα, και τα εμφανέστερα περιστατικά περιλαμβάνουν ταυτόχρονες θεάσεις από αεροπλάνα (που μερικές φορές αποστέλλονται ειδικά για να ακολουθούν τα UFO) σε πολύ κοντινή εμβέλεια· σ' αυτές τις περιπτώσεις τα UFO πάντα ξεπερνούν με ελιγμούς τα αεροπλάνα, μερικές φορές ακολουθώντας τα, και τελικά εξαφανίζονται με μεγάλη ταχύτητα (μέχρι 400 και παραπάνω μίλια την ώρα).

Μερικές φορές, όπως και στις κατηγορίες 1 και 2, το αντικείμενο μοιάζει να διαιρείται και να γίνεται δύο ή περισσότερα ξεχωριστά αντικείμενα· και μερικές φορές, καθαρές θεάσεις τέτοιων αντικειμένων από πιλότους δεν καταγράφονται καθόλου από τα ραντάρ. Οι θεάσεις αυτής της κατηγορίας, όπως και οι δύο πρώτες, διαρκούν από λίγα λεπτά έως και μερικές ώρες.

Ένας αριθμός περιπτώσεων στις τρεις πρώτες κατηγορίες είναι καλά τεκμηριωμένος, με πολυάριθμους αξιόπιστους, έμπειρους και ανεξάρτητους μάρτυρες. Εν τούτοις, η καθεμιά περίπτωση, όπως σημειώνει ο Dr. Hynek, μπορεί να έχει προκληθεί από κάποιο εξαιρετικά ασυνήθιστο σύνολο περιστάσεων και όχι από κάποιο νέο κι εντελώς άγνωστο φαινόμενο. Αλλά όταν πολλές καλά τεκμηριωμένες περιπτώσεις, όλες παρόμοιες η μια με την άλλη, συσσωρεύονται, οι πιθανότητες να είναι όλες ασυνήθιστες παρανοήσεις γνώριμων

αντικειμένων γίνεται πολύ μικρή (The UFO Experience, σελ. 92). Γι' αυτό οι σοβαροί μελετητές UFO συγκεντρώνονται τώρα στη συλλογή ενός αριθμού καλά τεκμηριωμένων περιπτώσεων, και η σύγκριση πολλών αξιόπιστων μαρτυριών ήδη αρχίζει να δείχνει συγκεκριμένα πρότυπα δραστηριότητας των UFO.

Η συναισθηματική ανταπόκριση αυτών που έχουν γίνει μάρτυρες UFO των τριών πρώτων κατηγοριών είναι αυτή της απλής αμηχανίας και κατάπληξης· έχουν δει κάτι του οποίου η συμπεριφορά μοιάζει τελείως ανεξήγητη, και μένουν με μια βασανιστική επιθυμία να το δουν «από λίγο πιο κοντά». Μόνο σε μερικές περιπτώσεις – όπου γενικά εμπλέκονται πιλότοι, που έχουν προσπαθήσει να κυνηγήσουν τα αγνώστου ταυτότητας αντικείμενα – υπάρχει κάτι σαν εμπειρία πραγματικού φόβου στη συνάντηση με κάτι που μοιάζει να κατευθύνεται από νοημοσύνη, και κατέχει μια τεχνολογία πιο προοδευμένη από οτιδήποτε γνωστό σήμερα. Σε περιπτώσεις που περιλαμβάνουν «στενές επαφές», από την άλλη, η ανθρώπινη ανταπόκριση γίνεται πολύ βαθύτερη και η «ψυχική» πλευρά των φαινομένων πιο καταφανής.

Οι «στενές επαφές πρώτου τύπου» (ΣΕ-1) είναι θεάσεις φωτοβόλων αντικειμένων σε κοντινή εμβέλεια (γύρω στα 500 πόδια και λιγότερο), με το φως να γίνεται μερικές φορές πολύ λαμπρό, και να εκπέμπει φωτεινότητα στο έδαφος από κάτω. Όταν η μορφή του αντικειμένου είναι περιγράψιμη, δηλώνεται συνήθως ότι είναι οβάλ, μερικές φορές με ένα θόλο στην κορυφή, και τα φώτα περιγράφονται συχνά ως περιστρεφόμενα, συνήθως σε κατεύθυνση αντίστροφη από αυτήν του ρολογιού. Τα αντικείμενα συχνά αιωρούνται κοντά στο έδαφος, δίχως ήχο ή (περιστασιακά) με βόμβο· μερικές φορές κινούνται κοντά στο έδαφος για μεγάλες αποστάσεις, και τελικά απογειώνονται εξαιρετικά γρήγορα, αθόρυβα, και συνήθως κατακόρυφα. Υπάρχουν πολυάριθμες διηγήσεις πολλών μαρτύρων ταυτόχρονα για τέτοιες «στενές επαφές»· αυτές οι διηγήσεις είναι πάντα σχεδόν παρόμοιες η μια με την άλλη, λες και είναι πραγματικά ένα και το αυτό αντικείμενο (ή παρόμοια

αντικείμενα) που παρατηρούνται σε όλες τις καλά τεκμηριωμένες περιπτώσεις. Τυπικά, αυτά τα περιστατικά προκύπτουν τη νύχτα σε αραιοκατοικημένες περιοχές, και υπάρχει ένας μικρός αριθμός μαρτύρων για κάθε θέαση (κατά μέσο όρο, τρεις με τέσσερις στις περιπτώσεις που εξέτασε ο Δρ. Hynek).

Οι «στενές επαφές πρώτου τύπου» είναι πάντα απόκοσμες και συχνά τρομακτικές, αλλά δεν αφήνουν ορατά σημάδια· οι μάρτυρες είναι συνήθως τόσο συνεπαρμένοι από την εμπειρία που παραμελούν να φωτογραφίσουν το αντικείμενο ακόμα κι όταν μια φωτογραφική μηχανή είναι δίπλα. Τυπικό της επίδρασης σε μάρτυρες είναι το έξης σχόλιο από μια έκθεση UFO του 1955: «Μπορώ να σας διαβεβαιώσω, άπαξ και οποιοσδήποτε δει ένα αντικείμενο σαν αυτό τόσο κοντά και για διάστημα ακόμα κι ενός λεπτού, θα χαραχτεί στη μνήμη του για πάντα» (The Hynek UFO Report, σελ. 145). Η εμπειρία είναι τόσο ασυνήθιστη που συχνά οι μάρτυρες δεν γίνονται πιστευτοί όταν την αναφέρουν – ένα γεγονός που κάνει πολλούς να την αναφέρουν μόνο εμπιστευτικά, μετά από πολλά χρόνια, ή και καθόλου. Η εμπειρία είναι έντονα πραγματική γι' αυτούς που την έζησαν – αλλά πολύ απίστευτη για τους άλλους.

Μια τυπική «στενή επαφή πρώτου τύπου» συνέβη σε δυο βοηθούς του σερίφη του Portage Country στο Ohio το 1966. Γύρω στις 5 το πρωί της 16^{ης} Απριλίου, αφού σταμάτησαν για να ερευνήσουν ένα αυτοκίνητο παρκαρισμένο σ' ένα εξοχικό δρόμο, είδαν ένα αντικείμενο «μεγάλο σαν ένα σπίτι» να ανυψώνεται στο επίπεδο των δέντρων (γύρω στα 100 πόδια). Καθώς τους πλησίαζε αυξήθηκε σε φωτεινότητα, φωτίζοντας όλη την περιοχή γύρω, και μετά σταμάτησε κι αιωρήθηκε από πάνω τους μ' ένα βομβώδη ήχο. Όταν έφυγε το καταδίωξαν για 70 περίπου μίλια μέσα στην Pennsylvania, με ταχύτητα πάνω από 105 μίλια την ώρα. Δύο άλλοι αστυνομικοί είδαν καθαρά το αντικείμενο να αιωρείται πιο ψηλά, πριν φύγει με κατακόρυφη κατεύθυνση κι εξαφανιστεί κατά το ξημέρωμα. Πίεση από το Κογκρέσσο εξανάγκασε το «Σχέδιο Μπλε Βιβλίο» να διερευνήσει αυτή την υπόθεση· «ερμηνεύθηκε» ως

«παρατήρηση του πλανήτη Αφροδίτη», και οι αξιωματικοί που το είδαν υποβλήθηκαν σε σημαντική γελοιοποίηση στον Τύπο, κάτι που οδήγησε στη διάλυση της οικογένειας του ενός και στην καταστροφή της υγείας και της σταδιοδρομίας του (The UFO Experience, σελ. 114-124). Προσωπικές τραγωδίες αυτού του είδους ανάμεσα σε ανθρώπους που έχουν «στενές επαφές» με UFO είναι τόσο κοινές που θα έπρεπε να συμπεριληφθούν οριστικά στα «τυπικά χαρακτηριστικά» αυτού του φαινομένου.

Οι «στενές επαφές δευτέρου τύπου» (ΣΕ-2) είναι ουσιαστικά παρόμοιες με τις εμπειρίες ΣΕ-1, με μόνη διαφορά ότι αφήνουν κάποια χτυπητά υλικά και/ή ψυχολογικά επακόλουθα της παρουσίας τους. Αυτά τα επακόλουθα περιλαμβάνουν σημάδια στο έδαφος, κάψιμο ή ξήρανση φυτών και δέντρων, παρεμβολή στα ηλεκτρικά κυκλώματα που προκαλεί παράσιτα στο ραδιόφωνο και σταμάτημα των μηχανών των αυτοκινήτων, ανησυχία στα ζώα, όπως αποδεικνύεται από την περιέργη συμπεριφορά τους, και συνέπειες σε ανθρώπους, οι οποίες περιλαμβάνουν προσωρινή παράλυση ή μούδιασμα, αίσθηση ζέστης, ναυτίας ή άλλης ανησυχίας, προσωρινή έλλειψη βαρύτητας (που μερικές φορές προκαλεί αιώρηση), ξαφνική θεραπεία πληγών και πόνων, και διάφορα ψυχολογικά και σωματικά δευτερεύοντα αποτελέσματα, που περιλαμβάνουν παράξενα σημάδια στο σώμα. Αυτό το είδος επαφής με UFO δίνει τη μεγαλύτερη δυνατότητα για επιστημονική έρευνα, καθώς επιπροσθέτως με την ανθρώπινη μαρτυρία υπάρχουν υλικά στοιχεία που μπορούν να εξεταστούν· αλλά στην πραγματικότητα δεν έχει επιχειρηθεί μεγάλη έρευνα, τόσο επειδή οι περισσότεροι επιστήμονες φοβούνται να αναμειχθούν στο όλο θέμα των UFO, όσο και επειδή οι ίδιες οι αποδείξεις είτε δεν οδηγούν συνήθως σε κανένα συμπέρασμα είτε είναι εν μέρει υποκειμενικές. Έχει συσταθεί ένας κατάλογος από περισσότερα από 800 περιστατικά αυτού του τύπου σε 24 χώρες (The UFO Report, σελ. 30). Κανένα πραγματικό «κομμάτι» UFO δεν έχει ποτέ αποδειχθεί γνήσιο πάντως, και τα σημάδια που μένουν στο έδαφος είναι συχνά τόσο δυσνόητα όσο οι ίδιες οι θεάσεις. Το πιο συνηθισμένο σημάδι που μένει στο έδαφος

μετά από μια θέαση (το ίδιο το UFO έχει θεαθεί είτε στο έδαφος είτε ακριβώς από πάνω) είναι μια καμμένη, αφυδατωμένη ή «βουλιαγμένη» περιοχή σε σχήμα δαχτυλιδιού, συνήθως με διάμετρο 20 - 30 πόδια και με πάχος από ένα έως τρία πόδια. Αυτά τα «δαχτυλίδια» παραμένουν για εβδομάδες ή μήνες και το εσωτερικό του δαχτυλιδιού (καμμιά φορά ολόκληρο το δαχτυλίδι) αναφέρεται να είναι άγονο για μια έως δυο εποχές μετά τη θέαση. Λίγες χημικές αναλύσεις του χώματος σε τέτοια δαχτυλίδια δεν έχουν δώσει οριστικά συμπεράσματα για την πιθανή προέλευση αυτής της κατάστασης.

Οι «στενές επαφές δευτέρου τύπου» συχνά συμβαίνουν σε άτομα κατά τη διάρκεια της νύχτας σε απομονωμένα μέρη του δρόμου. Σε πολλές παρόμοιες περιπτώσεις ένα φωτεινό αντικείμενο προσγειώνεται σ' ένα χωράφι δίπλα ή στο δρόμο μπροστά σ' ένα αυτοκίνητο ή φορτηγό, η μηχανή και οι προβολείς του αυτοκινήτου παύουν να λειτουργούν, και οι επιβάτες τρομοκρατούνται μέχρι που το UFO φεύγει, συχνά εκτοξευόμενο ξαφνικά κατακόρυφα, χωρίς ήχο· τότε η μηχανή του οχήματος μπορεί να λειτουργήσει πάλι, και συχνά ξεκινάει από μόνη της.

Οι πιο παράξενες από όλες τις αναφορές UFO είναι αυτές που πραγματεύονται «στενές επαφές τρίτου τύπου» (ΣΕ-3) – οι οποίες είναι εμπειρίες UFO που περιλαμβάνουν «κινούμενα πλάσματα» («επιβάτες» ή «ανθρωποειδή»). Η πρώτη σκέψη πολλών ανθρώπων όταν ακούν τέτοιες αναφορές είναι να φαντάζονται «μικρά πράσινα ανθρωπάκια» και να απορρίπτουν το όλο φαινόμενο ως απίστευτο – μια απάτη ή παραίσθηση. Πάντως, η επιτυχία της πρόσφατης ταινίας επιστημονικής φαντασίας που ονομάστηκε από αυτήν ακριβώς την κατηγορία φαινομένων UFO, «Στενές επαφές τρίτου τύπου» (στην οποία ο Dr. Hynek εργάστηκε ως τεχνικός σύμβουλος), μαζί με στοιχεία από τη δημοσκόπηση του 1974, ότι 54% από αυτούς που ξέρουν για τα UFO πιστεύουν ότι είναι πραγματικά, και 46% όλων των ερωτώμενων πιστεύουν ότι υπάρχει νοήμων σε άλλους πλανήτες* (το ποσοστό σήμερα θα είναι ασφαλώς μεγαλύτερο) – υποδεικνύουν την γοργά

αυξανόμενη αποδοχή εκ μέρους των σύγχρονων ανθρώπων, της πιθανότητας πραγματικής συνάντησης με «μη ανθρώπινες» διάνοιες. Η επιστημονική φαντασία έχει δώσει τις εικόνες, η «εξέλιξη» έχει παράγει τη φιλοσοφία, και η τεχνολογία της «διαστημικής εποχής» έχει προμηθεύσει την αληθοφάνεια σε τέτοιες επαφές.

* J. Allen Hynek και Jacques Vallee, *The Edge of Reality: A Progress report on Undentified Flying Objects*, Henry Regnery Co., Chicago 1975, σελ. 289-290

Είναι εκπληκτικό ότι τέτοιες επαφές φαίνονται πραγματικά να συμβαίνουν σήμερα, όπως πιστοποιούν τα στοιχεία από πολλούς αξιόπιστους μάρτυρες. Γι' αυτό έχει κρίσιμη σημασία ποια ερμηνεία πρέπει να δοθεί σ' αυτά τα συμβάντα· είναι η πραγματικότητα πίσω από αυτά μια αληθινή επαφή με «επισκέπτες από το εξώτερο διάστημα», ή αυτή είναι μόνο μια εξήγηση που δίνει το «πνεύμα των καιρών» για μια επαφή τελείως διαφορετικού τύπου; Όπως θα δούμε παρακάτω, οι σημερινοί επιστημονικοί ερευνητές των UFO έχουν ήδη θέσει αυτά τα ερωτήματα.

Ο Δρ. Hynek παραδέχεται τη δική του δυσαρέσκεια κατά την αντιμετώπιση της πιθανότητας των εμπειριών ΣΕ-3: «Για να είμαι ειλικρινής, θα παρέλειπα με χαρά αυτό το κομμάτι αν μπορούσα να το κάνω χωρίς προσβολή στην επιστημονικής αριότητας» (*The UFO Experience*, σελ. 158). Πάντως, αφού ο σκοπός του είναι η επιστημονική αντικειμενικότητα, βρίσκει αδύνατο το να αγνοήσει τα καλά τεκμηριωμένα περιστατικά, από πιστευτούς μάρτυρες, αυτού του παράξενου φαινομένου. Από σχεδόν 1250 «στενές επαφές» που αναφέρονται σε κατάλογο από τον Δρ. Jacques Vallee, 750 αναφέρουν την προσεδάφιση σκάφους, και περισσότερες από 300 εξ αυτών αναφέρουν «ανθρωποειδή» μέσα ή γύρω από το σκάφος· ένα τρίτο από όλα αυτά τα περιστατικά έχουν θεαθεί από πολλούς μάρτυρες (Στο ίδιο, σελ. 161).

Σε ένα περιστατικό με «ανθρωποειδή», που συνέβη το Νοέμβριο του 1961, σε μια από τις βόρειες πολιτείες των ΗΠΑ με πεδιάδες, τέσσερις άντρες επέστρεφαν αργά το βράδυ στο σπίτι από μια κυνηγετική εκδρομή, όταν ο ένας αντιλήφθηκε ένα φλεγόμενο αντικείμενο να κατεβαίνει, σαν αεροπλάνο που έπεφτε στο δρόμο, μισό μίλι πέρα από αυτούς. Όταν έφτασαν στο σημείο του «αεροπορικού δυστυχήματος», είδαν όλοι ένα σκάφος σε σχήμα σιλό σε ένα χωράφι, ακινητοποιημένο στο έδαφος σε γωνία, με τέσσερις φιγούρες που έμοιαζαν ανθρώπινες να στέκονται γύρω του (αυτά σε απόσταση 150 μέτρα περίπου). Έστρεψαν ένα φακό πάνω σε μια από τις μορφές που ήταν περίπου 4,5 πόδια ψηλή και φορούσε κάτι σαν λευκή ολόσωμη στολή· αυτή έκανε χειρονομία στους ανθρώπους να μείνουν πίσω. Μετά από κάποιο δισταγμό (νόμιζαν ακόμα ότι επρόκειτο για συντριβή αεροπλάνου), πήγαν σε μια κοντινή πόλη για να βρουν αστυνομικό, κι όταν επέστρεψαν είδαν μόνο μερικά μικρά κόκκινα φώτα, κάτι σαν φώτα αυτοκινήτου. Οδήγησαν μέσα στον αγρό με τον αστυνομικό, κι ακολούθησαν τα φώτα, μόνο για να ανακαλύψουν ότι αυτά είχαν ξαφνικά εξαφανιστεί, χωρίς να αφήσουν κανένα ίχνος, παρ' όλη τη λάσπη του αγρού. Αφ' ότου έφυγε ο απορημένος αστυνομικός, οι άντρες είδαν πάλι το «σιλό» να κατεβαίνει από τον ουρανό με μια κοκκινωπή λάμψη. Αμέσως μόλις «προσγειώθηκε» το αντικείμενο, έγιναν ορατές δυο μορφές δίπλα του· ακούστηκε ένας πυροβολισμός (μολονότι κανείς από τους άντρες δεν παραδέχτηκε ότι πυροβόλησε) και μια από τις μορφές «χτυπήθηκε» στον ώμο με γδούπο, στριφογύρισε κι έπεσε στα γόνατα. Οι άντρες έτρεξαν πανικόβλητοι στο αμάξι τους κι έφυγαν με ταχύτητα, συμφωνώντας μεταξύ τους να μην αναφέρουν το γεγονός σε κανένα. Επέστρεψαν στα σπίτια τους με μια παράξενη αίσθηση ότι υπήρξε μια «χαμένη» χρονική περίοδος κατά τη διάρκεια της νύχτας. Την επόμενη μέρα, επισκέφτηκαν τον ένα στη δουλειά του μερικοί καλοντυμένοι άντρες με «εμφάνιση κρατικών υπαλλήλων», οι οποίοι του έκαναν ερωτήσεις για το γεγονός (χωρίς να αναφέρουν τον πυροβολισμό) και μετά τον πήγαν με το αυτοκίνητό τους στο σπίτι του, όπου τον ρώτησαν σχετικά με τα ρούχα και τις μπότες του κι έφυγαν λέγοντάς του να μην πει σε κανένα τίποτα για το

γεγονός. Ο κυνηγός υπέθεσε ότι ήσαν ανακριτές της Αεροπορίας των ΗΠΑ, που προσπαθούσαν να αποκρύψουν κάποια νέα «μυστική συσκευή», αλλά αυτοί ποτέ δεν είπαν ποιοι ήταν ούτε επικοινωνήσαν μαζί του ξανά. Και οι τέσσερις άντρες ήταν εξαιρετικά σοκαρισμένοι από το συμβάν· έξι χρόνια μετά ο ένας αισθάνθηκε υποχρεωμένος να πει όλη την ιστορία σε έναν υπάλληλο του υπουργείου οικονομικών (Edge of Reality, σελ. 129-141).

Τα κύρια γεγονότα σ' αυτή την ιστορία είναι τυπικά σε πολλές «στενές επαφές τρίτου τύπου». Μια λίγο διαφορετική περίπτωση αυτού του είδους είναι η περίφημη «προσγείωση» UFO στο Kelly, μια μικρή πόλη κοντά στο Hopkinsville του Kentucky, που ερευνήθηκε εκτεταμένως από την αστυνομία, την Πολεμική Αεροπορία, και ανεξάρτητους ερευνητές. Το απόγευμα και το βράδυ της 21^{ης} Αυγούστου του 1955, επτά ενήλικες και τέσσερα παιδιά μιας οικογένειας σε ένα αγρόκτημα, είχαν μια παρατεταμένη συνάντηση με «ανθρωποειδή». Το συμβάν άρχισε στις επτά, όταν ο έφηβος γιος της οικογένειας είδε ένα ιπτάμενο αντικείμενο να «προσγειώνεται» πίσω από το σπίτι του αγροκτήματος. Κανείς δεν τον πίστεψε, αλλά μια ώρα αργότερα ένα «ανθρωπάκι» που εξέπεμπε μια «παράξενη λάμψη» περπατούσε προς το σπίτι με τα χέρια υψωμένα. Δυο από τους άντρες στο σπίτι πυροβόλησαν από φόβο το πλάσμα όταν ήταν 7 μέτρα μακριά· αυτό έκανε μεταβολή κι εξαφανίστηκε στο σκοτάδι. Σύντομα άλλο ένα παρόμοιο πλάσμα εμφανίστηκε σ' ένα παράθυρο· το πυροβόλησαν ξανά, κι αυτό εξαφανίστηκε πάλι. Οι άντρες βγήκαν έξω και πυροβόλησαν άλλο ένα πλάσμα με χέρι σαν οπλή, το οποίο είδαν πάνω στη στέγη· ακόμα ένα πάνω σ' ένα δέντρο εκεί δίπλα γλίστρησε στο έδαφος όταν πυροβολήθηκε. Άλλα πλάσματα εμφανίστηκαν και χτυπήθηκαν επίσης (ή ίσως ήταν τα ίδια πλάσματα που ξαναεμφανίζονταν), αλλά οι άντρες είδαν ότι οι σφαίρες έμοιαζαν να εξοστρακίζονται πάνω τους και να μην έχουν πραγματικό αποτέλεσμα· ο ήχος ήταν σαν να πυροβολούσαν κουβά. Αφού ξόδεψαν τέσσερα κουτιά σφαίρες χωρίς αποτέλεσμα, πήγαν έντρομοι και οι έντεκα στο αστυνομικό τμήμα του Hopkinsville με το αυτοκίνητο. Η αστυνομία έφτασε στο αγρόκτημα

μετά τα μεσάνυχτα κι έκανε εξονυχιστική έρευνα στα κτίρια, βρίσκοντας λίγα ασυνήθιστα σημάδια και βλέποντας αρκετούς παράξενους «μετεωρίτες» που έρχονταν προς την κατεύθυνση του αγροκτήματος, αλλά δεν ανακάλυψε «πλάσματα». Όταν έφυγε η αστυνομία, τα πλάσματα εμφανίστηκαν ξανά, προκαλώντας περισσότερο τρόμο στην οικογένεια.

Τα «ανθρωποειδή» σ' αυτή την περίπτωση περιγράφηκαν ως 1,2 με 1,5 μέτρο ψηλά, με τεράστια χέρια και μάτια (δίχως κόρες ή βλέφαρα), μεγάλα μυτερά αυτιά, και χέρια που κρέμονταν ως το έδαφος. Έμοιαζαν να μην έχουν ρούχα αλλά να είναι «επινικελωμένα». Πλησίαζαν το σπίτι πάντα από την πιο σκοτεινή πλευρά, και δεν πλησίαζαν όταν ήταν αναμμένα τα εξωτερικά φώτα. (Vallee, UFOs in space, σελ. 187-191· Hynek, The UFO Experience, σελ. 172-177).

Ο Dr. Hynek κάνει σαφή διάκριση μεταξύ «στενών επαφών τρίτου τύπου» και περιπτώσεων «επικοινωνούντων» (contactees). Οι «επικοινωνούντες» έχουν επαναλαμβανόμενες επαφές με όντα από UFO, και φέρνουν συχνά ψευδοθρησκευτικά μηνύματα από αυτά, σχετικά με «υψηλά εξελιγμένα» όντα από άλλους πλανήτες που πρόκειται να έρθουν για να φέρουν «ειρήνη στη γη», και συνδέονται συχνά με ουφολογικές θρησκευτικές ομάδες. Οι συνηθισμένες εμπειρίες ΣΕ-3, από την άλλη, είναι γενικώς πολύ παρόμοιες με άλλες «στενές επαφές»· συμβαίνουν σε ανθρώπους με παρόμοιες ασχολίες και αξιοπιστία, είναι το ίδιο απρόσμενες, και παράγουν το ίδιο είδος σοκ στη θέα ενός πράγματος τόσο απίστευτου. Οι «επιβάτες» που γίνονται ορατοί (συνήθως από μικρή απόσταση) αναφέρονται συχνά σαν να μαζεύουν δείγματα πετρών και εδάφους, ή σαν να «επισκευάζουν» το δικό τους σκάφος. Τα «ανθρωποειδή» περιγράφονται να έχουν μεγάλα κεφάλια με έντονα μη ανθρώπινα χαρακτηριστικά (χωρίς μάτια, ή με μεγάλα μάτια, μια γυμνή σχισμή για στόμα), με πόδια κάτισχνα σαν σπιρτόξυλα, χωρίς λαιμό· μερικά αναφέρονται να έχουν ανθρώπινο μέγεθος, αλλά με ύψος περίπου 120 εκατοστά, όπως στο περιστατικό στο Kelly – Hopkinsville. Πρόσφατα

έχει συνταχθεί ένας νέος κατάλογος με περισσότερες από 1000 περιπτώσεις ΣΕ-3 (Hynek, The UFO Experience, σελ. 31).

Έχει υπάρξει ένας αριθμός περιπτώσεων, αναφερομένων σοβαρά από φαινομενικά αξιόπιστους ανθρώπους, για «απαγωγές» από επιβάτες UFO, συνήθως για σκοπούς «εξετάσεων». Σχεδόν κάθε στοιχείο για τέτοιες περιπτώσεις (αν εξαιρέσουμε τους «επικοινωνούντες») έχει αποκτηθεί με αναδρομική ύπνωση· η εμπειρία είναι τόσο τραυματική για τους μάρτυρες που ο συνειδητός νους δεν τη θυμάται, και μόνο μετά από κάποιο καιρό τέτοιοι άνθρωποι δέχονται να υπνωτιστούν με σκοπό να εξηγήσουν κάποιο παράξενο «χάσιμο του χρόνου» σε σχέση με την εμπειρία «στενής επαφής» - το πρώτο μέρος της οποίας θυμούνται.

Μια από τις πιο γνωστές περιπτώσεις «απαγωγής» συνέβη γύρω στα μεσάνυχτα της 19^{ης} Σεπτεμβρίου του 1961 κοντά στο Whitfield στο New Hampshire. Έγινε το θέμα ενός βιβλίου του John Fuller, (The Interrupted Journey), το οποίο δημοσιεύθηκε σε περιληπτική μορφή στο περιοδικό Look. Εκείνη τη νύχτα, ο Barney και η Betty Hill επέστρεφαν από ένα ταξίδι διακοπών, όταν είδαν να κατεβαίνει ένα UFO το οποίο προσγειώθηκε ακριβώς μπροστά στο αυτοκίνητό τους σ' έναν πλάγιο δρόμο. Μερικά «ανθρωποειδή» τους πλησίασαν, και το επόμενο πράγμα που θυμόντουσαν ήταν δυο ώρες αργότερα, και βρίσκονταν τριανταπέντε μίλια μακρύτερα, στο δρόμο. Αυτή η αμνησία τους ενοχλούσε, οδηγώντας σε σωματικές και διανοητικές δυσλειτουργίες, και τελικά πήγαν σ' ένα ψυχίατρο. Κάτω από ύπνωση, αφηγήθηκαν ελεύθερα και οι δύο τι συνέβη κατά τη διάρκεια του «χαμένου» χρόνου. Και οι δύο δήλωσαν ότι τα «ανθρωποειδή» τους ανέβασαν στο σκάφος και τους έκαναν σωματικές εξετάσεις, παίρνοντας δείγματα νυχιών και δέρματος. Τους ελευθέρωσαν αφού τους έκαναν υπνωτιστική υποβολή να μη θυμούνται τίποτα από την εμπειρία. Κάτω από ύπνωση εξιστόρησαν την εμπειρία με μεγάλη συναισθηματικά ενόχληση (The UFO Experience, σελ. 178-184).

Σε παρόμοια περίπτωση, στις 2.30 π.μ. στις 3 Δεκεμβρίου του 1967, ένας αστυνομικός στο Ashland της Nebraska, είδε ένα αντικείμενο με μια σειρά παλλόμενων φώτων στο δρόμο, το οποίο απογειώθηκε στον αέρα όταν το πλησίασε. Ανέφερε στους ανωτέρους του έναν «ιπτάμενο δίσκο» και πήγε σπίτι του με δυνατό πονοκέφαλο, βουητό στ' αυτιά κι ένα κόκκινο σημάδι από χτύπημα κάτω από το αριστερό του αυτί. Αργότερα, αποκαλύφθηκε ότι υπήρξε μια χρονική περίοδος 20 λεπτών εκείνο το βράδυ, για την οποία δεν θυμόταν τίποτα· κάτω από ύπνωση αποκάλυψε ότι είχε ακολουθήσει το UFO, το οποίο προσγειώθηκε ξανά. Οι επιβάτες έριξαν πάνω του ένα λαμπερό φως, και μετά τον πήραν πάνω στο «σκάφος» τους, όπου είδε πίνακες ελέγχου και μηχανήματα σαν υπολογιστές. (Ένας μηχανικός στη Γαλλία είδε κάτι παρόμοιο όταν «απήχθη» για 18 ημέρες). Τα «ανθρωποειδή», που φορούσαν ολόσωμες φόρμες με το έμβλημα ενός φτερωτού ερπετού, είπαν στον αστυνομικό ότι έρχονταν από ένα κοντινό γαλαξία, είχαν βάσεις στις ΗΠΑ, και χειρίζονταν το σκάφος τους με «αντίστροφο ηλεκτρομαγνητισμό»· συναντούσαν ανθρώπους τυχαία και «ήθελαν να τους καταπλήξουν». Ελευθέρωσαν τον άντρα, λέγοντάς του «να μη μιλήσει, και να μείνει φρόνιμος, σχετικά μ' αυτή τη νύχτα» (The Invisible College, σελ. 57-59).

Με την πρώτη ματιά, τέτοια συμβάντα μοιάζουν απλώς απίστευτα, σαν κάποιες παράξενες περιπτώσεις παραίσθησης ή διαταραγμένης φαντασίας. Αλλά τώρα υπάρχουν πάρα πολλά από αυτά να τα απορρίψει κανείς τόσο εύκολα. Ως αναφορές συναντήσεων με πραγματικά, υλικά αεροσκάφη, σίγουρα δεν είναι πολύ πειστικές. Επιπλέον, οι ίδιοι οι ψυχίατροι προειδοποιούν ότι τα αποτελέσματα της «αναδρομικής ύπνωσης» είναι πολύ αβέβαια· συχνά το πρόσωπο που έχει υπνωτιστεί δεν είναι ικανό να ξεχωρίσει μεταξύ πραγματικών εμπειριών και «υποβολών» βαλμένων στο νου του, είτε από τον υπνωτιστή είτε από κάποιον άλλο κατά το διάστημα της υποτιθέμενης «στενής επαφής». Αλλά ακόμα κι αν αυτές οι εμπειρίες δεν είναι εντελώς «πραγματικές» (όπως τα αντικειμενικά φαινόμενα στο χώρο και στο χρόνο), το ίδιο το γεγονός ότι τόσο πολλές από αυτές έχουν «εμφυτευθεί» σε ανθρώπινα μυαλά κατά τα τελευταία χρόνια είναι ήδη

αρκετά ενδεικτικό. Χωρίς αμφιβολία, υπάρχει κάτι πίσω από τις εμπειρίες «απαγωγής» επίσης, και οι νεώτεροι ερευνητές UFO έχουν αρχίσει να ψάχνουν σε διαφορετική κατεύθυνση για την εξήγησή τους.

Τέτοιες εμπειρίες, και ειδικά οι «στενές επαφές» της δεκαετίας του 1970, είναι καταφανώς συνδεδεμένες με «παραφυσικά» και αποκρουστικά φαινόμενα. Μερικές φορές οι άνθρωποι βλέπουν παράξενα όνειρα ακριβώς πριν δουν τα UFO, ή ακούνε χτυπήματα στην πόρτα ενώ δεν είναι κανείς εκεί, ή έχουν παράξενους επισκέπτες κατόπιν· μερικοί μάρτυρες λαμβάνουν τηλεπαθητικά μηνύματα από επιβάτες UFO. Τα UFO μερικές φορές υλοποιούνται και απούλοποιούνται, αντί να έρχονται και να φεύγουν με μεγάλη ταχύτητα· μερικές φορές «θαυματουργικές θεραπείες» συμβαίνουν κατά την παρουσία τους ή όταν κάποιος εκτίθεται στο φως τους.* Αλλά οι «στενές επαφές» με UFO έχουν επίσης καταλήξει σε λευχαιμία και ασθένεια από ραδιενέργεια· συχνά υπάρχουν τραγικά ψυχολογικά επακόλουθα· εκφυλισμός της προσωπικότητας, παράνοια, αυτοκτονία.**

* Jacques Vallee, *The Invisible College*, E.P. Dutton, Inc., New York, 1975, σελ. 17, 21

** John A. Keel, *UFOs: Operation Trojan Horse*, G. P. Putnam's Sons, New York, 1970, σελ. 303

Η αύξηση της «ψυχικής συνιστώσας» στις θεάσεις UFO έχει οδηγήσει τους επιστήμονες στο να αναζητούν ομοιότητες μεταξύ των εμπειριών UFO και των αποκρουστικών φαινομένων, και να ψάχνουν το κλειδί της κατανόησης των UFO στα ψυχικά επακόλουθα που προκαλούν (*The Invisible College*, σελ. 29). Πολλοί ερευνητές σημειώνουν την ομοιότητα μεταξύ των φαινομένων UFO και του πνευματισμού του 19^{ου} αιώνα, ο οποίος επίσης συνδύαζε υλικά φαινόμενα με παράξενες υλικές συνέπειες, αλλά με μια πιο πρωτόγονη «τεχνολογία». Σε γενικές γραμμές, η δεκαετία του 1970 έχει δει ένα στένεμα του χάσματος μεταξύ των «υλικών» φαινομένων UFO του παρελθόντος και των

UFOλατρειών, σε συμφωνία με την αυξημένη δεκτικότητα της ανθρωπότητας στις αποκρουστικές πρακτικές αυτή τη δεκαετία.

4. Εξήγηση των φαινομένων UFO

Το τελευταίο βιβλίο του Dr. Jacques Vallee σχετικά με τα UFO, «Το άορατο Κολλέγιο» (The Invisible College), αποκαλύπτει τι σκέφτονται τώρα γι' αυτά αξιόπιστοι επιστήμονες ερευνητές. Πιστεύει ότι τώρα είμαστε «πολύ κοντά» στο να κατανοήσουμε τι είναι. Σημειώνει ότι η ιδέα της «εξωγήινης» νοήμονος ζωής έχει μέσα σε λίγα χρόνια γίνει πολύ της μόδας, ανάμεσα σε επιστήμονες όπως επίσης και μάντεις, ως αποτέλεσμα «μεγάλης δίψας για επαφή με ανώτερους νόες που θα προσφέρουν καθοδήγηση για το φτωχό, ταλαιπωρημένο, ταραχώδη πλανήτη μας» (σελ. 195). Ενδεικτικά βλέπει ότι η ιδέα επισκεπτών από το εξώτερο διάστημα έχει γίνει ο μεγάλος μύθος ή «ζωτικό ψεύδος» των καιρών μας. **«Έχει γίνει πολύ σημαντικό για μεγάλους αριθμούς ανθρώπων να περιμένουν επισκέπτες από το εξώτερο διάστημα»** (σελ. 207, η έμφαση στο πρωτότυπο).

Όμως βρίσκει αφελές το να πιστέψει σ' αυτόν το μύθο: «Αυτή η εξήγηση είναι πολύ κουτή για να ερμηνεύσει την ανομοιότητα της αναφερόμενης συμπεριφοράς των επιβατών και της διακρινόμενης αλληλεπίδρασής τους με τα ανθρώπινα όντα» (σελ. 27). Ο Δρ. Hynek έχει σημειώσει ότι με σκοπό να εξηγήσουμε τις ποικίλες επενέργειες που παράγουν τα UFO, πρέπει να υποθέσουμε ότι αυτά είναι «ένα φαινόμενο που έχει υλικές συνέπειες αλλά έχει επίσης τα χαρακτηριστικά του ψυχικού κόσμου» (The Edge of Reality, σελ. 259). Ο Δρ. Vallee πιστεύει ότι «είναι δομημένα **τόσο ως υλικά σκάφη** (ένα γεγονός που για καιρό μου φαινόταν αναμφισβήτητο) **όσο και ως ψυχικά επινοήματα**, των οποίων οι ακριβείς ιδιότητες μένουν να καθοριστούν» (The Invisible College, σελ. 202, έμφαση στο πρωτότυπο). Πραγματικά, τη θεωρία ότι τα UFO δεν είναι καθόλου υλικά σκάφη, αλλά κάποιο είδος «παραφυσικού» ή ψυχικού φαινομένου, έχει εισηγηθεί ένας αριθμός ερευνητών στην αρχή της δεκαετίας του 1950· αλλά η γνώμη αυτή «πνίγηκε» μετά, από τη μια μεριά από τους

οπαδούς λατρειών και την επιμονή τους στην «εξωγήινη» προέλευση των UFO, κι από την άλλη από τις επίσημες κυβερνητικές εξηγήσεις, που ανταποκρίνονταν στην ευρέως εξαπλωμένη λαϊκή γνώμη ότι το όλο φαινόμενο ήταν φανταστικό (Keel, UFOs: Operation Trojan Horse, σελ. 38-41). Μόνο αργότερο άρχισαν σοβαροί ερευνητές να συμφωνούν ότι τα UFO, παρ' ότι είχαν συγκεκριμένα «υλικά» χαρακτηριστικά, δεν μπορούν όλα να ερμηνευθούν ως «διαστημόπλοια» κάποιου, αλλά είναι καθαρά κάτι που ανήκει στον παραφυσικό ή αποκρουφιστικό χώρο.

Γιατί, αλήθεια, υπάρχουν τόσες πολλές «προσεδαφίσεις» UFO ακριβώς στη μέση του δρόμου; Γιατί τόσο φανταστικά «προοδευμένα» σκάφη χρειάζονται τόσο συχνά «επισκευές»; Γιατί οι επιβάτες χρειάζεται να μαζεύουν τόσο συχνά πέτρες και ξύλα (ξανά και ξανά επί 25 χρόνια!) και να «εξετάζουν» τόσους πολλούς ανθρώπους – αν είναι στ' αλήθεια αναγνωριστικά σκάφη από άλλο πλανήτη, όπως ισχυρίζονται συνήθως τα «ανθρωποειδή»; Ο Dr Vallee ρωτάει σωστά: πότε η ιδέα «επισκεπτών από το εξώτερο διάστημα» δεν μπορεί να «εξυπηρετεί ακριβώς ένα ρόλο αντιπερισπασμού που καλύπτει την αληθινή, απείρως πολυπλοκότερη φύση της τεχνολογίας που προκαλεί τις θεάσεις» (The Invisible College, σελ. 28). Πιστεύει ότι «δεν έχουμε να κάνουμε με διαδοχικά κύματα επισκέψεων από το διάστημα. Έχουμε να κάνουμε με ένα σύστημα ελέγχου» (σελ. 195). «Αυτό που λαμβάνει χώρα μέσω των στενών επαφών με UFO είναι ο έλεγχος των ανθρώπινων δοξασιών» (σελ. 3). «Με κάθε νέο κύμα UFO, ο κοινωνικός αντίκτυπος γίνεται μεγαλύτερος. Περισσότεροι νέοι άνθρωποι γοητεύονται με το διάστημα, με τα ψυχικά φαινόμενα, με νέα σύνορα στη συνειδητότητα. Περισσότερα βιβλία και άρθρα εμφανίζονται, αλλάζοντας τον πολιτισμό μας» (σελ. 197-8). Σε ένα άλλο βιβλίο σημειώνει ότι «είναι δυνατό να κάνεις μεγάλες μερίδες οποιουδήποτε πληθυσμού να πιστέψει στην ύπαρξη υπερφυσικών φυλών, στο ενδεχόμενο ιπτάμενων συσκευών, στο πλήθος των κατοικημένων κόσμων, εκθέτοντάς τους σε λίγες προσεκτικά σχεδιασμένες σκηνές, οι λεπτομέρειες των οποίων προσαρμόζονται στον πολιτισμό και τις προλήψεις ενός συγκεκριμένου χρόνου και χώρου»*.

Μια σημαντική ένδειξη του νοήματος αυτών των «σχεδιασμένων σκηνών» μπορεί να φανερωθεί από ένα σχόλιο που κάνουν συχνά προσεκτικοί παρατηρητές των φαινομένων UFO, ειδικά των περιπτώσεων ΣΕ-3 και των «επικοινωνούντων»· ότι είναι βαθειά «παράλογες» ή περιέχουν τόση μωρία, όση λογική (Vallee, *The Invisible College*, σελ. 196). Ατομικές «στενές επαφές» έχουν ανόητες λεπτομέρειες, όπως οι τέσσερις τηγανίτες που έδωσε ένας επιβάτης UFO σε ένα εκτροφέα κοτόπουλων στο Wisconsin το 1961.** Πιο ενδεικτικά, οι ίδιοι οι επιβάτες είναι παράξενα ξεκάρφωτοι, χωρίς καθαρό σκοπό ή νόημα. Ένας ψυχίατρος της Pennsylvania έχει υποθέσει ότι η ανοησία που είναι παρούσα σε όλες σχεδόν τις στενές επαφές με UFO είναι στην πραγματικότητα μια υπνωτιστική τεχνική. «Όταν το άτομο είναι ενοχλημένο από το παράλογο ή το αντιφατικό, και το μυαλό του ψάχνει για νόημα, είναι εξαιρετικά ανοιχτό σε μεταβίβαση σκέψης, σε αποδοχή ψυχικής θεραπείας, κ.τ.λ.» (*The Invisible College*, σελ. 115). Ο Dr Vallee συγκρίνει αυτή την τεχνική με τα παράλογα κοάν των δασκάλων του Zen (σελ. 27), και κάνει λόγο για την ομοιότητα μεταξύ των επαφών με UFO και των αποκρυφιστικών τελετών μύησης που «ανοίγουν το νου» σε ένα «νέο σύνολο συμβόλων» (σελ. 117). Όλα αυτά καταδεικνύουν αυτό που αποκαλεί «την επόμενη μορφή θρησκείας» (σελ. 202).

* Vallee, *Passport to Magonia*, Henry Regnery Co, Chicago, 1969, σελ. 150-1

** Στο ίδιο, σελ. 23-25. Μια από τις τηγανίτες υποβλήθηκε σε ανάλυση στο Εργαστήριο Τροφίμων και Φαρμάκων του Υπουργείου Υγείας, Παιδείας και Πρόνοιας των ΗΠΑ, και αποδείχθηκε «γήινης προέλευσης»

Έτσι, οι «επικοινωνούντες» με UFO δεν είναι παρά μια σύγχρονη μορφή ενός αποκρυφιστικού φαινομένου το οποίο έχει υπάρξει δια μέσου των αιώνων. Οι άνθρωποι έχουν εγκαταλείψει το Χριστιανισμό και ψάχνουν για «σωτήρες» από το εξώτερο διάστημα, και γι' αυτό το φαινόμενο παρέχει εικόνες διαστημοπλοίων και όντων από το διάστημα. Αλλά τι

είναι αυτό το φαινόμενο; Ποιος κάνει το «σχεδιασμό», και με ποιο σκοπό;

Οι ερευνητές του σήμερα έχουν ήδη δώσει τις απαντήσεις τουλάχιστον στα δύο πρώτα ερωτήματα, παρ' ό,τι, μη έχοντας επάρκεια στο πεδίο των θρησκευτικών φαινομένων, δεν καταλαβαίνουν πλήρως τη σημασία αυτού που έχουν ανακαλύψει. Ένας ερευνητής, ο Brad Steiger, καθηγητής του Πανεπιστημίου της Iowa, που έχει γράψει πολλά βιβλία πάνω στο θέμα, μετά από μια πρόσφατη λεπτομερή μελέτη των φακέλων της Πολεμικής Αεροπορίας «Μπλε Βιβλίο», συμπέρανε: «Έχουμε να κάνουμε με ένα πολυδιάστατο παραφυσικό φαινόμενο, το οποίο είναι κατά ένα μεγάλο μέρος γηγενές στον πλανήτη γη» (Canadian UFO Report, καλοκαίρι 1977). Οι δόκτορες Hynek και Vallee έχουν παραγάγει την υπόθεση των «ξένων αποκλεισμένων στη γη» για να εξηγήσουν τα φαινόμενα UFO, και κάνουν εικασίες για «συνδεδεμένα σύμπαντα» ακριβώς εδώ στη γη, από τα οποία μπορεί να προέρχονται, όπως τα «poltergeist» (θορυβοποιά και ενοχλητικά πνεύματα) παράγουν φυσικά αποτελέσματα ενώ τα ίδια παραμένουν αόρατα. Ο John Keel, που άρχισε την έρευνά του για τα UFO ως σκεπτικιστής και είναι ο ίδιος αγνωστικιστής όσον αφορά τη θρησκεία, γράφει: «Η πραγματική ιστορία των UFO... είναι μια ιστορία με πνεύματα και φαντάσματα και παράξενες νοητικές αποπλανήσεις· ενός αόρατου κόσμου που μας περιβάλλει και περιστασιακά μας καταπίνει... Είναι ένας κόσμος παραίσθησης... όπου η ίδια η πραγματικότητα διαστρεβλώνεται από παράξενες δυνάμεις που φαινομενικά μπορούν να χειριστούν το χώρο, το χρόνο, και την ύλη – δυνάμεις που είναι σχεδόν ολοκληρωτικά πέρα από τις δυνάμεις κατανόησής μας... οι εκδηλώσεις UFO μοιάζουν να είναι, συνολικά, μονάχα μικρότερες παραλλαγές του αρχαίου δαιμονολογικού φαινομένου» (UFOs: Operation Trojan Horse, σελ. 46, 299). Σε μια πρόσφατη βιβλιογραφία των φαινομένων UFO που ετοίμασε η Βιβλιοθήκη του Κογκρέσου για το γραφείο επιστημονικής έρευνας της Πολεμικής Αεροπορίας των ΗΠΑ, η εισαγωγή δηλώνει ότι «Πολλές από τις αναφορές UFO που δημοσιεύονται τώρα στον λαϊκό Τύπο

εξιστορούν υποθετικά συμβάντα που είναι χτυπητά παρόμοια με τη δαιμονοκαταληψία και τα ψυχικά φαινόμενα που είναι γνωστά από παλιά στους θεολόγους και τους παραψυχολόγους»**. Οι περισσότεροι ερευνητές UFO στρέφονται τώρα στο πεδίο του αποκρυφισμού και στη δαιμονολογία για την ανάλυση των φαινομένων τα οποία μελετούν.

Πολλές πρόσφατες μελέτες των UFO από ευαγγελικούς Προτεστάντες, συγκεντρώνουν όλα αυτά τα στοιχεία και φτάνουν στο συμπέρασμα ότι τα φαινόμενα UFO είναι απλώς και ακριβώς δαιμονικής προέλευσης.* Δύσκολα μπορεί να φτάσει σ' ένα διαφορετικό συμπέρασμα ο Ορθόδοξος Χριστιανός ερευνητής. Μερικές ή πολλές από τις εμπειρίες, ίσως να είναι το αποτέλεσμα απάτης ή παραισθήσεων· αλλά είναι απλώς αδύνατον να απορρίψει κανείς όλες τις πολλές χιλιάδες αναφορών UFO με αυτόν τον τρόπο. Ένας μεγάλος αριθμός από τα σύγχρονα μέντιουμ και τα πνευματιστικά τους φαινόμενα είναι επίσης απατηλά· αλλά ο μεντιουμιστικός πνευματισμός, όταν είναι γνήσιος, αναμφισβήτητα παράγει αληθινά «παραφυσικά» φαινόμενα υπό τη δράση των δαιμόνων. Τα φαινόμενα UFO, έχοντας την ίδια πηγή, δεν είναι λιγότερο αληθινά.

* Lynn G. Gatoe, UFOs and Related Subjects: An Annotated Bibliography U.S. Government Printing Office, Washington, DC, 1969

** Clifford Wilson και John Weldon, Close Encounters: A Better Explanation, Master Books, San Diego, 1978. Spiritual Counterfeits Project Journal, Berkeley, California, August, 1977: «UFOs: Is Science Fiction Coming true?»

Ιστορικά ανθρώπων που έχουν παρασυρθεί σε επικοινωνία με UFO αποκαλύπτουν τα δεδομένα χαρακτηριστικά που συμβαδίζουν με την εμπλοκή με δαίμονες στο χώρο του αποκρυφισμού. Ένας αστυνομικός στη νότια California, για παράδειγμα, άρχισε να βλέπει UFO τον Ιούνιο του 1966, και από τότε τα έβλεπε συχνά σχεδόν πάντα τη νύχτα. Μετά από μια «προσεδάφιση», αυτός και η γυναίκα του είδαν διακριτά ίχνη του UFO στο έδαφος. «Κατά τη διάρκεια αυτών των εβδομάδων με τις

βασανιστικές θεάσεις, έγινα ολοκληρωτικά μονομανής με τα UFO, πεπεισμένος ότι κάτι σπουδαίο επρόκειτο να συμβεί. Εγκατέλειψα την καθημερινή ανάγνωση της Βίβλου και γύρισα την πλάτη στο Θεό, καθώς διάβαζα οποιοδήποτε βιβλίο για τα UFO μπορούσα να βάλω στο χέρι... Πολλές βραδιές πρόσεχα μάταια, προσπαθώντας να επικοινωνήσω νοητικά με αυτά που τότε νόμιζα εξωγήινα όντα, σχεδόν προσευχόμενος σ' αυτά να εμφανιστούν και να εδραιώσουν κάποιο είδος επαφής μαζί μου». Τελικά είχε μια «στενή επαφή» με ένα «σκάφος» με διάμετρο 27 περίπου μέτρα, με περιστρεφόμενα λευκά, κόκκινα και πράσινα φώτα. Έφυγε με ταχύτητα και τον άφησε να προσδοκά να συμβεί κάτι «σπουδαίο» - αλλά τίποτα δεν έγινε ποτέ· τα UFO έπαψαν να εμφανίζονται, και στην απογοήτευσή του στράφηκε στο αλκοόλ, την κατάθλιψη, στις σκέψεις αυτοκτονίας, μέχρι που η μεταστροφή του στο Χριστό έβαλε τέρμα σ' αυτή την περίοδο της ζωής του. Άνθρωποι που έχουν πραγματική επαφή με τα όντα UFO έχουν πολύ χειρότερες εμπειρίες· μερικές φορές τα όντα τους «καταλαμβάνουν» στην κυριολεξία και προσπαθούν να τους σκοτώσουν όταν αντιστέκονται (σελ. 298-305). Τέτοιες περιπτώσεις μας θυμίζουν emphaticά ότι, ξέχωρα από το νόημα του συνολικού φαινομένου των UFO, κάθε «στενή επαφή» με UFO έχει τον ειδικό σκοπό να εξαπατήσει το άτομο με το οποίο έχει επαφή και να το οδηγήσει, αν όχι σε περαιτέρω «επαφές» και διάδοση του «μηνύματος» των UFO, τότε τουλάχιστον στην προσωπική πνευματική σύγχυση και τον αποπροσανατολισμό.

Η πιο αινιγματική, για τους περισσότερους ερευνητές, όψη των φαινομένων UFO – δηλαδή, η παράξενη ανάμειξη υλικών και ψυχικών χαρακτηριστικών σ' αυτά – δεν είναι καθόλου αίνιγμα στους αναγνώστες Ορθοδόξων πνευματικών βιβλίων των βίων των Αγίων. Οι δαίμονες έχουν επίσης «υλικά σώματα», παρ' ότι η «ύλη» σ' αυτά είναι τέτοιας λεπτότητας που δεν μπορεί να γίνει αντιληπτή από ανθρώπους, εκτός αν ανοιχθούν οι πνευματικές τους «πύλες της αντίληψης», είτε με το θέλημα του Θεού (όπως στην περίπτωση των

αγίων) είτε ενάντια σ' αυτό (όπως στην περίπτωση των μάγων και των μέντιουμ).

Η Ορθόδοξη φιλολογία έχει πολλά παραδείγματα δαιμονικών εκδηλώσεων, οι οποίες ταιριάζουν ακριβώς με το φαινόμενο των UFO: εμφανίσεις «συμπαγών» όντων και αντικειμένων (είτε των ίδιων των δαιμόνων είτε των φανταστικών δημιουργιών τους), τα οποία ξαφνικά «υλοποιούνται» και «αποϋλοποιούνται», πάντα με σκοπό να προκαλέσουν τρόμο, δέος και σύγχυση σε ανθρώπους, οδηγώντας τους τελικά στην απώλεια. Οι βίοι των αγίων Αντωνίου του Μεγάλου, του 4^{ου} αιώνα, και Κυπριανού του πρώην μάγου, του 3^{ου} αιώνα, είναι γεμάτοι με τέτοια επεισόδια.

Ο βίος του αγίου Μαρτίνου της Tours (†397) από το μαθητή του Σουλπίτιο Σεβήρο, έχει ένα ενδιαφέρον παράδειγμα δαιμονικής ισχύος σε συνδυασμό με μια παράξενη «υλική» εκδήλωση που μοιάζει με τις σημερινές «στενές επαφές» με UFO: Ένας νέος ονόματι Ανατόλιος έγινε μοναχός κοντά στο μοναστήρι του αγίου Μαρτίνου, αλλά από ψεύτικη ταπείνωση έπεσε θύμα δαιμονικής πλάνης. Φανταζόταν ότι διαλεγόταν με «αγγέλους», και με σκοπό να πείσουν τους άλλους για την αγιότητά του, αυτοί οι «άγγελοι» συμφώνησαν να του δώσουν «ένα λαμπρό ένδυμα από τον ουρανό» ως σημείο της «δύναμης του Θεού» που κατοικούσε στο νεαρό. Μια βραδυά γύρω στα μεσάνυχτα ακούστηκε τρομερός υπόκωφος κρότος από πόδια που χόρευαν κι ένα βουητό σαν από πολλές φωνές στο ερημητήριο, και το κελλί του Ανατόλιου άστραψε από φως. Μετά έγινε σιωπή, και ο παραπλανημένος ξεπρόβαλε από το κελλί του με το «ουράνιο» ρούχο. «Έφεραν ένα φως και επιθεωρούσαν όλοι προσεκτικά το ένδυμα. Ήταν υπερβολικά απαλό, με ανυπέρβλητη ελκυστικότητα και με χρώμα λαμπερό κόκκινο, αλλά ήταν αδύνατον να προσδιορίσουν τη φύση του υλικού. Ταυτόχρονα, κάτω από τον πιο εξονυχιστικό έλεγχο από μάτια και δάχτυλα, έμοιαζε να είναι ένα ένδυμα και τίποτε άλλο».

Το επόμενο πρωί, ο πνευματικός πατέρας του Ανατόλιου τον πήρε από το χέρι με σκοπό να τον οδηγήσει στον άγιο Μαρτίνο, για να

ανακαλύψει αν αυτό ήταν όντως κόλπο του διαβόλου. Φοβισμένος, ο παραπλανημένος αρνήθηκε να πάει, «και καθώς τον εξανάγκαζαν να πάει τη θέλησή του, το ένδυμα εξαφανίστηκε μέσα από τα χέρια εκείνων που τον τραβούσαν». Ο συγγραφέας της αφήγησης (ο οποίος είτε είδε το συμβάν ο ίδιος είτε το άκουσε από αυτόπτη μάρτυρα) συμπεραίνει ότι «ο διάβολος ήταν ανίκανος να συνεχίσει τις παραισθήσεις του ή να αποκρύψει τη φύση τους όταν θα υποβάλλονταν στα μάτια του Μαρτίνου». «Ήταν τόσο ολοκληρωτικά στην εξουσία του να βλέπει τον διάβολο, που τον αναγνώριζε κάτω από οποιαδήποτε μορφή, είτε διατηρούσε το δικό του χαρακτήρα είτε μεταμορφωνόταν σε κάποιο από τα ποικίλα σχήματα της “πνευματικής ανομίας”» - περιλαμβανομένων των μορφών των ειδωλολατρικών θεών και της εμφάνισης του ίδιου του Χριστού, με βασιλικά ενδύματα και στέμμα και περιβεβλημένου με λαμπρό κόκκινο φως».*

Είναι φανερό ότι οι εκδηλώσεις των σημερινών «ιπτάμενων δίσκων» είναι κατά πολύ εντός των ορίων της «τεχνολογίας» των δαιμόνων· πραγματικά, τίποτα άλλο δεν τις εξηγεί τόσο καλά. Οι πολυσχιδείς δαιμονικές απάτες της Ορθόδοξης φιλολογίας έχουν προσαρμοστεί στην μυθολογία του εξώτερου διαστήματος, τίποτα περισσότερο· ο προαναφερόμενος Ανατόλιος σήμερα θα ήταν απλώς γνωστός ως ένας «επικοινωνών». Και ο σκοπός των «αγνώστου ταυτότητας» αντικειμένων σε τέτοιες διηγήσεις είναι ξεκάθαρος: να προκαλέσουν δέος με μια αίσθηση του «μυστηριώδους» σ’ αυτούς που βλέπουν, και να παράγουν «αποδείξεις» για τις «ανώτερες διάνοιες» («αγγέλους», αν το θύμα πιστεύει σ’ αυτούς, ή «διαστημικούς επισκέπτες» για το σύγχρονο άνθρωπο), και μ’ αυτόν τον τρόπο να κερδίσουν εμπιστοσύνη για το μήνυμα που θέλουν να μεταδώσουν. Θα δούμε αυτό το μήνυμα παρακάτω.

Μια δαιμονική «απαγωγή» πολύ κοντινή με τις «απαγωγές» από UFO περιγράφεται στο βίο του αγίου Νείλου της Σόρα, του ιδρυτή της μοναστικής ζωής στη Ρωσία το 15ο αιώνα. Λίγον καιρό μετά το θάνατο

του αγίου ζούσε στο μοναστήρι του ένας ιερέας με το γιο του. Μια φορά, καθώς το παιδί είχε σταλεί για ένα θέλημα, «ξαφνικά ήρθε σ' αυτόν ένας παράξενος άνθρωπος που τον άρπαξε και τον πήγε, πάνω στον άνεμο λες, σ' ένα αδιαπέραστο δάσος, φέρνοντάς τον σ' ένα μεγάλο δωμάτιο στην κατοικία του και βάζοντάς τον στη μέση αυτής της καλύβας, μπροστά στο παράθυρο». Όταν ο ιερέας και οι μοναχοί προσευχήθηκαν για τη βοήθεια του αγίου Νείλου στην ανεύρεση του παιδιού, ο άγιος «έσπευσε προς βοήθειαν του παιδιού και στάθηκε μπροστά στο δωμάτιο όπου στεκόταν το αγόρι, και όταν χτύπησε το πλαίσιο του παραθύρου με το ραβδί του το κτίριο σείστηκε και όλα τα ακάθαρτα πνεύματα έπεσαν στη γη». Ο άγιος είπε στο δαίμονα να επιστρέψει το παιδί στο μέρος απ' όπου το είχε πάρει, και μετά εξαφανίστηκε. Τότε, μετά από κάποια ουρλιαχτά των δαιμόνων, «ο ίδιος παράξενος άρπαξε το παιδί και τον έφερε στη Σκήτη σαν τον άνεμο... και βάζοντάς το πάνω σε μια θημωνιά, έγινε άφαντος». Αφ' ότου το είδαν οι μοναχοί, «το παιδί τους είπε όλα όσα του συνέβησαν, τι είχε δει και ακούσει. Κι από εκείνη τη στιγμή αυτό το αγόρι έγινε πολύ μαζεμένο, σαν να είχε αποχαυνωθεί. Ο ιερέας, έντρομος, εγκατέλειψε τη σκήτη μαζί με το γιο του». (Η Θηβαΐδα του Βορρά). Σε μια παρόμοια δαιμονική «απαγωγή» στη Ρωσία του 19ου αι., ένας νεαρός, αφ' ότου τον καταράστηκε η μητέρα του, έγινε σκλάβος ενός «παππού» δαίμονα για δώδεκα χρόνια και ήταν ικανός να εμφανίζεται αοράτως μεταξύ των ανθρώπων με σκοπό να βοηθάει το δαίμονα να σπέρνει σύγχυση ανάμεσά τους.**

* F. R. Hoare, (μεταφραστής) *The Western Fathers*, Harper Torchbacks, New York 1965, σελ. 36-41

** Σέργιος Νείλος, «Η Δύναμη του Θεού και η αδυναμία του ανθρώπου» (στα Ρωσικά), Λαύρα του αγ. Σεργίου, 1908

Τέτοιες αληθινές ιστορίες δαιμονικής δραστηριότητας ήταν συνηθισμένες σε προηγούμενους αιώνες. Είναι ένα σημάδι της πνευματικής κρίσης του σήμερα ότι οι σύγχρονοι άνθρωποι, με όλη την υπερήφανη «διαφώτιση» και «σοφία» τους, γίνονται για άλλη μια φορά

ενήμεροι για τέτοιες εμπειρίες – αλλά δεν έχουν πια τη χριστιανική υποδομή ώστε να τις ερμηνεύσουν μ' αυτήν. Οι σύγχρονοι ερευνητές UFO, ψάχνοντας μια εξήγηση για φαινόμενα τα οποία έχουν γίνει πολύ αξιοπρόσεκτα για να τα παραβλέπουν πλέον, έχουν συμπράξει με τους σημερινούς ψυχικούς ερευνητές σε μια προσπάθεια να διατυπώσουν μια «θεωρία ενοποιημένου πεδίου» που θα συμπεριλαμβάνει ψυχικά, όπως επίσης και υλικά φαινόμενα. Αλλά τέτοιοι ερευνητές συνεχίζουν μόνο την προσέγγιση του σύγχρονου «διαφωτισμένου» ανθρώπου και εμπιστεύονται τις επιστημονικές παρατηρήσεις τους για να δώσουν απαντήσεις σ' ένα πνευματικό πεδίο που δεν μπορεί καθόλου να προσεγγιστεί «αντικειμενικά», αλλά μόνο δια της πίστεως. Ο φυσικός κόσμος είναι ηθικά ουδέτερος και μπορεί να γίνει γνωστός σχετικά καλά σε έναν αντικειμενικό παρατηρητή· αλλά το αόρατο πνευματικό βασίλειο περιλαμβάνει και καλά, και κακά όντα, και ο «αντικειμενικός» παρατηρητής δεν έχει τα μέσα να διακρίνει τα μεν από τα δε, εκτός αν αποδεχθεί την αποκάλυψη που έχει κάνει σχετικά μ' αυτά στον άνθρωπο ο αόρατος Θεός. Έτσι, οι σημερινοί ερευνητές των UFO τοποθετούν τη θεία έμπνευση της Βίβλου στο ίδιο επίπεδο με τη σατανικά εμπνευσμένη αυτόματη γραφή του πνευματισμού, και δεν διακρίνουν μεταξύ της δράσης των αγγέλων κι αυτής των δαιμόνων. Γνωρίζουν τώρα (μετά από μια μακρά περίοδο όπου οι υλιστικές προκαταλήψεις βασίλευαν μεταξύ των επιστημόνων), ότι υπάρχει ένα μη υλικό πεδίο που είναι πραγματικό, και βλέπουν τα αποτελέσματά του στα φαινόμενα UFO· αλλά όσο προσεγγίζουν αυτό το πεδίο «επιστημονικά», θα εξαπατώνται από τις αόρατες δυνάμεις τόσο εύκολα όσο και ο πιο αφελής «επικοινωνών». Όταν προσπαθούν να προσδιορίσουν ποιος ή τι είναι πίσω από τα φαινόμενα, και ποιος μπορεί να είναι ο σκοπός των φαινομένων, είναι αναγκασμένοι να ενδώσουν στις πιο τρελλές εικασίες. Έτσι ο Δρ. Vallee ομολογεί ότι βρίσκεται σε αμηχανία, εάν η πηγή των εκδηλώσεων UFO είναι ένας ηθικά ουδέτερος «αυτόματος μηχανισμός, μη συνεπαγόμενος κινδύνους», μια φιλόνητη «επιβλητική συνάθροιση σοφών» (όπως θα μας έκανε να πιστέψουμε ο μύθος των «εξωγήινων») ή «μια τρομερή υπεράνητη τερατώδης της οποίας η ίδια η

παρατήρηση θα έκανε έναν άνθρωπο παράφρονα», κάτι που είναι η δραστηριότητα των δαιμόνων (The Invisible College, σελ. 206).

Μια πραγματική αποτίμηση των εμπειριών UFO μπορεί να γίνει μόνο στη βάση της χριστιανικής αποκάλυψης κι εμπειρίας, και είναι προσιτή μόνο στον ταπεινό Χριστιανό πιστό που εμπιστεύεται αυτές τις πηγές. Είναι σίγουρο, δεν έχει δοθεί στον άνθρωπο να «εξηγήσει» ολοκληρωτικά τον άορατο κόσμο των αγγέλων και των δαιμόνων· αλλά μας έχει δοθεί αρκετή χριστιανική γνώση για να ξέρουμε πως δρουν αυτά τα όντα στον κόσμο μας και πως πρέπει να ανταποκρινόμαστε στις πράξεις τους, και ιδιαίτερα πως να αποφεύγουμε τα δίχτυα των δαιμόνων. Οι ερευνητές UFO έχουν φτάσει στο συμπέρασμα ότι τα φαινόμενα που έχουν μελετήσει είναι ουσιαστικά ταυτόσημα με φαινόμενα τα οποία συνηθίζοταν να καλούνται «δαιμονικά»· αλλά μόνο ο Χριστιανός – ο Ορθόδοξος Χριστιανός, ο οποίος διαφωτίζεται από την πατερική κατανόηση της Γραφής και τα 2000 χρόνια εμπειρίας των επαφών των Αγίων με άορατα όντα – είναι ικανός να γνωρίζει το πλήρες νόημα αυτού του συμπεράσματος.

5. Το νόημα των UFO

Ποιο, λοιπόν, είναι το νόημα των φαινομένων UFO του καιρού μας; Γιατί έχουν εμφανιστεί σε αυτή την ιστορικά περίοδο; Ποιο είναι το μήνυμά τους; Σε ποιο μέλλον δείχνουν;

Πρώτον, τα φαινόμενα UFO δεν είναι παρά ένα μέρος μιας εκπληκτικής «υπερχείλισης» «παραφυσικών» γεγονότων – αυτών που μερικά χρόνια πριν οι περισσότεροι άνθρωποι θα είχαν θεωρήσει ως «θαύματα». Ο Δρ. Vallee εκφράζει στο «Άορατο κολλέγιο» την κοσμική εκτίμηση του γεγονότος: «Παρατηρήσεις ασυνήθιστων φαινομένων ξαφνικά εμφανίζονται απειλητικά στο περιβάλλον μας κατά χιλιάδες» (σελ. 87), προκαλώντας «μια γενική μεταβολή στα μοντέλα πίστης του ανθρώπου, σε ολόκληρη τη σχέση του με την αρχή του άορατου» (σελ. 114). «Κάτι συμβαίνει στην ανθρώπινη συνειδητότητα» (σελ. 34) · η ίδια

«ισχυρή δύναμη (που) έχει επηρεάσει το ανθρώπινο γένος στο παρελθόν το επηρεάζει πάλι τώρα» (σελ. 14). Στη χριστιανική γλώσσα αυτό σημαίνει: ένα νέο δαιμονικό «ξεχείλισμα» έχει απελευθερωθεί πάνω στην ανθρωπότητα. Στη χριστιανική αποκαλυπτική θεώρηση (βλ. τέλος του βιβλίου), μπορούμε να δούμε ότι η δύναμη που μέχρι τώρα αναχαίτιζε την τελική και πιο τρομερή εκδήλωση της δαιμονικής δραστηριότητας στη γη έχει μειωθεί (Β' Θεσ. 2:7), η Ορθόδοξη χριστιανική κυβέρνηση και δημόσια τάξη (της οποίας κύριος εκπρόσωπος στη γη ήταν ο Ορθόδοξος αυτοκράτορας) και η Ορθόδοξη χριστιανική κοσμοθεωρία δεν υπάρχουν στο σύνολο, και ο σατανάς έχει «ελευθερωθεί από τη φυλακή του», όπου παρέμενε λόγω της χάριτος της Εκκλησίας του Χριστού, με σκοπό να «πλανήσει τα έθνη» (Αποκ. 20:7-8) και να τα προετοιμάσει να λατρέψουν τον Αντίχριστο στο τέλος του χρόνου. Ίσως ποτέ, από την αρχή της χριστιανικής εποχής, να μην έχουν οι δαίμονες εμφανιστεί τόσο ανοιχτά κι εκτεταμένα όσο σήμερα. Η θεωρία των «επισκεπτών από το εξώτερο διάστημα» είναι μονάχα μία από τις προφάσεις που χρησιμοποιούν για να επιτύχουν την αποδοχή της ιδέας ότι «ανώτερα όντα» πρόκειται τώρα να αναλάβουν το πεπρωμένο της ανθρωπότητας.*

* Πολλές από τις αναφορές για «μεγαλοπόδαρους» και άλλα «τέρατα» έχουν τα ίδια αποκρουστικά χαρακτηριστικά με τις θεάσεις UFO και συχνά συμβαίνουν σε σχέση με τέτοιες θεάσεις.

Δεύτερον, τα UFO δεν είναι παρά η νεώτερη από τις μεντιουμιστικές τεχνικές με τις οποίες ο διάβολος κερδίζει νεοφώτιστους στο απόκρυφο βασίλειό του. Είναι ένα τρομερό σημείο ότι ο άνθρωπος έχει γίνει δεκτικός σε δαιμονικές υποβολές όσο ποτέ πριν στη χριστιανική εποχή. Τον 19^ο αιώνα ήταν συνήθως απαραίτητο να αναζητήσει κάποιος σκοτεινά δωμάτια πνευματιστικών συγκεντρώσεων για να έρθει σε επαφή με δαίμονες, ενώ τώρα χρειάζεται μόνο να κοιτάξει στον ουρανό (συνήθως τη νύχτα, είναι αλήθεια). Η ανθρωπότητα έχει χάσει ό,τι απέμενε μέχρι στιγμής από βασική χριστιανική κατανόηση, και τώρα θέτει παθητικά τον εαυτό της στη διάθεση οποιωνδήποτε «δυνάμεων»

είναι πιθανό να κατέλθουν από τον ουρανό. Η νέα ταινία, «Στενές επαφές τρίτου τύπου», είναι μια σοκαριστική αποκάλυψη του πως έχει γίνει ο προληπτικός «μεταχριστιανικός» άνθρωπος – έτοιμος να πιστέψει και να ακολουθήσει, σε μια στιγμή και ανενδοίαστα, δαίμονες μόλις και μετά βίας συγκεκαλυμμένους, όπου αυτοί μπορούν να οδηγήσουν.*

* Δυο άλλα «παραφυσικά» φαινόμενα που ανακαλύφθηκαν πρόσφατα, αποκαλύπτουν πόσο αναιδώς χρησιμοποιούν οι δαίμονες υλικά μέσα (συγκεκριμένα, μοντέρνες τεχνολογικές συσκευές) ώστε να έρθουν σε επαφή με ανθρώπους. (1) Ένας Λιθουανός ερευνητής (που τώρα ακολουθείται από άλλους) έχει ανακαλύψει το φαινόμενο μυστηριωδών φωνών που εμφανίζονται ανεξήγητα σε ηχογραφημένες κασέτες, ακόμα κι να η ηχογράφηση έχει γίνει υπό κλινικές συνθήκες σε ατμόσφαιρα χωρίς καθόλου ήχους, με αποτελέσματα κατά πολύ παρόμοια μ' αυτά των πνευματιστικών συγκεντρώσεων. Η παρουσία ενός μέντιουμ ή «ψυχικού» στο δωμάτιο φαίνεται να βοηθά το φαινόμενο (Konstantin Raudive, Breakthrough: An Amazing Experiment in Electronic Communication with the Dead, Tarlinger Publishing Co., New York, 1971). (2) Υποτίθεται ότι «διαστημάνθρωποι» με μεταλλική φωνή χρησιμοποιούσαν για ένα διάστημα τηλέφωνο για να έρθουν σε επαφή με «επικοινωνούντες» και ερευνητές UFO. Η πιθανότητα απάτης σ' ένα τέτοιο φαινόμενο είναι βέβαια μεγάλη. Αλλά στα πρόσφατα χρόνια οι φωνές των νεκρών, πειστικές σ' αυτούς που τις άκουσαν, ακούστηκαν σε τηλεφωνικές συνομιλίες με τους αγαπημένους τους. Δύσκολα μπορούμε να αρνηθούμε, όπως σημειώνει κι αυτός που ανέφερε αυτό το φαινόμενο, ότι «οι δαίμονες του παλιού καιρού παρελαύνουν ανάμεσά μας και σήμερα» - σε ένα βαθμό ανήκουστο στο παρελθόν (Kell, UFOs: Operation Trojan Horse, σελ. 306)

Τρίτον, το «μήνυμα» των UFO είναι: προετοιμαστείτε για τον αντίχριστο· ο «σωτήρας» του αποστάτη κόσμου έρχεται να τον κυβερνήσει. Ίσως ο ίδιος έρθει στον αέρα, με σκοπό να ολοκληρώσει την προσπάθεια μίμησης του Χριστού (Ματθ. 24:30· Πράξ. 1:11)· ίσως

μόνο οι «επισκέπτες από το εξώτερο διάστημα» προσγειωθούν δημοσίως για να προσφέρουν «κοσμική» λατρεία στον κύριό τους· ίσως η «φωτιά από τον ουρανό» να είναι μόνο ένα μέρος των μεγάλων δαιμονικών θεαμάτων των εσχάτων καιρών. Εν πάσει περιπτώσει, το μήνυμα για τη σύγχρονη ανθρωπότητα είναι: περιμένετε για απελευθέρωση όχι από τη χριστιανική αποκάλυψη κι από την πίστη σ' έναν αόρατο Θεό, αλλά από οχήματα στον ουρανό.

Είναι ένα από τα σημάδια των εσχάτων καιρών ότι «θα υπάρξουν σημεία και τέρατα από τον ουρανό» (Λουκ. 21:11). Ακόμα κι εκατό χρόνια πριν, ο Επίσκοπος Ιγνάτιος Brianchaninov, (άγιος σήμερα), στο βιβλίο του «Σχετικά με θαύματα και σημεία» (Yaroslav 1870) σχολίαζε την «προσπάθεια που συναντάται στη σύγχρονη χριστιανική κοινωνία να δουν θαύματα κι ακόμα να κάνουν θαύματα... Τέτοια προσπάθεια αποκαλύπτει την αυταπάτη, βασισμένη στην αυτοεκτίμηση και τη ματαιοδοξία, που κατοικεί μέσα στην ψυχή και κυριαρχεί πάνω της» (σελ. 32). Οι αληθινοί θαυματουργοί μειώνονται κι εξαφανίζονται, αλλά οι άνθρωποι «διψούν για θαύματα περισσότερο από ποτέ... Πλησιάζουμε βαθμιαία στην εποχή όπου θα ανοιχτεί μια τεράστια αρένα για πολλά κι εντυπωσιακά ψευδοθαύματα, για να σύρουν στην απώλεια αυτούς τους άτυχους απογόνους της σαρκικής σοφίας που θα γοητευθούν και θα πλανηθούν από αυτά τα θαύματα» (σελ. 48-49).

Κάτι με ειδικό ενδιαφέρον για τους ερευνητές των UFO: «Τα θαύματα του αντιχρίστου θα εκδηλωθούν προ παντός στη σφαίρα του αέρα, όπου έχει πρωτίστως την κυριαρχία του ο σατανάς. Τα σημεία θα επιδρούν πάνω απ' όλα στην αίσθηση της όρασης, γοητεύοντας και παραπλανώντας την. Ο άγιος Ιωάννης ο Θεολόγος, βλέποντας σε αποκάλυψη τα γεγονότα που θα προηγηθούν του τέλους του κόσμου, λέει ότι ο αντίχριστος θα κάνει μεγάλα θαύματα, και θα κάνει ακόμα και να κατέβει φωτιά από τον ουρανό στη γη, μπροστά στα μάτια των ανθρώπων (Αποκ. 13:13). Αυτό το θαύμα υποδεικνύει η Γραφή ως το μεγαλύτερο από τα θαύματα του αντιχρίστου, και ο τόπος όπου γίνεται αυτό το θαύμα είναι ο αέρας· θα είναι ένα εκθαμβωτικό και τρομερό

θέαμα» (σελ. 13). Γι' αυτό το λόγο ο άγιος Συμεών ο Νέος Θεολόγος παρατηρεί ότι «ο αγωνιστής της προσευχής θα πρέπει σπάνια να κοιτά στον ουρανό, από το φόβο των πονηρών πνευμάτων στον αέρα, που προκαλούν πολλές και διάφορες πλάνες εκεί» (Φιλοκαλία, «Περί των τριών τρόπων της προσευχής»). «Οι άνθρωποι δεν θα καταλάβουν ότι τα θαύματα του αντιχρίστου δεν έχουν καλό, λογικό σκοπό, ούτε σαφές νόημα, ότι είναι ξένα στην αλήθεια, γεμάτα ψέμματα, ότι είναι ένα τερατώδες, δόλιο, ανόητο θεατρικό έργο, που αυξάνει με σκοπό να καταπλήξει, να φέρει σύγχυση και λήθη, να εξαπατήσει, να αποπλανήσει, να γοητεύσει με την ελκυστικότητα ενός πομπώδους, κενού, βλακώδους αποτελέσματος» (σελ. 11). «Όλες οι δαιμονικές εκδηλώσεις έχουν το χαρακτηριστικό ότι είναι επικίνδυνο να τους δοθεί και η παραμικρή προσοχή· και μόνο από τέτοια προσοχή, που δίνεται ακόμα και χωρίς καμιά συμπάθεια για την εκδήλωση, μπορεί κανείς να "σφραγιστεί" με τη βλαβερότερη εντύπωση και να υποβληθεί σε σοβαρό πειρασμό» (σελ. 50). Χιλιάδες «επικοινωνούντες» με UFO κι ακόμα και απλοί μάρτυρες έχουν βιώσει τη φρικτή αλήθεια αυτών των λέξεων· ελάχιστοι γλύτωσαν, άπαξ και αναμείχθηκαν σε βάθος.

Ακόμα και οι κοσμικοί ερευνητές των φαινομένων UFO έχουν βρει σωστό το να προειδοποιήσουν τους ανθρώπους για τους κινδύνους τους. Ο John Keel για παράδειγμα, γράφει: «Το να ανακατεύεται κανείς με τα UFO είναι σαν να ανακατεύεται με τη μαύρη μαγεία. Το φαινόμενο λυμαίνεται τους νευρωτικούς, τους αφελείς, και τους ανώριμους. Παρανοϊκή σχιζοφρένεια, δαιμονομανία, κι ακόμα και αυτοκτονία μπορεί να προκύψουν – όπως έχουν προκύψει σε ένα αριθμό περιπτώσεων. Μια μέτρια περιέργεια σχετικά με τα UFO μπορεί να μετατραπεί σε καταστροφική μονομανία. Γι' αυτόν το λόγο, συνιστώ σθεναρά στους γονείς να απαγορεύουν στα παιδιά τους να αναμειχθούν. Οι δάσκαλοι και άλλοι ενήλικες δεν πρέπει να ενθαρρύνουν τους εφήβους να ενδιαφέρονται γι' αυτό το θέμα» (UFOs: Operation Trojan Horse, σελ. 220).

Σ' ένα διαφορετικό τομέα, ο Επίσκοπος Ιγνάτιος Brianchaninov κατέγραψε με δέος και προαίσθημα κακού το όραμα ενός απλού Ρώσου σιδερά σ' ένα χωριό κοντά στην Πετρούπολη, στην αυγή του παρόντος αιώνα μας της απιστίας και της επανάστασης (1817). Μέσα στο μεσημέρι είδε ξαφνικά ένα πλήθος δαιμόνων με ανθρωπινή μορφή, να κάθονται στα κλαδιά των δέντρων του δάσους, με παράξενα ρούχα και μυτερά καπέλα, τραγουδώντας με τη συνοδεία απίστευτα παράξενων μουσικών οργάνων, ένα αλλόκοτο κι απαίσιο τραγούδι: «Οι καιροί μας έχουν έρθει, το θέλημά μας θα γίνει!» (Σ. Νείλος, *Suyatutyna pod Spudom, Sergiev Posad*, σελ. 122).

Ζούμε κοντά στο τέλος αυτού του φοβερού αιώνα του δαιμονικού θριάμβου και αγαλλίασης, όταν τα απόκοσμα «ανθρωποειδή» (άλλη μια μάσκα των δαιμόνων) έχουν γίνει ορατά σε χιλιάδες ανθρώπους και με τις ανόητες επαφές τους καταλαμβάνουν τις ψυχές των ανθρώπων, από τους οποίους έχει αποχωρήσει η χάρη του Θεού. Το φαινόμενο των UFO είναι ένα σημάδι για τους Ορθοδόξους Χριστιανούς να περπατούν όσο πιο προσεκτικά και σοβαρά στο δρόμο της σωτηρίας, ξέροντας ότι μπορούμε να πέσουμε σε πειρασμό και να παραπληθηθούμε όχι μόνο από ψεύτικες θρησκείες, αλλά ακόμα κι από αντικείμενα που μοιάζουν υλικά κι απλώς τα πιάνει το μάτι. Στους παλιότερους αιώνες οι Χριστιανοί ήταν πολύ προσεκτικοί σχετικά με νέα και παράξενα φαινόμενα, γνωρίζοντας για τα τεχνάσματα του διαβόλου· αλλά μετά τη σύγχρονη εποχή του «Διαφωτισμού» οι περισσότεροι άνθρωποι έχουν γίνει απλώς περίεργοι για τέτοια πράγματα και ακόμα τα επιδιώκουν, υποβιβάζοντας το διάβολο σε μια ημιφανταστική σφαίρα. Η επίγνωση της φύσης των UFO, συνεπώς, μπορεί να αποτελέσει βοήθεια στην αφύπνιση των Ορθοδόξων Χριστιανών σε μια συνειδητή πνευματική ζωή και μια συνειδητή Ορθόδοξη κοσμοθεωρία που δεν ακολουθεί εύκολα τις ιδέες που είναι στη μόδα αυτούς τους καιρούς.

Ο συνειδητός Ορθόδοξος Χριστιανός ζει σ' έναν καθαρά πεπτωκότα κόσμο, τόσο όσον αφορά τη γη, όσο και τ' αστέρια· όλα είναι εξ ίσου

μακριά από τον χαμένο παράδεισο, για τον οποίο αγωνίζεται. Είναι μέρος του ανθρώπινου γένους που υποφέρει, κι ολόκληρο κατάγεται από τον Αδάμ, τον πρώτο άνθρωπο, κι ολόκληρο έχει εξ ίσου ανάγκη από τη λύτρωση, που προσφέρει ελεύθερα ο Υιός του Θεού με τη σωτήρια θυσία Του πάνω στο Σταυρό. Ξέρει ότι ο άνθρωπος δεν πρόκειται να «εξελιχθεί» σε κάτι «ανώτερο», ούτε κι έχει κανένα λόγο να πιστεύει ότι υπάρχουν «ανώτερα εξελιγμένα» όντα σε άλλους πλανήτες· όμως ξέρει καλά πως υπάρχουν πράγματι «ανώτερες διάνοιες» στο σύμπαν εκτός από τον ίδιο· αυτές είναι δύο ειδών, κι αυτός αγωνίζεται να ζει έτσι ώστε να μένει μ' αυτούς που υπηρετούν το Θεό (τους αγγέλους) κι αποφεύγει επαφή με τους άλλους που έχουν απορρίψει το Θεό, και πασχίζουν μέσα στο φθόνο και τη μοχθηρία τους να παρασύρουν τον άνθρωπο στη δυστυχία τους (τους δαίμονες). Ξέρει ότι ο άνθρωπος, από φιλαυτία και αδυναμία, εύκολα τείνει να ακολουθεί το κακό και να πιστεύει σε «παραμύθια», που υπόσχονται επαφή με μια «ανώτερη κατάσταση» ή «ανώτερα όντα» χωρίς τον αγώνα της χριστιανικής ζωής – στην πραγματικότητα, ακριβώς σαν μια απόδραση από τον αγώνα της χριστιανικής ζωής. Δεν εμπιστεύεται τη δική του ικανότητα να διακρίνει τις πλάνες των δαιμόνων γι' αυτό προσηλώνεται όσο πιο σταθερά γίνεται στις γραφικές και πατερικές κατευθυντήριες γραμμές, με τις οποίες τον εφοδιάζει για τη ζωή του η Εκκλησία του Χριστού.

Ένας τέτοιος άνθρωπος έχει πιθανότητα να αντισταθεί στη θρησκεία του μέλλοντος, τη θρησκεία του Αντιχρίστου, σε οποιαδήποτε μορφή κι αν παρουσιαστεί αυτή· η υπόλοιπη ανθρωπότητα, εκτός αν κάνει κάποιο θαύμα ο Θεός, είναι χαμένη.

---

7. Η «Χαρισματική Αναζωπύρωση» ως σημείο των καιρών

«Ο Costa Deir πήρε το μικρόφωνο και μας είπε πόσο βαρειά ήταν η καρδιά του για την Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία. Ζήτησε από τον Επισκοπιανό π. Driscoll να προσευχηθεί, να σαρώσει το Άγιο Πνεύμα

την Εκκλησία αυτή όπως σάρωνε τη Καθολική Εκκλησία. Καθώς ο π. Driscoll προσευχόταν ο Costa Deir έκλαιγε στο μικρόφωνο. Την προσευχή ακολούθησε ένα μεγάλο μήνυμα σε γλωσσολαλιά, και μια εξίσου μεγάλη ερμηνεία του που έλεγε ότι οι προσευχές είχαν εισακουστεί και το Άγιο Πνεύμα θα έπνεε στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία και θα την αφύπνιζε... Εκείνη την ώρα υπήρχε τόσο κλάμμα και φωνές, που οπισθοχώρησα συναισθηματικά απ' όλα αυτά... Εν τούτοις άκουσα τον εαυτό μου να λέει κάτι εκπληκτικό: "Κάποια μέρα όταν θα διαβάζουμε πως κινείται το Πνεύμα μέσα στην Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία, ας θυμηθούμε ότι ήμασταν εδώ τη στιγμή που άρχισε"»*

Έξι μήνες αφ' ότου το γεγονός που περιγράφεται εδώ συνέβη σε μια διομολογιακή «χαρισματική» συνάθροιση στο Seattle, οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί άρχισαν πράγματι να ακούν ότι το «χαρισματικό πνεύμα» εκινείτο στην ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία. Από τον Ιανουάριο του 1972, η εφημερίδα «Logos» του π. Ευσεβίου Στεφάνου** άρχισε να αναφέρει γι' αυτό το κίνημα, που είχε ξεκινήσει νωρίτερα σε αρκετές ελληνικές και συριακές ενορίες στην Αμερική και τώρα έχει εξαπλωθεί σ' ένα αριθμό άλλων, καθώς προωθείται ενεργά από τον π. Ευσέβιο. Αφού ο αναγνώστης διαβάσει των κορυφαίων εκπροσώπων του στις σελίδες που ακολουθούν, δεν θα δυσκολευτεί να πιστέψει ότι πραγματικά κλήθηκε και μεταδόθηκε στον Ορθόδοξο κόσμο από τέτοιες επείγουσες ικεσίες «διομολογικών Χριστιανών». Επειδή αν προκύπτει ένα θέμα από αυτή την περιγραφή, πρέπει να είναι ακριβώς ότι η θεαματική σημερινή «χαρισματική αναζωπύρωση» δεν είναι απλώς ένα φαινόμενο υπερβολικής νοσηρής ευαισθησίας και προτεσταντικής κίνησης για θρησκευτική αφύπνιση – παρ' ότι αυτά τα στοιχεία έχουν επίσης ισχυρή παρουσία – αλλά είναι στ' αλήθεια το έργο ενός «πνεύματος» που μπορεί κανείς να επικαλεστεί, και το οποίο κάνει «θαύματα». Το ερώτημα που θα προσπαθήσουμε να απαντήσουμε σ' αυτές τις σελίδες είναι: τι ή ποιος είναι αυτό το πνεύμα; Ως Ορθόδοξοι Χριστιανοί γνωρίζουμε ότι δεν είναι μόνον ο Θεός που κάνει θαύματα· ο διάβολος έχει τα δικά του «θαύματα», και

για την ακρίβεια μπορεί, και το κάνει, να μιμείται εικονικά κάθε γνήσιο θαύμα του Θεού. Γι' αυτό θα αποπειραθούμε σ' αυτές τις σελίδες να «να δοκιμάσουμε τα πνεύματα, αν είναι από το Θεό» (Α' Ιωάν. 4:1).

* Pat King, «διεθνής χαρισματική εφημερίδα» «Logos Journal», Σεπτ. – Οκτ. 1971, σελ. 50. (Να μη συγχέεται με τη «Logos» του π. Ευ. Στεφάνου).

** Για τον π. Ευσέβιο Στεφάνου βλ. υποσημείωση στη σελ. 13

Θα αρχίσουμε με ένα σύντομο ιστορικό υπόβαθρο, εφ' όσον κανείς δεν μπορεί να αρνηθεί ότι η «χαρισματική αναζωπύρωση» έχει έρθει στον Ορθόδοξο κόσμο από τις προτεσταντικές και καθολικές ομολογίες, οι οποίες με τη σειρά τους το παρέλαβαν από τις πεντηκοστιανικές θρησκευτικές ομάδες.

1. Η πεντηκοστιανική κίνηση του 20ού αιώνα

Η σύγχρονη πεντηκοστιανική κίνηση, παρ' ότι κατάγεται από τον 19^ο αιώνα. Χρονολογεί την αφετηρία της ακριβώς στις 7 μ.μ. της Πρωτοχρονιάς του 1900. Για κάποιο χρονικό διάστημα πριν από τη στιγμή αυτή, ο Charles Parham, ένας Μεθοδιστής ιερέας στην Topeka του Kansas, ως απάντηση στην ομολογημένη αδυναμία της χριστιανικής ιερωσύνης του, μελετούσε σε συναθροίσεις την Αγία Γραφή με μια ομάδα μαθητών του, με σκοπό να ανακαλύψει το μυστικό της δύναμης του Χριστιανισμού των αποστολικών χρόνων. Οι μαθητές συμπέραναν ότι αυτό το μυστικό βρισκόταν στη «γλωσσολαλιά», η οποία νόμιζαν ότι συνόδευε πάντα τη λήψη του Αγίου Πνεύματος στις Πράξεις των Αποστόλων. Με αυξανόμενη συγκίνηση και υπερένταση, ο Parham και οι μαθητές του αποφάσισαν να προσευχηθούν μέχρι να λάβουν και οι ίδιοι το «βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος» μαζί με τη γλωσσολαλιά.

Στις 31 Δεκεμβρίου του 1900 προσευχήθηκαν από το πρωί ως το βράδυ χωρίς αποτέλεσμα, μέχρι που ένα νεαρό κορίτσι υπέδειξε ότι κάτι έλειπε από αυτό το πείραμα: η «χειροθεσία». Ο Parham έβαλε τα χέρια του πάνω στο κεφάλι του κοριτσιού, κι αμέσως εκείνο άρχισε να μιλά σε μια «άγνωστη γλώσσα». Μέσα σε τρεις μέρες έγιναν πολλά τέτοια «βαπτίσματα», περιλαμβανομένου κι αυτού του ίδιου του Parham και δώδεκα άλλων κληρικών από διάφορες ομολογίες, και όλα συνοδεύονταν από γλωσσολαλιά. Σύντομα η αναζωπύρωση εξαπλώθηκε στο Texas, και μετά είχε θεαματική επιτυχία σε μια μικρή εκκλησία μαύρων στο Los Angeles. Από τότε έχει εξαπλωθεί σ' όλο τον κόσμο και ισχυρίζεται ότι έχει δέκα εκατομμύρια μέλη.

Για μισό αιώνα το κίνημα της Πεντηκοστής παρέμενε σχισματικό και παντού οι εδραιωμένες ομολογίες το αντιμετώπιζαν εχθρικά. Έπειτα, πάντως, η γλωσσολαλιά άρχισε βαθμιαία να εμφανίζεται και στις ίδιες τις ομολογίες, παρ' ότι στην αρχή κρατήθηκε αρκετά μετροημένη, μέχρι που το 1969 ένας Επισκοπιανός ιερέας κοντά στο Los Angeles έδωσε ευρεία δημοσιότητα στο γεγονός, δηλώνοντας δημοσίως ότι είχε λάβει το «βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος» και γλωσσολαλούσε. Μετά από κάποια αρχική εχθρότητα, η «χαρισματική αναζωπύρωση» κέρδισε την επίσημη ή ανεπίσημη έγκριση όλων των μεγάλων ομολογιών και εξαπλώθηκε γρήγορα τόσο στην Αμερική όσο και στο εξωτερικό. Ακόμα και η κάποτε άτεγκτη και περιοριστική Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, από τη στιγμή που πήρε στα σοβαρά τη «χαρισματική αναζωπύρωση» στα τέλη της δεκαετίας του 1960, παρασύρθηκε με ενθουσιασμό από αυτήν. Στην Αμερική οι Ρωμαιοκαθολικοί επίσκοποι ενέκριναν την κίνηση του 1969· οι λίγες χιλιάδες Καθολικοί που είχαν αναμειχθεί σ' αυτήν αυξήθηκαν από τότε σε αμέτρητες εκατοντάδες χιλιάδων, που συναθροίζονταν περιοδικά σε τοπικές και εθνικές «χαρισματικές» διασκέψεις, στις οποίες οι συμμετέχοντες καμμιά φορά αριθμούσαν δεκάδες χιλιάδων. Οι Ρωμαιοκαθολικές χώρες της Ευρώπης έγιναν επίσης «χαρισματικές» με ενθουσιασμό, όπως επιβεβαίωσε η «χαρισματική» διάσκεψη στο Summer της Ιρλανδίας το 1978, την οποία παρακολούθησαν χιλιάδες Ιρλανδοί ιερείς. Λίγο πριν

από το θάνατό του, ο Πάπας Παύλος ο 6^{ος} συναντήθηκε με μια αντιπροσωπεία «χαρισματικών» και δήλωσε ότι και αυτός επίσης Πεντηκοστιανός.

Ποιος μπορεί να είναι ο λόγος για τέτοια θεαματική επιτυχία μιας «χριστιανικής» αναζωπύρωσης σε ένα «μεταχριστιανικό» κόσμο; Χωρίς αμφιβολία η απάντηση βρίσκεται σε δύο παράγοντες: 1) το δεκτικό έδαφος που συνιστούν αυτά τα εκατομμύρια των «Χριστιανών» οι οποίοι νοιώθουν ότι η θρησκεία τους είναι στεγνή, υπερβολικά λογική, μόνο εξωτερική, δίχως θέρμη ή δύναμη· και 2) το αποδεδειγμένα ισχυρό «πνεύμα» που βρίσκεται πίσω από τα φαινόμενα, το οποίο είναι ικανό, κάτω από τις κατάλληλες συνθήκες, να παράγει μια πληθώρα και ποικιλία «χαρισματικών» φαινομένων που περιλαμβάνουν θεραπείες, γλωσσολαλία, ερμηνεία, προφητεία – και τη βάση όλων αυτών, μια συνταρακτική εμπειρία που λέγεται «το βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος» (ή «βάπτισμα στο» ή «με» Άγιο Πνεύμα).

Αλλά ποιο ακριβώς είναι αυτό το «πνεύμα»; Είναι ενδεικτικό ότι αυτό το ερώτημα τίθεται σπάνια ή και ποτέ από τους οπαδούς της «χαρισματικής αναζωπύρωσης»· η «βαπτιστική» εμπειρία τους είναι τόσο ισχυρή κι έχει ακολουθήσει μετά από τέτοια αποτελεσματική ψυχολογική προετοιμασία με τη μορφή ομαδικής προσευχής και προσδοκίας, που δεν υπάρχει ποτέ καμιά αμφιβολία στο μυαλό τους ότι έχουν λάβει το Άγιο Πνεύμα κι ότι τα φαινόμενα που έχουν βιώσει και δει είναι ακριβώς αυτά που περιγράφονται στις Πράξεις των Αποστόλων. Επίσης, η ψυχολογική ατμόσφαιρα της κίνησης είναι συχνά τόσο μονόπλευρη και τεταμένη που κρίνεται ως πραγματική βλασφημία κατά του Αγίου Πνεύματος να τρέφει κανείς αμφιβολίες γι' αυτή τη θεώρηση. Από τις εκατοντάδες βιβλία που έχουν ήδη εμφανιστεί σχετικά με το κίνημα, μόνο πολύ λίγα εκφράζουν ακόμα κι ανεπαίσθητες αμφιβολίες ως προς την πνευματική εγκυρότητά του.

Με σκοπό να αποκτήσουμε μια καλύτερη ιδέα για τα διακριτικά χαρακτηριστικά της «χαρισματικής αναζωπύρωσης», ας εξετάσουμε κάποιες από τις μαρτυρίες και τις πρακτικές των συμμετεχόντων σ'

αυτήν, πάντα ελέγχοντάς τες σύμφωνα με τα δεδομένα της Αγίας Ορθοδοξίας. Αυτές οι μαρτυρίες θα ληφθούν, με ελάχιστες εξαιρέσεις, από τα απολογητικά βιβλία και περιοδικά του κινήματος, γραμμένα από ανθρώπους που διάκεινται ευνοϊκά προς αυτό και που προφανώς δημοσιεύουν μόνο το υλικό που φαίνεται να υποστηρίζει τη θέση τους. Επιπλέον, θα κάνουμε ελάχιστη χρήση καθαρά Πεντηκοστιανικών πηγών, περιοριζόμενοι κυρίως σε Προτεστάντες, Καθολικούς και Ορθόδοξους που συμμετέχουν στη σύγχρονη «χαρισματική αναζωπύρωση».

2. Το «Οικουμενικό» πνεύμα της «χαρισματικής αναζωπύρωσης»

Πριν αναφέρουμε τις «χαρισματικές» μαρτυρίες, θα πρέπει να δώσουμε σημασία σ' ένα κύριο χαρακτηριστικό της αυθεντικής Πεντηκοστιανικής κίνησης το οποίο σπάνια αναφέρεται από «χαρισματικούς» συγγραφείς, κι αυτό είναι ότι ο αριθμός και η ποικιλία των Πεντηκοστιανικών θρησκευτικών ομάδων είναι εκπληκτικός, η καθεμιά έχει δική της δογματική έμφαση, και πολλές δεν έχουν κοινωνία μεταξύ τους. Υπάρχουν «Συνάξεις» και Εκκλησίες του Θεού», σώματα της «Πεντηκοστής» και της «Αγιότητας», ομάδες του «Πλήρους Ευαγγελίου» κ.ά., πολλές από αυτές μάλιστα είναι διαιρεμένες σε μικρότερες ομάδες. Το πρώτο πράγμα που θα έλεγε κανείς για το «πνεύμα» που εμπνέει τέτοια αναρχία είναι ότι σίγουρα δεν είναι πνεύμα ενότητας, σε μεγάλη αντίθεση με την αποστολική Εκκλησία του πρώτου αιώνα στην οποία η κίνηση παριστάνει ότι επιστρέφει. Μολοταύτα, κατά την τελευταία δεκαετία γίνεται πολύς λόγος, ιδιαίτερα στην «χαρισματική αναζωπύρωση» μέσα στις ομολογίες, για την «ενότητα» που αυτή εμπνέει. Αλλά τι είδους ενότητα είναι αυτή; Η αληθινή ενότητα της Εκκλησίας την οποία οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί τόσο του 1^{ου} όσο και του 20^{ου} αιώνα γνωρίζουν με τον ίδιο τρόπο, ή η ψευδοενότητα του Οικουμενικού κινήματος, που αρνείται ότι η Εκκλησία του Χριστού υπάρχει;

Η απάντηση σ' αυτό το ερώτημα δηλώνεται παρακάτω ξεκάθαρα από τον κορυφαίο ίσως «προφήτη» του Πεντηκοστιανισμού του 20^{ου} αιώνα,

τον David Du Plessis, ο οποίος τα τελευταία είκοσι χρόνια εξάπλωνε ενεργά τα νέα για το «βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος» ανάμεσα στις ομολογίες του Παγκοσμίου Συμβουλίου Εκκλησιών, ανταποκρινόμενος σε μια «φωνή» που τον διέταξε να το κάνει το 1951. «Η Πεντηκοστιανική αναζωπύρωση μέσα στις εκκλησίες συγκεντρώνει δύναμη και ταχύτητα. Το πιο αξιοσημείωτο είναι ότι αυτή η αναζωπύρωση βρίσκεται στους αποκαλούμενους φιλελεύθερους κύκλους και πολύ λιγότερο στους ευαγγελικούς, και καθόλου στα φονταμενταλιστικά τμήματα του προτεσταντισμού. Τα τελευταία είναι τώρα οι πιο αποφασιστικοί αντίπαλοι αυτής της ένδοξης αναζωπύρωσης, επειδή στο κίνημα της Πεντηκοστής και στις νεωτεριστικές κινήσεις του Παγκοσμίου Συμβουλίου είναι που βρίσκουμε τις πιο ισχυρές εκδηλώσεις του Πνεύματος» (Du Plessis σελ. 28)*.

* Τα περισσότερα βιβλία σ' αυτό το κεφάλαιο θα παρατίθενται μόνο με όνομα συγγραφέα και αριθμό σελίδας· βιβλιογραφικές πληροφορίες υπάρχουν στο τέλος του κεφαλαίου

Στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία επίσης, η «χαρισματική αναζωπύρωση» συμβαίνει κυρίως στους «φιλελεύθερους» κύκλους, και ένα από τα αποτελέσματά της είναι να παρακινήσει ακόμα περισσότερο τον οικουμενισμό και τους λειτουργικούς πειραματισμούς τους (θεία λειτουργία με κιθάρες και τα παρόμοια)· τουναντίον, οι παραδοσιακοί Καθολικοί αντιτίθενται στο κίνημα, όπως και οι φονταμενταλιστές Προτεστάντες. Χωρίς καμιά αμφιβολία, ο προσανατολισμός της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» είναι ισχυρά οικουμενιστικός. Ένας «χαρισματικός» Λουθηρανός πάστορας, ο Clarence Finsaas, γράφει: «Πολλοί εκπλήσσονται που το Άγιο Πνεύμα μπορεί να κινείται εξ ίσου στις διάφορες παραδόσεις της ιστορικής Εκκλησίας... είτε το δόγμα της εκκλησίας έχει υπόβαθρο Καλβινισμού ή Αρμινιανισμού, αυτό λίγο μετράει, αποδεικνύοντας ότι ο Θεός είναι μεγαλύτερος από τα πιστεύω μας κι ότι καμιά ομολογία δεν έχει μονοπώλιο σ' Αυτόν» (Christenson, σελ. 99). Ένας Επισκοπιανός πάστορας, μιλώντας για τη «χαρισματική

αναζωπύρωση», αναφέρει ότι «οδηγεί οικουμενικά σε μια αξιοσημείωτη σύμπραξη Χριστιανών από διαφορετικές παραδόσεις, κυρίως στο τοπικό εκκλησιαστικό επίπεδο» (Harper, σελ. 17). Το «χαρισματικό» περιοδικό της California, *Inter-Church Renewal*, είναι γεμάτο από εκδηλώσεις «ενότητας» όπως: «το σκοτάδι των αιώνων έχει διαλυθεί και μια Ρωμαιοκαθολική καλόγρια κι ένας Προτεστάντης μπορούν ν' αγαπούν ο ένας τον άλλο μ' ένα παράξενο νέο είδος αγάπης», που αποδεικνύει ότι «οι παλιοί ομολογιακοί φραγμοί γκρεμίζονται. Οι επιφανειακές δογματικές διαφορές πηγαίνουν στην άκρη για να έρθουν όλοι οι πιστοί στην ενότητα του Αγίου Πνεύματος». Ο Ορθόδοξος ιερέας π. Ευσέβιος Στεφάνου πιστεύει ότι «αυτή η έκχυση του Αγίου Πνεύματος υπερβαίνει τις ομολογιακές γραμμές... Το Πνεύμα του Θεού κινείται... τόσο μέσα όσο και έξω από την Ορθόδοξη Εκκλησία» (Logos, Ιαν. 1972, σελ. 12).

Εδώ ο Ορθόδοξος Χριστιανός που αγρυπνεί για να «δοκιμάζει τα πνεύματα» βρίσκεται σε γνώριμο έδαφος, διάσπαρτο με τα συνήθη οικουμενιστικά κλισέ. Και πάνω απ' όλα ας σημειώσουμε ότι αυτή η νέα «έκχυση του Αγίου Πνεύματος», ακριβώς όπως το ίδιο το κίνημα του Οικουμενισμού, δημιουργήθηκε έξω από την Ορθόδοξη Εκκλησία· αυτές οι λίγες Ορθόδοξες ενορίες που πιάνουν τώρα φιλίες μ' αυτήν προφανώς ακολουθούν μια μόδα της εποχής, που ωρίμασε εξ ολοκλήρου έξω από τα όρια της Εκκλησίας του Χριστού.

Αλλά τι είναι αυτό που οι εκτός της Εκκλησίας του Χριστού είναι ικανοί να διδάξουν στους Ορθοδόξους Χριστιανούς; Είναι σίγουρα αλήθεια (κανένας συνειδητός Ορθόδοξος δεν θα το αρνηθεί) ότι μερικές φορές οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί ντροπιάζονται από τη θέρμη και το ζήλο κάποιων Ρωμαιοκαθολικών και Προτεσταντών για προσέλευση στην εκκλησία, ιεραποστολικές δραστηριότητες, κοινή προσευχή, ανάγνωση των Γραφών, και τα παρόμοια. Μη Ορθόδοξοι με ζέση μπορούν να ντροπιάσουν τους Ορθοδόξους, ακόμα και μέσα στις εσφαλμένες πεποιθήσεις τους, όταν κάνουν μεγαλύτερη προσπάθεια να ευαρεστήσουν το Θεό από όση κάνουν πολλοί Ορθόδοξοι, ενώ

κατέχουν την όλη πληρότητα του αποστολικού Χριστιανισμού. Οι Ορθόδοξοι θα έκαναν καλά να παραδειγματιστούν από αυτούς και να αφυπνιστούν στον πνευματικό πλούτο της δικής τους Εκκλησίας, τον οποίο αποτυγχάνουν να δουν εξ αιτίας πνευματικής νωθρότητας ή κακών συνηθειών. Όλα αυτά σχετίζονται με την ανθρώπινη πλευρά της πίστης, τις ανθρώπινες προσπάθειες τις οποίες κάποιος μπορεί να χρησιμοποιήσει σε θρησκευτικές δραστηριότητες, είτε η πίστη του είναι σωστή είτε όχι.

Το «χαρισματικό» κίνημα, πάντως, ισχυρίζεται ότι είναι σε επαφή με το Θεό, ότι έχει βρει τρόπο να λαμβάνει το Άγιο Πνεύμα, το ξεχείλισμα της χάρης του Θεού. Κι όμως είναι ακριβώς η Εκκλησία, και τίποτε άλλο, που ο Κύριός μας Ιησούς Χριστός θεμελίωσε ως το μέσον μεταβίβασης της θείας Χάρης στους ανθρώπους. Να πιστέψουμε ότι η Εκκλησία θα παραγκωνιστεί τώρα από κάποια «νέα αποκάλυψη» ικανή να μεταδίδει χάρη εκτός της Εκκλησίας, ανάμεσα σε οποιαδήποτε ομάδα ανθρώπων η οποία μπορεί να συμβαίνει να πιστεύει στο Χριστό, αλλά που δεν έχει γνώση ή εμπειρία των Μυστηρίων τα οποία ο Χριστός ίδρυσε, και καμιά επαφή με τους Αποστόλους και τους διαδόχους τους, τους οποίους Εκείνος διόρισε να χορηγούν τα μυστήρια; Όχι: είναι τόσο βέβαιο σήμερα, όσο και στον 1ο αιώνα, ότι τα δώρα του Αγίου Πνεύματος δεν αποκαλύπτονται στους εκτός Εκκλησίας. Ο μεγάλος Ορθόδοξος Πατέρας του 19ου αιώνα, Επίσκοπος Θεοφάνης ο Έγκλειστος, γράφει ότι το δώρο του Αγίου Πνεύματος δίνεται «ακριβώς μέσω του Μυστηρίου του Χρίσματος, που συστάθηκε από τους Αποστόλους στη θέση της χειροθεσίας» (που είναι η μορφή την οποία παίρνει το Μυστήριο στις Πράξεις των Αποστόλων). «Όλοι εμείς – που έχουμε βαπτιστεί και χριστεί – έχουμε το δώρο του Αγίου Πνεύματος... παρ' ότι δεν είναι ενεργό σε όλους». Η Ορθόδοξη Εκκλησία παρέχει τα μέσα για να καταστεί το δώρο ενεργό, και «δεν υπάρχει άλλος δρόμος... Δίχως το μυστήριο του Χρίσματος, ακριβώς όπως δίχως τη χειροθεσία νωρίτερα, το Άγιο Πνεύμα ποτέ δεν κατήλθε, και ποτέ δεν θα κατέλθει»*

* Επίσκοπος Θεοφάνης ο Έγκλειστος, «What is the Spiritual life» Jordanville, New York 1962, σελ. 247-8 (στα Ρωσικά) · Αγγλ. έκδοση, St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina, California 1995, σελ. 282. Ο π. Ευσ. Στεφάνου (Logos, Ιαν. 1972, σελ. 13) προσπαθεί να δικαιολογήσει τη σημερινή «λήψη του Αγ. Πνεύματος» έξω από την Εκκλησία παραθέτοντας τη διήγηση για την οικογένεια του Κορνηλίου του Εκατόνταρχου (Πράξ. 10), που έλαβε το Άγιο Πνεύμα **πριν** από το βάπτισμα. Αλλά η διαφορά στις δύο περιπτώσεις είναι κρίσιμη: αυτή η λήψη ήταν το σημάδι ότι έπρεπε να ενωθούν με την Ορθόδοξη Εκκλησία δια του βαπτίσματος, ενώ οι σύγχρονοι Πεντηκοστιανοί δια της εμπειρίας τους επιβεβαιώνουν μόνο την πλάνη τους ότι δεν υπάρχει καμιά σώζουσα Εκκλησία του Χριστού

Με μια λέξη, ο προσανατολισμός της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» μπορεί να περιγραφεί ως ένας νέος και βαθύτερος ή «πνευματικός» Οικουμενισμός: κάθε Χριστιανός «ανανεωμένος» στη δική του παράδοση, αλλά ταυτόχρονα ενωμένος (γιατί η εμπειρία είναι κοινή) με άλλους εξ ίσου «ανανεωμένους» στις δικές τους παραδόσεις, που όλες περιέχουν διάφορους βαθμούς αίρεσης και ασέβειας! Αυτή η σχετικοκρατία οδηγεί επίσης σε έκθεση σε εντελώς νέες θρησκευτικές πρακτικές, όπως όταν ένας Ορθόδοξος κληρικός επιτρέπει σε λαϊκούς να του κάνουν «χειροθεσία» μπροστά στην Ωραία Πύλη μιας Ορθόδοξης εκκλησίας! (Logos, Απρ. 1972, σελ. 4). Η κατάληξη όλων αυτών είναι το υπέρ-οικουμενιστικό όραμα του κορυφαίου Πεντηκοστιανού «προφήτη», που λέει ότι πολλοί Πεντηκοστιανοί «άρχισαν να οραματίζονται την πιθανότητα να αποτελέσει η κίνηση την Εκκλησία του Χριστού στις τελευταίες μέρες των καιρών... Πάντως, αυτή η κατάσταση έχει αλλάξει τελείως τα δέκα τελευταία χρόνια. Πολλοί από τους αδελφούς μου είναι τώρα πεπεισμένοι ότι ο Κύριος Ιησούς Χριστός, η Κεφαλή της Εκκλησίας, θα εκχύσει από το Πνεύμα Του σε κάθε σάρκα κι ότι οι ιστορικές εκκλησίες θα αναζωπυρωθούν ή θα ανανεωθούν και ότι σ' αυτήν την ανανέωση θα ενωθούν από το Άγιο Πνεύμα» (Du Plessis, σελ. 33).

Είναι ξεκάθαρο ότι στη «χαρισματική αναζωπύρωση» δεν υπάρχει χώρος γι' αυτούς που πιστεύουν ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία είναι η Εκκλησία του Χριστού. Δεν είναι παράξενο ότι ακόμα και κάποιοι Ορθόδοξοι Πεντηκοστιανοί παραδέχονται ότι στην αρχή ήταν «καχύποπτοι σχετικά με την Ορθοδοξία» αυτής της κίνησης.

Αλλά ας αρχίσουμε τώρα να κοιτάμε πέρα από τις οικουμενιστικές θεωρίες και πρακτικές του Πεντηκοστιανισμού σε αυτό που πραγματικά εμπνέει και δίνει δύναμη στη «χαρισματική αναζωπύρωση»: την πραγματική εμπειρία της δύναμης του «πνεύματος».

3. «Γλωσσολαλία»

Αν εξετάσουμε με προσοχή τα συγγράμματα της «χαρισματικής αναζωπύρωσης», θα βρούμε ότι αυτή η κίνηση μοιάζει πολύ με πολλές αιρετικές κινήσεις του παρελθόντος στο ότι βασίζονται πρωταρχικά, ή ακόμα και εξ ολοκλήρου, σε μια μάλλον αλλόκοτη έμφαση σε δόγμα ή θρησκευτική πρακτική. Η μόνη διαφορά είναι ότι τώρα η έμφαση δίνεται σ' ένα συγκεκριμένο σημείο το οποίο κανείς αιρετικός στο παρελθόν δεν θεώρησε ως τόσο κεντρικό: τη γλωσσολαλία.

Σύμφωνα με τον «καταστατικό χάρτη» πολλών πεντηκοστιανικών ομάδων, «Το βάπτισμα των πιστών στο Άγιο Πνεύμα επιβεβαιώνεται από την ομιλία σε άλλες γλώσσες, που αποτελεί το πρώτο εμφανές σημείο» (Sherrill, σελ. 79). Και όχι μόνο είναι το πρώτο σημείο της μεταστροφής σε μια πεντηκοστιανική ομάδα ή προσανατολισμό: σύμφωνα με τις μεγαλύτερες αυθεντίες του Πεντηκοστιανισμού, αυτή η πρακτική πρέπει να συνεχιστεί αλλιώς το «πνεύμα» μπορεί να χαθεί. Γράφει ο David Du Plessis: «Η πρακτική της προσευχής με γλωσσολαλία πρέπει να συνεχίζεται και να αυξάνει στις ζωές αυτών που είναι βαπτισμένοι στο Πνεύμα, αλλιώς μπορεί να ανακαλύψουν ότι οι άλλες εκδηλώσεις του πνεύματος γίνονται σπάνιες ή σταματούν τελείως» (Du Plessis, σελ. 89). Πολλοί μαρτυρούν, όπως ένας Πεντηκοστιανό, ότι η γλωσσολαλία «έχει τώρα γίνει ένα ουσιώδες

συμπλήρωμα της θρησκευτικής μου ζωής» (Lillie, σελ. 50). Κι ένα ρωμαιοκαθολικό βιβλίο πάνω σ' αυτό το θέμα λέει πιο επιφυλακτικά ότι από τα «δώρα του Αγίου Πνεύματος» η γλωσσολαλία «είναι συχνά, αλλά όχι πάντα, αυτό που λαμβάνεται πρώτο. Κατά συνέπεια για πολλούς είναι ένα κατώφλι από το οποίο κανείς περνάει στο βασίλειο των δωρεών και καρπών του Αγίου Πνεύματος» (Ranagham, σελ. 19).

Εδώ μπορεί κάποιος να παρατηρήσει μια υπερβολική έμφαση που σίγουρα δεν είναι παρούσα στην Καινή Διαθήκη, όπου η γλωσσολαλία είχε αναμφισβήτητα μικρή σημασία, χρησιμεύοντας ως σημείο για την κάθοδο του Αγίου Πνεύματος (Πράξ. 2) και σε δύο άλλες περιπτώσεις (Πράξ. 10 και 19). Μετά τον 1ο, ή ίσως το 2ο αιώνα, δεν αναφέρεται από καμιά Ορθόδοξη πηγή, και δεν αναφέρεται να συμβαίνει ούτε καν στους μεγάλους Πατέρες της αιγυπτιακής ερήμου, οι οποίοι ήταν τόσο γεμάτοι από το Πνεύμα του Θεού που έκαναν πολλά καταπληκτικά θαύματα, συμπεριλαμβανομένης και της ανάστασης νεκρών. Η Ορθόδοξη συμπεριφορά προς τη γνήσια γλωσσολαλία, λοιπόν, μπορεί να συνοψιστεί στα λόγια του αγίου Αυγουστίνου (Ομιλίες στον Ιωάννη, IV:10): «Τα πρώτα χρόνια το Άγιο Πνεύμα έπεφτε σ' αυτούς που πίστευαν κι εκείνοι μιλούσαν με γλώσσες που δεν είχαν μάθει, καθώς το Άγιο Πνεύμα τους έδινε λόγο. Αυτά ήταν σημεία προσαρμοσμένα στην εποχή. Γιατί ήταν ταιριαστό να υπάρχει αυτό το σημείο του Αγίου Πνεύματος σ' όλες τις γλώσσες, για να δείξει ότι το Ευαγγέλιο του Θεού επρόκειτο να διαδοθεί μέσα από όλες τις γλώσσες σε όλη την οικουμένη. Αυτό έγινε ως σημείο, και πέρασε». Και σαν για να απαντήσει στους σύγχρονους Πεντηκοστιανούς με την περίεργη έμφαση που δίνουν σ' αυτό το σημείο, ο Αυγουστίνος συνεχίζει: «Αναμένεται τώρα ότι αυτοί που θα χειροθετηθούν, θα πρέπει να γλωσσολαλούν; Ή όταν χειροθετήσαμε αυτά τα παιδιά, περίμενε κανείς από σας να δει αν θα γλωσσολαλήσουν; Κι όταν είδε ότι δεν γλωσσολαλούν ήταν κανείς από σας τόσο διεστραμμένος στην καρδιά ώστε να πει "αυτοί δεν έχουν λάβει το Άγιο Πνεύμα";»

Οι σύγχρονοι Πεντηκοστιανοί, για να δικαιώσουν τη χρήση της γλωσσολαλιάς, αναφέρονται κυρίως στην Α' επιστολή του απ. Παύλου προς Κορινθίους (στ. 12-14). Αλλά ο άγιος Παύλος έγραψε αυτό το απόσπασμα ακριβώς επειδή η γλωσσολαλιά είχε γίνει μια πηγή αταξίας στην Εκκλησία της Κορίνθου· και παρ' ότι δεν την απαγορεύει, αναμφισβήτητα ελαχιστοποιεί τη σημασία της. Γι' αυτό, το εν λόγω απόσπασμα, αντί να ενθαρρύνει οποιαδήποτε σύγχρονη αναζωπύρωση της «γλωσσολαλιάς», θα έπρεπε αντιθέτως να την αποθαρρύνει – ιδιαίτερα όταν κάποιος ανακαλύπτει (όπως οι ίδιοι οι Πεντηκοστιανοί παραδέχονται) ότι υπάρχουν άλλες πηγές γλωσσολαλιάς εκτός από το Άγιο Πνεύμα! Ως Ορθόδοξοι Χριστιανοί ήδη ξέρουμε ότι η γλωσσολαλιά ως πραγματικό χάρισμα του Αγίου Πνεύματος δεν μπορεί να εμφανιστεί μεταξύ αυτών που είναι εκτός της Εκκλησίας του Χριστού· αλλά ας κοιτάξουμε πιο προσεκτικά αυτό το σύγχρονο φαινόμενο, για να δούμε αν κατέχει χαρακτηριστικά που μπορούν να αποκαλύψουν την πηγή προέλευσής του.

Αν έχουμε ήδη γίνει καχύποπτοι από την υπερβολική σημασία που δίνουν στη «γλωσσολαλιά» οι σύγχρονοι Πεντηκοστιανοί, θα πρέπει να αφυπνιστούμε τελείως όταν εξετάσουμε τις συνθήκες κάτω από τις οποίες συμβαίνει.

Απέχοντας πολύ από το να δίνεται ελεύθερα και αυθόρμητα, χωρίς την παρεμβολή του ανθρώπου – όπως τα πραγματικά δώρα του Αγίου Πνεύματος – η γλωσσολαλιά μπορεί να προσκληθεί εντελώς προβλέψιμα από μια συνηθισμένη τεχνική προσευχής από συγκεντρωμένη ομάδα, συνοδεία ψυχολογικά υποβλητικών προτεσταντικών ύμνων («Εκείνος έρχεται! Εκείνος έρχεται!»), να κορυφωθεί με μια «χειροθεσία», και καμμιά φορά να εμπλέκει τέτοιες καθαρά σωματικές προσπάθειες όπως την επανάληψη μιας δεδομένης φράσης ξανά και ξανά (Koch, σελ 24), ή απλώς την εκτέλεση ήχων με το στόμα. Κάποιος παραδέχεται πως, όπως πολλοί άλλοι, από τότε που γλωσσολάλησε «συχνά σχημάτιζε με το στόμα ανόητες συλλαβές, σε μια προσπάθεια ν' αρχίσει τη ροή της προσευχής με γλωσσολαλιά»

(Sherrill, σελ. 127)· και αντί τέτοιες προσπάθειες να αποθαρρύνονται, στην πραγματικότητα υποστηρίζονται από Πεντηκοστιανούς. «Το να κάνεις ήχους με το στόμα δεν είναι “γλωσσολαλιά”, αλλά μπορεί να υποδηλώνει μια έντιμη πράξη πίστης, την οποία το Άγιο Πνεύμα θα τιμήσει δίνοντας σ’ αυτό το άτομο τη δύναμη να μιλήσει σε άλλη γλώσσα» (Harper, σελ. 11). Άλλος Προτεστάντης πάστορας λέει: «Ο αρχικός φραγμός να γλωσσολαλήσεις, μοιάζει να είναι απλώς η συνειδητοποίηση ότι πρέπει εσύ να “μιλήσεις περαιτέρω” ... οι πρώτες συλλαβές και λέξεις μπορεί να ηχούν παράξενα στ’ αυτιά σου. Μπορεί να είναι διστακτικές και άναρθρες. Μπορεί να έχεις την αίσθηση ότι απλώς συμβιβάζεσαι... Όμως καθώς **συνεχίζεις να μιλάς με πίστη...** το Πνεύμα θα διαμορφώσει για σένα μια γλώσσα προσευχής και δοξολογίας» (Christenson, σελ. 130). Ένας Ιησουΐτης «θεολόγος» λέει πως έβαλε τέτοιες συμβουλές σε πράξη: «Μετά το πρόγευμα ένοιωσα σχεδόν να σύρομαι σωματικά στο παρεκκλήσι όπου κάθησα να προσευχηθώ. Ακολουθώντας την περιγραφή του Jim για το πως αυτός έλαβε το χάρισμα της γλωσσολαλίας, άρχισα να λέω ήσυχα στον εαυτό μου “λα, λα, λα, λα”. Προς μεγάλη μου κατάπληξη, ακολούθησε μια γρήγορη κίνηση της γλώσσας και των χειλιών, συνοδευόμενη από ένα τρομερό αίσθημα εσωτερικής αφοσίωσης» (Gelri, σελ. 1).

Είναι δυνατόν ένας σοβαρός Ορθόδοξος Χριστιανός να μπορεί να μπερδέψει αυτά τα επικίνδυνα ψυχικά παιχνίδια με τα δώρα του Αγίου Πνεύματος;! Ασφαλώς δεν υπάρχει τίποτα χριστιανικό, τίποτα πνευματικό εδώ. Αυτή είναι μάλλον η σφαίρα των φυσικών μηχανισμών που μπορεί να μπουν σε λειτουργία με συγκεκριμένες ψυχολογικές ή σωματικές τεχνικές, και η «γλωσσολαλιά» φαίνεται να καταλαμβάνει βασικό ρόλο σαν είδος «μοχλού» σ’ αυτή τη σφαίρα. Όπως και να’ ναι, σίγουρα δεν υπάρχει καμιά ομοιότητα με το πνευματικό δώρο που περιγράφεται στην Καινή Διαθήκη, και είναι πολύ κοντά στη σαμανιστική «γλωσσολαλιά» όπως εξασκείται στις πρωτόγονες θρησκείες, όπου ο σαμάνος ή μάγος γιατρός έχει μια συγκεκριμένη τεχνική για να πέφτει σε έκσταση και μετά να δίνει ή να λαμβάνει ένα μήνυμα από κάποιο «θεό» σε μια γλώσσα που δεν έχει

μάθει. (Βλ. Burdick, σελ. 66-7). Στις σελίδες που ακολουθούν θα συναντήσουμε «χαρισματικές» εμπειρίες τόσο αλλόκοτες, που η σύγκριση με το σαμανισμό δεν θα φαίνεται καθόλου παρατραβηγμένη, ειδικά αν καταλάβουμε ότι ο πρωτόγονος σαμανισμός δεν είναι παρά μια ιδιαίτερη έκφραση ενός «θρησκευτικού» φαινομένου το οποίο, αντί να είναι ξένο στη σύγχρονη Δύση, στην πραγματικότητα παίζει σημαίνοντα ρόλο στις ζωές κάποιων σύγχρονων «Χριστιανών»: του μεντιουμισμού.

4. «Χριστιανικός» μεντιουμισμός

Μια προσεκτική κι αντικειμενική μελέτη της «γλωσσολαλίας» έχει γίνει από τον Γερμανό Λουθηρανό πάστορα Δρ. Kurt Koch (The strife of tongues). Αφού εξέτασε εκατοντάδες παραδείγματα αυτού του «δώρου», όπως εκδηλώνεται τα τελευταία χρόνια, έφτασε στο συμπέρασμα, βασισμένος στην Αγία Γραφή, ότι μόνο τέσσερις από αυτές τις περιπτώσεις ίσως είναι ίδιες με το δώρο που περιγράφεται στις Πράξεις των Αποστόλων· όμως δεν ήταν σίγουρος για καμιά από αυτές. Ο Ορθόδοξος Χριστιανός, έχοντας πίσω του την πλήρη πατερική παράδοση της Εκκλησίας του Χριστού, θα είναι πιο αυστηρός στην κρίση του από τον Δρ. Koch. Πάντως, έναντι αυτών των λίγων πιθανώς θετικών περιπτώσεων, ο Δρ. Koch ανακάλυψε έναν αριθμό περιπτώσεων αναμφισβήτητης δαιμονοκαταληψίας – επειδή η «γλωσσολαλία» είναι στην πραγματικότητα ένα συνηθισμένο «χάρισμα» των δαιμονισμένων. Στο τελικό συμπέρασμα του Δρ. Koch θα βρούμε αυτό που είναι πιθανώς το κλειδί της όλης κίνησης. Συμπεραίνει ότι η κίνηση της «γλωσσολαλίας» δεν είναι καθόλου «αναζωπύρωση», γιατί υπάρχει σ' αυτήν ελάχιστη μετάνοια ή καταδίκη της αμαρτίας, αλλά κυρίως υπάρχει αναζήτηση για δύναμη και εμπειρία· το φαινόμενο της γλωσσολαλίας δεν είναι το δώρο που περιγράφεται στις Πράξεις, ούτε είναι (στις περισσότερες περιπτώσεις) πραγματική δαιμονική κατοχή· μάλλον, «γίνεται όλο και πιο φανερό ότι ίσως το 95% του όλου κινήματος της γλωσσολαλίας έχει μεντιουμιστικό χαρακτήρα» (Koch, σελ. 35).

Τι είναι ένα «μέντιουμ» («διάμεσο»); Το μέντιουμ είναι ένα πρόσωπο με μια συγκεκριμένη ψυχική ευαισθησία, που το διευκολύνει να γίνεται όχημα ή μέσον για την εκδήλωση αόρατων δυνάμεων ή όντων (όπου εμπλέκονται πραγματικά όντα, όπως έχει δηλώσει καθαρά ο στάρετς Αμβρόσιος της Ορτίνα*, αυτά είναι πάντα τα πεπτωκότα πνεύματα των οποίων είναι το πεδίο αυτό, κι όχι τα «πνεύματα των νεκρών» που φαντάζονται οι πνευματιστές. Σχεδόν όλες οι μη χριστιανικές θρησκείες κάνουν ευρεία χρήση των μεντιουμιστικών χαρισμάτων, όπως η διόραση, η ύπνωση, η «θαυματουργική» θεραπεία, η εμφάνιση και η εξαφάνιση αντικειμένων όπως και η μετακίνησή τους από τόπο σε τόπο κ.τ.λ.

Πρέπει να σημειωθεί ότι πολλά παρόμοια χαρίσματα κατέχονται επίσης από Ορθόδοξους Αγίους – αλλά υπάρχει τεράστια διαφορά ανάμεσα στο πραγματικό χριστιανικό χάρισμα και τη μεντιουμιστική απομίμησή του. Το πραγματικό χριστιανικό δώρο της θεραπείας, για παράδειγμα, δίνεται απ' ευθείας από το Θεό σε απάντηση θερμής προσευχής, και ιδιαίτερα της προσευχής ενός ανθρώπου που είναι προσωπικά ευάρεστος στο Θεό, ενός δικαίου ή αγίου (Ιάκ. 5:16), κι ακόμα μέσω επαφής με πίστη με αντικείμενα, τα οποία έχουν καθγιαστεί από το Θεό (αγιασμός, λείψανα αγίων κ.τ.λ.· Πράξ. 19:12, Β' Βασιλ. 13:21). Αλλά η μεντιουμιστική θεραπεία, όπως κάθε άλλη μεντιουμιστική δωρεά, επιτυγχάνεται μέσω συγκεκριμένων σαφών τεχνικών και ψυχικών καταστάσεων οι οποίες μπορούν να καλλιεργηθούν και να χρησιμοποιηθούν με εξάσκηση, και οι οποίες δεν έχουν σχέση ούτε με αγιότητα, ούτε με τη δράση του Θεού. Η μεντιουμιστική ικανότητα μπορεί να αποκτηθεί είτε από κληρονομικότητα είτε από μεταβίβαση μέσω επαφής με κάποιον που έχει το χάρισμα, ή ακόμα μέσω της ανάγνωσης αποκρυφιστικών βιβλίων.**

* V. P. Bykov, Tikhie Priyuty, Μόσχα 1913, σελ. 168-170

** Βλ. Kurt Koch, Occult Bondage and Delinérance, Kregel Publications, Michigan 1970, σελ. 168-170

Πολλά μέντιουμ ισχυρίζονται ότι οι δυνάμεις τους δεν είναι καθόλου υπερφυσικές, αλλά ότι προέρχονται από ένα μέρος της φύσης για το οποίο πολύ λίγα πράγματα είναι γνωστά. Σε κάποιο βαθμό αυτό είναι αναμφίβολα αληθινό· όμως είναι επίσης αληθινό ότι το βασίλειο απ' όπου προέρχονται αυτά τα δώρα είναι το ιδιαίτερο βασίλειο των πεπτωκότων πνευμάτων, τα οποία δεν διστάζουν να χρησιμοποιήσουν την ευκαιρία, που τους παρέχουν οι άνθρωποι που εισέρχονται σ' αυτό το βασίλειο, να τους τραβήξουν στα δικά τους δίχτυα, προσθέτοντας τις δικές τους δυνάμεις και εκδηλώσεις με σκοπό να οδηγήσουν ψυχές στην καταστροφή. Και όποια κι αν μπορεί να είναι η εξήγηση των διάφορων μεντιουμιστικών φαινομένων, ο Θεός στην αποκάλυψή Του προς την ανθρωπότητα έχει απαγορεύσει αυστηρά οποιαδήποτε επαφή μ' αυτό το απόκρυφο βασίλειο: «Δεν πρέπει να υπάρξει μεταξύ σας άνθρωπος που θα ζητά ή θα λέει μαντείες, ή θα παρατηρεί σημεία και οιωμούς για να προλέγει το μέλλον, μάγος, που θα ψάλλει μαγικές ωδές, ούτε άνθρωπος εγγαστριμυθος που θα φαίνεται να μιλά από την κοιλιά του, ούτε τερατοσκόπος που θα παρατηρεί σημεία και οιωμούς, ούτε νεκρομάντης που θα ρωτά τους νεκρούς. Εκείνος που τα κάνει αυτά είναι βδέλυγμα στον Κύριο το Θεό σου» (Δευτερονόμιο 18:10-121, βλ. επίσης Λευϊτικό 20:6).

Στην πράξη είναι αδύνατον να συνδυαστεί ο μεντιουμισμός με το γνήσιο Χριστιανισμό, καθώς η επιθυμία για μεντιουμιστικά φαινόμενα ή δυνάμεις είναι ασυμβίβαστη με τη βασική χριστιανική κατεύθυνση για σωτηρία της ψυχής. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν «Χριστιανοί» αναμειγμένοι στο μεντιουμισμό, συχνά ασυνείδητα (όπως θα δούμε)· σημαίνει ότι δεν είναι γνήσιοι Χριστιανοί, ότι ο Χριστιανισμός τους είναι μόνο ένας «Νέος Χριστιανισμός» σαν αυτόν που κήρυξε ο Μπερντιάγεφ, τον οποίο θα εξετάσουμε πάλι πιο κάτω. Ο Δρ. Koch, μολονότι έχει προτεσταντικό υπόβαθρο, κάνει μια έγκυρη παρατήρηση όταν σημειώνει: «**Η θρησκευτική ζωή κάποιου δεν βλάπτεται από τον αποκρυφισμό ή τον πνευματισμό. Πραγματικά ο πνευματισμός είναι σε μεγάλη έκταση ένα "θρησκευτικό" κίνημα. Ο διάβολος δεν παίρνει τη "θρησκευτικότητά" μας...** (Αλλά) υπάρχει

μεγάλη διαφορά μεταξύ του να είναι κανείς θρήσκος και του να είναι αναγεννημένος από το Πνεύμα του Θεού. Είναι θλιβερό να λέμε ότι οι χριστιανικές ομολογίες μας έχουν περισσότερους “θρήσκους” ανθρώπους παρά πραγματικούς Χριστιανούς».*

Η γνωστότερη μορφή μεντιουμισμού στη σύγχρονη Δύση είναι η πνευματιστική συγκέντρωση, όπου γίνεται επαφή με συγκεκριμένες δυνάμεις που παράγουν αισθητά αποτελέσματα όπως χτυπήματα, φωνές, διάφορα είδη επικοινωνίας όπως αυτόματη γραφή και ομιλία σε άγνωστες γλώσσες, μετακίνηση αντικειμένων, και εμφάνιση χεριών και «ανθρώπινων» μορφών που καμμιά φορά μπορούν να φωτογραφηθούν. Αυτά τα αποτελέσματα παράγονται με τη βοήθεια συγκεκριμένων τεχνικών και συμπεριφορών εκ μέρους των παρισταμένων, σχετικά με τις οποίες θα αναφερθούμε εδώ ανατρέχοντας σε ένα από τα κλασικά εγχειρίδια πάνω στο θέμα**.

* Βλ. Kurt Koch, *Between Christ and Satan*, Kregel Publications, 1962, σελ. 124

**Simon A. Blackmore, S. J., *Spiritism Facts and Frauds*, Benziger Bros., New York, 1924 Κεφ. 4, «Mediums» σελ. 89-105

1. Παθητικότητα: «Η δραστηριότητα ενός πνεύματος μετράται από το βαθμό της παθητικότητας ή υποχωρητικότητας που βρίσκει στον ευαίσθητο, ή μέντιουμ (διάμεσο)». «Η διαμεσολαβητικότητα... μέσω επιμελούς καλλιέργειας μπορεί να αποκτηθεί από οποιονδήποτε παραδίδει εκούσια το σώμα του, με την ελεύθερη βούλησή του και τις αισθητικές και διανοητικές ικανότητες, σε ένα εισβάλλον ή εξουσιαστικό πνεύμα».

2. Ενότητα στην πίστη: Όλοι οι παριστάμενοι πρέπει να «συμμερίζονται τη νοητική διάθεση του μέντιουμ προς υποστήριξή του»· τα πνευματιστικά φαινόμενα «διευκολύνονται από αναμφισβήτητη ευνοϊκή διάθεση που απορρέει από αρμονία ιδεών, απόψεων και συναισθημάτων, η οποία υπάρχει μεταξύ των

πειραματιζόμενων και του μέντιουμ. Όταν αυτή η ευνοϊκή διάθεση και η αρμονία, όπως επίσης και η προσωπική παράδοση της θέλησης, είναι ανεπαρκείς στα μέλη του “κύκλου”, η πνευματιστική συγκέντρωση αποδεικνύεται αποτυχημένη». Επίσης, «ο αριθμός των πειραματιζόμενων έχει μεγάλη σπουδαιότητα. Αν είναι μεγαλύτερος, εμποδίζει την αρμονία την τόσο απαραίτητη για την επιτυχία».

3. Όλοι οι παρόντες «ενώνουν τα χέρια για να διαμορφώσουν τον αποκαλούμενο μαγνητικό κύκλο. Μέσω αυτού του κλειστού κυκλώματος, κάθε μέλος συνεισφέρει την ενέργεια μιας συγκεκριμένης δύναμης που μεταβιβάζεται συλλογικά στο μέντιουμ». Πάντως, ο «μαγνητικός κύκλος» απαιτείται μόνο για λιγότερο εξελιγμένα μέντιουμ. Η κυρία Blavatsky, ιδρύτρια της σύγχρονης Θεοσοφίας και μέντιουμ η ίδια, αργότερα γελούσε με τις χοντροκομμένες μεθόδους του πνευματισμού – όταν συνάντησε πολύ ισχυρότερα μέντιουμ στην Ανατολή. Στην κατηγορία τέτοιων μέντιουμ υπάγεται επίσης ο φακίρης που περιγράφηκε στο κεφ. 3.

4. «Η απαραίτητη πνευματιστική ατμόσφαιρα επιφέρεται συνήθως από τεχνητά μέσα, όπως το τραγούδισμα ύμνων, το παίξιμο απαλής μουσικής, κι ακόμα την προσφορά μιας προσευχής».

Η πνευματική συγκέντρωση σίγουρα είναι μια μάλλον τραχειά μορφή μεντιουμισμού – μολονότι γι’ αυτόν ακριβώς το λόγο οι τεχνικές του είναι έκδηλες – και μόνο σπάνια παράγει θεαματικά αποτελέσματα. Υπάρχουν άλλες πιο ανεπαίσθητες μορφές, μερικές από τις οποίες εμφανίζονται ως «χριστιανικές». Για να το συνειδητοποιήσει κανείς αυτό, χρειάζεται μόνο να κοιτάξει τις τεχνικές ενός «θεραπευτή με την πίστη», όπως ο Oral Roberts (που πριν ενταχθεί στους Μεθοδιστές πριν από μερικά χρόνια, ήταν κληρικός στην ομάδα «Αγιότητα της Πεντηκοστής»). Ο Oral Roberts προκαλεί «θαυματουργικές» θεραπείες διαμορφώνοντας ένα πραγματικό «μαγνητικό κύκλο» απαριζόμενο από ανθρώπους με την κατάλληλη ευνοϊκή διάθεση, παθητικότητα, και αρμονία «πίστης», οι οποίοι βάζουν τα χέρια τους στην τηλεόραση όταν αυτός είναι στον αέρα· οι θεραπείες μπορεί να προκληθούν και με την

πόση ενός ποτηριού νερού, που έχει τοποθετηθεί πάνω στην τηλεοπτική συσκευή κι έχει έτσι απορροφήσει τη ροή των μεντιουμιστικών δυνάμεων, οι οποίες έχουν τεθεί σε δράση. Αλλά τέτοιες θεραπείες, σαν αυτές που παράγει ο πνευματισμός και η μαγεία, μπορεί να προξενήσουν βαρείες απώλειες με τη μορφή κατοπινών ψυχικών και πνευματικών διαταραχών.*

* Για τον Oral Roberts βλ. Kurt Koch, Occult Bondage σελ. 52-5

Σ' αυτό το πεδίο πρέπει κάποιος να είναι πολύ προσεκτικός, γιατί ο διάβολος συνεχώς πιθηκίζει τα έργα του Θεού, και πολλοί άνθρωποι με μεντιουμιστικά χαρίσματα συνεχίζουν να νομίζουν ότι είναι Χριστιανοί κι ότι τα δώρα τους προέρχονται από το Άγιο Πνεύμα. Αλλά είναι δυνατόν να πούμε ότι αυτό είναι αλήθεια για τη «χαρισματική αναζωπύρωση» - ότι είναι βασικά μια μορφή μεντιουμισμού, όπως λένε μερικοί;

Όταν κάποιος υποβάλλει τη «χαρισματική αναζωπύρωση» στους πιο οφθαλμοφανείς ελέγχους για μεντιουμισμό, εντυπωσιάζεται πρώτα απ' όλα από το γεγονός ότι οι βασικές προϋποθέσεις για την πνευματιστική συγκέντρωση, οι οποίες περιγράφηκαν πιο πάνω, είναι όλες παρούσες στις «χαρισματικές» συναθροίσεις προσευχής, ενώ ούτε ένα από αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είναι παρόν στην ίδια μορφή ή βαθμό στη γνήσια χριστιανική λατρεία της Ορθόδοξης Εκκλησίας.

1. Η «παθητικότητα» της πνευματιστικής συγκέντρωσης αντιστοιχεί σ' αυτό που οι «χαρισματικοί» συγγραφείς καλούν «ένα είδος **άφεσης**... Αυτό εμπεριέχει περισσότερο από την αφιέρωση της συνειδητής ύπαρξης κάποιου μέσω μιας πράξης της θέλησης· αναφέρεται και σε μια ευρεία, κι ακόμα κρυμμένη περιοχή της ασυνείδητης ζωής του... Ότι μπορεί να γίνει είναι να προσφέρει τον εαυτό του – το σώμα, το μυαλό κι ακόμα τη γλώσσα – ώστε το Πνεύμα του Θεού να μπορεί να έχει **πλήρη κατοχή**... Τέτοια άτομα είναι έτοιμα – οι φραγμοί έχουν πέσει κι ο Θεός κινείται έντονα πάνω και μέσα σε όλη τους την ύπαρξη» (Williams, σελ. 62-63). Τέτοια «πνευματική» στάση δεν είναι

του Χριστιανισμού: είναι μάλλον η στάση του Ζεν Βουδισμού, του ανατολικού «μυστικισμού», της ύπνωσης, και του πνευματισμού. Τέτοια υπερβολική παθητικότητα είναι εντελώς ξένη στην Ορθόδοξη πνευματικότητα, και είναι μόνο μια ανοιχτή πρόσκληση στη δράση πλανερών πνευμάτων. Ένας ευνοϊκά διατεθειμένος παρατηρητής σημειώνει ότι στις πεντηκοστιανικές συναθροίσεις οι άνθρωποι που γλωσσολαλούν ή ερμηνεύουν «μοιάζουν σχεδόν να πέφτουν σε έκσταση» (Sherrill, σελ. 87). Αυτή η παθητικότητα είναι τόσο έντονη σε κάποιες «χαρισματικές» κοινότητες που καταργούν εντελώς την οργάνωση της εκκλησίας και οποιοσδήποτε καθορισμένο πρόγραμμα ακολουθιών και τα κάνουν όλα ακριβώς όπως κατευθύνει το «πνεύμα».

2. Υπάρχει μια σαφής «ενότητα στην πίστη» - και όχι απλώς ενότητα στη χριστιανική πίστη κι ελπίδα για σωτηρία, αλλά μια ιδιάζουσα ομοφωνία στην επιθυμία και προσδοκία για «χαρισματικά» φαινόμενα. Αυτό ισχύει για όλες τις «χαρισματικές» προσευχητικές συναθροίσεις· αλλά μια ακόμα πιο έντονη ενότητα απαιτείται για την εμπειρία του «βαπτίσματος του Αγίου Πνεύματος», η οποία συνήθως επιτελείται σ' ένα μικρό χωριστό δωμάτιο με την παρουσία μόνο λίγων που ήδη έχουν την εμπειρία. Η παρουσία ακόμα κι ενός προσώπου που έχει αρνητικές σκέψεις για την εμπειρία, είναι αρκετή αιτία για να μην προκύψει το «βάπτισμα» - ακριβώς με τον τρόπο που η ανησυχία και η προσευχή του Ορθοδόξου ιερέα που περιγράφηκε πιο πάνω (κεφ. 3) ήταν αρκετές για να διαλύσουν το εντυπωσιακό όραμα που επέδειξε ο φακίρης από την Κεϋλάνη.

3. Ο πνευματιστικός «μαγνητικός κύκλος» αντιστοιχεί στην πεντηκοστιανική «χειροθεσία», η οποία γίνεται πάντα από αυτούς που έχουν ήδη εμπειρία του «βαπτίσματος» με γλωσσολαλία, και που χρησιμεύουν, με λόγια των ίδιων των Πεντηκοστιανών, ως «κανάλια του Αγίου Πνεύματος» (Williams, σελ. 64) – μια λέξη που χρησιμοποιούν οι πνευματιστές αναφορικά με τα μέντιουμ.

4. Η «χαρισματική ατμόσφαιρα», όπως και η πνευματιστική, προκαλείται με μέσα υποβλητικών ύμνων και προσευχών, και συχνά

επίσης με χειροκροτήματα· όλα αυτά δίνουν «ένα αποτέλεσμα διέργειας που σε ανεβάζει, και σχεδόν μεθυστικής ποιότητας» (Sherrill, σελ. 23).

Μπορεί κάποιος να αντιτάξει ότι όλες αυτές οι ομοιότητες μεταξύ μεντιουμισμού και Πεντηκοστιανισμού είναι μόνο συμπτωματικές· και πράγματι, με σκοπό να δείξουμε αν η «χαρισματική αναζωπύρωση» είναι όντως μεντιουμιστική, θα πρέπει να προσδιορίσουμε τι είδος «πνεύματος» μεταδίδεται μέσω των πεντηκοστιανικών «καναλιών». Ένας αριθμός μαρτυριών από αυτούς που το έχουν νοιώσει – και πιστεύουν ότι είναι το Άγιο Πνεύμα – καταδεικνύει καθαρά τη φύση του. «Η ομάδα κινήθηκε πιο κοντά γύρω μου. Ήταν σαν να σχημάτιζαν με τα σώματά τους μια χοάνη, μέσα από την οποία συγκεντρωνόταν η ροή του Πνεύματος που παλλόταν στο δωμάτιο. Κύλησε μέσα μου καθώς καθόμουν εκεί» (Sherrill, σελ. 122). Σε μια Καθολική Πεντηκοστιανική συνάθροιση, «με το που έμπαινε κανείς στην αίθουσα έμενε κυριολεκτικά άναυδος από την ισχυρή ορατή παρουσία του Θεού» (Ranaghan, σελ. 79). (Συγκρίνετε την «παλλόμενη» ατμόσφαιρα σε κάποιες παγανιστικές και ινδουϊστικές τελετές στα προηγούμενα κεφάλαια). Άλλος ένας άνδρας περιγράφει την εμπειρία του «βαπτίσματος»: - «Κατάλαβα ότι ο Κύριος ήταν στο δωμάτιο και με πλησίαζε. Δεν μπορούσα να τον δω, αλλά ένιωθα να με σπρώχνουν στην πλάτη από ψηλά. Έμοιαζα να επιπλέω στο πάτωμα... (Logos Journal, Νοέμ.-Δεκ. 1971, σελ. 47). Άλλα παρόμοια παραδείγματα θα δοθούν παρακάτω στην αναλυτική εξέταση των σωματικών συμπληρωμάτων των «χαρισματικών» εμπειριών. Αυτό το «παλλόμενο», «ορατό» πνεύμα που «σπρώχνει», «πλησιάζει» και «κυλά» φαίνεται να επιβεβαιώνει το μεντιουμιστικό χαρακτήρα του «χαρισματικού» κινήματος. Σίγουρα το Άγιο Πνεύμα δεν θα περιγραφόταν ποτέ με αυτούς τους τρόπους!

Κι ας θυμηθούμε ένα παράξενο χαρακτηριστικό της «χαρισματικής» γλωσσολαλίας που ήδη αναφέραμε: ότι δίνεται όχι μόνο στην αρχική εμπειρία του «βαπτίσματος του Αγίου Πνεύματος» αλλά είναι

υποχρεωτικό να συνεχίζεται (τόσο ιδιαίτέρως όσο και δημοσίως) και να γίνεται «ουσιώδες συμπλήρωμα» της θρησκευτικής ζωής, αλλιώς τα «δώρα του Πνεύματος» μπορεί να διακοπούν. Ένας Πρεσβυτεριανός «χαρισματικός» συγγραφέας μιλά για την ειδική λειτουργία αυτής της πρακτικής στην «προετοιμασία» για «χαρισματικές» συναθροίσεις: «Συχνά συμβαίνει... μια μικρή ομάδα να αφιερώσει χρόνο προσευχόμενη εν Πνεύματι (δηλ. με γλωσσολαλία). Πράττοντας έτσι πολλαπλασιάζει την αίσθηση της παρουσίας του Θεού και τη δύναμη που μεταφέρει μέσα στη συγκέντρωση». Και πάλι: «Βρίσκουμε ότι ήρεμη προσευχή εν Πνεύματι κατά τη συνάθροιση βοηθά να διατηρήσουμε ένα άνοιγμα στην παρουσία του Θεού... (επειδή) όταν κάποιος έχει συνηθίσει να προσεύχεται δυνατά με γλωσσολαλία... γίνεται σύντομα δυνατό για την αναπνοή του, η οποία κινείται πάνω στις φωνητικές χορδές και τη γλώσσα, να εκδηλώνει την αναπνοή του Πνεύματος, και με τον τρόπο αυτό η προσευχή συνεχίζεται ήρεμα, αλλά έντονα, μέσα του» (Williams, σελ. 31). Ας θυμηθούμε επίσης ότι η γλωσσολαλία μπορεί να πυροδοτηθεί από τέτοιες τεχνητές επινοήσεις όπως το «σχηματισμό ήχων με το στόμα» - και θα φτάσουμε στο αναπόφευκτο συμπέρασμα ότι η «χαρισματική» γλωσσολαλία δεν είναι καθόλου «δωρεά», αλλά τεχνική, που η ίδια αποκτάται με άλλες τεχνικές και με τη σειρά της αποτελεί το έναυσμα για άλλες «δωρεές του Πνεύματος» αν κάποιος συνεχίσει να την εξασκεί και να την καλλιεργεί. Δεν έχουμε εδώ μια ένδειξη για το βασικό πραγματικό επίτευγμα του σύγχρονου κινήματος της Πεντηκοστής – ότι ανακάλυψε μια νέα μεντιουμιστική τεχνική για να εισέρχεται σε μια ψυχική κατάσταση όπου τα θαυματουργικά «δώρα» είναι κοινοτοπία, και να τη διατηρεί; Αν αυτό είναι αλήθεια, τότε ο «χαρισματικός» ορισμός της «χειραθεσίας» - «η απλή ιερουργία από ένα ή περισσότερα πρόσωπα που τα ίδια είναι κανάλια του Αγίου Πνεύματος, προς άλλους που δεν έχουν ακόμα ευλογηθεί έτσι», στην οποία «το σημαντικό (είναι) ότι αυτοί που ιερούργούν έχουν οι ίδιοι βιώσει την κίνηση του Αγίου Πνεύματος» (Williams, σελ. 64) – περιγράφει ακριβώς τη μεταφορά του μεντιουμιστικού χαρίσματος από αυτούς που ήδη το έχουν αποκτήσει

και έχουν οι ίδιοι γίνει μέντιουμ. Έτσι το «βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος» γίνεται μεντιουμιστική μύηση.

Πράγματι, αν η «χαρισματική αναζωπύρωση» είναι στ' αλήθεια μια μεντιουμιστική κίνηση, πολλά που είναι ασαφή σχετικά μ' αυτήν όταν τη βλέπουμε σαν χριστιανική κίνηση, γίνονται σαφή. Η κίνηση δημιουργείται στην Αμερική, η οποία πενήντα χρόνια πριν γέννησε τον πνευματισμό σε ένα παρόμοιο ψυχολογικό κλίμα: μια νεκρή, εκλογικευμένη προτεσταντική πίστη κατακυριεύεται ξαφνικά από την πραγματική εμπειρία μιας αόρατης «δύναμης» που δεν μπορεί να εξηγηθεί λογικά ή επιστημονικά. Η κίνηση έχει μεγαλύτερη επιτυχία σ' εκείνες τις χώρες που έχουν αξιόλογη ιστορία πνευματισμού και μεντιουμισμού: πρώτα πρώτα στην Αμερική και την Αγγλία, μετά στη Βραζιλία, την Ιαπωνία, τις Φιλιππίνες, τη μαύρη Αφρική. Σπάνια βρίσκεται παράδειγμα «γλωσσολαλιάς» σε οποιοδήποτε χριστιανικό (έστω και κατ' όνομα) γενικό πλαίσιο για πάνω από 1600 χρόνια μετά τον καιρό του απ. Παύλου (κι ακόμα και τότε είναι ένα απομονωμένο και βραχύβιο υστερικό φαινόμενο), ακριβώς μέχρι το κίνημα της Πεντηκοστής του 20ού αι., ακριβώς όπως υπέδειξε ο λόγιος ιστορικός του θρησκευτικού «ενθουσιασμού»* κι ωστόσο αυτή η «δωρεά» κατέχεται από πολυάριθμους σαμάνους και μάγους γιατρούς πρωτόγονων θρησκειών, όπως επίσης από τα σύγχρονα πνευματιστικά διάμεσα και τους δαιμονισμένους. Οι «προφητείες» και οι «ερμηνείες» στις «χαρισματικές» λειτουργίες, όπως θα δούμε, είναι παράξενα ασαφείς και στερεότυπες στην έκφραση, χωρίς ιδιαίτερο χριστιανικό ή προφητικό περιεχόμενο. Το δόγμα υποτάσσεται στην πρακτική: το απόφθεγμα και των δύο κινήσεων θα μπορούσε να είναι, όπως λένε ξανά και ξανά οι ενθουσιώδεις «χαρισματικοί», «λειτουργεί» (δηλ. φέρνει αποτέλεσμα) – η ίδια παγίδα στη οποία, όπως είδαμε, οδηγεί τα θύματά του ο Ινδουϊσμός. Δύσκολα μπορεί να υπάρξει αμφιβολία ότι η «χαρισματική αναζωπύρωση» όσον αφορά τα φαινόμενά της, έχει μια πολύ μεγαλύτερη ομοιότητα με τον πνευματισμό και γενικά τις μη χριστιανικές θρησκείες, παρά με τον Ορθόδοξο Χριστιανισμό. Αλλά θα

δώσουμε ακόμα πολλά παραδείγματα για να αποδείξουμε πόσο αληθινό είναι αυτό.

* Ronald A. Knox, *Enthusiasm, A Chapter in the History of Religion*, Oxford (Galaxy Book), 1961, σελ. 550-551

Μέχρι αυτό το σημείο αναφέραμε, εκτός από τις δηλώσεις του Δρ. Koch, μόνο αποσπάσματα ευνοϊκά διατεθειμένων προς τη «χαρισματική αναζωπύρωση», που δίνουν μόνο μαρτυρία γι' αυτά που φαντάζονται ότι είναι έργα του Αγίου Πνεύματος. Ας αναφέρουμε τώρα μαρτυρίες διάφορων ανθρώπων που εγκατέλειψαν το χαρισματικό κίνημα ή αρνήθηκαν να συμμετάσχουν, επειδή ανακάλυψαν ότι το «πνεύμα» που το εμπνέει δεν είναι του Άγιο Πνεύμα.

1. «Στο Leicester (Αγγλία) ένας νέος ανέφερε τα ακόλουθα. Αυτός και ο φίλος του ήταν πιστοί για μερικά χρόνια ώσπου μια μέρα προσκλήθηκαν στη συνάθροιση μιας ομάδας που γλωσσολαλούσε. Η ατμόσφαιρα της συνάθροισης τους αιχμαλώτισε και μετά προσευχήθηκαν για τη δεύτερη ευλογία και το βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος. Μετά από εντατική προσευχή ήταν σαν κάτι ζεστό να ήρθε πάνω τους. Ένοιωσαν μεγάλη έξαψη. Για μερικές μέρες απόλαυσαν αυτή τη νέα εμπειρία, αλλά σιγά-σιγά αυτά τα κύματα συναισθήματος υποχώρησαν. Ο άνδρας που μου του είπε πρόσεξε ότι είχε χάσει κάθε επιθυμία να διαβάσει τη Βίβλο και να προσεύχεται. Εξέτασε την εμπειρία του στο φως των Γραφών και συνειδητοποίησε ότι δεν ήταν εκ του Θεού. Μετανόησε και την καταδίκασε... Από την άλλη ο φίλος του συνέχισε μ' αυτή τη "γλωσσολαλιά" κι αυτό τον κατέστρεψε. Σήμερα δεν θα σκεπτόταν καν να συνεχίσει να είναι Χριστιανός. (Koch, σελ. 28).

2. Δύο Προτεστάντες κληρικοί πήγαν σε μια «χαρισματική» συνάθροιση προσευχής σε μια Πρεσβυτεριανή εκκλησία στο Hollywood. «Και οι δυο συμφωνήσαμε προκαταβολικά πως όταν το πρώτο άτομο άρχιζε να γλωσσολαλεί, θα κάναμε κατά προσέγγιση την ακόλουθη προσευχή, "Κύριε, αν αυτή η δωρεά είναι από Σένα, ευλόγησε αυτόν τον αδελφό, αλλά αν δεν είναι από Σένα, τότε σταμάτησέ το κι ας μη γίνει άλλη

προσευχή με γλωσσολαλιά κατά την παρουσία μας...” Ένας νεαρός ξεκίνησε τη συνάθροιση με μια μικρή προσευχή, μετά την οποία η συνάθροιση ήταν ανοιχτή για προσευχή με γλωσσολαλιά. Μια γυναίκα άρχισε να προσεύχεται με ευχέρεια σε μια ξένη γλώσσα, χωρίς καθόλου τραύλισμα ή δισταγμό. Δεν δόθηκε ερμηνεία. Ο π. Μπ. κι εγώ αρχίσαμε να προσευχόμαστε ήρεμα όπως είχαμε συμφωνήσει νωρίτερα. Τι συνέβη; Κανένας άλλος δεν γλωσσολάλησε, παρ’ ότι συνήθως σ’ αυτές τις συναθροίσεις όλοι τους, εκτός από έναν αρχιτέκτονα, προσεύχονται σε άγνωστες γλώσσες» (Koch, σελ. 15). Σημειώστε εδώ ότι με την απουσία της μεντιουμιστικής ενότητας στην πίστη, δεν εμφανίζονται τα φαινόμενα.

3. «Στο San Diego της California, μια γυναίκα ήρθε για συμβουλές. Μου είπε για μια άσχημη εμπειρία που είχε κατά τη διάρκεια μιας αποστολής που οργάνωσε ένα μέλος του κινήματος της γλωσσολαλιάς. Είχε πάει στις συναθροίσεις του, όπου εκείνος είχε μιλήσει για την αναγκαιότητα του δώρου της γλωσσολαλιάς, και σε μια συνάθροιση που ακολούθησε επέτρεψε να της κάνουν χειροθεσία με σκοπό να λάβει το βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος και το δώρο της γλωσσολαλιάς. Εκείνη τη στιγμή έπεσε λιπόθυμη. Όταν ξαναβρήκε τις αισθήσεις της πάλι, ήταν πεσμένη στο πάτωμα με το στόμα της να ανοιγοκλείνει ακόμα αυτόματα, χωρίς να προφέρει λέξη. Φοβήθηκε τρομερά. Δίπλα της στέκονταν κάποιοι από τους οπαδούς αυτού του ευαγγελιστή, οι οποίοι αναφώνησαν. “Ω αδελφή, για Πνεύμα”. Αλλά το θύμα αυτού του αποκαλούμενου βαπτίσματος του Αγίου Πνεύματος θεραπεύθηκε. Δεν ξαναπήγε ποτέ σ’ αυτή την ομάδα των γλωσσολαλούντων. Όταν ήρθε σε μένα για συμβουλές, υπέφερε ακόμα από τα κακά επακόλουθα αυτού του “πνευματικού βαπτίσματος”» (Koch, σελ. 26).

4. Ένας Ορθόδοξος Χριστιανός στην California, διηγείται μια ιδιαίτερη συνάντηση με ένα «πλήρη πνεύματος» κληρικό, ο οποίος ακολουθούσε το ίδιο πρόγραμμα με τους κορυφαίους Καθολικούς, Προτεστάντες και Πεντηκοστιανούς εκπροσώπους της «χαρισματικής αναζωπύρωσης»:

«Επί πέντε ώρες γλωσσολαλούσε και χρησιμοποιούσε κάθε τέχνασμα (ψυχολογικό, υπνωτιστικό), και “χειροθεσία”, για να παρασύρει τους παρόντες να λάβουν το “βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος”. Η σκηνή ήταν πράγματι τρομερή. Όταν έβαλε τα χέρια του πάνω στη φίλη μας, αυτή έκανε λαρυγγικούς ήχους, βογγούσε, έκλαιγε και ούρλιαζε. Ήταν πολύ ευχαριστημένος από αυτό. Είπε ότι εκείνη υπέφερε για άλλους – ότι μεσολαβούσε γι’ αυτούς. Όταν έβαλε τα χέρια του στο κεφάλι μου είχα ένα προαίσθημα πραγματικού κακού. Η “γλωσσολαλιά” του διανθιζόταν με Αγγλικά: “Έχεις το χάρισμα της προφητείας, το νοιώθω”. “Απλώς άνοιξε το στόμα σου και θα ξεχυθεί έξω ελεύθερα”. “Παρεμποδίζεις το Άγιο Πνεύμα”. Με τη χάρη του Θεού κράτησα το στόμα μου κλειστό, αλλά είμαι απολύτως σίγουρος ότι αν είχα μιλήσει, κάποιος άλλος θα “μετέφραζε”». (Ιδιαίτερη συνομιλία).

5. Αναγνώστες του Ορθόδοξου Λόγου θα θυμηθούν το περιστατικό της «προσευχής-όρθρου» που οργάνωσε η Συριανή Αντιοχειανή Αρχιεπισκοπή της Νέας Υόρκης στη συνέλευσή της στο Chicago τον Αύγουστο του 1970. Αφού δημιουργήθηκε μια δραματική και συναισθηματική ατμόσφαιρα, νέοι άνθρωποι άρχισαν να «μαρτυρούν» πως τους κινούσε το «πνεύμα». Αλλά αρκετοί άνθρωποι που ήταν παρόντες περιέγραψαν αργότερα ότι η ατμόσφαιρα ήταν «σκοτεινή και δυσοίωνη», «ασφυκτική», «σκοτεινή και κακή», κι ότι από μια θαυματουργή παρέμβαση του αγίου Γερμανού της Αλάσκα, του οποίου η εικόνα ήταν παρούσα στην αίθουσα, η όλη συνάθροιση διακόπηκε και η κακή ατμόσφαιρα διαλύθηκε (Ορθ. Λόγος, 1970, Νο 4-5, σελ. 196-199).

Υπάρχουν πολυάριθμες άλλες περιπτώσεις στις οποίες οι άνθρωποι έχουν χάσει το ενδιαφέρον τους για προσευχή, ανάγνωση των Γραφών, και γενικά το Χριστιανισμό, κι ακόμα έχουν φτάσει να πιστεύουν, όπως είπε ένας μαθητής, ότι «δεν χρειαζόταν να διαβάσει άλλο πια τη Βίβλο. Ο ίδιος ο Θεός Πατέρας θα εμφανιζόταν και θα του μιλούσε» (Koch, σελ. 29).

Θα έχουμε ακόμη την ευκαιρία να αναφέρουμε τη μαρτυρία πολλών που δεν βρίσκουν τίποτα αρνητικό ή κακό στην «χαρισματική» εμπειρία

τους, και θα εξετάσουμε το νόημα της μαρτυρίας τους. Πάντως, χωρίς να έχουμε ακόμη φτάσει σε κάποιο συμπέρασμα ως προς την ακριβή φύση του «πνεύματος» που προκαλεί «χαρισματικά» φαινόμενα, με βάση τα στοιχεία που είναι συγκεντρωμένα εδώ μπορούμε ήδη να συμφωνήσουμε μέχρι τώρα με τον Δρ. Koch: «Το κίνημα της γλωσσολαλιάς είναι η έκφραση μιας κατάστασης παραληρηματος μέσω της οποίας εκδηλώνεται μια παρέμβαση δαιμονικών δυνάμεων» (Koch, σελ.47). Δηλαδή, το κίνημα, το οποίο είναι σίγουρα «παραληρηματικό» στην παράδοσή του στη δραστηριότητα ενός «πνεύματος» που δεν είναι το Άγιο Πνεύμα, δεν είναι δαιμονικό από πρόθεση ή αυτό καθ' εαυτό (όπως σίγουρα είναι ο σύγχρονος αποκρουσμός και σατανισμός), αλλά από τη φύση του αφήνεται ιδιαίτερα ανοιχτό στην εκδήλωση καταφανώς δαιμονικών δυνάμεων, οι οποίες πραγματικά εμφανίζονται μερικές φορές.

Αυτό το βιβλίο έχει διαβαστεί από έναν αριθμό ανθρώπων που έχουν συμμετάσχει στη «χαρισματική αναζωπύρωση»· πολλοί από αυτούς έχουν έκτοτε εγκαταλείψει αυτό το κίνημα, αναγνωρίζοντας ότι το πνεύμα που είχαν βιώσει στα «χαρισματικά» φαινόμενα δεν ήταν το Άγιο Πνεύμα. Σε ανθρώπους μπλεγμένους με το «χαρισματικό» κίνημα, που διαβάζουν τώρα αυτό το βιβλίο, θέλουμε να πούμε: Ίσως να νοιώθετε ότι η εμπειρία σας στο «χαρισματικό» κίνημα είναι σε μεγάλη έκταση κάτι καλό (ακόμα κι αν έχετε επιφυλάξεις για κάποια πράγματα που έχετε δει ή βιώσει εκεί). Ίσως επίσης να μην μπορείτε να πιστέψετε ότι υπάρχει οτιδήποτε δαιμονικό εκεί. Λέγοντας ότι το «χαρισματικό» κίνημα είναι στην πηγή της έμπνευσής του μεντιουμιστικό, δεν εννοούμε να αρνηθείτε το σύνολο των εμπειριών που είχατε ενώ ήσασταν αναμεμειγμένος σ' αυτό. Αν αφυπνισθήκατε σε μετάνοια για τις αμαρτίες σας, στη συνειδητοποίηση ότι ο Κύριος Ιησούς Χριστός είναι ο Σωτήρας της ανθρωπότητας, σε ειλικρινή αγάπη για το Θεό και τον πλησίον – όλα αυτά είναι πράγματι καλά και δεν θα χαθούν εάν εγκαταλείψετε το «χαρισματικό» κίνημα. Αλλά αν νομίζετε ότι η εμπειρία σας της «γλωσσολαλιάς» ή της «προφητείας» ή οτιδήποτε άλλο «υπερφυσικό» ίσως έχετε νοιώσει, είναι από το Θεό –

τότε αυτό το βιβλίο είναι μια πρόσκληση για σας να ανακαλύψετε ότι η σφαίρα της γνήσιας χριστιανικής πνευματικής εμπειρίας είναι πολύ βαθύτερη απ' ό,τι έχετε νοιώσει μέχρι τώρα, ότι τα κόλπα του διαβόλου είναι πολύ πιο πανούργα από ό,τι μπορεί να έχετε φανταστεί, ότι η προθυμία της πεπτωκυϊας ανθρωπίνης φύσης μας να παρανοεί την ψευδαίσθηση για αλήθεια, τη συναισθηματική ανακούφιση για πνευματική εμπειρία, είναι πολύ μεγαλύτερη από ό,τι νομίζετε. Ο επόμενος τομέας αυτού του κεφαλαίου θα πραγματευθεί αυτό το θέμα λεπτομερώς.

Όσο για την ακριβή φύση της «γλωσσολαλιάς» που συμβαίνει σήμερα, προφανώς δεν μπορεί να δοθεί μια απλή απάντηση. Ξέρουμε με απόλυτη βεβαιότητα ότι στον Πεντηκοστιανισμό, όπως και στον πνευματισμό, τα στοιχεία τόσο της απάτης όσο και της υποβολής δεν παίζουν μικρό ρόλο, κάτω από τις καμιά φορά τεράστιες πιέσεις που ασκούνται στους «χαρισματικούς» κύκλους για να εκβιαστεί η εμφάνιση των φαινομένων. Έτσι, ένα μέλος της κατά ένα μεγάλο μέρος πεντηκοστιανικής «κίνησης του Ιησού» μαρτυρεί ότι όταν γλωσσολαλούσε «ήταν απλώς μια συναισθηματικά κατασκευασμένη κατάσταση όπου μουρμούριζα ένα μάτσο λέξεις», κι ένας άλλος παραδέχεται ειλικρινά, «Όταν πρωτοέγινα Χριστιανός οι άνθρωποι με τους οποίους ήμουν μαζί μου είπαν, “πρέπει να το κάνεις”. Έτσι προσευχήθηκα να το κάνω, κι έφτασα να τους αντιγράψω έτσι ώστε να νομίζουν ότι έχω το χάρισμα» (Ortega, σελ. 49). Έτσι, αναμφίβολα, κάποιες από τις υποτιθέμενες «γλωσσολαλιές» δεν είναι γνήσιες, ή στην καλύτερη περίπτωση είναι το προϊόν υποβολής κάτω από συναισθηματικές συνθήκες πολύ κοντά στην υστερία. Πάντως, υπάρχουν τεκμηριωμένες περιπτώσεις Πεντηκοστιανών που μιλούν σε μια γλώσσα που δεν έχουν μάθει (Sherrill, σελ. 49)· υπάρχει επίσης η μαρτυρία πολλών σχετικά με την ευχέρεια, βεβαιότητα και ηρεμία (χωρίς καθόλου υστερικές συνθήκες) με τις οποίες μπορούν να εισέλθουν στην κατάσταση της «γλωσσολαλιάς»· και υπάρχει ένας κατηγορηματικά υπερφυσικός χαρακτήρας στο σχετικό φαινόμενο της «εξύμνησης με γλώσσες», όπου το «πνεύμα» υποβάλλει επίσης τη

μελωδία και πολλοί συμμετέχουν παράγοντας ένα αποτέλεσμα το οποίο περιγράφεται από διάφορους ως «αλλόκοσμο αλλά εξαιρετικά όμορφο» (Sherrill, σελ. 118) και «αφάνταστο, ανθρωπίνως αδύνατο» (Williams, σελ. 33). Είναι λοιπόν προφανές ότι καμιά μόνο ψυχολογική ή μόνο συναισθηματική εξήγηση δεν μπορεί να ερμηνεύσει πολλά από τα φαινόμενα της σύγχρονης «γλωσσολαλιάς». Αν δεν είναι έργο του Αγίου Πνεύματος – και μέχρι τώρα υπάρχουν άφθονες αποδείξεις ότι δεν είναι – τότε η σημερινή «γλωσσολαλιά» ως αυθεντικό «υπερφυσικό» φαινόμενο μπορεί μόνο να είναι η εκδήλωση ή η δωρεά κάποιου άλλου πνεύματος.

Για να προσδιορίσουμε επακριβέστερα αυτό το «πνεύμα» και να κατανοήσουμε πληρέστερα το «χαρισματικό» κίνημα, όχι μόνο κατά τα φαινόμενά του αλλά κατά την «πνευματικότητά» του, πρέπει να αντλήσουμε πιο βαθειά από τις πηγές της Ορθόδοξης παράδοσης. Και πρώτα απ' όλα πρέπει να επιστρέψουμε σε μια διδασκαλία της Ορθόδοξης ασκητικής παράδοσης που έχει ήδη συζητηθεί σε αυτή τη σειρά άρθρων, σε ερμηνεία της δύναμης με την οποία ο Ινδουϊσμός συγκρατεί τους οπαδούς του: το πρελέστ, η πνευματική πλάνη.

5. Πνευματική πλάνη

Η ιδέα της πλάνης, βασική στην Ορθόδοξη ασκητική διδασκαλία, είναι εντελώς απύσχα στον Προτεσταντικό-Καθολικό κόσμο που παρήγαγε το «χαρισματικό» κίνημα· κι αυτό το γεγονός εξηγεί γιατί μια τόσο ολοφάνερη πλάνη μπορεί να κερδίσει τέτοιο κύρος σε κατ' όνομα «χριστιανικούς» κύκλους, κι ακόμα γιατί ένας «προφήτης» σαν τον Νικολάι Μπερντιάγιεφ ο οποίος προέρχεται από Ορθόδοξο υπόβαθρο, θεωρεί απολύτως ουσιώδες ότι στη «νέα εποχή του Αγίου Πνεύματος» **«δεν θα υπάρχει πια ασκητική κοσμοθεωρία»**. Ο λόγος είναι προφανής: Η Ορθόδοξη ασκητική κοσμοθεωρία δίνει το μόνο μέσο με το οποίο οι άνθρωποι, έχοντας λάβει το Άγιο Πνεύμα με το Βάπτισμα και το Χρίσμα τους, μπορούν πραγματικά να συνεχίσουν να αποκτούν το Άγιο Πνεύμα στη ζωή τους· και διδάσκει πως να διακρίνουμε την πνευματική πλάνη και να φυλαγόμαστε από αυτήν. Η

«νέα πνευματικότητα» την οποία ονειρεύτηκε ο Μπερντιάγεφ και την οποία ουσιαστικά εξασκεί η «χαρισματική αναζωπύρωση» έχει ένα εντελώς διαφορετικό θεμέλιο και φαίνεται να είναι απάτη στο φως της Ορθόδοξης ασκητικής διδασκαλίας. Γι' αυτό, δεν υπάρχει χώρος και για τις δυο αντιλήψεις στο ίδιο πνευματικό σύμπαν: για να αποδεχτεί κάποιος τη «νέα πνευματικότητα» και τη «χαρισματική αναζωπύρωση», πρέπει να απορρίψει τον Ορθόδοξο Χριστιανισμό· και αντιστρόφως, για να παραμείνει κάποιος Ορθόδοξος Χριστιανός, πρέπει να απορρίψει τη «χαρισματική αναζωπύρωση», που είναι μια παραχάραξη της Ορθοδοξίας.

Για να γίνει αυτό απόλυτα σαφές, θα δώσουμε στη συνέχεια τη διδασκαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας σχετικά με την πνευματική πλάνη, κυρίως όπως διαμορφώθηκε στη συλλογή αυτής της διδασκαλίας κατά τον 19^ο αιώνα από τον Επίσκοπο Ιγνάτιο Brianchaninov, που ο ίδιος ήταν ένας Ορθόδοξος Πατέρας της σύγχρονης εποχής (1^{ος} τόμος από τα επιλεγμένα έργα του).

Υπάρχουν δυο βασικές μορφές πλάνης. Η πρώτη και πιο θεαματική μορφή προκύπτει όταν ένα πρόσωπο μοχθεί για μια υψηλή πνευματική κατάσταση ή πνευματικά οράματα χωρίς να έχει πρώτα καθαρθεί από τα πάθη και την επανάπαυση στη δική του κρίση. Σε κάποιον τέτοιο ο διάβολος παρέχει σπουδαία «οράματα». Υπάρχουν πολλά τέτοια παραδείγματα στους βίους των Αγίων, που ανήκουν στα βασικά εγχειρίδια της Ορθόδοξης ασκητικής διδασκαλίας. Έτσι ο άγιος Νικήτας, αργότερα Επίσκοπος του Novgorod (31 Ιαν.) εισήλθε στην ερημική ζωή απροετοίμαστος και παρά τις αντίθετες συμβουλές του πνευματικού του, και σύντομα άκουσε μια φωνή να προσεύχεται μαζί του. Τότε ο «Κύριος» μίλησε στο Νικήτα κι έστειλε έναν «άγγελο» να προσεύχεται στη θέση του, και του έδωσε εντολή να διαβάζει βιβλία αντί να προσεύχεται, και να διδάσκει εκείνους που έρχονταν σ' αυτόν. Έτσι κι έκανε, βλέποντας πάντα τον «άγγελο» να προσεύχεται δίπλα του, και οι άνθρωποι έμεναν έκπληκτοι από την πνευματική σοφία του και τις «δωρεές του Αγίου Πνεύματος» που φαινόταν να κατέχει,

συμπεριλαμβανομένων «προφητειών» οι οποίες πάντα εκπληρώνονταν. Η απάτη αποκαλύφθηκε μόνο όταν οι πατέρες του μοναστηριού έμαθαν για την αποστροφή του προς την Καινή Διαθήκη (παρ' ότι την Παλαιά Διαθήκη, την οποία δεν είχε διαβάσει ποτέ, μπορούσε να την πει απ' έξω), και μέσω των προσευχών τους μετανόησε, τα «θαύματά» του σταμάτησαν, και αργότερα έφθασε σε γνήσια αγιότητα. Παρομοίως, ο άγιος Ισαάκ των σπηλαίων του Κιέβου (14 Φεβρ.), είδε ένα μεγάλο φως και εμφανίστηκε σ' αυτόν ο «Χριστός» με «αγγέλους» όταν ο Ισαάκ, χωρίς να κάνει το σημείο του σταυρού, γονάτισε μπροστά στο «Χριστό», οι δαίμονες απέκτησαν εξουσία πάνω του και, αφού χόρεψαν μαζί του μανιασμένα, τον παράτησαν μισοπεθαμένο. Κι αυτός επίσης έφτασε αργότερα σε γνήσια αγιότητα. Υπάρχουν πολλές παρόμοιες περιπτώσεις όπου ο «Χριστός» και οι «άγγελοι» εμφανίστηκαν σε ασκητές και παραχώρησαν εκπληκτικές δυνάμεις και «δωρεές του Αγίου Πνεύματος», οι οποίες συχνά οδήγησαν τελικά τους παραπλανημένους ασκητές σε παράνοια ή αυτοκτονία.

Αλλά υπάρχει κι άλλη, λιγότερο θεαματική μορφή πνευματικής πλάνης, η οποία δεν προσφέρει στα θύματά της σπουδαία οράματα αλλά μόνο εξυψωτικά «θρησκευτικά συναισθήματα». Αυτό συμβαίνει, όπως έχει γράψει ο Επίσκοπος Ιγνάτιος, «όταν η καρδιά επιθυμεί και πασχίζει για άγια και θεϊκά αισθήματα ενώ είναι ακόμα εντελώς ακατάλληλη γι' αυτά. Ο καθένας που δεν έχει συντετριμμένο, μεταμελημένο πνεύμα, που αναγνωρίζει οποιοδήποτε είδος πλεονεκτήματος ή αξίας στον εαυτό του, που δεν τηρεί σταθερά τη διδασκαλία της Ορθόδοξης Εκκλησίας αλλά σε μια ή άλλη παράδοση πιστεύει στη δική του αυθαίρετη κρίση ή έχει ακολουθήσει μια μη Ορθόδοξη διδασκαλία – είναι σε αυτή την κατάσταση πλάνης». Η Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία έχει ολόκληρα πνευματικά εγχειρίδια γραμμένα από ανθρώπους σε αυτή την κατάσταση· τέτοιο είναι η «Μίμησις Χριστού» του Thomas a Kempis. Ο Επίσκοπος Ιγνάτιος λέει γι' αυτό: «Σ' αυτό το βιβλίο κυριαρχεί και αναπνέει μέσα από τις σελίδες ο υποκριτικός ζήλος του κακού πνεύματος, κολακεύοντας και μεθώντας

τον αναγνώστη... Το βιβλίο καθοδηγεί τον αναγνώστη απ' ευθείας σε επικοινωνία με το Θεό, χωρίς προηγούμενο εξαγνισμό δια της μετανοίας... Από αυτό οι σαρκικοί άνθρωποι εισέρχονται σε έκσταση από ηδονή και μέθη που αποκτάται χωρίς δυσκολία, χωρίς αυταπάρανηση, χωρίς μετάνοια, χωρίς σταύρωση της σάρκας με τα πάθη και τις επιθυμίες της (Γαλ. 5:24), με κολακεία της πεπτωκυϊας κατάστασής τους». Και το αποτέλεσμα, όπως έχει γράψει ο I. M. Kontzevitch, ο μεγάλος μεταφραστής της πατερικής διδασκαλίας, είναι ότι «ο ασκητής, κοπιάζοντας να ανάψει στην καρδιά του αγάπη για το Θεό ενώ παραμελεί τη μετάνοια, καταβάλλει προσπάθεια να επιτύχει ένα συναίσθημα ηδονής, έκστασης, και ως αποτέλεσμα επιτυγχάνει ακριβώς το αντίθετο: "έρχεται σε κοινωνία με το σατανά και μολύνεται με μίσος για το Άγιο Πνεύμα" (Επίσκοπος Ιγνάτιος)».

Κι αυτή είναι η πραγματική κατάσταση στην οποία βρίσκονται οι οπαδοί της «χαρισματικής αναζωπύρωσης», ακόμα και χωρίς να το υποπτεύονται. Αυτό μπορεί να φανεί πιο καθαρά όταν εξεταστούν οι εμπειρίες και απόψεις τους, βήμα προς βήμα, σε αντιπαραβολή με τη διδασκαλία των Ορθόδοξων Πατέρων όπως εκτέθηκαν παραπάνω από τον Επίσκοπο Ιγνάτιο.

A. Συμπεριφορά κατά τις «πνευματικές» εμπειρίες

Έχοντας μικρό ή καθόλου θεμέλιο στις γνήσιες πηγές της χριστιανικής πνευματικής εμπειρίας – τα Άγια Μυστήρια της Εκκλησίας, και την πνευματική διδασκαλία που έχει παραδοθεί από το Χριστό και τους Αποστόλους δια μέσου των Αγίων Πατέρων – οι οπαδοί της «χαρισματικής» κίνησης δεν έχουν τρόπο να διακρίνουν τη χάρη του Θεού από την απομίμησή της. Όλοι οι «χαρισματικοί» συγγραφείς δείχνουν, σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό, μια έλλειψη προσοχής και διάκρισης ως προς τις εμπειρίες που έχουν. Κάποιοι Καθολικοί Πεντηκοστιανοί στα σίγουρα «εξορκίζουν το σατανά» πριν ζητήσουν το «βάπτισμα στο Πνεύμα»· αλλά η αποτελεσματικότητα αυτής της πράξης, όπως θα γίνει σύντομα φανερό από τη δική τους μαρτυρία, είναι παρόμοια με αυτή των Εβραίων στις Πράξεις (19:15), στον οπίων

τον «εξορκισμό» το κακό πνεύμα απάντησε: «Τον Ιησού τον ξέρω, και τον Παύλο τον ξέρω, εσείς όμως ποιοι είσαστε;» Ο άγιος Ιωάννης ο Κασσιανός, ο μεγάλος Ορθόδοξος πατέρας της Δύσης (5ος αι.), ο οποίος έγραψε με μεγάλη διάκριση για τα έργα του Αγίου Πνεύματος στη Συμβολή του (Collatio) για τις «Θείες Δωρεές», σημειώνει ότι «καμμιά φορά οι δαίμονες (θαυματουργούν) με σκοπό να υψώσουν σε υπερηφάνεια τον άνθρωπο που πιστεύει ότι κατέχει το μεγάλο δώρο, κι έτσι τον προετοιμάζουν για μια ακόμα πιο μεγάλη πτώση. Προσποιούνται ότι καίγονται και οδηγούνται έξω από τα σώματα όπου κατοικούσαν, εξαιτίας της (δήθεν) αγιότητας ανθρώπων που στην πραγματικότητα γνωρίζουν ότι είναι ανίεροι. Στο Ευαγγέλιο διαβάζουμε: Θα εμφανιστούν ψευδόχριστοι και ψευδοπροφήτες...» (Συμβολή XV:2)

Ο «οραματιστής» του 18ου αιώνα Emanuel Swendendorg – ο οποίος ήταν ένας παράξενος πρόδρομος της σημερινής αποκρυφιστικής και «πνευματικής» αναζωπύρωσης – είχε εκτεταμένες επαφές με πνευματικά όντα, τα οποία έβλεπε συχνά και επικοινωνούσε μαζί τους. Διέκρινε δύο είδη πνευμάτων, τα «καλά» και τα «κακά»· η εμπειρία του επιβεβαιώθηκε πρόσφατα από τα ευρήματα ενός κλινικού ψυχολόγου σε μια κρατική ψυχιατρική κλινική στην Ukiah της California. Ο ψυχολόγος αυτός πήρε στα σοβαρά τις φωνές που άκουγαν οι ασθενείς του και επιχείρησε μια σειρά «διαλόγων» μαζί τους (δια της μεσολάβησης των ίδιων των ασθενών). Συμπέρανε, όπως ο Swendenborg, ότι υπάρχουν δυο πολύ διαφορετικά είδη «όντων» τα οποία έρχονταν σε επικοινωνία με τους ασθενείς: τα «ανωτέρα» και τα «κατώτερα». Με δικά του λόγια: «Οι φωνές του κατώτερου τάγματος είναι σαν τους μεθυσμένους αλήτες σ' ένα μπαρ, που τους αρέσει να πειράζουν και να τυραννούν για να διασκεδάζουν. Υποβάλλουν απρεπείς πράξεις και μετά επιπλήττουν τον ασθενή επειδή τις έλαβε υπ' όψιν του. Βρίσκουν ένα ασθενές σημείο της συνείδησης και εργάζονται πάνω σ' αυτό ασταμάτητα... Το λεξιλόγιο και η έκταση ιδεών της κατώτερης τάξης είναι περιορισμένα, έχουν όμως μια επίμονη επιθυμία καταστροφής... Εργάζονται πάνω σε κάθε αδυναμία

και πίστη, ισχυρίζονται ότι έχουν απόκοσμες δυνάμεις, λένε ψέμματα, υπόσχονται, και μετά υπονομεύουν τη θέληση του ασθενούς... Όλα της κατώτερης τάξης είναι ανευλαβή ή εχθρικά προς τη θρησκεία... Σε κάποιον εμφανίστηκαν σαν τυπικοί διάβολοι και αυτοσυστήθηκαν ως δαίμονες...»

«Οι πιο σπάνιες παραισθήσεις της ανώτερης τάξης είναι εντελώς αντίθετες... Αυτή η αντίδραση μπορεί να εικονογραφηθεί μέσω της εμπειρίας ενός άνδρα. Είχε ακούσει την κατώτερη τάξη να λογομαχεί για πολύ καιρό σχετικά με το πώς θα τον δολοφονούσαν. (Αλλά) είχε επίσης δει να έρχεται τη νύχτα σ' αυτόν ένα φως, όπως ο ήλιος. Ήξερε ότι ήταν μια διαφορετική τάξη γιατί το φως σεβόταν την ελευθερία του και θα αποσυρόταν αν τον τρώμαζε... Όταν ο άντρας ενθαρρύνθηκε να πλησιάσει το φιλικό ήλιο του, εισήλθε σ' ένα κόσμο ισχυρών θείων εμπειριών... (Μια φορά) εμφανίστηκε μια πολύ ισχυρή κι εντυπωσιακή φιγούρα σαν το Χριστό... Μερικοί ασθενείς έχουν πείρα τόσο της ανώτερης όσο και της κατώτερης τάξης σε διάφορες χρονικές στιγμές, και νοιώθουν παγιδευμένοι μεταξύ ενός ιδιωτικού παραδείσου και κόλασης. Πολλοί γνωρίζουν μόνο τις επιθέσεις της κατώτερης τάξης. Η ανώτερη τάξη ισχυρίζεται ότι έχει εξουσία πάνω στην κατώτερη και πραγματικά, το δείχνει κατά καιρούς, αλλά όχι αρκετά για να δώσει ειρήνη του νου στους περισσότερους ασθενείς... Η ανώτερη τάξη παρουσιάζεται παράξενα προικισμένη, ευαίσθητη, σοφή, και φιλόθρησκη».*

Οποιοσδήποτε αναγνώστης των Ορθοδόξων βίων των Αγίων και άλλης πνευματικής φιλολογίας ξέρει ότι όλα αυτά τα πνεύματα – τόσο «καλά» όσο και «κακά», τα «ανώτερα» και τα «κατώτερα» - είναι εξ ίσου δαίμονες, και ότι η διάκριση μεταξύ πραγματικά καλών πνευμάτων (αγγέλων) κι αυτών των κακών πνευμάτων δεν μπορεί να γίνει με βάση τα προσωπικά συναισθήματα και τις εντυπώσεις κάποιου. Η ευρέως εξαπλωμένη πρακτική του «εξορκισμού» στους «χαρισματικούς» κύκλους δεν προσφέρει καμιά εγγύηση ότι τα κακά πνεύματα έχουν εκδιωχθεί πραγματικά· οι εξορκισμοί είναι επίσης

πολύ συνηθισμένοι (και φαινομενικά επιτυχημένοι) μεταξύ των πρωτόγονων σαμάνων,** οι οποίοι επίσης αναγνωρίζουν ότι υπάρχουν διαφορετικά είδη πνευμάτων – τα οποία πάντως είναι όλα εξ ίσου δαίμονες, είτε φαίνεται να φεύγουν όταν εξορκίζονται είτε έρχονται όταν καλούνται για να δώσουν σαμανιστικές δυνάμεις.

* Wilson Van Dusen, *The Presence of Other Worlds*, Harper and Row, New York 1974, σελ. 120-125

**I.H. Lewis, *Ecstatic Religion, An Anthropological Study of Spirit Possession and Shamanism*, Penguin Books, Baltimore, 1971, σελ. 45, 88, 156 κτλ. και εικόνα 9

Κανείς δεν θα αρνηθεί ότι η «χαρισματική» κίνηση είναι στο σύνολό της αυστηρά προσανατολισμένη εναντίον του σύγχρονου αποκρουφισμού και σατανισμού. Αλλά τα πιο πονηρά κακά πνεύματα εμφανίζονται σαν «άγγελοι φωτός» (Β' Κορ. 11:14). Έτσι, απαιτείται μεγάλο χάρισμα διάκρισης, μαζί με βαθιά δυσπιστία προς όλες τις εξαιρετικές «πνευματικές» εμπειρίες κάποιου, προκειμένου να μην εξαπατηθεί κανείς. Ενώπιον των πανούργων αόρατων εχθρών που διεξάγουν πόλεμο κατά του ανθρώπινου γένους, η στάση της αφελούς εμπιστοσύνης που έχουν προς τις εμπειρίες τους οι αναμεμειγμένοι στο «χαρισματικό» κίνημα είναι μια ανοιχτή πρόσκληση σε πνευματική πλάνη. Ένας πάστορας, για παράδειγμα, συνιστά διαλογισμό πάνω σε αγιογραφικά εδάφια και μετά καταγραφή κάθε σκέψης που προξενήθηκε από την ανάγνωση: «Αυτό είναι το προσωπικό μήνυμα του Αγίου Πνεύματος προς εσένα» (Christenson, σελ. 139). Αλλά οποιοσδήποτε σοβαρός μελετητής της Ορθόδοξης πνευματικότητας γνωρίζει ότι για παράδειγμα, «στην αρχή της μοναστικής ζωής μερικοί από τους ακάθαρτους δαίμονες καθοδηγούν τους αρχάριους στην ερμηνεία των Θείων Γραφών... παραπλανώντας τους βαθμιαία ώστε να μπορέσουν να τους οδηγήσουν στην αίρεση και τη βλασφημία» (Η Κλίμαξ, αγίου Ιωάννη του Σιναΐτη, κεφ. 26:152).

Είναι λυπηρό, η συμπεριφορά των Ορθόδοξων οπαδών της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» δεν φαίνεται πιο διακριτική απ' ότι των Καθολικών και των Προτεσταντών. Προφανώς δεν γνωρίζουν καλά τους Ορθόδοξους Πατέρες ή τους βίους των Αγίων, κι όταν αναφέρουν κάποιον εξαιρετικό Πατέρα, η αναφορά είναι συχνά απομονωμένη από το γενικό πλαίσιο (βλ. πιο κάτω σχετικά με τον άγιο Σεραφείμ). Οι «χαρισματικοί» προσφεύγουν κυρίως στην εμπειρία. Ένας Ορθόδοξος ιερέας γράφει: «Κάποιοι έχουν τολμήσει να χαρακτηρίσουν την εμπειρία αυτή "πρελέστ" – πνευματική υπερηφάνεια. Κάποιος που έχει συναντήσει τον Κύριο μ' αυτόν τον τρόπο δεν θα μπορούσε να πέσει σ' αυτήν την πλάνη» (Λόγος, Απρ. 1972, σελ. 10). Αλλά είναι πολύ σπάνιος ένας Ορθόδοξος Χριστιανός ο οποίος είναι ικανός να διακρίνει πολύ αδιόρατες μορφές πνευματικής πλάνης (όπου η «υπερηφάνεια» για παράδειγμα, μπορεί να πάρει τη μορφή «ταπεινότητας»), μόνο βάσει του πως αισθάνεται γι' αυτές, χωρίς αναφορά στην πατερική παράδοση· μόνο κάποιος που έχει ήδη αφομοιώσει πλήρως την πατερική παράδοση στη δική του σκέψη και πρακτική κι έχει φθάσει σε μεγάλη αγιότητα μπορεί να αποτολμήσει να το κάνει αυτό.

Πως είναι προετοιμασμένος ο Ορθόδοξος Χριστιανός να αντισταθεί στην πλάνη; Έχει ολόκληρη τη συλλογή των θεόπνευστων πατερικών συγγραμμάτων τα οποία, μαζί με την Αγία Γραφή, παρουσιάζουν την αντίληψη της Εκκλησίας του Χριστού επί 2000 χρόνια, με αναφορά σε σχεδόν κάθε απατηλή και ψευδοπνευματική εμπειρία. Αργότερα θα δούμε ότι αυτή η παράδοση έχει μια πολύ σαφή αντίληψη ακριβώς στο κύριο θέμα που εγείρει η «χαρισματική αναζωπύρωση»: σχετικά με την πιθανότητα μιας νέας και ευρέως διαδεδομένης «έκχυσης του Αγίου Πνεύματος» κατά τις έσχατες ημέρες. Αλλά πριν ακόμα συμβουλευτεί τους Πατέρες πάνω σε συγκεκριμένα θέματα, ο Ορθόδοξος Χριστιανός είναι προστατευμένος έναντι της πλάνης από την ίδια τη γνώση ότι τέτοια πλάνη όχι μόνο υπάρχει, αλλά είναι παντού, ακόμα και μέσα του. Ο Επίσκοπος Ιγνάτιος γράφει: «Βρισκόμαστε όλοι μέσα σε πλάνη. Η γνώση αυτού του γεγονότος είναι το καλύτερο αποτρεπτικό κατά της πλάνης. Είναι η μεγαλύτερη πλάνη να νομίζει κανείς ότι είναι

απαλλαγμένος από πλάνη». Αναφέρει τον άγιο Γρηγόριο το Σιναΐτη, ο οποίος μας προειδοποιεί: «Δεν είναι μικρός κόπος να αποκτήσει κανείς την αλήθεια επακριβώς και να καθαριστεί από κάθε τι που αντιτίθεται στη χάρη· επειδή είναι σύνηθες για το διάβολο να δείχνει την πλάνη του, ιδιαίτερα στους αρχάριους, με τη μορφή της αλήθειας, δίνοντας μια πνευματική εμφάνιση σ' αυτό που είναι κακό». Και «Ο Θεός δεν θυμώνει με αυτόν που, φοβούμενος την πλάνη, φυλά τον εαυτό του με εξαιρετική προσοχή, ακόμα κι αν δεν δεχτεί κάτι που έχει σταλεί από το Θεό... Αντιθέτως, ο Θεός επαινεί αυτόν για τη σύνεσή του».

Έτσι, εντελώς απροετοίμαστος για πνευματικό πόλεμο, μην ξέροντας ότι υπάρχει πνευματική πλάνη με πολύ αδιόρατη μορφή (αντιθέτως με τις φανερές μορφές του αποκρυφισμού), ο Καθολικός ή Προτεστάντης ή απληροφόρητος Ορθόδοξος Χριστιανός πάει σε μια συνάθροιση προσευχής για να «βαπτιστεί (ή να γεμίσει) με το Άγιο Πνεύμα». Η ατμόσφαιρα της συνάντησης είναι εξαιρετικά χαλαρή, αφημένη εκ προθέσεως «ανοιχτή» στη δραστηριότητα κάποιου «πνεύματος». Οι Καθολικοί (που ισχυρίζονται ότι είναι πιο επιφυλακτικοί από τους Προτεστάντες) περιγράφουν μερικές από τις Πεντηκοστιανικές συγκεντρώσεις τους ως εξής: «Έμοιαζαν να μην υπάρχουν φραγμοί, συστολές... Κάθισαν σταυροπόδι στο πάτωμα. Χαλαρωμένες κυρίες. Μοναχός με λευκή ρόμπα. Καπνιστές τσιγάρων, πότες καφέ. Προσεύχονταν σε ελεύθερη μορφή... Μου ήρθε στο μυαλό ότι αυτοί οι άνθρωποι περνούσαν καλά προσευχόμενοι! Αυτό εννοούσαν, λέγοντας για το Άγιο Πνεύμα που κατοικεί ανάμεσά τους;» Και μια άλλη Καθολική Πεντηκοστιανική συνάθροιση, «αν εξαιρεθεί το γεγονός ότι κανείς δεν έπινε, έμοιαζε σαν κοκτέηλ πάρτυ» (Ranaghan, σελ. 155, 209). Σε διομολογιακές «χαρισματικές» συναθροίσεις η ατμόσφαιρα είναι ομοίως αρκετά ανεπίσημη, ώστε κανείς δεν εκπλήσσεται όταν το «πνεύμα» εμπνέει μια ηλικιωμένη γυναίκα να σηκωθεί, εν μέσω παροξυσμού γενικού κλίματος, και να «χορέψει λίγο ζιγκ» (είδος ζωηρού χορού) (Sherrill, σελ. 118). Στον σοβαρό Ορθόδοξο Χριστιανό, το πρώτο αξιοπρόσεκτο σε μια τέτοια ατμόσφαιρα είναι ολική έλλειψη αυτού που ξέρει στις δικές του Θείες Ακολουθίες ως γνήσια ευλάβεια

και δέος, που απορρέουν από το φόβο του Θεού. Κι αυτή η πρώτη εντύπωση μονάχα επιβεβαιώνεται χτυπητά με την παρατήρηση των αληθινά παράξενων αποτελεσμάτων που παράγει το πεντηκοστιανικό «πνεύμα» όταν κατέλθει σ' αυτή τη χαλαρή ατμόσφαιρα. Θα εξετάσουμε τώρα μερικά από αυτά τα αποτελέσματα, τοποθετώντας τα στην κρίση των Αγίων Πατέρων της Εκκλησίας του Χριστού.

B. Σωματικές εκδηλώσεις της «χαρισματικής» εμπειρίας

Μια από τις πιο συνηθισμένες αντιδράσεις στην εμπειρία του «βαπτίσματος του Αγίου Πνεύματος» είναι το γέλιο. Ένας Καθολικός καταθέτει: «*Ήμουν τόσο χαρούμενος που το μόνο που μπορούσα να κάνω ήταν να γελώ σωριασμένος στο πάτωμα*» (Ranaghan, σελ. 28). Ένας άλλος Καθολικός: «*Η αίσθηση της παρουσίας και της αγάπης του Θεού ήταν τόσο ισχυρή που μπορώ να θυμηθώ ότι καθόμουν στο παρεκκλήσι για μισή ώρα μόνο γελώντας από χαρά για την αγάπη του Θεού*» (Ranaghan, σελ. 64). Ένας Προτεστάντης καταθέτει ότι κατά το «βάπτισμα» «*άρχισα να γελώ... Ήθελα μόνο να γελώ και να γελώ όπως κάνεις όταν νοιώθεις τόσο καλά που δεν μπορείς να μιλήσεις γι' αυτό. Κρατούσα τα πλευρά μου και γελούσα ώσπου διπλώθηκα στα δύο*» (Sherrill, σελ. 113). Άλλος ένας Προτεστάντης: «*Η νέα γλώσσα που μου δόθηκε ανακατενόταν με κύματα κεφιού κατά τα οποία κάθε φόβος που είχα έμοιαζε να κυλά μακριά. Ήταν μια γλώσσα γέλιου*» (Sherrill, σελ. 115). Ένας Ορθόδοξος ιερέας, ο π. Ευσέβιος Στεφάνου, γράφει: «*Δεν μπορούσα να κρύψω το πλατύ χαμόγελο στο πρόσωπό μου, που κάθε στιγμή μπορούσε να ξεσπάσει σε γέλιο – ένα γέλιο του Αγίου Πνεύματος που ανάδευε μέσα μου μια ζωογόνα αποδέσμευση*» (Logos, Απρ. 1972, σελ. 4).

Πάρα πολλά παραδείγματα μπορούν να συγκεντρωθούν από αυτή την παράξενη αντίδραση σε μια «πνευματική» εμπειρία, και μερικοί «χαρισματικοί» απολογητές έχουν ολόκληρη φιλοσοφία περί «πνευματικής χαράς» και «θείας σαλότητας» για να την εξηγήσουν. Αλλά αυτή η φιλοσοφία δεν είναι στο ελάχιστο χριστιανική· τέτοια ιδέα όπως «το γέλιο του Αγίου Πνεύματος» είναι ανήκουστη σε ολόκληρη

την ιστορία της χριστιανικής σκέψης και εμπειρίας. Ίσως εδώ περισσότερο από οπουδήποτε αλλού, η «χαρισματική αναζωπύρωση» αποκαλύπτεται να μην έχει καθόλου χριστιανικό προσανατολισμό· αυτή η εμπειρία είναι καθαρά κοσμική και παγανιστική, κι εκεί που δεν μπορεί να εξηγηθεί με όρους συναισθηματικής υστερίας (για τον π. Ευσέβιο, πράγματι, το γέλιο προκάλεσε «ανακούφιση» και «απελευθέρωση» από «ένα έντονο συναίσθημα αυτοσυνειδησίας και στεναχώριας» και «συναισθηματικής ερήμωσης»), μπορεί μόνο να οφείλεται σε κάποιο βαθμό «κατάληψης» από έναν ή περισσότερες παγανιστικούς θεούς, τους οποίους η Ορθόδοξη Εκκλησία αποκαλεί δαίμονες. Να, για παράδειγμα, μια παρεμφερής εμπειρία «μύησης» ενός παγανιστή Εσκιμώου: Μη βρίσκοντας τη μύηση, «καμμιά φορά ξεσπούσα σε κλάμματα κι ένοιωθα δυστυχισμένος χωρίς να ξέρω γιατί. Τότε χωρίς λόγο όλα θα άλλαζαν ξαφνικά, κι ένοιωθα μια μεγάλη, ανεξήγητη χαρά, μια χαρά τόσο ισχυρή που δεν μπορούσα να τη συγκρατήσω, αλλά έπρεπε να ξεσπάσω σε τραγούδι, ένα τραγούδι τόσο ισχυρό, με χώρο για μια μονάχα λέξη: χαρά, χαρά! Κι έπρεπε να χρησιμοποιήσω όλη τη δύναμη της φωνής μου. Και τότε, στη μέση ενός παροξυσμού μυστηριώδους και συνταρακτικής χαράς, έγινα σαμάνος... Μπορούσα ν' ακούω και να βλέπω με ένα εντελώς διαφορετικό τρόπο. Είχα κερδίσει τη φώτισή μου ... και δεν ήμουν μόνο εγώ που μπορούσα να δω μέσα από το σκοτάδι της ζωής, αλλά το ίδιο λαμπρό φως ακτινοβολούσε επίσης από μέσα μου... κι όλα τα πνεύματα της γης και του ουρανού και της θάλασσας έρχονταν τώρα σε μένα και γίνονταν τα πνεύματα που με βοηθούσαν» (Lewis, Ecstatic Religion, σελ. 377).

Δεν είναι προκαλεί έκπληξη το ότι ανύποπτοι «Χριστιανοί», έχοντας με τη θέλησή τους αφεθεί σε μια παρόμοια παγανιστική εμπειρία, θα το ερμήνευαν ακόμα σαν μια «χριστιανική» εμπειρία· ψυχολογικά είναι ακόμα Χριστιανοί, παρ' ότι πνευματική έχουν εισέλθει στη σφαίρα των διακριτά μη χριστιανικών συμπεριφορών και πρακτικών. Ποια είναι η κρίση της Ορθόδοξης ασκητικής παράδοσης σχετικά με το «γέλιο του Αγίου Πνεύματος»; Οι άγιοι Βαρσανούφιος και Ιωάννης, ασκητές του 6^{ου} αι., δίνουν την ξεκάθαρη Ορθόδοξη απάντηση σ' έναν Ορθόδοξο

μοναχό που μαστιζόταν από αυτό το πρόβλημα (Απάντ. 451): «*Εν τω φόβω του Θεού δεν υπάρχει γέλιο. Η Γραφή λέει για τους μωρούς, που υψώνουν τη φωνή τους σε γέλια (Σειράχ 21:23) · και ο λόγος του μωρού είναι πάντα διαταραγμένος και στερημένος χάριτος*». Ο άγιος Εφραίμ ο Σύρος διδάσκει εξ ίσου σαφώς: «*Το γέλιο και η υπερβολική οικειότητα είναι η αρχή της διαφθοράς της ψυχής. Αν τα βλέπεις αυτά στον εαυτό σου, να ξέρεις ότι έχεις φτάσει στα βάθη των κακών. Μη σταματάς να παρακαλās το Θεό να σε απαλλάξει από αυτόν το θάνατο... Το γέλιο αφαιρεί από μας την ευλογία που έχει δοθεί ως υπόσχεση σ' αυτούς που πενθούν (Ματθ. 5:4) και καταστρέφει ό,τι έχει οικοδομηθεί. Το γέλιο προσβάλλει το Άγιο Πνεύμα, δεν ωφελεί την ψυχή, ατιμάζει το σώμα. Το γέλιο διώχνει τις αρετές, δεν έχει μνήμη θανάτου ή σκέψεις μαρτυρίου*» (Φιλοκαλία, ρωσική έκδ. Μόσχα 1913 τομ. 2, σελ. 448). Δεν είναι φανερό πόσο μακριά στην πλάνη μπορεί να οδηγήσει η άγνοια βασικών αρχών του Χριστιανισμού;

Τουλάχιστον το ίδιο συνηθισμένα με το γέλιο ως αντίδραση στο χαρισματικό «βάπτισμα», είναι ο στενός ψυχολογικά συγγενής του, τα δάκρυα. Αυτά συμβαίνουν σε άτομα και, πολύ συχνά, σε ολόκληρες ομάδες με μιας (σ' αυτή την περίπτωση εντελώς ξεχωριστά από την εμπειρία του «βαπτίσματος»), εξαπλώνόμενα σαν μόλυνση σε όλους χωρίς φανερή αιτία (βλ. Sherrill, σελ. 109, 117). Οι «χαρισματικοί συγγραφείς δεν βρίσκουν ότι η αιτία που προκαλεί τέτοια αποτελέσματα σε προτεσταντικές αναζωπυρώσεις είναι η καταδίκη της αμαρτίας· δεν δίνουν καμιά αιτία γι' αυτό, και φαίνεται σαν να μην υπάρχει καμμία, εκτός από το ότι αυτή η εμπειρία απλώς συμβαίνει σε κάποιον που εκτίθεται στη χαρισματική ατμόσφαιρα. Οι Ορθόδοξοι Πατέρες, όπως σημειώνει ο Επίσκοπος Ιγνάτιος, διδάσκουν ότι τα δάκρυα συχνά συνοδεύουν τη δεύτερη μορφή πνευματικής πλάνης. Ο άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, μιλώντας για τις πολλές και διαφορετικές αιτίες των δακρύων, μερικές καλές και μερικές κακές, προειδοποιεί: «*Μην εμπιστεύεστε την πηγή των δακρύων σας πριν η ψυχή σας εξαγνιστεί εντελώς*» (7:35)· και σχετικά με μια πηγή δακρύων

δηλώνει κατηγορηματικά: «Δάκρυα χωρίς σκέψη είναι κατάλληλα μόνο για μια παράλογη φύση και όχι για μια λογική» (7:17).

Εκτός από το γέλιο και τα δάκρυα, και συχνά μαζί με αυτά, υπάρχει ένας αριθμός άλλων σωματικών αντιδράσεων στο «βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος», που περιλαμβάνουν ζέστη, πολλά είδη τρεμούλας και συσπάσεων, και πτώση στο πάτωμα. Πρέπει να τονιστεί ότι όλα τα παραδείγματα που δίνονται εδώ αφορούν συνηθισμένους Προτεστάντες και Καθολικούς, και καθόλου ακραίους Πεντηκοστιανούς, των οποίων οι εμπειρίες είναι πολύ πιο θεαματικές και ασυγκράτητες.

«Όταν έβαλαν τα χέρια πάνω μου, αμέσως ένοιωσα λες και ολόκληρο το στήθος μου προσπαθούσε ν' ανέβει στο κεφάλι μου. Τα χείλη μου άρχισαν να τρέμουν, και το μυαλό μου άρχισε να γυρίζει σαν να πετά. Μετά άρχισα να χαμογελώ πλατιά» (Ranaghan, σελ. 91). Ένας άλλος δίνει την ακόλουθη μαρτυρία: «Μόλις γονάτισα άρχισα να τρέμω... Εντελώς ξαφνικά γέμισα με Άγιο Πνεύμα και κατάλαβα ότι "ο Θεός είναι πραγματικός". Άρχισα να γελάω και να κλαίω ταυτόχρονα. Το επόμενο πράγμα που κατάλαβα ήταν ότι ήμουν πεσμένος μπρούμυτα μπροστά στο βωμό και γεμάτος με την ειρήνη του Χριστού» (Ranaghan, σελ. 34). Ένας άλλος λέει: «Καθώς γονάτισα ήσυχα ευχαριστώντας το Θεό, ο Δ. Έπεσε μπρούμυτα και ξαφνικά άρχισε να κινείται ρυθμικά από κάποια αόρατη δύναμη. Από διόραση ότι θα πρέπει να ήταν θεϊκά εμπνευσμένο... ήξερα ότι τον Δ. Κινούσε ορατά το Άγιο Πνεύμα» (Ranaghan, σελ.29). Ένας άλλος: «Τα χέρια μου (συνήθως κρούα λόγω κακής κυκλοφορίας) έγιναν ζεστά και υγρά. Ζέστη με τύλιξε» (Ranaghan, σελ. 30). Ένας άλλος: «Ήξερα ότι ο Θεός εργαζόταν μέσα μου. Μπορούσα να νοιώσω μια ευδιάκριτη τρεμούλα στα χέρια μου, και ξαφνικά λούστηκα στον ιδρώτα» (Ranaghan, σελ. 102). Ένας μέλος της «Κίνησης του Ιησού» λέει: «Νοιώθω κάτι να αναπηδά μέσα μου και ξαφνικά γλωσσολαλώ» (Ortega, σελ. 49). Ένας «χαρισματικός» απολογητής τονίζει ότι τέτοιες εμπειρίες είναι τυπικές στο «βάπτισμα εν Αγίω Πνεύματι» που «συχνά έχει σηματοδοτηθεί από μια

υποκειμενική εμπειρία, η οποία έχει φέρει τον αποδέκτη σε μια θαυμάσια νέα αίσθηση εγγύτητας στον Κύριο. Αυτό μερικές φορές απαιτεί τέτοια έκφραση λατρείας και αφοσίωσης που δεν μπορεί να περικλειστεί στους συνήθεις περιορισμούς, που επιβάλλει η εθιμοτυπία της Δυτικής κοινωνία μας! Σε τέτοιες στιγμές, είναι γνωστό ότι κάποιοι τραντάζονται βίαια, υψώνουν τα χέρια στον Κύριο, υψώνουν τη φωνή πάνω από τον κανονικό τόνο, ή ακόμα πέφτουν στο πάτωμα» (Lillie, σελ. 17).

Δεν ξέρει κανείς με τι να απορήσει περισσότερο: με την ολική ασυμφωνία τέτοιων υστερικών φαινομένων και εμπειριών με οτιδήποτε πνευματικό, ή με την απίστευτη ελαφρομυαλιά που οδηγεί τέτοιους παραπλανημένους ανθρώπους να αποδίδουν τις συσπάσεις τους στο «Άγιο Πνεύμα», σε «θεία έμπνευση», στην ειρήνη του Χριστού». Αυτοί είναι καθαρά άνθρωποι που, στην πνευματική και θρησκευτική σφαίρα, είναι όχι μόνο εντελώς άπειροι και χωρίς καθοδήγηση, αλλά και εντελώς αμαθείς. Ολόκληρη η ιστορία της Ορθοδοξίας δεν γνωρίζει καθόλου τέτοιες «εκστατικές» εμπειρίες που να προκαλούνται από το Άγιο Πνεύμα. Είναι σκέτη ανοησία κάποιοι «χαρισματικοί» απολογητές να αποτολμούν να συγκρίνουν τέτοιες παιδαριώδεις και υστερικές εμπειρίες, που είναι απολύτως προσιτές σε όλους, με τις θείες αποκαλύψεις τις παραχωρούμενες στους μεγαλύτερους αγίους, όπως στον άγιο Παύλο καθ' οδόν προς τη Δαμασκό ή στον άγιο Ιωάννη τον Ευαγγελιστή στην Πάτμο. Αυτοί οι άγιοι έπεσαν κάτω μπροστά στον αληθινό Θεό, (χωρίς σπασμούς, και σίγουρα χωρίς γέλια), ενώ αυτοί οι ψευδοχριστιανοί απλώς αντιδρούν στην παρουσία ενός εισβάλλοντος πνεύματος, και λατρεύουν μόνο τον εαυτό τους. Ο πρεσβύτερος Μακάριος της Optina έγραψε σε κάποιον που ήταν σε παρόμοια κατάσταση: *«Σκεπτόμενος να βρεις την αγάπη του Θεού σε συναισθήματα παρηγοριάς, δεν αναζητάς το Θεό αλλά τον εαυτό σου, δηλαδή τη δική σου παρηγοριά, ενώ αποφεύγεις το δρόμο της θλίψης, θεωρώντας τον εαυτό σου δήθεν χαμένο χωρίς πνευματική παρηγοριά»*. * Αν αυτές οι «χαρισματικές» εμπειρίες είναι καθόλου θρησκευτικές, τότε είναι παγανιστικές θρησκευτικές εμπειρίες· για την

ακρίβεια μοιάζουν να ανταποκρίνονται απόλυτα στη μεντιουμιστική εμπειρία μύησης της πνευματοκαταληψίας, που προκαλείται από «μια εσωτερική δύναμη που ξεχύνεται μέσα, προσπαθώντας να πάρει τον έλεγχο» (Koch, *Occult Bondage*, σελ. 44). Φυσικά, δεν είναι όλα τα «βαπτίσματα στο Άγιο Πνεύμα» εκστατικά, όπως κάποιες από αυτές τις εμπειρίες (παρ' ότι μερικά είναι ακόμα περισσότερο εκστατικά)· αλλά κι αυτό επίσης είναι σε συμφωνία με την πνευματιστική πρακτική: «Όταν τα πνεύματα βρίσκουν ένα διάμεσο φιλικό ή ευνοϊκά διατεθειμένο, μπαίνουν ήσυχα σαν στο σπίτι τους· ενώ, αντιθέτως, όταν ο ψυχικός είναι λιγότερο ευνοϊκά διατεθειμένος από κάποια αντίσταση ή έλλειψη νοητικής παθητικότητας, το πνεύμα μπαίνει με περισσότερη ή λιγότερη δύναμη, κι αυτό αντανακλάται συχνά στις συσπάσεις του προσώπου και το τρεμούλιασμα των μελών του μέντιουμ» (Blackmore, *Spiritism*, σελ. 97).

* Starets Macarius of Optina, Harbin, 1940, σελ. 100 (στα Ρωσικά). (Elder Macarius of Optina, St. Herman of Alaska Brotherhood, Platina, California, 1995, σελ. 326)

Αυτή η εμπειρία της «πνευματοκαταληψίας», πάντως, δεν πρέπει να συγχέεται με την πραγματική δαιμονική κατοχή, την κατάσταση κατά την οποία ένα ακάθαρτο πνεύμα κατοικεί μονίμως σε κάποιον και προκαλεί σωματικές και ψυχικές διαταραχές, για τις οποίες δεν φαίνεται να γίνεται νύξη στις «χαρισματικές» πηγές. Η μεντιουμιστική «κατοχή» είναι προσωρινή και μερική, με το μέντιουμ να συγκατατίθεται να χρησιμοποιηθεί για ένα συγκεκριμένο σκοπό από το εισβάλλον πνεύμα. Αλλά τα ίδια τα «χαρισματικά» κείμενα δείχνουν σαφώς ότι αυτό που εμπειριέχεται σ' αυτές τις εμπειρίες – όταν είναι γνήσιες κι όχι απλώς προϊόντα υποβολής – δεν είναι μόνο η ανάπτυξη μιας μεντιουμιστικής ικανότητας, αλλά κανονική κατοχή από ένα πνεύμα. Αυτοί οι άνθρωποι μοιάζουν να έχουν δίκιο όταν λένε ότι είναι «πλήρεις πνεύματος» - αλλά σίγουρα δεν είναι το Άγιο Πνεύμα αυτό με το οποίο είναι πλήρεις!

Ο Επίσκοπος Ιγνάτιος δίνει πολλά παραδείγματα τέτοιων σωματικών εκδηλώσεων της πνευματικής πλάνης: σε ένα, ένας μοναχός έτρεμε κι έκανε παράξενους ήχους, και προσδιόριζε αυτά τα σημεία σαν «καρπούς της προσευχής»· σε ένα άλλο, ένας μοναχός τον οποίο συνάντησε ο Επίσκοπος, ως αποτέλεσμα της εκστατικής μεθόδου της προσευχής του ένοιωθε τέτοια ζέστη στο σώμα του, που δεν χρειαζόταν ζεστά ρούχα το χειμώνα, κι αυτή η ζέστη μπορούσε να γίνει αντιληπτή και από άλλους. Σαν γενική αρχή, γράφει ο Επίσκοπος Ιγνάτιος, το δεύτερο είδος της πλάνης συνοδεύεται από «μια υλική, εμπαθή θερμότητα του αίματος»· «η συμπεριφορά των ασκητών του Παπισμού, που ασπάζονταν την πλάνη, ήταν πάντα εκστατική, λόγω αυτής της εξαιρετικά υλικής, εμπαθούς θερμότητας» - της κατάστασης τέτοιων Λατίνων «αγίων» όπως του Φραγκίσκου της Ασίζης και του Ιγνατίου Λογιόλα. Αυτή η υλική θερμότητα του αίματος, ένα σημάδι των πνευματικά πλανημένων, πρέπει να ξεχωρίζεται από την πνευματική θερμότητα που νοιώθουν εκείνοι σαν τον άγιο Σεραφείμ του Σαρώφ, που απέκτησαν γνήσια το Άγιο Πνεύμα. Αλλά το Άγιο Πνεύμα δεν αποκτάται από εκστατικές «χαρισματικές» εμπειρίες, αλλά από τη μακριά και επίπονη οδό του ασκητισμού, την «οδό των θλίψεων» για την οποία μίλησε ο Πρεσβύτερος Μακάριος, μέσα στην Εκκλησία του Χριστού.

Γ. «Πνευματικά δώρα» που συνοδεύουν τη «χαρισματική» εμπειρία

Ο κύριος ισχυρισμός των οπαδών της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» είναι ότι έχουν αποκτήσει «πνευματικά» δώρα. Ένα από αυτά τα πρώτα «δώρα» που γίνονται αντιληπτά από τους «βαπτισμένους με το Άγιο Πνεύμα» είναι μια νέα «πνευματική» δύναμη και τόλμη. Αυτό που τους δίνει τόλμη είναι η συγκεκριμένη εμπειρία, που κανείς δεν μπορεί να αμφιβάλλει ότι είχαν, παρ' ότι κάποιος μπορεί σίγουρα να αμφισβητήσει την ερμηνεία που δίνουν σ' αυτήν. Μερικά τυπικά παραδείγματα: «Δεν χρειάζεται να πιστέψω στην Πεντηκοστή, γιατί την έχω δει» (Ranaghan, σελ. 64). «Άρχισα να νοιώθω ότι ήξερα τι ακριβώς να πω σε άλλους, και τι χρειάζονταν να ακούσουν... Ανακάλυψα ότι το Άγιο

Πνεύμα μου έδωσε αληθινή τόλμη να το λέω κι ότι είχε ένα έκδηλο αποτέλεσμα» (Ranighan, σελ. 64). «Ήμουν τόσο πεπεισμένος ότι το Πνεύμα θα ήταν αληθινό στο λόγο Του, που προσευχόμουν χωρίς καθόλου “αν”. Προσευχόμουν με “θα” και κάθε άλλο είδος επεξηγηματικής δήλωσης» (Ranighan, σελ. 67). Ένα Ορθόδοξο παράδειγμα: «Προσευχόμαστε για σοφία και ξαφνικά είμαστε σοφοί εν Κυρίω. Προσευχόμαστε για αγάπη, και όλοι οι άνθρωποι νοιώθουν αληθινή αγάπη. Προσευχόμαστε για θεραπείες, και η υγεία έχει αποκατασταθεί. Προσευχόμαστε για θαύματα και, δίνοντας πίστη, έχουμε δει να συμβαίνουν θαύματα. Προσευχόμαστε για σημεία και τα λαμβάνουμε. Προσευχόμαστε σε γλώσσες γνωστές και γλώσσες άγνωστες» (Logos, Απρ. 1972, σελ. 13).

Εδώ και πάλι ένα γνήσιο Ορθόδοξο χαρακτηριστικό, αποκτημένο και δοκιμασμένο από πολλά χρόνια ασκητικού μόχθου και ωριμότητας στην πίστη, αποκτάται τάχα στιγμιαία μέσω “χαρισματικής” εμπειρίας. Είναι αλήθεια, φυσικά, ότι στους Αποστόλους και τους Μάρτυρες είχε δοθεί μια εξαιρετική τόλμη από την ιδιαίτερη χάρη του Θεού· αλλά είναι μόνο γελοίο όταν κάθε «χαρισματικός Χριστιανός», χωρίς καμμία ιδέα για το τι είναι η Θεία Χάρη, επιθυμεί να συγκριθεί με αυτούς τους μεγάλους Αγίους. Όντας βασισμένη σε μια εμπειρία πλάνης, η «χαρισματική» τόλμη δεν είναι τίποτα άλλο από μια πυρετώδης, «αναζωπυρωτική» μίμηση της γνήσιας χριστιανικής τόλμης, και χρησιμεύει μονάχα ως άλλο ένα αναγνωριστικό σημάδι της «χαρισματικής» πλάνης. Ο Επίσκοπος Ιγνάτιος γράφει ότι κάποια «αυτοπεποίθηση και τόλμη είναι συνήθως αισθητή σε ανθρώπους που βρίσκονται σε αυταπάτη, φανταζόμενοι ότι είναι άγιοι κι ότι προοδεύουν πνευματικά». «Μια απίθανη μεγαλοστομία παρουσιάζεται σ’ αυτούς που πάσχουν από αυτή την πλάνη: είναι σαν μεθυσμένοι με τον εαυτό τους, από την κατάσταση αυταπάτης τους, βλέποντας σ’ αυτήν μια κατάσταση χάρης. Εμβαπτίζονται σ’ αυτήν, ξεχειλίζουν από υψηλοφροσύνη και υπερηφάνεια, ενώ εμφανίζονται ταπεινοί σε πολλούς που κρίνουν από τα φαινόμενα χωρίς να είναι ικανοί να κρίνουν από τους καρπούς».

Πέρα από την ίδια τη γλωσσολαλιά, το πιο συνηθισμένο «υπερφυσικό» δώρο των «βαπτισμένων στο πνεύμα» είναι η απ' ευθείας λήψη «μηνυμάτων από το Θεό» σε μορφή «προφητειών» κι «ερμηνειών». Ένα Καθολικό κορίτσι λέει για τους «χαρισματικούς» φίλους της: «*Εγίνα αυτόπτης μάρτυρας της γλωσσολαλιάς μερικών από αυτούς, και μπόρεσα να ερμηνεύσω κάποια (μηνύματα). Τα μηνύματα ήταν πάντα από αυτά της μεγάλης παρηγοριάς και χαράς από τον Κύριο*» (Ranaghan, σελ. 32). Μια «ερμηνεία» συνοψίζεται έτσι: «*Μιλούσε λόγια από το Θεό, ένα μήνυμα παραμυθίας*» (Ranaghan, σελ. 181). Τα μηνύματα είναι τολμηρά· σε μια συνάθροιση «*μια ακόμα νεαρή γυναίκα ανήγγειλε "ένα μήνυμα από το Θεό", μιλώντας σε πρώτο πρόσωπο*» (Ranaghan, σελ. 2). Ένας «χαρισματικός» Προτεστάντης γράφει ότι σε τέτοια μηνύματα «*ο Λόγος του Θεού εκφέρεται απ' ευθείας! Ο Θεϊκός Λόγος μπορεί ξαφνικά να ειπωθεί από οποιονδήποτε παρόντα, κι έτσι, ένα "Τάδε λέγει Κύριος" ανακοινώνεται από πολλούς και διαφόρους στην κοινωνία των πιστών. Είναι συνήθως (αλλά όχι πάντα) στο πρώτο πρόσωπο, όπως "Είμαι μαζί σας για να σας ευλογήσω"*» (Williams, σελ. 27).

Λίγα χαρακτηριστικά κείμενα «προφητείας» και «ερμηνείας» παρατίθενται στα απολογητικά βιβλία της «χαρισματικής» κίνησης:

1. «*Να είσαι σαν δέντρο που κινείται από το θέλημά Του, που ριζώνει στη δύναμή Του, που εκτείνεται ψηλά προς την αγάπη και το φως Του*» (Ford, σελ. 35).

2. «*Όπως το Άγιο Πνεύμα κατήλθε πάνω στη Μαρία και ο Ιησούς διαμορφώθηκε μέσα της, έτσι το Άγιο Πνεύμα κατέρχεται πάνω σε σας και ο Ιησούς είναι ανάμεσά σας*» - το είπε γλωσσολαλώντας ένας Ρωμαιοκαθολικός και το «ερμήνευσε» ένας Προτεστάντης (Ford, σελ. 35).

3. «*Οι πόδες Εκείνου που περπάτησαν στις οδούς της Ιερουσαλήμ είναι πίσω σας. Η ματιά του είναι θεραπεία σ' αυτούς που έρχονται κοντά αλλά θάνατος σ' αυτούς που φεύγουν*» - αυτό είχε ιδιαίτερο νόημα για κάποιο μέλος της προσευχόμενης ομάδας (Ford, σελ. 35).

4. «Απλώνω το χέρι μου σε σένα. Χρειάζεται μόνο να το πιάσεις κι εγώ θα σε οδηγήσω» - το ίδιο αυτό μήνυμα δόθηκε λίγα λεπτά νωρίτερα σε ένα Ρωμαιοκαθολικό ιερέα σε άλλο δωμάτιο· το έγραψε και μπήκε στην αίθουσα προσευχής πάνω στην ώρα, για ν' ακούσει να προφέρονται ακριβώς τα λόγια που είχε γράψει (Ranaghan, σελ. 54).

5. «Μην ανησυχείς, είμαι ευχαριστημένος με τη στάση που έχεις πάρει. Είναι δύσκολο για σένα, αλλά θα φέρει μεγάλη ευλογία σε κάποιον άλλο» - αυτό έφερε τελική καθυσύχαση σε ένα παρόν πρόσωπο, σχετικά με μια πρόσφατη δύσκολη απόφαση (Sherrill, σελ. 88).

6. «Η γυναίκα μου προχώρησε μπροστά κι άρχισε να παίζει το όργανο. Ξαφνικά, το πνεύμα του Θεού ήρθε πάνω της κι άρχισε να γλωσσολαλεί και να προφητεύει, "Γιε μου, είμαι μαζί σου. Επειδή ήσουν πιστός σε μικρά πράγματα θα σε χρησιμοποιήσω μ' ένα σπουδαιότερο τρόπο. Σε οδηγώ από το χέρι. Εγώ σε καθοδηγώ, μη φοβάσαι. Είσαι στο κέντρο του θελήματός Μου. Μην κοιτάς δεξιά ή αριστερά, αλλά συνέχισε ευθεία» - αυτή η «προφητεία» συνοδευόταν από ένα «όραμα» και ήταν άμεσα υπεύθυνη για την ίδρυση ενός μεγάλου πεντηκοστιανικού οργανισμού με επιρροή, της «Διεθνούς Αδελφότητας Επαγγελματιών του Πλήρους Ευαγγελίου» (Full Gospel Business Men's Fellowship International). (Logos Journal, Σεπτ.-Οκτ. 1971, σελ. 14).

Μπορούμε να πιστέψουμε, σύμφωνα με την κατάθεση των αυτοπτών μαρτύρων που βρίσκουν ότι τέτοια μηνύματα ταιριάζουν άμεσα σ' αυτούς, ότι υπάρχει κάτι υπερκόσμιο σε μερικά από αυτά τα μηνύματα, ότι δεν είναι απλώς «φτιαχτά». Αλλά χρησιμοποιεί το Άγιο Πνεύμα τέτοιες τεχνητές μεθόδους για να επικοινωνεί με τους ανθρώπους; (Τα «πνεύματα» στις πνευματιστικές συγκεντρώσεις σίγουρα το κάνουν!) Γιατί η γλώσσα είναι τόσο μονότονη και στερεότυπη, αντάξια μερικές φορές των μηχανημάτων που λένε την τύχη με μια δεκάρα στις αμερικάνικες καφετέριες; Γιατί τα μηνύματα είναι τόσο αόριστα και ονειρικά, ηχώντας πραγματικά σαν λόγια έκστασης; Γιατί το περιεχόμενό τους έχει πάντα να κάνει με «παρηγοριά», «ανακούφιση

και χαρά», καθησύχαση, ακριβώς χωρίς προφητικό ή δογματικό χαρακτήρα – λες και το «πνεύμα», όπως επίσης τα «πνεύματα» στις πνευματιστικές συγκεντρώσεις, είναι ιδιαίτερα ευχαριστημένο με το μη ομολογιακό ακροατήριό του; Ποιος, τελικά, είναι αυτό το παράξενα στερούμενο προσωπικότητας «εγώ» που μιλάει; Κάνουμε λάθος όταν εφαρμόζουμε τα λόγια ενός αληθινού Προφήτη του Θεού σε όλα αυτά; *«Μην αφήνετε τους προφήτες και τους μάντεις ανάμεσά σας να σας εξαπατούν... Διότι προφητεύουν ψευδώς στο όνομά Μου: δεν τους απέστειλα, λέγει ο Κύριος»* (Ιερεμ. 29:8-9).

Όπως ένας «βαπτισμένος με το Άγιο Πνεύμα» έχει συνήθως την ικανότητα να γλωσσολαλεί κατά τις ατομικές προσευχές του, και γενικά γνωρίζει ότι ο «Κύριος» είναι διαρκώς μαζί του, το ίδιο και έξω από την ατμόσφαιρα της προσευχητικής συνάθροισης έχει συχνά ατομικές «αποκαλύψεις», που περιλαμβάνουν ευκρινείς φωνές και απτές «παρουσίες». Έτσι περιγράφει ο «προφήτης» της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» μια από τις εμπειρίες του: *«Ξύπνησα από ένα βαθύ γαλήνιο ύπνο από μια φωνή που έμοιαζε δυνατή και καθαρή, κι έλεγε κατηγορηματικά: "Ο Θεός δεν έχει εγγόνια"... Μετά φάνηκε σαν να ήταν κάποιος στο δωμάτιό μου και η παρουσία μ' έκανε να νοιώθω καλά. Ξαφνικά άρχισε να χαράζει. Θα πρέπει να ήταν το Άγιο Πνεύμα που μου μίλησε»* (Du Plessis, σελ. 61).

Πως μπορεί να ερμηνεύσει κανείς αυτές τις εμπειρίες; Ο Επίσκοπος Ιγνάτιος γράφει: *«Κάποιος που κατέχεται από αυτή τη μορφή πνευματικής πλάνης φαντάζεται για τον εαυτό του (μια άλλη μορφή πλάνης καλείται "φαντασία"), ότι βρίθει από δωρεές του Αγίου Πνεύματος. Αυτή η φαντασία συνίσταται από λανθασμένες αρχές και κίβδηλα αισθήματα, και μ' αυτό το χαρακτήρα που έχει ανήκει ολοκληρωτικά στο βασίλειο του πατέρα και αντιπροσώπου του ψεύδους, του διαβόλου. Κάποιος που, καθώς προσεύχεται, πασχίζει να αποκαλύψει στην καρδιά του το συναίσθημα του νέου ανθρώπου, ενώ ακόμα δεν έχει καμιά πιθανότητα να το κάνει, αναπληρώνει αυτό το συναίσθημα με άλλα δικής του επινόησης», υποκατάστατα, με τα οποία δεν αργεί να*

ενωθεί η δράση των εκπεσόντων πνευμάτων. Αναγνωρίζοντας τα ανακριβή συναισθήματά του, τόσο τα δικά του όσο και τα προερχόμενα από τους δαίμονες, να είναι αληθινά και δοσμένα από τη Χάρη, καλωσορίζει ιδέες που αντιστοιχούν στα αισθήματα».

Ακριβώς μια τέτοια διαδικασία έχει παρατηρηθεί από συγγραφείς στον πνευματισμό. Για κάποιον που είναι σοβαρά αναμειγμένος στον πνευματισμό (και όχι μόνο για τα ίδια τα μέντιουμ), έρχεται μια στιγμή όπου ολόκληρη η στην ψευδοπνευματικότητα που καλλιεργεί παθητικότητα του νου και άνοιγμα στη δραστηριότητα «πνευμάτων», που εκδηλώνεται ακόμα και σε φαινομενικά αθώα πάρεργα όπως η χρήση ενός πίνακα ουίτζα*, μετατρέπεται στην πραγματική κατοχή αυτού του προσώπου από ένα εισβάλλον πνεύμα, μετά από την οποία αρχίζουν να εμφανίζονται φαινόμενα αναμφίβολα «υπερφυσικά».** Στη «χαρισματική αναζωπύρωση» αυτή η στιγμή της μετάβασης καθορίζεται ως εμπειρία του «βαπτίσματος του Αγίου Πνεύματος», η οποία, όταν είναι γνήσια, είναι ακριβώς η στιγμή όπου η αυταπάτη γίνεται δαιμονική απάτη, και το «χαρισματικό» θύμα είναι σχεδόν πεπεισμένο ότι από κει και πέρα τα πλανημένα «θρησκευτικά αισθήματά» του μπορούν να περιμένουν ανταπόκριση από το «Πνεύμα», κι ότι θα εισέλθει σε μια «ζωή θαυμάτων».

* Πίνακας που χρησιμοποιείται στον πνευματισμό για επικοινωνία με πνεύματα

** Βλ. Blackmore, Spiritism, σελ. 144-175, όπου αναφέρεται το παράδειγμα ενός Καθολικού ιερέα τον οποίο καταδίωκε ένας πίνακας ουίτζα (κινούμενος, φυσικά, από ένα δαίμονα), όταν προσπάθησε να σταματήσει να τον χρησιμοποιεί!

Δ. Η νέα «έκχυση του Αγίου Πνεύματος»

Γενικά, οι οπαδοί της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» αισθάνονται ότι είναι (όπως επαναλαμβάνουν διαρκώς) «πλήρεις Πνεύματος». «Ένοιωσα ελεύθερος, καθαρός κι ένας νέος άνθρωπος, και

εντελώς πλήρης από Άγιο Πνεύμα» (Ranaghan, σελ. 98). «Χάρη σ' αυτό που είχε αρχίσει κατά το βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος, έχω τώρα αρχίσει να βλέπω περισσότερο ένα όραμα του πως είναι η ζωή εν Πνεύματι. Είναι πράγματι μια ζωή θαυμάτων... πλήρωσης ξανά και ξανά με τη ζωογόνο αγάπη του Πνεύματος του Θεού» (Ranaghan, σελ. 65). Χαρακτηρίζουν σταθερά την «πνευματική» τους κατάσταση με τα ίδια λόγια· ένας Καθολικός ιερέας γράφει, «οποιαδήποτε άλλα ιδιαίτερα αποτελέσματα μπορεί να έχουν προκύψει, η ειρήνη και η χαρά φαίνεται να έχουν ληφθεί από όλους, που έχουν αγγιχθεί από το Πνεύμα, σχεδόν χωρίς εξαίρεση» (Ranaghan, σελ. 185). Μια δομολογική «χαρισματική» ομάδα δηλώνει ότι ο σκοπός των μελών της είναι «να δείξουν και να διαδώσουν την αγάπη, τη χαρά και την ειρήνη του Χριστού όπου κι αν είναι» (Inter-Church Renewal, Διεκκλησιαστική Ανανέωση). Σ' αυτή την «πνευματική» κατάσταση (στην οποία, χαρακτηριστικά, τόσο η μετάνοια όσο και η σωτηρία σπάνια αναφέρονται), ανέρχεται κανείς σε μεγάλα ύψη. Σε ένα Καθολικό το δώρο του «Πνεύματος» «επέφερε μέσα μου μακρές περιόδους (αρκετές ώρες) σχεδόν έκστασης κατά την οποία θα ορκιζόμουν ότι βίωνα μια πρόγευση της Βασιλείας των Ουρανών» (Ranaghan, σελ. 103). Λέγονται εντυπωσιακές ιστορίες για απαλλαγή από ναρκομανία και τα παρόμοια. Ο Έλληνας ιερέας π. Ευσέβιος Στεφάνου συνοψίζει αυτήν την «πνευματικότητα» αναφέροντας ένα Ρωμαιοκαθολικό ιερέα που δηλώνει ότι η «χαρισματική» κίνηση εμπεριέχει «μια νέα αίσθηση της παρουσίας του Θεού, μια νέα επίγνωση του Χριστού, μια μεγαλύτερη επιθυμία για προσευχή, μια ικανότητα για εξύμνηση του Θεού, μια νέα επιθυμία για ανάγνωση των Γραφών, των Γραφών που ζωντανεύουν ως ο Λόγος του Θεού, μια νέα σφοδρή επιθυμία να πληροφορήσεις άλλους για το Χριστό, μια νέα ευσπλαχνία για τους άλλους και μια ευαισθησία στις ανάγκες τους, μια νέα αίσθηση ειρήνης και χαράς...». Και ο π. Ευσέβιος παρουσιάζει το έσχατο επιχείρημα της όλης κίνησης: «Το δέντρο γνωρίζεται από τους καρπούς... Αποδεικνύουν αυτοί οι καρποί την ύπαρξη του διαβόλου του αγιαστικού Πνεύματος του Χριστού; Κανένας Ορθόδοξος στα λογικά του, που έχει δει τους καρπούς του Πνεύματος με τα ίδια

του τα μάτια, δεν μπορεί να δώσει λανθασμένη απάντηση σ' αυτό το ερώτημα» (Logos, Ιαν. 1972, σελ. 13).

Δεν υπάρχει λόγος ν' αμφισβητήσουμε καμιά από αυτές τις μαρτυρίες. Είναι αλήθεια ότι υπάρχουν επίσης πολλές μαρτυρίες – έχουμε δώσει κάποια παραδείγματα – που αντικρούουν όλα αυτά και δηλώνουν σαφώς ότι το «πνεύμα» της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» είναι κάτι σκοτεινό και δυσοίωνα· αλλά ακόμα κι έτσι δεν μπορεί να αμφισβητηθεί ότι πολλοί της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» νοιώθουν πραγματικά ότι αυτή είναι κάτι «χριστιανικό» και «πνευματικό». Όσο αυτοί οι άνθρωποι παραμένουν εκτός Ορθόδοξης Εκκλησίας, θ' αφήσουμε τις γνώμες τους ασχολίαστες. Αλλά όταν ένας Ορθόδοξος ιερέας μας λέει ότι τέτοια αιρετικά φαινόμενα προκαλούνται από το Άγιο Πνεύμα, κι ακόμα μας νουθετεί «μη μείνετε έξω. Ανοίξτε την καρδιά σας στις εμπνεύσεις του Αγίου Πνεύματος και γίνετε μέρος της αναπτυσσόμενης χαρισματικής ανανέωσης» (στο ίδιο) – τότε έχουμε δικαίωμα και καθήκον να εξετάσουμε τις γνώμες τους πολύ προσεκτικά, κρίνοντάς τες όχι με το κριτήριο του ασαφούς ουμανιστικού «Χριστιανισμού» τους, που κυριαρχεί στη Δύση και είναι έτοιμος να αποκαλέσει «χριστιανικό» οτιδήποτε απλώς «αισθάνεται» σαν τέτοιο· αλλά με το εντελώς διαφορετικό κριτήριο του Ορθόδοξου Χριστιανισμού. Και σύμφωνα με αυτό το κριτήριο δεν υπάρχει ούτε ένα στοιχείο στον παραπάνω κατάλογο των «πνευματικών καρπών», αλλά αυτό μπορεί να υπάρχει, και υπήρχε, στις σχισματικές και αιρετικές κινήσεις του παρελθόντος, που παρήγαγε ο διάβολος εμφανιζόμενος ως «άγγελος φωτός», ακριβώς με το σκοπό να οδηγήσει τους ανθρώπους μακριά από την Εκκλησία του Χριστού σε **κάποιο άλλο είδος «Χριστιανισμού»**. Αν το «πνεύμα» της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» δεν είναι το Άγιο Πνεύμα, τότε αυτοί οι «πνευματικοί καρποί» ομοίως δεν είναι από το Θεό.

Σύμφωνα με τον Επίσκοπο Ιγνάτιο, η πλάνη η γνωστή ως φαντασία «ικανοποιείται με την επινόηση κίβδηλων συναισθημάτων και καταστάσεων χάρις, από τα οποία γεννιέται μια ψευδής, λανθασμένη

ιδέα των όλων πνευματικών προϋποθέσεων... Συνεχώς εφευρίσκει ψευδοπνευματικές καταστάσεις, μια οικεία συναναστροφή με τον Ιησού, μια εσωτερική συζήτηση μαζί του, μυστικές αποκαλύψεις, φωνές, απολαύσεις... Από αυτή τη δραστηριότητα το αίμα παίρνει μια αμαρτωλή απατηλή κίνηση που αυτοπαρουσιάζεται σαν ηδονή δοσμένη από τη θεία χάρη... Ντύνεται με τη μάσκα της ταπεινότητας, της ευσέβειας, της σοφίας». Σε αντίθεση με την πιο θεαματική μορφή πνευματικής πλάνης, η φαντασία, ενώ «φέρει το νου στο πιο τρομερό σφάλμα, εν τούτοις δεν τον οδηγεί σε παραλήρημα», έτσι ώστε η κατάσταση μπορεί να συνεχίζεται για χρόνια ή για μια ολόκληρη ζωή και να μην ανιχνεύεται εύκολα. Αυτός που πέφτει σ' αυτή τη ζεστή, άνετη, εμπύρετη κατάσταση πλάνης σχεδόν διαπράττει πνευματική αυτοκτονία, επειδή τυφλώνεται ως προς τη δική του πραγματική πνευματική κατάσταση. Γράφει ο Επίσκοπος Ιγνάτιος: «Καθώς φαντάζεται για τον εαυτό του... ότι είναι πλήρης χάριτος, δεν θα λάβει ποτέ του χάρη... Αυτός που προσάπτει στον εαυτό του δωρεές της χάριτος, αποκρούει μέσω αυτής πλάνης της είσοδο της Θείας Χάρης μέσα του, και ανοίγει την πόρτα διάπλατα στη μόλυνση της αμαρτίας και τους δαίμονες». «Εσύ είπες, είμαι πλούσιος, και έχω πλουτίσει, και δεν έχω ανάγκη από τίποτα· και δεν ξέρεις ότι εσύ είσαι ο δυστυχημένος, ο ελεεινός, ο φτωχός, ο τυφλός, και ο γυμνός» (Αποκ. 3:17).

Αυτοί που έχουν προσβληθεί με τη «χαρισματική» πλάνη δεν είναι μόνο οι ίδιοι «πλήρεις πνεύματος»· βλέπουν επίσης γύρω τους του ξεκίνημα μιας «νέας εποχής» της «έκχυσης του Αγίου Πνεύματος», πιστεύοντας, όπως ο π. Ευσέβιος Στεφάνου, ότι «ο κόσμος είναι στο κατώφλι μιας μεγάλης πνευματικής αφύπνισης» (Λόγος, Φεβ. 1972, σελ. 18)· και τα λόγια του προφήτη Ιωήλ είναι διαρκώς στα χείλη τους: «Θα εκχύσω το Πνεύμα μου σε κάθε σάρκα» (Ιωήλ 2:28). Ο Ορθόδοξος Χριστιανός ξέρει ότι αυτή η προφητεία αναφέρεται γενικά στους έσχατους καιρούς που άρχισαν με τον ερχομό του Κυρίου, και πιο συγκεκριμένα στην Πεντηκοστή (Πράξ. 2), και σε κάθε Ορθόδοξο άγιο που πραγματικά κατέχει σε αφθονία τα δώρα του Αγίου Πνεύματος –

όπως ο άγιος Ιωάννης της Κρονστάνδης και ο άγιος Νεκτάριος Πενταπόλεως, που έκαναν χιλιάδες θαύματα ακόμα και μέσα στο διεφθαρμένο 20ό αιώνα. Αλλά στους σημερινούς «χαρισματικούς», οι θαυμαστές δωρεές είναι για όλους· σχεδόν ο καθένας που θέλει μπορεί να γλωσσολαλεί, και υπάρχουν εγχειρίδια που σου λένε πως να το κάνεις.

Αλλά τι μας διδάσκουν οι Άγιοι Πατέρες της Ορθόδοξης Εκκλησίας; Σύμφωνα με τον Επίσκοπο Ιγνάτιο, οι δωρεές του Αγίου Πνεύματος «υπάρχουν μόνο στους Ορθοδόξους Χριστιανούς που έχουν φτάσει στη χριστιανική τελειότητα, καθαρισμένοι και προετοιμασμένοι πρώτα με τη μετάνοια». Δίνονται «σε αγίους του Θεού αποκλειστικά από την καλή θέληση και την επενέργεια του Θεού, κι όχι από τη θέληση των ανθρώπων, κι όχι με τις δικές τους δυνάμεις. Δίνονται απρόσμενα, εξαιρετικά σπάνια, σε περιπτώσεις μεγάλης ανάγκης, από τη θαυμαστή πρόνοια του Θεού, και όχι απλώς στην τύχη» (άγ. Ισαάκ ο Σύρος). «Πρέπει να σημειωθεί ότι στον παρόντα καιρό οι πνευματικές δωρεές παρέχονται με μέτρο, αναλόγως με την εξασθένηση που έχει τυλίξει γενικά το Χριστιανισμό. Αυτές οι δωρεές εξυπηρετούν αποκλειστικά την ανάγκη της σωτηρίας. Αντιθέτως, η “φαντασία” παρέχει αφειδώς τα δώρα της με απέραντη αφθονία και με τη μεγαλύτερη ταχύτητα».

Με μια λέξη, το «πνεύμα» που ξαφνικά παρέχει αφειδώς τα δώρα του σ’ αυτή τη μοιχαλίδα γενεά, που διεφθαρμένη κι εξαπατημένη από αιώνες λανθασμένης πίστης και ψευτοευσέβειας, αναζητά μονάχα ένα «σημείο» - δεν είναι το Άγιο Πνεύμα του Θεού. Αυτοί οι άνθρωποι ποτέ δεν γνώρισαν το Άγιο Πνεύμα και ποτέ δεν το λάτρεψαν. Η αληθινή πνευματικότητα είναι τόσο μακριά από αυτούς, που, στον σοβαρό παρατηρητή, το μόνο που κάνουν είναι να την παρωδούν με τα ψυχικά και συναισθηματικά – και καμμιά φορά δαιμονικά – φαινόμενά τους και τα βλάσφημα λόγια τους. Για τα πραγματικά πνευματικά συναισθήματα, γράφει ο Επίσκοπος Ιγνάτιος, «ο σαρκικός άνθρωπος δεν μπορεί να διαμορφώσει καμμιά ιδέα: επειδή η ιδέα ενός

συναισθήματος βασίζεται πάντα στα αισθήματα που είναι ήδη γνωστά στην καρδιά, ενώ τα πνευματικά αισθήματα είναι εντελώς ξένα στην καρδιά που ξέρει μόνο σαρκικά και συγκινησιακά αισθήματα. Μια τέτοια καρδιά δεν ξέρει καν για την ύπαρξη πνευματικών αισθημάτων».

Πηγές που αναφέρονται στο κείμενο αυτού του κεφαλαίου

- Burdick, Donald W. **Tongues-To speak or not to speak.** Moody Press, 1969
- Christenson, Larry. **Speaking in Tongues.** Dimension Books, Minneapolis, 1968
- Du Plessis, David J. **The Spirit Bade Me Go.** Logos International, Plainfield, New Jersey, 1970
- Ford, J. Massingberd. **The Pentecostal Experience.** Paulist Press, N.Y., 1970
- Gelpi, Donald L., S.J. **Pentecostalism, a Theological Viewpoint,** Paulist Press, N.Y., 1971
- Harper, Michael. **Life in the Holy spirit.** Logos Books, Plainfield, N.J., 1966
- Koch, Kurt. **The Strife of Tongues.** Kregel Publications, 1969
- Lilli, D. G. **Tongues under Fire.** Fountain Trust, London, 1966
- Ortega, Ruben, compiler. **The Jesus People Speak Out.** David C. Cook Publishing Co., Elgin III 1972
- Ranaghan, Kevin; Ranaghan, Dorothy. **Catholic Pentecostals.** Paulist Press, 1069
- Sherrill, John L. **They speak with other tongues.** Spire Books, Old Tappan, N.J., 1965
- Williams, J. Rodman. **The era of the Spirit.** Logos International, 1971

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ: «Αυτό το πνεύμα δεν είναι το Άγιο Πνεύμα»

Μαρτυρία Χ. Γιακουμάτου (προσωπική επικοινωνία): Είχα βαπτιστεί Ορθόδοξος Χριστιανός, αλλά δεν είχα καλή σχέση με την Εκκλησία και κάποια στιγμή έγινα Προτεστάντης. Πριν επιστρέψω στην Ορθοδοξία, πήγαινα με τη γυναίκα μου κυρίως σε εκκλησίες χαρισματικών.

Η γυναίκα μου αγαπούσε κι αγαπά ειλικρινά το Θεό. Συνήθιζε να γλωσσολαλεί, και μου έλεγε πως όταν γλωσσολαλούσε ένοιωθε το Άγιο Πνεύμα και τη δύναμη του Θεού κ.τ.λ. Πάντως, μετά από εκτεταμένη έρευνα, πειστήκαμε ότι η μόνη αληθινή διδασκαλία και η μόνη πραγματική Εκκλησία είναι η Αγία Ορθόδοξη Εκκλησία κι επιστρέψαμε εκεί. Τότε της ζήτησα να μην γλωσσολαλήσει ξανά, μέχρι να χρισθεί Ορθόδοξη, και συμφώνησε. Μετά το Χρίσμα, προσπάθησε να γλωσσολαλήσει πάλι, αλλά κάθε φορά που προσπαθούσε φοβόταν πολύ. Επίσης προσπάθησε να γλωσσολαλήσει μπροστά στις άγιες εικόνες, αλλά η γλώσσα της δεν μπορούσε να κινηθεί, και δεν έβγαζε λέξη. Όπως καταλαβαίνετε, η γλωσσολαλιά της μόνο από το Άγιο Πνεύμα δεν ήταν.

Εγώ δεν είχα προσωπική εμπειρία με γλωσσολαλιά, παρ' ότι πολλοί στις προτεσταντικές εκκλησίες μου είχαν κάνει χειροθεσία και είχαν προσευχηθεί για να λάβω τη γλωσσολαλιά· δεν την έλαβα ποτέ, και η δικαιολογία τους ήταν πως «έφταιγε η υποδούλωση στην παράδοση» (στην Αγία Ορθόδοξη Εκκλησία).

Το 1994, μια ομάδα 10 ατόμων από μια προτεσταντική χαρισματική τοπική εκκλησία της Σιγκαπούρης (Σ.τ.Μ.: ο κ. Γιακουμάτος είναι κάτοικος Σιγκαπούρης εδώ και 11 χρόνια) πήγαμε για ιεραποστολή στο Μαντράς (Ινδία). Μετά από μια εβδομάδα και καθώς το ιεραποστολικό ταξίδι έφτανε στο τέλος του, ο πάστορας κι ένας ιεραπόστολος με ρώτησαν αν ήθελα να προσευχηθούν από πάνω μου για να λάβω τη γλωσσολαλιά, και δέχτηκα. Προσευχήθηκαν κάποια ώρα, αλλά εγώ δεν λάβαινα τη γλωσσολαλιά κι άρχισα να κουράζομαι. Καθώς δεν ήθελα να τους προσβάλλω, προσποιήθηκα ότι έλαβα τη γλωσσολαλιά, κι άρχισα να κάνω θόρυβο και να μιλώ ελληνικά. Τότε και οι δύο είπαν ότι οι ψεύτικοι ήχοι που έκανα ήταν γλωσσολαλιά, δώρο του Αγίου

Πνεύματος. Μου είπαν ακόμη ότι το Άγιο Πνεύμα τους μίλησε και τους επιβεβαίωσε ότι είχα λάβει τη γλωσσολαλιά. Είναι φανερό, ότι **το πνεύμα που το επιβεβαίωσε αυτό δεν ήταν το Άγιο Πνεύμα.**

Σχετικά με την «Ορθόδοξη» χαρισματική εκκλησία, δεν είναι Ορθόδοξοι Χριστιανοί. Η γλωσσολαλιά δεν ενθαρρύνεται στην Ορθόδοξη Εκκλησία, για τον απλούστατο λόγο ότι δεν την ενθαρρύνει η Αγία Γραφή. Ο Πάπας δέχτηκε τη γλωσσολαλιά και τη χαρισματική κίνηση, φοβούμενος ότι πολλοί Καθολικοί θα γίνονταν Προτεστάντες.

Έχω δει παράλυτο να περπατά από τη στιγμή που γλωσσολάλησε ένας χαρισματικός πάστορας, όμως αυτή η θεραπεία δεν είχε διάρκεια. Η δικαιολογία τους γι' αυτό ήταν ότι ο άνθρωπος αμάρτησε ξανά, κι ο Θεός ανακάλεσε τη θεραπεία! Η Βίβλος και η Ιερά Παράδοση μας λένε ότι ο εχθρός μπορεί να κάνει «θαύματα» παρόμοια με του Θεού. «Θαύματα» γίνονται κάθε Κυριακή στις χαρισματικές εκκλησίες. Είναι το συνηθισμένο τους σόου. Ακούς να λένε ότι κάποιος θεραπεύτηκε από αρρώστια ή καρκίνο ή οτιδήποτε, αλλά ποτέ δεν βλέπεις αποδείξεις. Μην αφήσετε το σατανά να σας κοροϊδέψει, αυτά είναι τα συνηθισμένα του κόλπα και είναι πολύς καλός σ' αυτά.

Στα κηρύγματά τους μιλούν συνέχεια για χρήματα. Όσο περισσότερα τους δώσεις, τόσο περισσότερα θα σου δώσει ο Θεός, λένε. Εδώ στη Σιγκαπούρη είναι μια χαρισματική εκκλησία με χιλιάδες οπαδούς. Έχουν τεράστια έσοδα. Να φανταστείτε ότι κάθε μήνα πληρώνουν για ενοίκιο της αίθουσας τους 150.000 δολάρια Αμερικής.

Πάντως οι οπαδοί τους στην πλειοψηφία τους αγαπούν ειλικρινά το Θεό.

---

8. Συμπέρασμα: Το Πνεύμα των εσχάτων καιρών

1. Η «χαρισματική αναζωπύρωση» ως ένα σημείο των καιρών

Στο τέλος αυτού του αιώνα δεν θα υπάρχει έλλειψη προφητών του Κυρίου του Θεού, ούτε υπηρετών του σατανά. Αλλά στους έσχατους καιρούς αυτοί που πραγματικά θα υπηρετούν το Θεό θα επιτύχουν να κρυφτούν από τους ανθρώπους και δεν θα κάνουν θαύματα ανάμεσά τους όπως στον παρόντα καιρό, αλλά θα βαδίζουν ένα δρόμο δράσης αναμειγμένης με ταπεινότητα, και στη βασιλεία των Ουρανών θα είναι μεγαλύτεροι από τους Πατέρες που δοξάστηκαν με θαύματα. Επειδή εκείνη την εποχή κανείς δεν θα κάνει ενώπιον των ανθρώπων θαύματα που θα τους διεγείρουν και θα τους εμπνέουν να κοπιάζουν με ζήλο σε ασκητικούς αγώνες... πολλοί, διακατεχόμενοι από άγνοια, θα πέσουν στην άβυσσο, παραστρατώντας στο πλάτος, του φαρδιού κι ευρύχωρου δρόμου.

Προφητεία του αγ. Νήφωνα της Κωσταντιανής Κύπρου (έχει εκδοθεί στα Ρωσικά μαζί με τα συγγράμματα των αγίων Βαρσανουφίου του Μεγάλου και Ιωάννου, Μόσχα 1855, σελ. 654-655).

A. Μια «Πεντηκοστή χωρίς Χριστό»

Για τους Ορθόδοξους Χριστιανούς η σημερινή «γλωσσολαλία», όπως εκείνη που περιγράφεται στην Καινή Διαθήκη, είναι επίσης ένα «σημείο»· αλλά τώρα δεν είναι ένα σημείο της έναρξης του Ευαγγελίου της σωτηρίας για όλους τους ανθρώπους, αλλά του τέλους του. Ο νηφάλιος Ορθόδοξος Χριστιανός δεν θα δυσκολευτεί να συμφωνήσει με τους απολογητές της «χαρισματική αναζωπύρωση» ότι αυτή η «έκχυση του Αγίου Πνεύματος» μπορεί πραγματικά να σημαίνει ότι «η συντέλεια του αιώνα είναι κοντά» (π. Ε. Στεφάνου στο Logos, Απρ. 1972, σελ. 3). «Το Πνεύμα λέει ρητώς ότι κατά τους υστερινούς χρόνους, μερικοί θα αποστατήσουν από την πίστη, διότι θα προσέχουν σε πνεύματα που πλανούν και σε διδασκαλίες δαιμόνων» (Α΄ Τιμ. 4:1). Στις έσχατες ημέρες θα δούμε «πνεύματα δαιμονικά που κάνουν σημεία» (Αποκ. 16:14).

Οι Άγιες Γραφές και οι Ορθόδοξοι Πατέρες μας λένε καθαρά ότι ο χαρακτήρας των εσχάτων καιρών δεν θα είναι καθόλου μια σπουδαία θρησκευτική «αναζωπύρωση», ή μια «έκχυση του Αγίου Πνεύματος»,

αλλά μάλλον μια σχεδόν γενική αποστασία, μια πνευματική πλάνη τόσο λεπτή ώστε ακόμα και οι εκλεκτοί, αν είναι δυνατόν, να πλανηθούν, μια ουσιαστική εξαφάνιση του Χριστιανισμού από το πρόσωπο της γης. «Αλλ' όταν έρθει ο Υιός του ανθρώπου, θα βρει άραγε την πίστη στη γη;» (Λουκ. 18:8). Ακριβώς κατά τους έσχατους καιρούς πρόκειται να λυθεί ο σατανάς (Αποκ. 20:3) με σκοπό να προκαλέσει το τελικό και μεγαλύτερο ξεχείλισμα του κακού στη γη.

Η «χαρισματική αναζωπύρωση», το προϊόν ενός κόσμου χωρίς μυστήρια, χωρίς χάρη, ενός κόσμου που διψά για πνευματικά «σημεία» χωρίς να είναι ικανός να διακρίνει τα πνεύματα που δίνουν τα σημεία, είναι από μόνη της ένα «σημείο» αυτών των καιρών της αποστασίας. Το ίδιο το οικουμενιστικό κίνημα παραμένει πάντα ένα κίνημα «καλών προθέσεων» και αόριστων ανθρωπιστικών «καλών πράξεων»· αλλά όταν συνδεθεί με ένα κίνημα με «δύναμη», πραγματικά «με κάθε δύναμη και με ψευδή σημεία και τέρατα» (Β' Θεσ. 2:9), τότε ποιος θα μπορέσει να το σταματήσει; Η «χαρισματική αναζωπύρωση» έρχεται προς διάσωση του Οικουμενισμού που προχωρά με δυσκολία, και τον ωθεί στο σκοπό του. Και αυτός ο σκοπός, όπως έχουμε δει, δεν έχει μόνο «χριστιανική» φύση – «την επανίδρυση της Εκκλησίας του Χριστού», για να χρησιμοποιήσουμε το βλάσφημο λόγο του Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Αθηναγόρα – αυτό είναι μόνο το πρώτο βήμα προς ένα ευρύτερο σκοπό ο οποίος βρίσκεται εντελώς εκτός Χριστιανισμού: την καθιέρωση της «πνευματικής ενότητας» όλων των θρησκειών όλης της ανθρωπότητας.

Πάντως, οι οπαδοί της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» πιστεύουν ότι η εμπειρία τους είναι «χριστιανική»· δεν θα ανεχθούν τον αποκρουφισμό και τις Ανατολικές θρησκείες· και αναμφίβολα απορρίπτουν ολοκληρωτικά την όλη σύγκριση μεταξύ «χαρισματικής αναζωπύρωσης» και πνευματισμού στις προηγούμενες σελίδες. Είναι αρκετά αληθινό ότι θρησκευτικά η «χαρισματική αναζωπύρωση» είναι σε υψηλότερο επίπεδο από τον πνευματισμό, ο οποίος είναι ένα προϊόν χονδροειδούς μωροπιστίας και πρόληψης· ότι οι τεχνικές της είναι πιο

εκλεπτυσμένες και τα φαινόμενά της πιο άφθονα και πιο εύκολα κατορθωτά· και ότι όλη η ιδεολογία της έχει χριστιανική» **εμφάνιση** – όχι Ορθόδοξη, αλλά κάτι κοντά στον προτεσταντικό φονταμενταλισμό με μια επιπρόσθετη «οικουμενιστική» χροιά.

Κι ακόμα έχουμε δει ότι η «χαρισματική» εμπειρία, και ειδικά η κεντρική εμπειρία του «βαπτίσματος εν Αγίω Πνεύματι», είναι κατά ένα μεγάλο μέρος, αν όχι εντελώς, μια **παγανιστική** εμπειρία, πολύ πιο κοντά στην «πνευματοκαταληψία» παρά σε οτιδήποτε χριστιανικό. Γνωρίζουμε επίσης ότι ο Πεντηκοστιανισμός γεννήθηκε στο περιθώριο του σχισματικού «Χριστιανισμού», όπου πολύ λίγα απομένουν από γνήσια χριστιανική στάση και πίστη, κι ότι στην πραγματικότητα «ανακαλύφθηκε» ως αποτέλεσμα ενός θρησκευτικού **πειράματος**, στο οποίο οι Χριστιανοί δεν συμμετέχουν. Αλλά μέχρι πρόσφατα δεν είχε βρεθεί μια ξεκάθαρη κατάθεση για το μη χριστιανικό χαρακτήρα της «χαρισματικής» εμπειρίας από έναν «χαρισματικό» απολογητή. Τώρα όμως ένας τέτοιος απολογητής μας πληροφορεί ότι η εμπειρία του «βαπτίσματος εν Αγίω Πνεύματι» μπορεί πράγματι να συμβεί χωρίς το Χριστό.

Αυτό ο συγγραφέας μας λέει την ιστορία ενός προσώπου που έλαβε το «βάπτισμα» με γλωσσολαλιά και ενθάρρυνε τους πάντες να το ζητήσουν. Όμως παραδεχόταν ότι η μετάνοια δεν ήταν μέρος της εμπειρίας του κι ότι όχι μόνο δεν είχε απαλλαγεί από αμαρτωλές συνήθειες, αλλά επίσης δεν είχε καμμία ιδιαίτερη επιθυμία να απαλλαγεί από αυτές. Ο συγγραφέας συμπεραίνει: «Μια Πεντηκοστή χωρίς μετάνοια – μια Πεντηκοστή χωρίς Χριστό – είναι αυτό που κάποιοι βιώνουν σήμερα... Έχουν ακούσει για τη γλωσσολαλιά, θέλουν να προσδιορίσουν την ταυτότητά τους με μια εμπειρία με κύρος, έτσι αναζητούν κάποιον να τους χειροθετήσει για μια γρήγορη, φτηνή, εύκολη μετάδοση που παρακάμπτει το Χριστό και το Σταυρό Του». Εν τούτοις, ο συγγραφέας αυτός δέχεται ότι η γλωσσολαλιά είναι αναντίρροπα «η αρχική συνέπεια ή επιβεβαίωση» του «βαπτίσματος εν Αγίω Πνεύματι» (Harry Lunn, στο Logos Journal, Νοεμ.-Δεκ. 1971, σελ. 44, 47).

Αυτοί που φέρνουν χριστιανικές ιδέες στην εμπειρία θεωρούν δεδομένο ότι το «βάπτισμα εν Αγίω Πνεύματι» είναι μια χριστιανική εμπειρία. Αλλά αν μπορεί να δοθεί σ' αυτούς που απλώς αναζητούν μια φτηνή εύκολη εμπειρία με κύρος – τότε δεν υπάρχει απαραίτητη σύνδεση μεταξύ αυτής της εμπειρίας και του Χριστού. Αυτή καθ' αυτή η πιθανότητα μιας εμπειρίας «Πεντηκοστής χωρίς Χριστό» σημαίνει ότι η ίδια η εμπειρία δεν είναι καθόλου χριστιανική· οι «Χριστιανοί», συχνά ειλικρινείς και καλοπροαίρετοι, ερμηνεύουν την εμπειρία με ένα χριστιανικό περιεχόμενο το οποίο η ίδια δεν έχει.

Δεν έχουμε εδώ το κοινό παρονομαστή της «πνευματικής εμπειρίας» που χρειάζεται για μια νέα παγκόσμια θρησκεία; Δεν είναι ίσως αυτό το κλειδί στην «πνευματική ενότητα» της ανθρωπότητας, την οποία η οικουμενιστική κίνηση έχει αναζητήσει εις μάτην;

B. Ο «Νέος Χριστιανισμός»

Ίσως υπάρχουν αυτοί που θα αμφιβάλλουν ότι η «χαρισματική αναζωπύρωση» είναι μια μορφή μεντιουμισμού· ότι είναι μόνο ένα δευτερεύον θέμα το μέσον ή η τεχνική με την οποία έρχεσαι σε επαφή με το «πνεύμα» της «χαρισματικής αναζωπύρωσης». Αλλά ότι αυτό το «πνεύμα» δεν έχει καμμία σχέση με τον Ορθόδοξο Χριστιανισμό είναι απόλυτα σαφές. Στην πραγματικότητα, αυτό το «πνεύμα» ακολουθεί σχεδόν κατά γράμμα τις «προφητείες» του Νικολάι Μπερντιάγιεφ σχετικά με ένα «νέο Χριστιανισμό». Αφήνει εντελώς πίσω το «μοναστικό ασκητικό πνεύμα της ασκητικής Ορθοδοξίας», το οποίο εκθέτει το ψέμμα του με τον αποτελεσματικότερο τρόπο. Δεν ικανοποιείται με τον «συντηρητικό Χριστιανισμό που κατευθύνει τις πνευματικές δυνάμεις του ανθρώπου μόνο προς τη μετάνοια και τη σωτηρία», αλλά μάλλον πιστεύει, όπως ο Μπερντιάγιεφ, ότι τέτοιος Χριστιανισμός είναι ακόμα «ατελής», προσθέτει ένα νέο επίπεδο «πνευματικών» φαινομένων από τα οποία κανένα δεν είναι ιδιαιζόντως χριστιανικό σε χαρακτήρα (παρ' ότι κάποιος είναι ελεύθερος να τα ερμηνεύσει ως «χριστιανικά»), τα οποία είναι ανοιχτά σε ανθρώπους κάθε ομολογίας με ή χωρίς μετάνοια, και τα οποία είναι εντελώς

άσχετα με τη σωτηρία. Μοιάζει με «μια νέα εποχή στο Χριστιανισμό, μια νέα και βαθειά πνευματικότητα, η οποία σημαίνει μια νέα έκχυση του Αγίου Πνεύματος» - σε απόλυτη αντίθεση με την Ορθόδοξη παράδοση και προφητεία.

Αυτός είναι πράγματι ένας «νέος Χριστιανισμός» - αλλά το ιδιαίτερα «νέο» στοιχείο σ' αυτόν το «Χριστιανισμό» δεν είναι κάτι πρωτότυπο ή «προχωρημένο», αλλά απλώς μια σύγχρονη μορφή της αρχαίας θρησκείας του διαβόλου, του σαμανιστικού παγανισμού. Το Ορθόδοξο «χαρισματικό» περιοδικό «Logos» συνιστά τον Μπερντιάγιεφ ως «προφήτη» ακριβώς επειδή ήταν «ο μεγαλύτερος θεολόγος της πνευματικής δημιουργικότητας» (Logos, Μάρτ. 1972, σελ. 8). Και πράγματι, είναι ακριβώς οι σαμάνοι της κάθε πρωτόγονης φυλής που ξέρουν πώς να έρθουν σε επαφή και να χρησιμοποιήσουν τις αρχέγονες «δημιουργικές» δυνάμεις του σύμπαντος – αυτά τα «πνεύματα της γης και του ουρανού και της θάλασσας» τα οποία η Εκκλησία του Χριστού αναγνωρίζει ως δαίμονες, και που υπηρετώντας τα είναι πραγματικά πιθανό να φτάσεις σε μια «δημιουργική» έκσταση και χαρά (στο «Νιτσεϊκό ενθουσιασμό και την έκσταση» όπου ο Μπερντιάγιεφ ένοιωθε τόσο κοντά), τα οποία (πνεύματα) είναι άγνωστα στους βαρυστημένους και χλιαρούς «Χριστιανούς» που πέφτουν στη «χαρισματική» πλάνη. Αλλά δεν υπάρχει Χριστός εδώ. Ο Θεός έχει απαγορεύσει την επαφή με αυτό το «δημιουργικό», απόκρυφο βασίλειο στο οποίο έχουν ολισθήσει «Χριστιανοί» από άγνοια και αυταπάτη. Η «χαρισματική αναζωπύρωση» δεν θα έχει καμιά ανάγκη να έρθει σε διάλογο με τις «μη χριστιανικές θρησκείες» επειδή, κάτω από το όνομα του «Χριστιανισμού», ήδη αγκαλιάζει τη μη χριστιανική θρησκεία και γίνεται από μόνη της η νέα θρησκεία την οποία περιέγραψε ο Μπερντιάγιεφ, συνδυάζοντας παράξενα το «Χριστιανισμό» με τον παγανισμό.

Το παράξενο «χριστιανικό» πνεύμα της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» προσδιορίζεται σαφώς στην Αγία Γραφή και την Ορθόδοξη Πατερική παράδοση. Σύμφωνα με αυτές τις πηγές, η

παγκόσμια ιστορία θα καταλήξει σε μια σχεδόν υπερανθρώπινη «χριστιανική» φιγούρα, τον ψευδομεσσία ή αντίχριστο. Θα είναι «Χριστιανός με την έννοια ότι η όλη του αποστολή και η ίδια η ύπαρξή του θα επικεντρώνεται στον Χριστό, Τον οποίο θα μιμηθεί σε κάθε δυνατή σχέση, και δεν θα είναι απλώς ο μεγαλύτερος εχθρός του Χριστού, αλλά με σκοπό να παραπλανήσει τους Χριστιανούς θα παρουσιαστεί σαν να είναι ο Χριστός, που έρχεται στη γη για δεύτερη φορά και κυβερνά από τον αναστηλωμένο ναό στην Ιερουσαλήμ. «Ας μη σας εξαπατήσει κανείς με κανέναν τρόπο, διότι δεν θα έρθει η μέρα εκείνη εάν δεν έρθει πρώτα η αποστασία και φανερωθεί ο άνθρωπος της αμαρτίας, ο υιός της απωλείας, ο οποίος επαναστατεί και σηκώνει κεφάλι εναντίον κάθε όντος που λέγεται Θεός ή λατρεύεται, ώστε να καθήσει σαν Θεός στο θρόνο του Θεού, με την αξίωση ότι είναι αυτός Θεός... ο ερχομός του ανόμου θα γίνει με την ενέργεια του σατανά, με κάθε δύναμη και με ψευδή σημεία και τέρατα, και κάθε είδος απάτης του κακού μεταξύ των ανθρώπων που χάνονται, διότι δεν δέχθηκαν να αγαπήσουν την αλήθεια ώστε να σωθούν. Γι' αυτό ο Θεός θα στείλει σ' αυτούς ενέργεια πλάνης, ώστε να πιστέψουν στο ψέμμα, για να κατακριθούν όλοι όσοι δεν πίστεψαν την αλήθεια, αλλά έδειξαν ευχαρίστηση στο κακό» (Β' Θεσ. 2:3-4, 9-12).

Η Ορθόδοξη διδασκαλία αναφορικά με τον αντίχριστο είναι ένα μεγάλο θέμα από μόνη της και δεν μπορεί να παρουσιαστεί εδώ. Αλλά αν, όπως πιστεύουν οι οπαδοί της «χαρισματικής αναζωπύρωσης», οι έσχατες ημέρες είναι πράγματι κοντά, είναι κρίσιμης σημασίας για τον Ορθόδοξο Χριστιανό να πληροφορηθεί γι' αυτή τη διδασκαλία αναφορικά με κάποιον που, όπως ο ίδιος ο Σωτήρας μας είπε, μαζί με τους «ψευδοπροφήτες» εκείνης της εποχής, «θα κάνουν μεγάλα θαύματα και τέρατα, ώστε να πλανήσουν, αν είναι δυνατόν, και τους εκλεκτούς» (Ματθ.24:24). Και οι «εκλεκτοί» σίγουρα δεν είναι αυτές οι μάζες των ανθρώπων που έχουν φτάσει να δέχονται την εξώφθαλμη και πιο αντιγραφική πλάνη, ότι «ο κόσμος είναι στο κατώφλι μιας μεγάλης πνευματικής αφύπνισης», αλλά μάλλον το «μικρό ποίμνιο» στο οποίο μόνο έχει υποσχεθεί ο Σωτήρας μας: «ο Πατέρας σας

ευαρεστήθηκε να σας δώσει τη βασιλεία» (Λουκ. 12:32). Ακόμα και οι πραγματικοί «εκλεκτοί» θα έχουν έντονο πειρασμό από τα «μεγάλα θαύματα και τέρατα» του αντιχρίστου· αλλά οι περισσότεροι «Χριστιανοί» θα τον ακολουθήσουν χωρίς καμιά αμφιβολία, γιατί ο «Νέος Χριστιανός» του είναι ακριβώς αυτό που αναζητούν.

Γ. «Ο Ιησούς έρχεται σύντομα»

Μόλις τα λίγα τελευταία χρόνια, ενδεικτικά, η μορφή του Ιησού έχει προβληθεί ενοχλητικά σε μια παράξενη πρώτη γραμμή επικαιρότητας στην Αμερική. Στο θέατρο και τον κινηματογράφο, απαγορεύσεις της υπόδυσης του προσώπου του Χριστού, που υπήρχαν από παλιά, έχουν καταργηθεί. Εντυπωσιακά εκλαϊκευμένα μιούζικαλ παρουσιάζουν βλάσφημες παρωδίες της ζωής Του. Το «Κίνημα του Ιησού», το οποίο είναι κατά μεγάλο μέρος «χαρισματικού» προσανατολισμού, εξαπλώνεται θεαματικά ανάμεσα σε έφηβους και νέους. Η πιο ωμή μορφή λαϊκής αμερικάνικης μουσικής «εκχριστιανίζεται» σε μαζικά «ροκ φεστιβάλ του Ιησού», και «χριστιανικές» μελωδίες για πρώτη φορά στον αιώνα γίνονται οι πιο δημοφιλείς στη χώρα. Τη βασική εξήγηση της όλης παράξενης συσσώρευσης ιερόσυλης και εντελώς αφώτιστης κοσμικότητας, αποτελεί η διαρκώς επαναλαμβανόμενη έκφραση της φαινομενικής ελπίδας και προσδοκίας όλων: «Ο Ιησούς έρχεται σύντομα».

Στη μέση αυτής της ψυχικής και «θρησκευτικής» ερήμωσης της αμερικανικής γης, ένα σχετικό με τα συμπτώματα «μυστηριώδες» περιστατικό επαναλαμβάνεται στις ζωές Αμερικανών πολύ απομακρυσμένων μεταξύ τους. Ένας εκδότης «χαρισματικού» περιοδικού διηγείται πως πρωτοσυνάντησε αυτό το περιστατικό, όπως το διηγήθηκε κάποιος σε μια συγκέντρωση ομοφρόνων τους: «Ο φίλος μου και η γυναίκα του οδηγούσαν στη Route 3 προς τη Βοστώνη, όταν σταμάτησαν για να πάρουν κάποιον που ταξίδευε με ωτοστόπ. Ήταν νέος και γενειοφόρος, αλλά δεν ήταν ντυμένος σαν χίππι. Κάθισε στο πίσω κάθισμα χωρίς να πει πολλά, και ξεκίνησαν. Μετά από λίγο, είπε ήρεμα, “Ο Κύριος έρχεται σύντομα”. Ο φίλος μου και η γυναίκα του

ξαφνιάστηκαν τόσο πολύ που γύρισαν κι οι δυο να τον κοιτάξουν. Δεν ήταν κανείς εκεί. Κλονισμένοι άσχημα, σταμάτησαν στο πρώτο βενζινάδικο που βρήκαν. Έπρεπε να το πουν σε κάποιον, όποια κι αν ήταν η αντίδραση. Καθώς ο υπάλληλος άκουγε, δεν γελούσε. Αντιθέτως είπε μόνο "είστε το πέμπτο αυτοκίνητο που σταματά εδώ και λέει αυτή την ιστορία".

Καθώς άκουγα, παρά το μουντό φως του ήλιου, ένα ρίγος άρχισε να διαπερνά τη ραχοκοκκαλιά μου. Κι όμως αυτή ήταν μόνο η αρχή. Ο ένας μετά τον άλλο, κι άλλοι απ' την ομήγυρη κατέληξαν να αφηγούνται παρόμοια επεισόδια, μέχρι που αυτά έγιναν έξι, απ' άκρη σ' άκρη της χώρας, κι όλα είχαν συμβεί μέσα στα δύο τελευταία χρόνια» - στο Los Angeles, στη Philadelphia, στο Duluth, (13 αναφορές στην αστυνομία μέσα σε μια νύχτα), στη Νέα Ορλεάνη· κάποιες φορές αυτός που κάνει ωτοστόπ είναι άντρας, άλλες φορές γυναίκα. Αργότερα ένας Επισκοπιανός ιερέας είπε στον εκδότη για τη δική του πανομοιότυπη εμπειρία στη Νέα Υόρκη. Για τον εκδότη, όλα αυτά αποτελούν ένδειξη ότι πραγματικά «ο Ιησούς έρχεται σύντομα» (David Manuel Jr., Logos Journal, Ιαν.-Φεβ. 1972, σελ.3).

Ο προσεκτικός παρατηρητής της σύγχρονης θρησκευτικής σκηνης – ειδικά στην Αμερική, απ' όπου προέρχονται τα πιο δημοφιλή θρησκευτικά ρεύματα για παραπάνω από ένα αιώνα – δεν μπορεί να μην αντιληφθεί έναν εντελώς αναμφισβήτητο αέρα χιλιαστικής προσμονής. Κι αυτό δεν είναι αληθινό μόνο για τους «χαρισματικούς» κύκλους, αλλά ακόμα και για τους παραδοσιακούς ή φονταμενταλιστικούς κύκλους που έχουν απορρίψει τη «χαρισματική αναζωπύρωση». Έτσι, πολλοί παραδοσιακοί Ρωμαιοκαθολικοί πιστεύουν στην έλευση ενός χιλιαστικού «αιώνα της Μαρίας» πριν από το τέλος του κόσμου, κι αυτό είναι μόνο μια παραλλαγή του πιο διαδεδομένου Λατινικού σφάλματος της προσπάθειας να «καθαγιαστεί ο κόσμος», ή, όπως είπε ο Αρχιεπίσκοπος Thomas Connolly του Seattle πριν από πενήντα χρόνια, «να μεταμορφωθεί ο σύγχρονος κόσμος στο βασίλειο του Θεού, σε προετοιμασία για την επιστροφή Του».

Προτεστάντες ευαγγελιστές όπως ο Billy Graham, στη λανθασμένη ιδιωτική τους ερμηνεία της Αποκάλυψης, περιμένουν τη «χιλιετηρίδα» όπου ο «Χριστός» θα βασιλέψει στη γη. Άλλοι Ευαγγελιστές στο Ισραήλ βρίσκουν ότι η δική τους χιλιαστική ερμηνεία για το «Μεσσία» είναι ό,τι χρειάζεται για να «προετοιμάσουν» τους Εβραίους για τον ερχομό του.* Και ο αρχιφονταμενταλιστής Carl McIntire προετοιμάζεται να χτίσει ένα ακριβές αντίγραφο του ναού της Ιερουσαλήμ, σε φυσικό μέγεθος, στη Florida (δίπλα στην Disneyworld!) πιστεύοντας ότι πλησιάζει ο καιρός όπου οι Εβραίοι θα χτίσουν τον πραγματικό «ναό στον οποίο ο ίδιος ο Κύριος θα επιστρέψει όπως υποσχέθηκε» (Christian Beacon, 11 Νοέμ. 1971, 6 Ιαν. 1972). Έτσι, ακόμα κι οι αντιοικουμενιστές το βρίσκουν πιθανό να προετοιμαστούν να συμπράξουν με τους αμετανόητους Εβραίους στην υποδοχή του ψευτομεσσία τους – σε αντίθεση με το πιστό υπόλοιπο των Εβραίων που θα δεχθούν το Χριστό όπως τον κηρύττει η Ορθόδοξη Εκκλησία, όταν ο προφήτης Ηλίας επιστρέψει στη γη.

* Gordon Lindsay, *Israel's Destiny and the Coming Deliverer, Christ for the Nations* Pub. Co, Dallas, Texas, σελ. 28-30

Γι' αυτό δεν είναι μεγάλη παρηγοριά για το σοβαρό Ορθόδοξο Χριστιανό που γνωρίζει τις προφητείες της Γραφής για τις έσχατες ημέρες, όταν ένας «χαρισματικός» Προτεστάντης κληρικός του λέει, «είναι καταπληκτικό το τι μπορεί να κάνει ο Ιησούς όταν ανοιγόμαστε σ' Αυτόν. Δεν είναι ν' απορεί κανείς που άνθρωποι από κάθε πίστη μπορούν τώρα να προσεύχονται μαζί» (Harold Bredesen, στο *Logos Journal*, Ιαν.-Φεβ. 1972, σελ. 24)· ούτε όταν ένας Καθολικός Πεντηκοστιανός λέει ότι τα μέλη όλων των ομολογιών τώρα «αρχίζουν να κοιτούν ερευνητικά πάνω από αυτά τα τείχη του διαχωρισμού, μόνο για να αναγνωρίσουν στον άλλον την εικόνα του Ιησού Χριστού» (Kevin Ranaghan στην *Logos Journal*, Νοέμ.-Δεκ. 1971, σελ. 21).

Για ποιον «Χριστό» γίνεται τώρα αυτό το εσπευσμένο πρόγραμμα ψυχολογικών κι ακόμα και υλικών προετοιμασιών σ' ολόκληρο τον κόσμο; Είναι αυτός ο αληθινός μας Θεός και Σωτήρας Ιησούς Χριστός,

Αυτός που ίδρυσε την Εκκλησία όπου οι άνθρωποι μπορούν να βρουν σωτηρία; Ή είναι ο ψεύτικος Χριστός, που θα έρθει στο δικό του όνομα (Ιω. 5:43), και θα ενώσει όλους όσους απορρίπτουν ή διαστρέφουν τη διδασκαλία της μίας Εκκλησίας του Χριστού, της Ορθόδοξης Εκκλησίας;

Ο ίδιος ο Σωτήρας μας μας έχει προειδοποιήσει: «Τότε, αν σας πει κανείς “Να, εδώ ο Χριστός”, ή “Εκεί”, μην τον πιστέψετε. Διότι θα εμφανιστούν ψευδόχριστοι και ψευδοπροφήτες και θα κάνουν μεγάλα θαύματα και τέρατα, ώστε να πλανήσουν, αν είναι δυνατόν, και τους εκλεκτούς. Ιδού, σας τα προείπα. Εάν σας πουν, “Να, είναι στην έρημο”, μην πηγαίνετε, “Να, είναι στα απόνερα δωμάτια”, μην πιστέψετε. Διότι όπως η αστραπή βγαίνει από την ανατολή και φαίνεται ως τη δύση, έτσι θα είναι και η έλευση του Υιού του ανθρώπου» (Ματθ. 24:23-27).

Η Δευτέρα Παρουσία του Χριστού δεν θα είναι δυνατόν να παρανοηθεί: θα είναι ξαφνική, από τον ουρανό (Πράξ. 1:11), και θα σηματοδοτήσει το τέλος αυτού του κόσμου. Δεν μπορεί να υπάρξει καμιά «προετοιμασία» γι' αυτήν – εκτός από την ορθόδοξη χριστιανική προετοιμασία της μετάνοιας της πνευματικής ζωής, και της επαγρύπνησης. Αυτοί που «προετοιμάζονται» γι' αυτήν με οποιονδήποτε άλλο τρόπο, που λένε ότι Εκείνος είναι οπουδήποτε «εδώ» - ιδιαίτερα «εδώ» στο Ναό της Ιερουσαλήμ – ή που κηρύττουν ότι «ο Ιησούς έρχεται σύντομα» χωρίς προειδοποίηση για τη μεγάλη πλάνη που θα προηγηθεί της έλευσής Του: αυτοί είναι καθαρά οι προφήτες του αντιχρίστου, του ψεύτικου Χριστού που πρέπει να έρθει πρώτα και να παραπλανήσει τον κόσμο, περιλαμβανομένων και όλων των «Χριστιανών» που δεν είναι, ή δεν γίνονται, πραγματικά Ορθόδοξοι. Δεν πρόκειται να υπάρξει καμιά μελλοντική «χιλιετής βασιλεία» της Αποκάλυψης (Αποκ. 20:6) είναι **τώρα**: η ζωή της χάρης μέσα στην Ορθόδοξη Εκκλησία για όλα τα «χίλια χρόνια» μεταξύ της πρώτης έλευσης του Χριστού και του καιρού του αντιχρίστου.* Το ότι οι Προτεστάντες περιμένουν τη «χιλιετή βασιλεία» στο μέλλον είναι μόνο

η ομολογία τους ότι δεν την ζουν στο παρόν – δηλαδή, ότι είναι εκτός της Εκκλησίας του Χριστού και δεν έχουν γευθεί τη Θεία Χάρη.

* Τέτοια είναι η Ορθόδοξη διδασκαλία των Αγίων Βασιλείου και Μεγάλου, Γρηγορίου του Θεολόγου, Ανδρέα Καισαρείας, και πολλών άλλων Πατέρων

Δ. Πρέπει η Ορθοδοξία να συμμετάσχει στην αποστασία;

Σήμερα μερικοί Ορθόδοξοι ιερείς, οδηγούμενοι από τον π. Ευσέβιο Στεφάνου, θα προσπαθούσαν να μας πείσουν ότι η «χαρισματική αναζωπύρωση», ακόμα κι αν άρχισε και ως επί το πλείστον συνεχίζεται εκτός της Ορθόδοξης Εκκλησίας, εντούτοις είναι «Ορθόδοξη», και ακόμα μας προειδοποιούν «Μη μείνετε έξω». Αλλά κανείς που έχει μελετήσει αυτό το κίνημα στις εργασίες των κορυφαίων εκπροσώπων του, πολλές από τις οποίες αναφέρονται εδώ, δεν μπορεί να έχει οποιαδήποτε αμφιβολία ότι αυτή η «αναζωπύρωση», στο βαθμό που είναι «χριστιανική», είναι αποκλειστικά προτεσταντική σε προέλευση, έμπνευση, πρόθεση, πρακτική, θεολογία και σκοπό. Είναι μια μορφή προτεσταντικού «αναζωπυρωτισμού», ο οποίος είναι ένα φαινόμενο που διατηρεί μόνο ένα υπόλειμμα από οτιδήποτε γνήσια χριστιανικό, υποκαθιστώντας το Χριστιανισμό με μια συναισθηματική «θρησκευτική» υστερία της οποίας το θύμα πέφτει στη μοιραία πλάνη ότι είναι «σεσωσμένο». Αν η «χαρισματική αναζωπύρωση» διαφέρει από τον προτεσταντικό αναζωπυρωτισμό, είναι μόνο στο ότι προσθέτει μια νέα διάσταση **κρυπτοπνευματιστικών** φαινομένων τα οποία είναι πιο θεαματικά και πιο αντικειμενικά από τον απλό υποκειμενικό αναζωπυρωτισμό.

Αυτό το προφανές γεγονός επιβεβαιώνεται θαυμάσια από μια εξέταση του τι ο π. Ευσέβιος Στεφάνου προσπαθεί να περάσει για «Ορθόδοξη αφύπνιση» στο περιοδικό του «Logos».

Αυτός ο Ορθόδοξος ιερέας πληροφορεί τους αναγνώστες του ότι «η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν συμμετέχει στη σύγχρονη χριστιανική

αφύπνιση» (Φεβ. 1972, σελ. 19). Αυτός ο ίδιος ταξιδεύει τώρα συγκαλώντας συναντήσεις αναζωπύρωσης προτεσταντικού τύπου, μαζί με το προτεσταντικό «κάλεσμα του θυσιαστηρίου», που συνοδεύεται από τους συνηθισμένους αναζωπυρωτικούς «λυγμούς και δάκρυα» (Απρ. 1972, σελ. 4). Ο ίδιος ο π. Ευσέβιος, με τυπική αναζωπυρωτική έλλειψη σεμνότητας, μας πληροφορεί: «*Ευχαριστώ και υμνώ το Θεό που εξέπεμψε λίγο από το φως του Πνεύματός Του μέσα στην ψυχή μου, σε ανταπόκριση των αδιάλειπτων προσευχών που στέλνω μέρα και νύχτα*» (Φεβ. 1972, σελ. 19)· κι αργότερα διακηρύσσει ανοιχτά ότι είναι ένας «προφήτης» (Απρ. 1972, σελ. 3). Δεν αναφέρει τίποτα από την Ορθόδοξη ερμηνευτική για τα αποκαλυπτικά γεγονότα, κι ωστόσο επαναλαμβάνει τη φονταμενταλιστική προτεσταντική ερμηνεία του Billy Graham για την «αγαλλίαση» που θα προηγηθεί της «χιλιετούς βασιλείας». «*Η ημέρα της Μεγάλης Δοκιμασίας πλησιάζει. Αν παραμείνουμε πιστοί στο Χριστό θα προφτάσουμε σίγουρα να βρεθούμε μαζί Του στον ήχο της χαρούμενης κραυγής αγαλλίασης, και θα γλυτώσουμε από τη φοβερή καταστροφή που πρόκειται να πέσει στον κόσμο*»* (Απρ. 1972, σελ. 22). Κι όμως ούτε καν όλοι οι φονταμενταλιστές δεν συμφωνούν σ' αυτό το σφάλμα,** το οποίο δεν έχει θεμελίωση στην Αγία Γραφή*** και αφαιρεί από όσους το ακολουθούν κάθε αναγκαιότητα για εγρήγορση ενάντια στην πλάνη του αντιχρίστου, από τον οποίο φαντάζονται ότι θα γλυτώσουν.

* Πρβλ. Billy Graham, *World Aflame*, Doubleday (Pocket Cardinal Ed.), New York 1966 σελ. 178· C.H. Mackintosh, *The Lords Coming*, Moody Press, Chicago, σελ. 30-31· και πολλούς άλλους φονταμενταλιστές.

** Βλ. Kurt Koch, *Day X*, Kregel Publications, Grand Rapids, Michigan, σελ. 116-7

*** Η Α' Θεσ. 4:16 αναφέρεται στη Δευτέρα Παρουσία του Χριστού, η οποία σύμφωνα με τους Αγίους Πατέρες έρχεται **μετά** τη «θλίψη» και τη βασιλεία του αντιχρίστου

Όλα αυτά δεν είναι καν ψευτορθοδοξία· είναι μόνο σκέτος Προτεσταντισμός, και ούτε καν το καλύτερο είδος Προτεσταντισμού. Μάταια ψάχνει κανείς στην «Logos» του π. Ευσεβίου Στεφάνου για μια ένδειξη ότι αυτή η «αφύπνιση» εμπνέεται από τις πηγές της Ορθόδοξης ασκητικής παράδοσης: τους βίους των Αγίων, τους Αγίους Πατέρες, τον εκκλησιαστικό κύκλο ακολουθιών, την Ορθόδοξη ερμηνεία της Αγίας Γραφής. Μερικοί Ορθόδοξοι «χαρισματικοί», είναι αλήθεια, χρησιμοποιούν κάποιες από αυτές τις πηγές – όμως αλλίμονο! τις αναμειγνύουν με «πολλά άλλα βιβλία γραμμένα από ευσεβείς Χριστιανούς αναμειγμένους στη χαρισματική κίνηση» (Logos, Μάρτ. 1972), κι έτσι τις διαβάζουν «χαρισματικά»: όπως όλοι οι σχισματικοί, διαβάζουν στα Ορθόδοξα συγγράμματα ό,τι έχουν μάθει από τη νέα διδασκαλία τους, η οποία προέρχεται από έξω από την Εκκλησία.

Είναι στα σίγουρα αρκετά αληθινό ότι μια Ορθόδοξη αφύπνιση θα ήταν πολύ θεαματική στις μέρες μας, όπου πολλοί Ορθόδοξοι Χριστιανοί έχουν χάσει το αλάτι του αληθινού Χριστιανισμού, κι όπου η αληθινή και θερμή χριστιανική ζωή συναντάται πραγματικά σπάνια. Η σύγχρονη ζωή έχει γίνει πολύ άνετη· η κοσμική ζωή έχει γίνει πολύ ελκυστική· για πολλούς η Ορθοδοξία είναι απλώς ένα θέμα ιδιότητας μέλους σε έναν εκκλησιαστικό οργανισμό ή η «σωστή» εκπλήρωση εξωτερικών τελετών και πρακτικών. Εκεί θα υπήρχε αρκετή ανάγκη για μια αληθινή Ορθόδοξη πνευματική αφύπνιση, αλλά δεν είναι αυτό που βλέπουμε στους Ορθόδοξους «χαρισματικούς». Ακριβώς όπως οι «χαρισματικοί» ακτιβιστές ανάμεσα στους Προτεστάντες και τους Ρωμαιοκαθολικούς, είναι σε πλήρη αρμονία με το πνεύμα των καιρών· δεν έχουν ζωντανή επαφή με τις πηγές της Ορθόδοξης πνευματικής παράδοσης, προτιμώντας τις προτεσταντικές τεχνικές αναζωπυρωτισμού, που υπό τις παρούσες συνθήκες είναι της μόδας. Είναι ένα με το κυρίαρχο ρεύμα του αποστάτη «Χριστιανισμού» του σήμερα: της Οικουμενικής κίνησης. Νωρίς το 1978 ο Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος της Ελληνικής Αρχιεπισκοπής Βορείου και Νοτίου Αμερικής έδωσε τελικά την επίσημη έγκρισή του στις δραστηριότητες του π.

Ευσεβίου Στεφάνου, περιλαμβανομένης και άδειας να κηρύττει οπουδήποτε σχετικά με τις «δωρεές του Αγίου Πνεύματος»: έτσι ο εκκλησιαστικός οργανισμός στην πιο μοντερνιστική και οικουμενιστική μορφή του ενώνει τα χέρια με τη «χαρισματική αναζωπύρωση», αντανακλώντας τη βαθειά συγγένεια που τις ενώνει. Αλλά ο αληθινός Χριστιανισμός δεν είναι εκεί.

Έχουν υπάρξει αληθινές Ορθόδοξες «αφυπνίσεις» στο παρελθόν: σκέφτεται κανείς αμέσως τον άγιο Κοσμά τον Αιτωλό, που πήγαινε από χωριό σε χωριό στην Ελλάδα του 18^{ου} αιώνα και παρακινούσε τους ανθρώπους να επιστρέψουν στον αληθινό Χριστιανισμό των προγόνων τους· ή τον άγιο Ιωάννη της Κρονστάνδης, στον αιώνα μας, που έφερε το αρχαίο μήνυμα της Ορθόδοξης πνευματικής ζωής στις αστικές μάζες της Πετρούπολης. Υπάρχουν οι Ορθόδοξοι δάσκαλοι του μοναχισμού που είναι πραγματικά «πλήρεις Πνεύματος» κι αφήνουν τη διδασκαλία τους σε μοναχούς και λαϊκούς των επόμενων εποχών: σκέφτεται κανείς τον Έλληνα άγιο Συμεών το Νέο Θεολόγο του 10^{ου} αιώνα και τον άγιο Σεραφείμ του Σαρώφ στο 19^ο αιώνα. Ο άγιος Συμεών συχνά χρησιμοποιείται κακώς από τους Ορθοδόξους «χαρισματικούς» (αυτός μιλούσε για ένα πνεύμα διαφορετικό από το δικό τους!)· και ο άγιος Σεραφείμ αναφέρεται σταθερά εκτός του γενικού πλαισίου, με σκοπό να ελαχιστοποιηθεί η έμφαση που δίνει στην αναγκαιότητα να ανήκει στην Ορθόδοξη Εκκλησία, για να έχει γνήσια πνευματική ζωή. Στη «Συζήτηση» του αγίου Σεραφείμ με το λαϊκό Μοτοβίλωφ σχετικά με την «απόκτηση του Αγίου Πνεύματος», (την οποία οι Ορθόδοξοι «χαρισματικοί» παραθέτουν **χωρίς** τα αποσπάσματα που είναι τονισμένα εδώ), αυτός ο μεγάλος άγιος μας λέει: «*Η χάρη του Αγίου Πνεύματος που έχει δοθεί σε όλους εμάς, τους πιστούς του Χριστού, στο Μυστήριο του Αγίου Βαπτίσματος, σφραγίζεται με το Μυστήριο του Χρίσματος στα κύρια σημεία του σώματος, όπως έχει οριστεί από την Αγία Εκκλησία, τον αιώνιο φύλακα αυτής της χάρης*». Και πάλι: «*Ο Κύριος εισακούει το ίδιο και τον μοναχό και τον λαϊκό χριστιανό, με την προϋπόθεση ότι είναι και οι δύο Ορθόδοξοι*».

Ως εναντιούμενη στην πραγματική Ορθόδοξη πνευματική ζωή, η «χαρισματική αναζωπύρωση» είναι μόνο η **εμπειρική πλευρά της κυρίαρχης «οικουμενικής» μόδας** – ένας κίβδηλος Χριστιανισμός που προδίδει το Χριστό και την Εκκλησία Του. Κανένας Ορθόδοξος «χαρισματικός» δεν είναι δυνατόν να έχει αντίρρηση στην επερχόμενη «ένωση» με τους ίδιους αυτούς Πεντηκοστιανούς και Ρωμαιοκαθολικούς με τους οποίους, όπως λέει το διομολογιακό «χαρισματικό» τραγούδι, είναι ήδη «ένα εν Πνεύματι, ένα εν Κυρίω», και οι οποίοι τους έχουν οδηγήσει και εμπνεύσει στη «χαρισματική» εμπειρία τους. Το «πνεύμα» που έχει εμπνεύσει τη «χαρισματική αναζωπύρωση» είναι το πνεύμα του αντιχρίστου, ή ακριβέστερα, αυτά τα «πνεύματα δαιμόνων» των εσχάτων καιρών, των οποίων τα «θαύματα» προετοιμάζουν τον κόσμο για τον ψευδομεσσία.

Ε. «Τεκνία, εσχάτη ώρα εστί» (Α' Ιω. 2:18)

Πράγμα άγνωστο στους εμπύρετους «αναζωπυρωστές», ο Κύριος ο Θεός έχει διατηρήσει στον κόσμο, όπως στους καιρούς του προφήτη Ηλία, επτά χιλιάδες άνδρες που δεν έχουν κλίνει γόνυ στον Βάαλ (Ρωμ. 11:4) – έναν άγνωστο αριθμό πραγματικών Ορθοδόξων Χριστιανών, που δεν είναι ούτε πνευματικά νεκροί, όπως οι Ορθόδοξοι «χαρισματικοί» παραπονιούνται ότι ήταν τα ποιμνιά τους, ούτε «πλήρεις πνεύματος» με πομπώδη τρόπο, όπως έγιναν αυτά τα ίδια ποιμνία κάτω από τη «χαρισματική» υποβολή. Δεν παρασύρονται από το κίνημα της αποστασίας ούτε από καμμιά ψεύτικη «αφύπνιση», αλλά συνεχίζουν ριζωμένοι στην ιερή και σωτήρια πίστη της Αγίας Ορθοδοξίας μέσα στην παράδοση που τους μεταβίβασαν οι Άγιοι Πατέρες, προσέχοντας τα σημεία των καιρών και προχωρώντας στη στενή οδό προς τη σωτηρία. Πολλοί από αυτούς ακολουθούν τους Επισκόπους των λίγων Ορθοδόξων Εκκλησιών που έχουν προβάλλει ισχυρή αντίσταση ενάντια στην αποστασία των καιρών μας. Αλλά υπάρχουν και κάποιοι που έχουν μείνει και στις άλλες Ορθόδοξες Εκκλησίες, πικραμένοι για την όλο και πιο φανερή αποστασία των ιεραρχών τους και πασχίζοντας να κρατήσουν τη δική τους Ορθοδοξία

ανέπαφη· και υπάρχουν ακόμα κι άλλοι έξω από την Ορθόδοξη Εκκλησία οι οποίοι με τη χάρη του Θεού, ανοίγοντας τις καρδιές τους στο κάλεσμά Του, θα ενωθούν αναμφίβολα με τη γνήσια, Αγία Ορθοδοξία. Αυτοί οι «επτά χιλιάδες» είναι το θεμέλιο της μελλοντικής και μόνης ως Ορθοδοξίας των εσχάτων καιρών.

Και έξω από την αυθεντική Ορθοδοξία υπάρχει μόνο σκοτάδι. Κρίνοντας από τα τελευταία «θρησκευτικά» νέα, η «χαρισματική αναζωπύρωση» μπορεί κάλλιστα να είναι μόνο το αμυδρό ξεκίνημα μιας ολόκληρης «εποχής θαυμάτων». Πολλοί Προτεστάντες που έχουν διακρίνει την απάτη της «χαρισματικής αναζωπύρωσης» δέχονται τώρα ως «πραγματική» τη θεαματική «αναζωπύρωση» στην Ινδονησία, όπου, όπως μας είπαν, πραγματικά συμβαίνουν «πανομοιότυπα πράγματα μ' αυτά που αναφέρονται στις Πράξεις των Αποστόλων». Σε διάστημα τριών ετών 200.000 παγανιστές μεταστράφηκαν στον Προτεσταντισμό κάτω από σταθερά θαυματουργικές συνθήκες: Κανείς δεν κάνει τίποτα, παρά σε απόλυτη υπακοή στις «φωνές» και τους «αγγέλους» που εμφανίζονται συνεχώς, αναφέροντας συνήθως τη Γραφή κατά αριθμό και εδάφιο· το νερό μετατρέπεται σε κρασί κάθε φορά που γίνεται η προτεσταντική λειτουργία· χέρια εμφανίζονται από το πουθενά, για να μοιράσουν ως εκ θαύματος φαγητό στους πεινασμένους· μια ολόκληρη ομάδα δαιμόνων εμφανίζεται να εγκαταλείπει ένα ειδωλολατρικό χωριό γιατί «κάποιος ισχυρότερος» (ο «Ιησούς») έχει έρθει να τους πάρει τη θέση· οι «Χριστιανοί» έχουν μια «αντίστροφη μέτρηση» για κάποιον αμετανόητο αμαρτωλό, και όταν φτάνουν στο «μηδέν» αυτός πεθαίνει· τα παιδιά διδάσκονται προτεσταντικούς ύμνους από φωνές που έρχονται από το πουθενά (και επαναλαμβάνουν το τραγούδι είκοσι φορές ώστε τα παιδιά να το θυμούνται)· το «μαγνητόφωνο του Θεού» ηχογραφεί το τραγούδι μιας παιδικής χορωδίας και το παίζει στον αέρα για τα έκπληκτα παιδιά· φωτιά έρχεται από τον ουρανό για να κάψει Καθολικές θρησκευτικές εικόνες (ο «Κύριος» στην Ινδονησία είναι πολύ αντικαθολικός)· 30.000 έχουν θεραπευθεί· ο «Χριστός» εμφανίζεται στον ουρανό και πέφτει πάνω σε ανθρώπους με σκοπό να τους γιατρέψει· άνθρωποι

μεταφέρονται θαυματουργικά από τόπο σε τόπο και περπατούν στο νερό· φώτα συνοδεύουν τους ευαγγελιστές και τους οδηγούν τη νύχτα, και σύννεφα τους ακολουθούν και τους δίνουν καταφύγιο κατά τη διάρκεια της ημέρας· οι νεκροί ανασταίνονται.*

*Βλ. Kurt Koch, *The Revival in Indonesia*, Kregel Publications 1970· και Mel Tari, *Like a Mighty Wind*, Creation House, Carol Stream, Illinois, 1971

Είναι ενδιαφέρον ότι σε κάποια μέρη της ινδονησιακής «αναζωπύρωσης» το στοιχείο της «γλωσσολαλίας» απουσιάζει σχεδόν τελείως, κι ακόμα απαγορεύεται (παρ' ότι είναι παρόν σε πολλά μέρη), και το στοιχείο του μεντιουμισμού φαίνεται μερικές φορές να αντικαθίσταται από μια άμεση επέμβαση πεπτωκτών πνευμάτων. Μπορεί θαυμάσια να συμβαίνει ότι αυτή η νέα «αναζωπύρωση», πιο ισχυρή από τον Πεντηκοστιανισμό, είναι ένα πιο ανεπτυγμένο στάδιο του ίδιου «πνευματικού» φαινομένου (όπως ακριβώς ο ίδιος ο Πεντηκοστιανισμός είναι πιο εξελιγμένος από τον πνευματισμό), και κηρύττει το επικείμενο της φρικτής ημέρας όπου, όπως οι «φωνές» και οι «άγγελοι» διακηρύσσουν επίσης στην Ινδονησία, «ο Κύριος» πρόκειται να έρθει – επειδή ξέρουμε ότι ο αντίχριστος θα αποδείξει στον κόσμο ότι είναι ο «Χριστός» ακριβώς με τέτοια «θαύματα».

Σ' έναν αιώνα σχεδόν καθολικού σκότους και πλάνης, όπου για τους περισσότερους «Χριστιανούς» ο Χριστός έχει γίνει ακριβώς αυτό που η Ορθόδοξη διδασκαλία εννοεί με τον αντίχριστο, μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία του Χριστού κατέχει και μεταδίδει τη χάρη του Θεού. Αυτός είναι ένας ανεκτίμητος θησαυρός, την ίδια την ύπαρξη του οποίου δεν υποπτεύεται ούτε ο «χριστιανικός» κόσμος. Ο «χριστιανικός» κόσμος, πράγματι, δίνει τα χέρια με τις δυνάμεις του σκότους με σκοπό να αποπλανήσει τους πιστούς της Εκκλησίας του Χριστού, εμπιστευόμενος τυφλά ότι το «όνομα του Ιησού» θα τον σώσει ακόμα και στην αποστασία και στη βλασφημία του, μην προσέχοντας τη φοβερή προειδοποίηση του Κυρίου: «Πολλοί θα μου πουν την ημέρα εκείνη "Κύριε, Κύριε, δεν προφητεύσαμε στο όνομά Σου και στο όνομά Σου δεν βγάλαμε δαιμόνια και στο όνομά Σου δεν κάναμε θαύματα πολλά;" Και

τότε θα τους ομολογήσω, “Ποτέ δεν σας γνώρισα· φύγετε από μένα εσείς οι εργάτες της ανομίας”»(Ματθ. 7:22-23).

Ο άγιος Παύλος συνεχίζει την προειδοποίηση για τον ερχομό του αντιχρίστου με αυτή την εντολή: «Ὡστε λοιπόν, αδελφοί, σταθείτε σταθεροί, και κρατάτε τις διδασκαλίες που διδαχθήκατε από μας, είτε δια λόγου είτε δι’ επιστολής» (Β’ Θεσ. 2:15). «Υπάρχουν μερικοί που σας ταράζουν και θέλουν να διαστρέψουν το Ευαγγέλιο του Χριστού. Αλλά και αν εμείς οι ίδιοι ή κάποιος άγγελος από τον ουρανό σας κηρύξει διαφορετικό ευαγγέλιο από εκείνο που σας κηρύξαμε, αυτός ας είναι αλήθεια. Όπως είπαμε προηγουμένως, και τώρα πάλι σας λέω, αν κανείς σας κηρύξει διαφορετικό ευαγγέλιο από εκείνο που παραλάβατε, ας είναι ανάθεμα» (Γαλ. 1:8-9).

Η Ορθόδοξη απάντηση σε κάθε νέα «αναζωπύρωση», κι ακόμα στην τελική τρομερή «αναζωπύρωση» του αντιχρίστου, είναι αυτό το Ευαγγέλιο του Χριστού, το οποίο μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία έχει διατηρήσει αναλλοίωτο σε μια αδιάσπαστη γραμμή από το Χριστό και τους Αποστόλους Του, και η χάρη του Αγίου Πνεύματος, την οποία μόνο η Ορθόδοξη Εκκλησία μεταδίδει, και μόνο στα πιστά παιδιά της, που έχουν λάβει το Χρίσμα κι έχουν διατηρήσει, την αληθινή σφραγίδα της δωρεάς του Αγίου Πνεύματος. Αμήν.

2. Η θρησκεία του μέλλοντος

Είναι βαθιά ενδεικτικό της πνευματικής κατάστασης της σύγχρονης ανθρωπότητας ότι οι «χαρισματικές» και «διαλογιστικές» εμπειρίες ριζώνουν μεταξύ των «Χριστιανών». Μια ανατολική θρησκευτική επιρροή εργάζεται αναμφίβολα μέσα σε τέτοιους «Χριστιανούς», αλλά αυτό γίνεται μόνο ως αποτέλεσμα ενός περισσότερο θεμελιώδους γεγονότος: της απώλειας του αισθήματος και της ουσίας του Χριστιανισμού, εξ αιτίας της οποίας κάτι τόσο ξένο στο Χριστιανισμό όσο ο Ανατολικός «διαλογισμός» μπορεί να αποκτά επιρροή σε «χριστιανικές» ψυχές.

Η ζωή του εγωκεντρισμού και της αυτοϊκανοποίησης που ζουν οι περισσότεροι σημερινοί «Χριστιανοί» εμποτίζει τόσο πολύ τα πάντα, που τους κλείνει ερμητικά απέναντι σε οποιαδήποτε κατανόηση της πνευματικής ζωής· και όταν τέτοιοι άνθρωποι επιχειρούν «πνευματική ζωή», είναι μόνο σαν μια άλλη μορφή αυτοϊκανοποίησης. Αυτό φαίνεται πολύ καθαρά στο εντελώς ψεύτικο θρησκευτικό ιδεώδες τόσο του «χαρισματικού» κινήματος όσο και των ποικίλων μορφών του «χριστιανικού διαλογισμού»: όλα αυτά υπόσχονται (και δίνουν πολύ σύντομα) μια εμπειρία «ευδαιμονίας» και «ειρήνης». Αλλά αυτό δεν είναι καθόλου το χριστιανικό ιδεώδες, το οποίο αν μπορεί κάπως να συνοψιστεί, θα συνοψιστεί σε έντονη μάχη και αγώνα. Η «ευδαιμονία» και «ειρήνη» που περιγράφεται σ' αυτές τις σύγχρονες πνευματικές κινήσεις, είναι αρκετά φανερά το προϊόν πνευματικής πλάνης, πνευματικής αυτοϊκανοποίησης – που είναι ο απόλυτος θάνατος της πνευματικής ζωής με κατεύθυνση προς το Θεό. Όλες αυτές οι μορφές «χριστιανικού διαλογισμού» λειτουργούν μόνο στο ψυχικό επίπεδο και δεν έχουν τίποτα κοινό με τη χριστιανική πνευματικότητα. Η χριστιανική πνευματικότητα διαμορφώνεται στον επίπονο αγώνα για την απόκτηση της αιώνιας βασιλείας των ουρανών, η οποία αρχίζει πλήρως μόνο με τη διάλυση αυτού του προσωρινού κόσμου, και ο αληθινός Χριστιανός αγωνιστής δεν βρίσκει ποτέ ανάπαυση ούτε και στην πρόγευση της αιώνιας μακαριότητας που μπορεί να του δοθεί σ' αυτή τη ζωή· αλλά οι ανατολικές θρησκείες, στις οποίες η βασιλεία των Ουρανών δεν έχει αποκαλυφθεί, πασχίζουν μόνο να αποκτήσουν ψυχικές καταστάσεις που αρχίζουν και τελειώνουν σ' αυτή τη ζωή.

Στην εποχή μας, την εποχή της αποστασίας, που προηγείται της εμφάνισης, του αντιχρίστου, ο διάβολος έχει λυθεί για ένα διάστημα (Αποκ. 20:7) για να απεργαστεί τα ψεύτικα θαύματα τα οποία δεν μπορούσε να κάνει κατά τη διάρκεια των «χιλίων χρόνων» χάριτος στην Εκκλησία του Χριστού (Αποκ. 20:3), και για να συγκεντρώσει στον καταχθόνιο θερισμό τους τις ψυχές αυτών που «δεν δέχθηκαν να αγαπήσουν την αλήθεια» (Β' Θεσ. 2:10). Μπορούμε να πούμε ότι ο καιρός

του αντιχρίστου είναι κοντά από το ίδιο το γεγονός ότι η σατανική συγκομιδή θερίζεται τώρα όχι μόνο ανάμεσα στους ειδωλολατρικούς λαούς, που δεν έχουν ακούσει για το Χριστό, αλλά ακόμα περισσότερο ανάμεσα σε «Χριστιανούς» που έχουν χάσει την ουσία του Χριστιανισμού. Είναι στην πραγματική φύση του αντιχρίστου να παρουσιάζει το βασίλειο του διαβόλου σαν να ήταν του Χριστού. Η σημερινή «χαρισματική» κίνηση και ο «χριστιανικός διαλογισμός», και η «νέα θρησκευτική συνειδητότητα» της οποίας είναι μέρη, είναι πρόδρομοι της **θρησκείας του μέλλοντος, της θρησκείας της έσχατης ανθρωπότητας, της θρησκείας του αντιχρίστου**, και η κύρια «πνευματική» λειτουργία τους είναι να κάνουν προσιτή στους Χριστιανούς τη δαιμονική μήυση τη μέχρι τώρα περιορισμένη στον ειδωλολατρικό κόσμο. Έστω ότι αυτά τα «θρησκευτικά πειράματα» έχουν συχνά αβέβαιη και διστακτική φύση, ότι υπάρχει σ' αυτά τόσο ψυχρή **αυταπάτη** όσο και γνήσια δαιμονική τελετή μήυσης· αναμφίβολα, ο καθένας που έχει «διαλογιστεί» με επιτυχία **ή νομίζει ότι έχει λάβει το «βάπτισμα του Αγίου Πνεύματος»** δεν έχει πραγματικά μνηθεί στο βασίλειο του σατανά. **Αλλά αυτός είναι ο σκοπός αυτών των «πειραμάτων»** και αναμφίβολα οι τεχνικές μήυσης θα γίνουν **ακόμα πιο αποτελεσματικές** καθώς η ανθρωπότητα προετοιμάζεται γι' αυτές με τη στάση της **παθητικότητας και του ανοίγματος στις νέες «θρησκευτικές εμπειρίες»** που διδάσκεται δια συνεχούς επανάληψης από αυτές τις κινήσεις.

Τι έχει φέρει την ανθρωπότητα – και μάλιστα τη «Χριστιανοσύνη» - σ' αυτή την απελπιστική κατάσταση; Σίγουρα δεν είναι κάποια απροκάλυπτη λατρεία του διαβόλου, που πάντα είναι περιορισμένη σε λίγους ανθρώπους· μάλλον είναι κάτι πολύ λεπτότερο, και κάτι φοβερό και να το συλλογιστεί ένας Ορθόδοξος Χριστιανός: είναι η απώλεια της χάρης του Θεού, που ακολουθεί την απώλεια της ουσίας του Χριστιανισμού.

Στη Δύση είναι σίγουρο ότι η χάρη του Θεού έχει χαθεί εδώ και πολλούς αιώνες. Οι Ρωμαιοκαθολικοί και οι Προτεστάντες δεν έχουν γευθεί

πλήρως τη χάρη του Θεού, κι έτσι δεν είναι εκπληκτικό που δεν μπορούν να διακρίνουν τη δαιμονική απομίμησή της. Όμως αλλοίμονο! Η επιτυχία της κίβδηλης πνευματικότητας ακόμα και ανάμεσα σε Ορθόδοξους Χριστιανούς σήμερα, αποκαλύπτει πόσο έχουν χάσει κι αυτού την ουσία του Χριστιανισμού, κι έτσι δεν μπορούν πια να διακρίνουν μεταξύ αληθινού Χριστιανισμού και ψευτοχριστιανισμού. Οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί θεωρούσαν για πολύ καιρό ως δεδομένο τον πολύτιμο θησαυρό της πίστης τους, και παραμέλησαν να θέσουν σε χρήση το ατόφιο χρυσάφι των διδασκαλιών της. Πόσοι Ορθόδοξοι Χριστιανοί γνωρίζουν καν την ύπαρξη των βασικών κειμένων της Ορθόδοξης πνευματικής ζωής, τα οποία διδάσκουν επακριβώς πως να διακρίνουμε μεταξύ γνήσιας και κίβδηλης πνευματικότητας, κειμένων που δίνουν τη ζωή και τη διδασκαλία αγίων ανδρών και γυναικών που έφθασαν σε μεγάλα μέτρα της χάρης του Θεού σ' αυτή τη ζωή; Πόσοι έχουν κάνει δική τους τη διδασκαλία της «**Λαυσαϊκής Ιστορίας**», την «**Κλίμακα**» του αγίου Ιωάννη, τις «**Ομιλίες**» του αγίου Μακαρίου, τους βίους των θεοφόρων Πατέρων της ερήμου, τον «**Άγνωστο Πόλεμο**» του αγίου Νικοδήμου, την «**Εν Χριστώ Ζωή μου**» του αγίου Ιωάννη της Κρονστάνδης;

Στο βίο του εξέχοντος Πατέρα της αιγυπτιακής ερήμου, αγίου Παϊσίου του Μεγάλου (19 Ιουνίου), μπορούμε να δούμε ένα συγκλονιστικό παράδειγμα του πόσο εύκολα είναι να χαθεί η χάρη του Θεού. Κάποτε ένας υποτακτικός του πήγαινε σε μια πόλη στην Αίγυπτο για να πουλήσει το εργόχειρό του. Στο δρόμο συνάντησε ένας Εβραίο, ο οποίος, βλέποντας την αφέλειά του, άρχισε να τον εξαπατά, λέγοντας: «*Αγαπητέ μου, γιατί πιστεύεις σ' έναν απλό, σταυρωμένο άνθρωπο, ενώ Αυτός δεν ήταν καθόλου ο αναμενόμενος Μεσσίας; Κάποιος άλλος πρόκειται να έρθει, όχι Αυτός*».

Ο υποτακτικός, όντας αδύναμος στο μυαλό και απλοϊκός στην καρδιά, άρχισε ν' ακούει αυτά κι αφέθηκε να πει: «*Ίσως αυτά που λες να είναι σωστά*». Όταν επέστρεψε στην έρημο, ο άγιος Παΐσιος έφυγε από κοντά του και δεν του έλεγε κουβέντα. Τελικά, μετά από πολλές παρακλήσεις

του υποτακτικού, ο άγιος του είπε: «Ποιος είσαι συ; Δεν σε ξέρω. Ο υποτακτικός μου ήταν Χριστιανός και είχε πάνω του τη σφραγίδα του Αγίου Πνεύματος, αλλ' εσύ δεν είσαι έτσι· αν είσαι πραγματικά ο υποτακτικός μου, τότε η χάρη του βαπτίσματος σ' έχει εγκαταλείψει και η εικόνα του Χριστιανού έχει αφαιρεθεί». Ο υποτακτικός διηγήθηκε με δάκρυα τη συζήτησή του με τον Εβραίο, κι ο άγιος απάντησε: «Δυστυχισμένε! Τι μπορεί να ήταν χειρότερα και πιο ανόητο από τέτοια λόγια, με τα οποία απαρνήθηκες το Χριστό και το θείο Του Βάπτισμα; Τώρα πήγαινε και θρήνησε για τον εαυτό σου όπως θέλεις, γιατί δεν έχεις θέση μαζί μου· το όνομά σου γράφτηκε μ' εκείνους που έχουν αρνηθεί το Χριστό, και μαζί μ' αυτούς θα κριθείς και θα βασανιστείς». Ακούγοντας αυτή την αποδοκιμασία ο υποτακτικός ήρθε σε μετάνοια, και με τις ικεσίες του ο άγιος κλείστηκε μέσα και προσευχήθηκε στον Κύριο να συγχωρέσει αυτή την αμαρτία στον υποτακτικό του. Ο Κύριος εισάκουσε την προσευχή του αγίου και του παραχώρησε να δει ένα σημείο της συγχώρεσής Του προς τον υποτακτικό. Ο άγιος τότε προειδοποίησε τον υποτακτικό: «Παιδί μου, δόξασε κι ευχαρίστησε το Χριστό το Θεό μαζί μου, γιατί το ακάθαρμο, βλάσφημο πνεύμα έφυγε από σένα και στη θέση του κατήλθε πάνω στο το Άγιο Πνεύμα, αποκαθιστώντας σε σένα τη χάρη του Βαπτίσματος. Έτσι, φύλαγε τον εαυτό σου τώρα, μήπως από νωθρότητα κι απροσεξία πέσουν πάλι επάνω σου τα δίχτυα του εχθρού και, έχοντας αμαρτήσει, κληρονομήσεις τη φωτιά της γέεννας».

Είναι ενδεικτικό ότι τα «χαρισματικά» και «διαλογιστικά» κινήματα έχουν ριζώσει ανάμεσα στους «οικουμενιστές Χριστιανούς». Το χαρακτηριστικό πιστεύω της αίρεσης του Οικουμενισμού είναι αυτό: ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία δεν είναι η μόνη αληθινή Εκκλησία του Χριστού· ότι η χάρη του Θεού είναι παρούσα και σε άλλες «χριστιανικές» ομολογίες επίσης, κι ακόμα και στις μη χριστιανικές θρησκείες· ότι η στενή οδός προς τη σωτηρία σύμφωνα με τη διδασκαλία των Αγίων Πατέρων της Ορθόδοξης Εκκλησίας είναι μόνο «ένας δρόμος ανάμεσα σε πολλούς» προς τη σωτηρία· κι ότι οι λεπτομέρειες της πίστης κάποιου προς το Χριστό έχουν μικρή σημασία, όπως έχει και η ιδιότητα

μέλους σε όποια συγκεκριμένη εκκλησία. Αυτό δεν το πιστεύουν απόλυτα όλοι οι Ορθόδοξοι που συμμετέχουν στην Οικουμενική κίνηση (μολονότι οι Προτεστάντες και οι Ρωμαιοκαθολικοί ως επί το πλείστον το πιστεύουν)· αλλά με την ίδια τη συμμετοχή τους σ' αυτήν την κίνηση, που περιλαμβάνει σταθερά κοινή προσευχή μ' αυτούς που πιστεύουν λανθασμένα για το Χριστό και την Εκκλησία Του, λένε στους αιρετικούς που τους κοιτούν: **«Ίσως αυτά που λέτε να είναι σωστά»,** όπως έκανε ο δυστυχισμένος μαθητής του αγίου Παϊσίου. **Δεν χρειάζεται τίποτα άλλο για να χάσει ο Ορθόδοξος Χριστιανός τη χάρη του Θεού·** και πόσο κόπο θα του στοιχίσει για να την ξανακερδίσει!

Πόσο πρέπει λοιπόν, να βαδίζουν οι Χριστιανοί με φόβο Θεού, τρέμοντας μήπως χάσουν τη χάρη Του, η οποία με κανένα τρόπο δεν δίνεται στον καθένα, αλλά μόνο σ' αυτούς που διατηρούν την αληθινή πίστη, ζουν μια ζωή χριστιανικού αγώνα, και θησαυρίζουν τη χάρη του Θεού που τους οδηγεί προς τον ουρανό. Και πόσο προσεκτικότερα πρέπει να βαδίζουν πάνω απ' όλα σήμερα οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί, όταν είναι περικυκλωμένοι από ένα κίβδηλο Χριστιανισμό που παρέχει τις δικές του εμπειρίες «χάρης» και το «Άγιο Πνεύμα» και μπορεί να παραθέσει με αφθονία τις Γραφές και τους Αγίους Πατέρες για να το «αποδείξει»! Σίγουρα οι έσχατοι καιροί θα είναι κοντά, όταν θα επέλθει πνευματική πλάνη τόσο πειστική, ώστε να «πλανήσει, αν είναι δυνατόν, και τους εκλεκτούς» (Ματθ. 24:24).

Οι ψευδοπροφήτες της σύγχρονης εποχής, περιλαμβανομένων πολλών που επίσημα είναι «Ορθόδοξοι», αναγγέλλουν ακόμα δυνατότερα την επικείμενη έλευση της «νέας εποχής του Αγίου Πνεύματος», τη «νέα Πεντηκοστή», το «σημείο Ωμέγα». Αυτό ακριβώς είναι που στη γνήσια Ορθόδοξη προφητεία καλείται η βασιλεία του αντιχρίστου. Είναι στην εποχή μας, σήμερα, που αυτή η σατανική προφητεία αρχίζει να εκπληρώνεται, με δαιμονική δύναμη. Η όλη σύγχρονη πνευματική ατμόσφαιρα φορτίζεται με τη δύναμη της εμπειρίας δαιμονικής μύησης, καθώς το «μυστήριο της ανομίας» εισέρχεται στο προτελευταίο

στάδιο και αρχίζει να καταλαμβάνει τις ψυχές των ανθρώπων – μάλιστα, να καταλαμβάνει και την ίδια την Εκκλησία του Χριστού, αν αυτή ήταν δυνατόν.

Ενάντια σ' αυτή την ισχυρή «θρησκευτική εμπειρία» οι πραγματικοί Ορθόδοξοι Χριστιανοί πρέπει τώρα να εξοπλιστούν με σοβαρότητα, αποκτώντας πλήρη συνείδηση του τι είναι η **Ορθοδοξία και πως ο σκοπός της είναι διαφορετικός από όλων των άλλων θρησκειών, «χριστιανικών» ή μη χριστιανικών.**

Ορθόδοξοι Χριστιανοί! Μείνετε σταθεροί στη χάρη που έχετε· ποτέ μην την αφήνετε να γίνει θέμα συνήθειας· ποτέ μην τη μετράτε μόνο με ανθρώπινα κριτήρια, ποτέ μην προσδοκάτε να είναι αυτή λογική ή κατανοητή σ' αυτούς που δεν καταλαβαίνουν τίποτα υψηλότερο από τα ανθρώπινα, ή που σκέφτονται να αποκτήσουν τη χάρη του Αγίου Πνεύματος με κάποιον άλλο τρόπο από αυτόν που μας έχει παραδώσει η Ορθόδοξη Εκκλησία. Η αληθινή Ορθοδοξία από την ίδια της τη φύση μοιάζει εντελώς εκτός τόπου σ' αυτούς τους δαιμονικούς καιρούς, μια ξεπερασμένη μειονότητα των περιφρονημένων και «ανόητων», στη μέση μιας θρησκευτικής «αναζωπύρωσης» εμπνευσμένης από ένα άλλο είδος πνεύματος. Αλλά ας παρηγορηθούμε από τους βέβαιους λόγους του Κυρίου μας Ιησού Χριστού: «Μη φοβάσαι, μικρό ποίμνιο, γιατί ο Πατέρας σας ευαρεστήθηκε να σας δώσει τη βασιλεία» (Λουκ. 12:32).

Ας ενδυναμωθούν όλοι οι Ορθόδοξοι Χριστιανοί για τη μάχη που βρίσκεται μπροστά μας, μην ξεχνώντας ποτέ ότι εν Χριστώ η νίκη είναι ήδη δική μας. Εκείνος υποσχέθηκε ότι οι πύλες της κόλασης δεν θα υπερισχύσουν απέναντι στην Εκκλησία Του (Ματθ. 16:18), κι ότι η χάρη των εκλεκτών θα συντομεύσει τις μέρες της τελευταίας μεγάλης θλίψης (Ματθ. 24:22). Και σ' αλήθεια, αν ο Θεός είναι μαζί μας, ποιος μπορεί να είναι εναντίον μας; (Ρωμ. 8:31). Ακόμα και εν μέσω των σκληρότερων πειρασμών, έχουμε εντολή: «Έχετε θάρρος, εγώ έχω νικήσει τον κόσμο» (Ιω. 16:33). Ας ζούμε όπως έζησαν όλοι οι αληθινοί Χριστιανοί όλων των εποχών, προσδοκώντας το τέλος όλων των

πραγμάτων και την έλευση του αγαπημένου μας Σωτήρα· «Εκείνος που μαρτυρεί αυτά λέγει, “Ναι, έρχομαι γρήγορα”. Αμήν, ναι, έλα, Κύριε Ιησού» (Αποκ. 22:20).

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Το Jonestown και η δεκαετία του 1980

Αυτό το βιβλίο είναι ηθελημένα «συγκρατημένο» στην αφήγηση. Η πρόθεσή μας ήταν να παρουσιάσουμε μια όσο γίνεται πιο ήρεμη και αντικειμενική άποψη των μη χριστιανικών θρησκευτικών στάσεων οι οποίες προετοιμάζουν το δρόμο για τη «θρησκεία του μέλλοντος»· σχεδόν δεν θίξαμε κάποιες από τις «ιστορίες τρόμου» που θα μπορούσαν να παρατεθούν, από κάποιες λατρείες που αναφέρθηκαν στο βιβλίο: αληθινές ιστορίες που αποκαλύπτουν τι συμβαίνει όταν η ανάμειξη κάποιου με τις αόρατες δαιμονικές δυνάμεις ολοκληρώνεται, κι ο άνθρωπος γίνεται το πρόθυμο εργαλείο για τους κακούς σκοπούς τους.

Αλλά αργότερα, την παραμονή της δημοσίευσης της νέας έκδοσης αυτού του βιβλίου, όλος ο κόσμος έμαθε ξαφνικά για μια από αυτές τις «ιστορίες τρόμου»: τη μαζική αυτοκτονία του Jim Jones και πάνω από 900 από τους οπαδούς του στο μαρξιστικό-θρησκευτικό κοινόβιο του Jonestown στις ζούγκλες της Guyana, στη Νότια Αμερική.

Πιο χτυπητό «σημείο των καιρών» δεν μπορούσε κανείς να φανταστεί· το Jonestown είναι μια καθαρή προειδοποίηση – και προφητεία – για το μέλλον της ανθρωπότητας.

Ο κοσμικός Τύπος, είναι κατανοητό, δεν ήξερε τι **συμπέρασμα να βγάλει από αυτό το τερατώδες γεγονός**. Κάποιοι από τον ξένο Τύπο το εξέλαβαν μόνο σαν άλλο ένα παράδειγμα της αμερικανικής βίας και εξτρεμισμού· ο αμερικανικός Τύπος παρουσίασε τον Jim Jones ως «παράφρονα», και το ίδιο το γεγονός ως αποτέλεσμα της κακής

επιρροής των «λατρειών»· περισσότερο έντιμοι κι ευαίσθητοι δημοσιογράφοι παραδέχτηκαν ότι το μέγεθος και το αλλόκοτο του όλου φαινομένου τους μπέρδεψε.

Λίγοι παρατηρητές το είδαν ως αυθεντικό σημείο των καιρών μας, μια αποκάλυψη της κατάστασης της σύγχρονης ανθρωπότητας· αλλά υπάρχουν πολλές ενδείξεις ότι ήταν πράγματι τέτοιο.

Ο ίδιος ο Jim Jones ήταν χωρίς αμφιβολία σε επαφή με το κυρίαρχο ρεύμα του σημερινού θρησκευτικού-πολιτικού κόσμου. Το θρησκευτικό του υπόβαθρο ως «προφήτη» και «θεραπευτή» ικανού να γοητεύσει και να εξουσιάσει ένα συγκεκριμένο είδος ανήσυχου, «ερευνώντος» σύγχρονου ανθρώπου (κυρίως μαύρους αστούς της κατώτερης τάξης), του έδωσε μια αξιοσέβαστη θέση στο αμερικανικό θρησκευτικό φάσμα, ακόμα πιο αποδεκτή στους ανεκτικότερους καιρούς μας από ότι του ήρωά τους μιας παλιότερης γενιάς, του «Θεϊκού Πατέρα» (Father Divine). Οι αμέτρητες «καλές πράξεις» του και τα απρόσμενα γενναιόδωρα δώρα του σ' όσους είχαν ανάγκη τον έκαναν κορυφαίο εκπρόσωπο του «φιλελεύθερου» Χριστιανισμού και τράβηξαν την προσοχή του φιλελεύθερου πολιτικού κατεστημένου της California, όπου η επιρροή του αυξανόταν κάθε χρόνο. Στους προσωπικούς του θαυμαστές περιλαμβάνονταν ο δήμαρχος του San Francisco, ο κυβερνήτης της California, και η σύζυγος του Προέδρου των ΗΠΑ. Η μαρξιστική πολιτική φιλοσοφία του και το κοινόβιό του στη Guyana τον τοποθέτησαν στην ευυπόληπτη πολιτική αφρόκρεμα· ο υποδιοικητής της California επιθεώρησε προσωπικά το Jonestown και σχημάτισε ευνοϊκή εντύπωση από αυτό, όπως και άλλοι εξωτερικοί παρατηρητές. Παρ' ότι υπήρχαν παράπονα, ιδιαίτερα τα τελευταία ένα-δυο χρόνια, ενάντια στον μερικές φορές βίαιο τρόπο που ο Jones εξουσίαζε τους οπαδούς του, ακόμα κι αυτή η όψη του Jonestown ήταν μέσα στα όρια ανοχής της φιλελεύθερης Δύσης προς τις σύγχρονες κομμουνιστικές κυβερνήσεις, οι οποίες δεν αντιμετωπίζονται με μεγάλη δυσμένεια ακόμα και για την εξόντωση εκατοντάδων χιλιάδων ή εκατομμυρίων διαφωνούντων.

Το Jonestown ήταν από κάθε άποψη «μοντέρνο», ένα εξ ολοκλήρου σύγχρονο πείραμα· αλλά ποια ήταν η σημασία του εκπληκτικού τέλους του;

Το σύγχρονο φαινόμενο που είναι ίσως πλησιέστερο σε πνεύμα στην τραγωδία του Jonestown είναι κάτι που εκ πρώτης όψεως μπορεί να συνδέεται με αυτό: η ταχεία και θηριώδης από την καμποτζιανή κομμουνιστική κυβέρνηση, στο όνομα του λαμπρού μέλλοντος της ανθρωπότητας, δύο περίπου εκατομμυρίων αθώων ανθρώπων – του ενός τετάρτου ή και περισσότερου από τον συνολικό πληθυσμό της Καμποτζής. Αυτή η «επαναστατική γενοκτονία», από τις πιο προμελετημένες και αδίστακτες περιπτώσεις στον ματωμένο 20^ο αιώνα, είναι ακριβώς ανάλογη με την «επαναστατική αυτοκτονία»* στο Jonestown: και στις δυο περιπτώσεις η απόλυτη φρίκη του μαζικού θανάτου δικαιώνεται ως προετοιμασία του δρόμου για το τέλειο μέλλον που υπόσχεται ο κομμουνισμός για μια «εξαγνισμένη» ανθρωπότητα. Αυτά τα δυο γεγονότα σηματοδοτούν ένα νέο στάδιο την ιστορία του «αρχιπελάγους Γκουλάγκ» - την αλυσίδα των απάνθρωπων στρατοπέδων συγκέντρωσης που ίδρυσε ο αθεϊσμός με σκοπό να μετασχηματίσει την ανθρωπότητα και να καταργήσει το Χριστιανισμό.

Στο Jonestown αποδείχθηκε για άλλη μια φορά η απίστευτη ακρίβεια της διάγνωσης που έκανε τον 19^ο αιώνα ο Ντοστογιέφσκυ σχετικά με τον επαναστατικό νου: βασικός χαρακτήρας στο μυθιστόρημα του «Οι δαιμονισμένοι» (ακριβέστερα, «Οι δαίμονες»), είναι ο Κυρίλλωφ, που πιστεύει ότι η έσχατη πράξη που αποδεικνύει ότι έχει γίνει θεός είναι ακριβώς η αυτοκτονία. Οι «φυσιολογικοί» άνθρωποι, βέβαια, δεν μπορούν να καταλάβουν μια τέτοια λογική· αλλά η Ιστορία σπανίως γράφεται από «φυσιολογικούς» ανθρώπους, και ο 20^{ός} αιώνας ήταν κατ' εξοχήν ο αιώνας του θριάμβου μιας «επαναστατικής λογικής» που εφαρμόστηκε από ανθρώπους οι οποίοι είχαν γίνει εξ ολοκλήρου «μοντέρνοι» κι είχαν συνειδητά αποκηρύξει τις αξίες του παρελθόντος, και ιδιαίτερα την αλήθεια του Χριστιανισμού. Γι' αυτούς που πιστεύουν σ' αυτή τη «λογική», οι αυτοκτονίες στο Jonestown είναι μια σπουδαία

επαναστατική πράξη που «αποδεικνύει ότι δεν υπάρχει Θεός και υποδεικνυεί την εγγύτητα της παγκόσμιας ολοκληρωτικής κυβέρνησης, της οποίας «προφήτης» ήθελε να είναι ο ίδιος ο Jones. Η μόνη λύπη γι' αυτήν την πράξη σε τέτοια μυαλά, εκφράστηκε από ένα κάτοικο του Jonestown του οποίου το σημείωμα της τελευταίας στιγμής βρέθηκε στο σώμα του Jones: «Μπαμπά: δεν βλέπω διέξοδο – συμφωνώ με την απόφασή σου – φοβάμαι μόνο ότι χωρίς εσένα ο κόσμος μπορεί να επιτύχει τον κομμουνισμό».** Όλα τα περιουσιακά στοιχεία του Jonestown (περίπου 7 εκατομμύρια δολάρια) κληροδοτήθηκαν στο κομμουνιστικό κόμμα της ΕΣΣΔ (The New York Time, 18 Δεκ. 1978, σελ. 1).

Το Jonestown δεν ήταν η απομονωμένη πράξη ενός «παράφρονα»· είναι κάτι πολύ κοντινό σ' εμάς που ζούμε σ' αυτούς τους καιρούς. Ένας δημοσιογράφος το διαισθάνθηκε αυτό, όταν έγραψε για τον Jones (με τον οποίο είχε κάποια προσωπική επαφή στο San Francisco): «Η σχεδόν θρησκευτική και κατηγορηματικά μυστικιστική του δύναμη, με την κακότητά της σφραγισμένη καλά, πρέπει με κάποιον τρόπο να ερμηνεύεται ως ένα κλειδί στο μυστήριο που αποτελεί η δεκαετία του 1970» (Herb Caen, The Suicide Cult, σελ. 192).

Δεν χρειάζεται να ψάξει κανείς πολύ για την πηγή αυτής της «μυστικιστικής δύναμης». Η θρησκεία του «Ναού του Λαού» δεν ήταν στο ελάχιστο χριστιανική, (παρ' ότι ο Jim Jones, ο ιδρυτής της, ήταν χειροτονημένος κληρικός στους «Μαθητές του Χριστού»)· όφειλε πολύ περισσότερα στην πνευματιστική εμπειρία του Jones κατά τη δεκαετία του 1950, όταν διαμόρφωνε την κοσμοθεωρία του. Δεν ισχυριζόταν μόνο ότι ήταν «μετενσάρκωση» του Ιησού, του Βούδα και το Λένιν· δήλωσε ανοιχτά πως ήταν «ένας προφήτης ή μέντιουμ για μη ενσαρκωμένες οντότητες από άλλο γαλαξία»**.* Με άλλα λόγια, παρέδωσε τον εαυτό του στη δύναμη κακών πνευμάτων, που αναμφίβολα ενέπνευσαν την τελική του πράξη «λογικής» τρέλλας. Το Jonestown δεν μπορεί να κατανοηθεί ανεξάρτητα από την έμπνευση

και δραστηριότητα των δαιμόνων· αυτός, πραγματικά, είναι ο λόγος που οι κοσμικοί δημοσιογράφοι δεν μπορούν να το κατανοήσουν.

* Το όνομα δόθηκε από τον ίδιο το Jones και τους ζηλωτές που βοήθησαν να πραγματοποιηθεί. Βλ. περ. Time 4 Δεκ. 1978, σελ. 20

** Marshall Kilduff και Ron Javers, The Suicide Cult, Bantam Books 1978, σελ. xiv

*** Neil Duddy και Mark Albrecht, Questioning Jonestown, στο περιοδικό Radix, Berkeley, California, Ιαν.-Φεβ. 1979, σελ. 15

Είναι πολύ πιθανό ότι το Jonestown δεν είναι παρά η αρχή πολύ χειρότερων πραγμάτων που θα έρθουν στη δεκαετία του 1980 – πραγμάτων που μόνο όσοι έχουν τη βαθύτερη και καθαρότερη χριστιανική πίστη μπορούν να τολμήσουν να τα σκεφτούν. Δεν είναι μόνο ότι η πολιτική γίνεται «θρησκευτική» (επειδή οι σφαγές στην Καμπότζη ήταν πράξεις που έγιναν με «θρησκευτικό» - δηλαδή δαιμονικό – ζήλο), ή ότι η θρησκεία γίνεται «πολιτική» (στην περίπτωση του Jonestown)· τέτοια πράγματα έχουν ξαναγίνει στο παρελθόν. Αλλά μπορεί θαυμάσια να είναι ότι αρχίζουμε τώρα να βλέπουμε, σε απτές ιστορικές πράξεις, το ιδιαίτερο μείγμα θρησκείας και πολιτικής που φαίνεται να απαιτείται για τους ζηλωτές του αντιχρίστου, του θρησκευτικού-πολιτικού ηγέτη της έσχατης ανθρωπότητας. Το πνεύμα, σίγουρα, ήταν παρόν σε κάποιο βαθμό στα παλιότερα ολοκληρωτικά καθεστώτα του 20ού αιώνα· αλλά η ένταση του ζήλου και της αφοσίωσης που απαιτείται για μαζική αυτοκτονία (σε αντίθεση με τη μαζική δολοφονία, που έχει διαπραχθεί πολλές φορές στον αιώνα μας) κάνει το Jonestown ένα ορόσημο στο δρόμο προς το αποκορύφωμα των σύγχρονων καιρών, το οποίο πλησιάζει. Φαίνεται πως ο σατανάς εισέρχεται τώρα γυμνός στην ανθρώπινη ιστορία. Τα χρόνια που θα ακολουθήσουν υπόσχονται να είναι πιο τρομερά απ' όσο μπορεί να φανταστεί εύκολα κανείς τώρα. Αυτό το ένα ξέσπασμα ενέργειας εμπνευσμένης από το σατανά οδήγησε 1000 σχεδόν ανθρώπους σε επαναστατική αυτοκτονία· τι θα γίνει με τους πολλούς άλλους,

θύλακες σατανικής ενέργειας, μερικούς πολύ ισχυρότερους από αυτή τη μικρή κίνηση, που δεν έχουν εκδηλωθεί ακόμα;

Μια ρεαλιστική άποψη της θρησκευτικής κατάστασης του σύγχρονου κόσμου είναι αρκετή για να εμπνεύσει σε κάθε σοβαρό Ορθόδοξο Χριστιανό ανησυχία και τρόμο για τη δική του σωτηρία. Οι πειρασμοί και οι δοκιμασίες είναι τεραστίων διαστάσεων: «Διότι θα έρθει τότε θλίψη τόσο μεγάλη, που δεν έγινε από την αρχή του κόσμου μέχρι σήμερα και ούτε θα γίνει» (Ματθ. 24:21). Μερικές από αυτές τις δοκιμασίες θα έρθουν από την πλευρά των ευχάριστων πλανών, από τα «σημεία και ψεύτικα θαύματα» που αρχίσαμε από τώρα ακόμα να βλέπουμε· άλλα θα έρθουν από το τρομερό και φανερό κακό που είναι ήδη ορατό στο Jonestown, την Καμπότζη και το αρχιπέλαγος Γκουλάγκ. Αυτοί που θέλουν να είναι αληθινοί Χριστιανοί σ' αυτές τις τρομερές ημέρες θα έπρεπε καλύτερα ν' αρχίσουν να σοβαρεύονται σχετικά με την πίστη τους, μαθαίνοντας τι είναι ο αληθινός Χριστιανισμός, μαθαίνοντας να προσεύχονται στο Θεό εν πνεύματι και αληθεία, μαθαίνοντας να αναγνωρίζουν **ποιος** είναι ο Χριστός, στον Οποίο μονάχα έχουμε σωτηρία.

Επίλογος στην τέταρτη έκδοση

Σημεία της θρησκείας του μέλλοντος στη δεκαετία του 1990

π. Δαμασκηνού Christensen

Δεκαπέντε χρόνια αφ' ότου πρωτοεμφανίστηκε αυτό το βιβλίο, ένας αναγνώστης μας είπε: «Μερικά χρόνια πριν, όταν διάβασα αυτό το βιβλίο, μου φαινόταν πολύ ακραίο. Σκεφτόμουν: Αυτά που περιγράφει ο π. Σεραφείμ είναι απλώς περιθωριακά κινήματα – κάτι τέτοιο δεν μπορεί πραγματικά να καταλάβει τον κόσμο. Τώρα πάντως είναι 1990 και τα βλέπω διαφορετικά. Ό,τι έλεγε ο π. Σεραφείμ είναι αλήθεια».

Κάθε παρατηρητής του κόσμου σήμερα μπορεί να δει ότι η διαμόρφωση της «νέας πνευματικότητας» έχει εξελιχθεί ακριβώς στα όρια που περιέγραψε ο π. Σεραφείμ. Όταν έγραψε αυτό το βιβλίο, η μορφή του νεοπαγανισμού στη Δυτική κοινωνία μόλις άρχιζε να σκιαγραφείται. Σήμερα έχει πάρει πολύ οριστικότερη μορφή. Ενώ οι ανατολικές θρησκείες για τις οποίες έγραψε ο π. Σεραφείμ συνεχίζουν να αποκτούν οπαδούς, βλέπουμε σήμερα ένα ίσο, αν όχι μεγαλύτερο, ενδιαφέρον για Δυτικές μορφές παγανισμού. Δρυϊδισμός, μαγεία, λατρεία της θεάς, λατρεία της Γαίας (γης), και γηγενής ινδιάνικος σαμανισμός έχουν κερδίσει μεγάλη δημοτικότητα ανάμεσα στους Δυτικούς, που βρίσκουν αυτά πιο κοντά στις ρίζες τους απ' ό,τι τις Ανατολικές θρησκείες. Ενώ πολλοί άνθρωποι απλώς «τσαλαβουτούν» διανοητικά μέσα σ' αυτές τις μοντέρνες αναθεωρήσεις του σύγχρονου παγανισμού, ένας αυξανόμενος αριθμός έχει μπει στην πρακτική τους, συμμετέχοντας στην «εμπειρία παγανιστικής μύησης» για την οποία ο π. Σεραφείμ είχε πει ότι θα χαρακτηρίζει τη θρησκεία του μέλλοντος.

1. Η Νέα Εποχή

Όταν πρωτοκυκλοφόρησε η «Ορθοδοξία και η θρησκεία του μέλλοντος», ο όρος «Νέα Εποχή», παρ' ό,τι πραγματικά οικείος σε ομάδες μασονικές, εσωτεριστικές κι αντικουλτούρας, δεν ανήκε στην καθομιλουμένη. Σήμερα έχει γίνει λέξη έμβλημα για ένα ολόκληρο παγκόσμιο κίνημα – και μια επιχείρηση δισεκατομμυρίων δολλαρίων.

Οι πιο χτυπητές εξωτερικές εκδηλώσεις αυτού του κινήματος, πάντως, μπορούν τελικά να έχουν μόνο περιορισμένη γοητεία. Πολύ περισσότερο σημαντικό είναι το γεγονός ότι οι ιδέες της Νέα Εποχής, η κοσμοθεωρία της «νέας θρησκευτικής συνείδησης», εισχωρούν όλο και περισσότερο σε όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης σκέψης και δραστηριότητας. Έτσι, η «Νέα Εποχή» έχει γίνει λιγότερο ένα οργανωμένο κίνημα, και περισσότερο ένα προζύμι που χώνεται παντού: στην ψυχολογία, την κοινωνιολογία, την ιστορία, τις τέχνες, τη θρησκεία, την εκπαίδευση, και την κυβέρνηση. Ψυχιατρικές κλινικές σ' όλη τη χώρα έχουν θεσπίσει προγράμματα Νέας Εποχής: ανατολικό

διαλογισμό, διαπροσωπική (transpersonal) ψυχολογία, βιοανάδραση, και διαλογισμό με μουσική. Μεγάλες εταιρείες όπως η General Motors και η AT & T χορηγούν σειρές μαθημάτων για τους υπαλλήλους τους στη «σκέψη της Νέας Εποχής», όπου διδάσκονται ο οραματισμός, η ύπνωση, η «ψυχική θεραπεία», και άλλες «ψυχοτεχνολογίες». Ακόμα και σε δημόσια σχολεία, χρηματοδοτούμενα από την κυβέρνηση, διδάσκεται ο μεντιουμισμός υπό το όνομα «channeling», σαν ένας τρόπος «εσωτερικής θεραπείας». Μια ένωση ενδιαφερομένων γονέων στο Connecticut έχει περιγράψει τι γίνεται στη τάξη: «Στο όνομα της ανακάλυψης του “σκοπού της ζωής” τους, τα παιδιά ενθαρρύνονται να μπουν σε καταστάσεις σαν έκσταση κατά τις οποίες επικοινωνούν με “πνεύματα οδηγούς”. Η χρήση ασκήσεων γιόγκα και τεχνικών ελέγχου του νου είναι άλλα παραδείγματα της διαμόρφωσης αυτού του προγράμματος».*

Οι χριστιανικές εκκλησίες, είναι θλιβερό, ακολουθούν την ίδια επικίνδυνη γενική κατεύθυνση, ακολουθούν τα χνάρια της πορείας αποστασίας του κόσμου. Στα μέσα της δεκαετίας του 1970 ο π. Σεραφείμ είχε γράψει: «Η βαθειά άγνοια της αληθινής χριστιανικής πνευματικής εμπειρίας στον καιρό μας παράγει μια ψευδοχριστιανική “πνευματικότητα”, η φύση της οποίας είναι στενά συγγενική με τη “νέα θρησκευτική συνείδηση”». Χρόνια πριν η «διοχέτευση» (channeling) μη ενσαρκωμένων οντοτήτων γίνεται δημοφιλής ως μόδα της Νέας Εποχής, ο π. Σεραφείμ είχε παραθέσει «χαρισματικούς», που μιλούσαν για το πως «διοχέτευαν» το «Άγιο Πνεύμα». Αλλά ακόμα κι αν παραβλέψουμε τη «χαρισματική αναζωπύρωση», η πρόγνωση που έκανε πραγματοποιήθηκε σε άλλους τομείς. Όπως γράφει η νεοεποχίτισσα Marilyn Ferguson στο βιβλίο της «Η συνωμοσία του Υδροχόου» (The Aquarian Conspiracy, J.P. Tarcher, Inc. Los Angeles, 1980, σελ. 369). «Ένας αυξανόμενος αριθμός εκκλησιών και συναγωγών έχει αρχίσει να διευρύνει το γενικό του πλαίσιο, για να περιλάβει επιτροπές υποστήριξης για προσωπική ανάπτυξη, κέντρα ολιστικής υγιεινής, θεραπευτικές υπηρεσίες, εργαστήρια διαλογισμού, τροποποίηση της συνείδησης μέσω μουσικής, ακόμα και εκπαίδευση στη βιοανάδραση». Στην πόλη του

Detroit, για παράδειγμα, τα μαθήματα «ελέγχου του νου με τη μέθοδο Σίλβα» (Silva Mind Control) διδάσκονταν από ένα Ρωμαιοκαθολικό ιερέα και μια μοναχή. Στο Bloomfield Hills του Michigan, μια Επισκοπιανή εκκλησία ήταν χορηγός ενός κέντρου ολιστικής υγείας. Στην πόλη της Νέας Υόρκης, ο Επισκοπιανός Καθεδρικός Ναός του αγίου Ιωάννη του Θείου παρουσίασε κηρύγματα από τον David Spangler – ηγετικό στέλεχος του ιδρύματος Findhorn, ο οποίος έχει πει ότι απαιτείται «εωσφορική μύηση» για να εισέλθουμε στη Νέα Εποχή. Στο Oakland California, «το Ινστιτούτο για πνευματικότητα επικεντρωμένη στη δημιουργικότητα», που ιδρύθηκε από Ρωμαιοκαθολικό ιερέα, έχει συστήσει ένα επαναπροσδιορισμένο «Χριστιανισμό», ο οποίος απορρίπτει την ασκητική χριστιανική κοσμοθεωρία. Στο Seattle της Washington ένας πρεσβύτερος πάστορας της Πρώτης Εκκλησίας των Βαπτιστών (ο οποίος είναι επίσης πρεσβύτερος πάστορας του Αμερικανικού Συνεδρίου Βαπτιστών) έχει κηρύξει ότι ο Ιησούς Χριστός ήταν μόνο ένας άνθρωπος που συνειδητοποίησε τη θεϊκότητά του, κι ότι ο καθένας μπορεί να κάνει το ίδιο – μέσω της Κουνταλίνι γιόγκα, ανάμεσα σε άλλες μεθόδους. Και σε χριστιανικά βιβλιοπωλεία σε όλη την Αμερική μπορεί να βρει κανείς βιβλία που περιέχουν ουσιαστικά κάθε δοξασία της Νέας Εποχής – από τη θετική σκέψη μέχρι την υποστήριξη για τη «Νέα Παγκόσμια Τάξη». Ένα βιβλίο που εξέδωσαν μαζί οι (χριστιανοί εκδοτικοί οίκοι) Inter-Varsity Christian Fellowship και Paulist Press, ισχυρίζεται ότι είναι αμαρτία για τους Χριστιανούς το να μην υποστηρίζουν το σκοπό μιας «Νέας Οικονομικής Τάξης» και της «Νέας Παγκόσμιας Τάξης».**

Μέσα στις κυριότερες Προτεσταντικές εκκλησίες (ιδιαίτερα στους Μεθοδιστές και τους Πρεσβυτεριανούς) υπάρχει μια ισχυρή και αποφασιστική κίνηση να ενσωματωθεί η λατρεία της θεάς Σοφίας μέσα στη θρησκευτική πρακτική· και σε διασκέψεις παστόρων και ηγετών των εκκλησιών αυτών, τέτοια λατρεία έχει ήδη λάβει χώρα.

Ταυτόχρονα, υπάρχει μια νέα κίνηση στο σύγχρονο Ρωμαιοκαθολικισμό να αφομοιώσει τις διδασκαλίες του Carl Jung, ενός

από τους ιδρυτές του κινήματος της Νέας Εποχής. Ο Yung που συμμετείχε σε πνευματιστικές συγκεντρώσεις και παραδεχόταν ότι είχε «πνεύματα οδηγούς», δίδασκε ότι ο αποκλεισμός της «σκοτεινής πλευράς» είναι ένα ολέθριο μειονέκτημα στη θρησκεία μας, κι ότι γι' αυτό έπρεπε να προστεθεί μια τέταρτη Υπόσταση στην Αγία Τριάδα – ο Εωσφόρος! Οι θεωρίες του εκθειάζονται τώρα από Ρωμαιοκαθολικούς «θεολόγους» σε βιβλία τόσο δημοφιλή όπως «Η ασθένεια που είμαστε» του π. John Dourley, και η ψυχοθεραπεία του εφαρμόζεται σε κάποιες Ρωμαιοκαθολικές εκκλησίες, και από μοναχούς και μοναχές σε κάποια μοναστήρια.*** Οι Επισκοπιανές και οι Προτεσταντικές εκκλησίες (ιδιαίτερα οι των Μεθοδιστών) έχουν επίσης εισχωρήσει σ' αυτή την κίνηση: ένας αυξανόμενος αριθμός Προτεσταντών κληρικών εργάζονται επίσης ως γιουγκιανοί ψυχαναλυτές.****

* Connecticut Citizens for Constitutional Education, 22 Ιαν. 1980

**Constance E. Cumbey, *The Hidden Dangers of the Rainbow: The New Age Movement and Our Coming Age of Barbarism*, Huntington House, Shreveport, Louisiana, 1983 σελ. 157

*** Deborah Corbett, *The trouble with Truth: A Review of the Illness That We Are: A Jungian Critique* by John P. Dourley, *Epiphany Journal*, Άνοιξη 1986, σελ. 82-90

**** Deborah Corbett, *The Jungian Challenge to Modern Christianity*, *Epiphany Journal*, Καλοκαίρι 1988, σελ. 33-40

2. Η ευλογία του Toronto

Στη σφαίρα των «χαρισματικών» εμπειριών, οι παρατηρήσεις του π. Σεραφείμ επιβεβαιώθηκαν πιο εντυπωσιακά στο σύγχρονο «κίνημα γέλιου». Σχετικά με το «γέλιο εν Αγίω Πνεύματι» ο π. Σεραφείμ έχει γράψει: «Εδώ, ίσως καθαρότερα από οπουδήποτε αλλού, η «χαρισματική αναζωπύρωση» αποκαλύπτεται να μην είναι καθόλου χριστιανική ως προς τον θρησκευτικό της προσανατολισμό». Αυτό ακριβώς είναι το

«χαρισματικό» φαινόμενο που έχει αυξηθεί περισσότερο τα τελευταία χρόνια.

Το 1994, στην εκκλησία Airport Vineyard του Toronto, συνέβη ένα γεγονός που ανήλθε στα ύψη της δημοσιότητας, αποσπώντας την προσοχή των μέσων ενημέρωσης όλου του κόσμου. Αναγγέλθηκε ως η κορυφαία τουριστική ατραξιόν του 1994· ήταν η αποκαλούμενη «ευλογία του Toronto», κατά την οποία λέγεται ότι το Άγιο Πνεύμα γέμισε πλήθη με ανεξέλεγκτο γέλιο. Άντρες και γυναίκες όχι μόνο σωριάστηκαν στο πάτωμα σε κρίσεις γέλιου, αλλά τους είδαν επίσης να σέρνονται στο έδαφος και να γαυγίζουν σαν σκυλιά, να χτυπούν το έδαφος και να ρουθουνίζουν σαν ταύροι, να γρυλλίζουν και να βγάζουν άλλες φωνές ζώων – συμπεριφορά που στις Ορθόδοξες χώρες ακόμα και σήμερα θεωρείται σημείο δαιμονοκαταληψίας.*

Από τότε, 300.000 Χριστιανοί απ' όλο τον κόσμο έχουν ενθουσιαστεί με την κίνηση γέλιου. Από αυτούς, 15.000 ήταν Χριστιανοί κληρικοί οι οποίοι ακολούθως έφεραν την κίνηση στα ποίμνιά τους σ' όλο τον κόσμο. Μόνο στην Αγγλία, έχουν ασπαστεί την «ευλογία του Toronto». Το κίνημα σαρώνει τώρα ό,τι για πολύ καιρό εθεωρείτο ως παραδοσιακός Χριστιανισμός, και θεωρείται ως το νεώτερο, συναρπαστικότερο έργο του Αγίου Πνεύματος. Τον Ιούλιο του 1995 το «700 Club» του Pat Robertson παρουσίασε ένα Πεντηκοστιανό και πολλούς Προτεστάντες και Ρωμαιοκαθολικούς χαρισματικούς μελετητές που υπεραμύνθηκαν των θορύβων ζώων, ως είτε εκδηλώσεων του Αγίου Πνεύματος ή ως ανθρώπινων ανταποκρίσεων στο έργο του Αγίου Πνεύματος.**

* Διάκονος R. Thomas Zell, Signs, Wonders, & Angelic Visitations, Again, Σεπτ. 1995, σελ. 6

** Timothy Brett Copeland, Discerning the Spirit: Reflections of a Charismatic Christian, Again, Σεπτ. 1995, σελ. 9

3. Τα UFO στο σύγχρονο νου

Στην περιοχή των UFO, τα συμπεράσματα του π. Σεραφείμ επιβεβαιώθηκαν επίσης από νεώτερες εξελίξεις. Τώρα υπάρχει μια αυξανόμενη συνειδητοποίηση, όχι μόνο σε επιστημονικό αλλά και σε λαϊκό επίπεδο επίσης, ότι το φαινόμενο, δεν είναι απλώς ένα θέμα με όντα από άλλους πλανήτες σε διαστημόπλοιο, ότι με κάποιον τρόπο υπάγεται στον ψυχικό και αποκρυφιστικό τομέα, κι ότι οι «εξωγήινοι» με κάποιον τρόπο κατοικούν στη γη μαζί με μας. Επίσης, η εικόνα – που προώθησε ο σκηνοθέτης Steven Spielberg στις ταινίες του «Στενές επαφές» και «E.T.» - των καλοπροαίρετων και «για φίλημα» ακόμη εξωγήινων, αντικαθίσταται τώρα από μια εικόνα πιο κοντά στην αλήθεια. Με τις εμπειρίες που περιγράφει ο Whitley Streiber στο βιβλίο του «Συναναστροφή» (Communion), το κοινό έχει δει ότι αυτοί οι αποκαλούμενοι «επισκέπτες» είναι στην πραγματικότητα σκληρά, κακόβουλα πλάσματα που αφήνουν να ξεσπάσει ψυχικός όλεθρος σ' αυτούς που έχουν επαφή μαζί τους (αυτή η πλευρά του φαινομένου ανταποκρίνεται πολύ στα στοιχεία που συγκέντρωσαν οι επιστήμονες Vallee και Hynek).

«Ένοιωθα μια απερίγραπτη αίσθηση απειλής», γράφει ο Streiber. «Ήταν κόλαση επί της γης να βρίσκομαι εκεί, ωστόσο δεν μπορούσα να κινηθώ, δεν μπορούσα να φωνάξω, και δεν μπορούσα να δραπετεύσω. Έμενα ακίνητος σαν νεκρός, υποφέροντας από εσωτερική αγωνία. Ότι και να ήταν αυτό εκεί, έμοιαζε τόσο τερατώδες και άσχημο, τόσο βρωμερό και καταχθόνιο και απαίσιο...» Ο Streiber περιγράφει επίσης ιδιαίτερες μυρωδιές συνδεδεμένες με τους «επισκέπτες» του –μεταξύ αυτών, μια οσμή σαν θειάφι, σαν αυτή που αναφέρεται όταν οι αρχαίοι Βίοι των Αγίων μιλούν για συναντήσεις με δαίμονες. Ίσως το πιο λυπηρό «σημείο των καιρών» στη μεταχριστιανική εποχή μας, είναι το γεγονός ότι μεγάλος αριθμός πνευματικά εξασθενημένων ανθρώπων προτιμούν τώρα να είναι σε επαφή με αυτούς τους τερατώδεις και ανηλεείς «επισκέπτες», παρά να νοιώθουν ολομόναχοι σε ό,τι φαίνεται σ' αυτούς ως ένα απρόσωπο σύμπαν. Όπως δηλώνει μια νέα εφημερίδα που καλείται «Communion Letter», «Άνθρωποι σ' όλον τον κόσμο συναντούν παράξενα όντα στα σπίτια τους κι ακόμα και στους

δρόμους... κατά μήκος των δρόμων του ονείρου και της νύχτας». Η εφημερίδα ζητά απ' τους ανθρώπους: «μάθετε να ανταποκρίνεστε χρήσιμα κι αποτελεσματικά στους επισκέπτες αν εμφανιστούν στη ζωή σας. Ανακαλύψτε το μυστήριο, το θαύμα, και την ομορφιά της εμπειρίας... τα πράγματα που δεν θα αποκαλύψουν τα κοινότοπα μέσα ενημέρωσης... τις παράξενες και υπέροχες αλήθειες που ορμούν ξαφνικά από το σκοτάδι».

Ενώπιον όλων αυτών, ο Χριστιανός πιστός δύσκολα μπορεί να αμφισβητήσει τα λόγια του π. Σεραφείμ, ότι πραγματικά, «ο σατανάς περπατά τώρα γυμνός στην ανθρώπινη ιστορία».

4. Το σχέδιο για τη Νέα Εποχή

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι το 1975, η χρονιά που πρωτοκυκλοφόρησε το βιβλίο του π. Σεραφείμ, ήταν ένα έτος-σύμβολο για τη «νέα θρησκευτική συνείδηση». Ήταν τότε που η αποθανούσα αποκρουφίστρια Alice Bailey – μια από τις μείζονες οικοδόμους του σημερινού κινήματος της Νέας Εποχής και δηλωμένη εχθρός του Ορθόδοξου Χριστιανισμού – έδωσε άδεια στους μαθητές να διαδώσουν δημοσίως τις μέχρι τότε μυστικές διδασκαλίες της «Νέας Εποχής» σε όλα τα διαθέσιμα μέσα. Κατά τη διάρκεια εκείνου του έτους, ο David Spangler και μια στρατιά άλλων ομιλητών και οργανώσεων της «Νέας Εποχής» άρχισαν το δημόσιο έργο τους .

Οι σκοποί της «Νέας Εποχής» χαρτογραφήθηκαν καλά, προκαταβολικά, στα συγγράμματα της Helena Blavatsky (ιδρύτριας της Θεοσοφικής Εταιρείας, η οποία αποκαλούσε το σατανά «τον πραγματικό δημιουργό και ευεργέτη της ... ανθρωπότητας») της Alice Bailey, του Nicholas Roerich (που έγραψε συγγράμματα για την Agni γιόγκα), και του H. G. Wells. Σήμερα, κάποιοι κύκλοι της «Νέας Εποχής» μιλούν για το «Σχέδιο» για μια «Νέα Παγκόσμια Τάξη», η οποία θα περιλαμβάνει ένα παγκόσμιο πιστωτικό σύστημα, ένα παγκόσμιο φόρο, και μια διεθνή αρχή που θα ελέγχει το παγκόσμιο απόθεμα τροφίμων και τα συστήματα μεταφοράς. Ανάμεσα στους

εσωτερικούς κύκλους της «Νέας Εποχής» διδάσκεται ότι πρέπει να περάσουμε από μαζικές «πλανητικές μήσεις» για την πραγματοποίηση του «Σχεδίου». Σύμφωνα με τον Benjamin Crème – ακόλουθο των πρωτοπόρων αποκρουφιστών Blavatsky και Bailey – οι «αναζωογονημένες» χριστιανικές εκκλησίες και οι μασονικές στοές θα χρησιμοποιηθούν με σκοπό να δοθούν αυτές οι μήσεις. Και όπως έχουμε δει, ο David Spangler – επίσης μαθητής των συγγραμμάτων της Bailey, όπως επίσης και μέλος του Συμβουλίου Διευθυντών της ισχυρής «Πλανητικής Πρωτοβουλίας για τον Κόσμο που εμείς επιλέγουμε», που εδρεύει στην πλατεία των Ηνωμένων Εθνών – έχει δηλώσει ότι αυτές οι μήσεις θα είναι «εωσφορικές» στον εσώτερο πυρήνα τους: «Ο Εωσφόρος εργάζεται μέσα στον καθένα από εμάς για να μας φέρει στην πληρότητα καθώς κινούμαστε εντός της Νέας Εποχής... καθένας από μας φέρεται στο σημείο εκείνο το οποίο ονομάζω εωσφορική μύηση... ο Εωσφόρος έρχεται για να μας δώσει τις τελικές... εωσφορικές μήσεις... τις οποίες πολλοί άνθρωποι θα αντιμετωπίσουν στις μέρες που έρχονται, επειδή είναι μια μύηση στη Νέα Εποχή». (David Spangler, Reflections on the Christ, Findhorn Community Press, Scotland, 1978, σελ. 40-44).

Εδώ ο Spangler μόνο επαναλαμβάνει τις διδασκαλίες της Alice Bailey, η οποία τις «διοχέτευσε» από ένα ον καλούμενο «Τζβχαλ Κχουλ» (Djwhal Khul). Η Bailey δεν ήταν η μόνη πρωτοπόρος του κινήματος που δίδασκε αυτά. Στο τέλος του 1800 ο στρατηγός Albert Pike, κορυφαίος ηγέτης του Σκωτικού Τύπου του Ελευθεροτεκτονισμού στο Charleston της Νότιας Carolina, προεξόφλησε μια πλανητική εωσφορική μύηση σε μια επίσημη επιστολή.*

* Tal Brook, When the World Will Be as One, Harvest House Publishers, Eugene, Oregon 1989, σελ. 176

Σύμφωνα με τη μυθολογία της «Νέας Εποχής», ο άνθρωπος είναι τελικά τελειοποιήσιμος μέσω της διαδικασίας της «εξέλιξης», και υπάρχουν ήδη άνθρωποι που έχουν φτάσει σ' αυτή την κατάσταση και έτσι μπορούν να προξενήσουν το χιλιαστικό όνειρο ενός βασιλείου του Θεού στη γη. Τέτοια μυθολογία κάνει χώρο για τον τελικό σκοπό της

«νέας θρησκευτικής συνείδησης», η οποία θα φέρει στο προσκήνιο το Μεσσία της «Νέας Εποχής»: το «Μαιτρέγια – Χριστό».

Σύμφωνα με τα γραπτά της Bailey, «άγγελου» θα εμφανιστούν με αυτόν τον ψεύτικο Χριστό με σκοπό να πείσουν τους ανθρώπους ότι πρέπει να τον ακολουθήσουν. Σήμερα βλέπουμε, σαν προετοιμασία γι' αυτό, ένα ευρέως διαδεδομένο μάγεμα με «αγγέλους», το οποίο στερείται εντελώς πνευματικής διάκρισης.

5. Παγκοσμιοποίηση

Το κίνημα της Νέας Εποχής και οι σκοποί του είναι μόνο η εσωτερική όψη ενός πολύ ευρύτερου φαινομένου, το οποίο έχει αναπτυχθεί ταχύτατα, σαν μανιτάρι, μέσα στις δύο δεκαετίες αφ' ότου έγραψε ο π. Σεραφείμ το βιβλίο του. Αυτό είναι το πολύπλευρο κίνημα προς την παγκοσμιοποίηση ή την «πλανητική συνείδηση» το οποίο έχει ενστερνιστεί η μεγαλύτερη μάζα της ανθρωπότητας. Χωρίς να θεωρείται απολύτως ένα φαινόμενο της «Νέας Εποχής», η παγκοσμιοποίηση ενδιαφέρει πολύ κάποιους των οποίων οι σκοποί μπορεί να μην είναι καθόλου πνευματικοί. Στα πρόσφατα χρόνια διεθνείς τραπεζίτες επενδύσεων και εταιρείες έχουν κάνει τεράστιες δρασκελιές προς το σκοπό της ηγεμονίας επί του παγκόσμιου κεφαλαίου. Αυτό μπορεί να φανεί στους ακόλουθους τομείς: 1) Στην προώθηση μιας «κοινωνίας χωρίς μετρητά», μέσω τραπεζικών καρτών και άλλων μέσων· 2) Στον πρόσφατο σχηματισμό της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας (τώρα Ευρωπαϊκής Ένωσης), η οποία έχει ρίξει τους οικονομικούς φραγμούς μεταξύ των χωρών της Δυτικής Ευρώπης· και 3) Στην κατάληψη της εξουσίας της Ρωσίας και των πρώην χωρών του ανατολικού μπλοκ από Δυτικά οικονομικά συμφέροντα. Μερικές από αυτές τις αλλαγές δεν είναι απαραίτητως κακές από μόνες τους. Αν θεωρηθούν συνολικά, πάντως, βοηθούν να στηθεί ένας παγκόσμιος οικονομικός μηχανισμός που θα επιτρέψει τη μετάβαση σε μια παγκόσμια κυβέρνηση, με τη «θρησκεία» της του «μέλλοντος». Επιπλέον, με τις πρόσφατες σταθεροποιήσεις της παγκόσμιας στρατιωτικής δύναμης, ως «ειρηνευτικών» στρατευμάτων υπό τα

Ηνωμένα Έθνη, μπορεί τώρα να φανεί πως μπορούν να επιβληθούν η εξουσία και οι ιδέες αυτής της κυβέρνησης.

Μια άλλη εξέλιξη που αυξάνει ταχύτατα την «πλανητική συνείδηση» είναι το Διεθνές Δίκτυο. Χρησιμοποιώντας το Internet, ο καθένας μπορεί, αμέσως και με πολύ μικρό κόστος, να έχει πρόσβαση σε κάθε είδος πληροφορίες από όλον τον κόσμο. Μέσω αυτού, οι διάφορες κουλτούρες του κόσμου διαπλάθουν γρήγορα ένα μοναδικό μαζικό νου: ένα νου που υπνωτίζεται εύκολα, γιατί δεν αναζητά την αλήθεια, αλλά λέξεις, στοιχεία, και πληροφορίες.

6. Ψεύτικη ενότητα και εκλεκτισμός δίχως ρίζες

Στον λαϊκό νου, η παγκοσμιοποίηση εκφράζεται συχνά με την όλο και αυξανόμενη ώθηση προς «ενότητα στην ανομοιότητα». Μαζί μ' αυτήν έρχεται η δημόσια γνώμη ότι όλες οι θρησκείες είναι ένα, όλες είναι ίδιες, και όλες λένε το ίδιο πράγμα, με διαφορετικούς μόνο τρόπους. Επιφανειακά αυτή η ιδέα φαίνεται ελκυστική επειδή μοιάζει να δίνει στον καθένα μια καλή ευκαιρία. Σε βαθύτερο επίπεδο, πάντως, μπορεί να φανεί πως η ίδια η αρχή της ενότητας στην ανομοιότητα, όπως εφαρμόζεται στις μέρες μας, ουσιαστικά καταστρέφει την ανομοιότητα. Αν ένας πιστός μιας θρησκείας, για παράδειγμα, πιστεύει ότι όλες οι άλλες θρησκείες είναι ίσες με τη δική του, δεν μπορεί πραγματικά να παραμείνει σταθερός σ' αυτήν· δεν μπορεί πια να είναι αυτός που είναι. Αντιθέτως, ενώ πιθανώς παραμένει σταθερός σε κάποια εξωτερικά πολιτιστικά τεχνουργήματα, ουσιαστικά γίνεται ένα κενό – ένα κενό που περιμένει να γεμίσει από κάποια νέα αποκάλυψη. Έχει γίνει τόσο κενός, όσο οποιοσδήποτε άλλος που έχει προσβληθεί από την ίδια σύγχρονη νοοτροπία. Έτσι δεν υπάρχει πραγματική ενότητα ή ανομοιότητα, μόνο ομοιότητα βασισμένη στην κενότητα. Αυτή η ψεύτικη «ενότητα στην κενότητα» είναι ακριβώς αυτό που θα χρησιμοποιήσει ο σατανάς με σκοπό να υπνωτίσει τον μαζικό νου στις έσχατες ημέρες.

Τα τελευταία χρόνια, ο πιο σημαίνων ιδεολόγος αυτής της νέας προσέγγισης στη θρησκεία ήταν ο Joseph Campbell. Θρησκευτικός συγκρητιστής και μελετητής της συγκριτικής μυθολογίας, ο Campbell μειώνει τις θρησκευτικές μορφές σε μύθους που πηγάζουν από το συλλογικό ασυνείδητο του Yung. Τέτοιος «εκλεκτικισμός δίχως ρίζες» (για να χρησιμοποιήσουμε τη φράση του π. Σεραφείμ) είναι πολύ ελκυστικός σ' αυτούς που είναι δίχως ρίζες οι ίδιοι. Τα απόφθεγμα του Campbell «ακολούθησε τη μακαριότητά σου», η περιφρόνηση του για την ασκητική κοσμοθεωρία του παραδοσιακού Χριστιανισμού, και η εξύμνηση των διονυσιακών γλεντιών κατά τις συγκεντρώσεις των Grateful Dead φαίνονται επίσης ελκυστικές στη Δυτική κοινωνία που αγαπά τις ηδονές, και ψάχνει τώρα για μια πνευματική δικαίωση του ηδονισμού της.

Οι ιδέες του Joseph Campbell είχαν τρομερό αντίκτυπο στη σημερινή νεολαία, τόσο μέσα στα Πανεπιστήμια όσο και έξω από αυτά. Η δημοτικότητά του, πάντως, δεν είναι τόσο μια αιτία, όσο ένα σύμπτωμα – ένα σύμπτωμα του τι έχει ήδη προετοιμαστεί από τη νέα θρησκευτική συνείδηση.

Η θρησκευτική νοοτροπία του σύγχρονου ανθρώπου έχει γίνει άμορφη και αόριστη. Ο άνθρωπος του σήμερα μπορεί να ψάξει σε βιβλιοπωλεία ή στο Internet και να βρει όποια θρησκευτική ιδέα ή πρακτική ερεθίζει τη φαντασία του, από Ανατολική μέχρι Δυτική, από Σουφισμό μέχρι Σατανισμό. Όσο περισσότερα στοιχεία αποθηκεύει στο κεφάλι του, πάντως, τόσο ασαφέστερη γίνεται η κοσμοθεωρία του. Στις περισσότερες περιπτώσεις δεν θα προσδιορίσει τον εαυτό του ως νεοεποχίτη, ούτε ως οπαδό μιας συγκεκριμένης θρησκείας. Έχει θρησκευτικά ενδιαφέροντα σε διάφορους τομείς, αλλά βασικά πιστεύει ότι όλα είναι σχετικά: π.χ. «οι ιδέες μου λειτουργούν για μένα, οι ιδέες σου λειτουργούν για σένα». Πιστεύει σε οτιδήποτε με μιας, αλλά σε τίποτα πολύ βαθιά, και σε τίποτα που θα απαιτούσε μια θυσία από αυτόν. Δεν θεωρεί τίποτα ως άξιο να πεθάνει γι' αυτό. Αλλά οι κεραίες του είναι προτεταμένες, ψηλαφώντας για κάτι νέο που θα χτυπήσει τη

φαντασία του, που θα ικανοποιήσει την ακαθόριστη ανησυχία του χωρίς να του ζητήσει να κοιτάξει τίμια τον εαυτό του και να αλλάξει, χωρίς να ενοχλήσει τη διαρκή του προσπάθεια να ικανοποιήσει το εγώ του. Το θρησκευτικό του ενδιαφέρον είναι μόνο μια άλλη μορφή ικανοποίησης του εγώ του, κι έτσι μένει να ζυγιάζεται για να δεχτεί οτιδήποτε από οπουδήποτε, που θα προκαλέσει αυτή την ικανοποίηση. Είναι πηλός στα χέρια του πνεύματος του αντιχρίστου, το οποίο, όπως διδάσκει ο Απόστολος «είναι ήδη στον κόσμο» (Α΄ Ιω. 4:3). Είναι ένας υποψήφιος – ή μάλλον στόχος – για τη «θρησκεία του μέλλοντος», σχετικά με την οποία έγραψε ο π. Σεραφείμ.

7. Συμπέρασμα

Από όλα όσα ειπώθηκαν παραπάνω, γίνεται φανερό πως, στα χρόνια που ακολούθησαν την έκδοση του βιβλίου του π. Σεραφείμ και ιδίως μετά το θάνατο του, η διαμόρφωση μιας πραγματικής «θρησκείας του μέλλοντος» γίνεται όλο και περισσότερο αληθινή και πιστευτή. Τώρα βλέπουμε ακόμα καθαρότερα πως η ανθρωπότητα γίνεται ανοιχτή στη «δαμονική Πεντηκοστή» που ο π. Σεραφείμ προέβλεψε, στην οποία τα πλήθη του κόσμου – περιλαμβανομένων καλοπροαίρετων Χριστιανών – μπορούν πραγματικά να μνηθούν στο βασίλειο των δαιμόνων.

Μόνο ο Ορθόδοξος Χριστιανισμός – με τα πατερικά κριτήρια της πνευματικής ζωής και τις από κάθε άποψη καθαρές διδασκαλίες για την πνευματική διάκριση – μπορεί να διακόψει όλες τις πλάνες της εποχής μας με μιας. Γι' αυτόν το λόγο ο σατανάς τη βλέπει ως τον χειρότερο εχθρό του, και κάνει ό,τι μπορεί για να την υπονομεύσει από μέσα. Αλλά για τον ίδιο λόγο εμείς πρέπει να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να μείνουμε πιστοί σ' αυτήν, όπως μας προτρέπει ο π. Σεραφείμ.

«Αυτός που δεν βιώνει τη βασιλεία του Θεού μέσα του», γράφει ο άγιος Ιγνάτιος Brianchaninov, «δεν θα είναι ικανός να αναγνωρίσει τον αντίχριστο όταν έρθει.» Στην Ορθοδοξία βλέπουμε το Χριστό χωρίς παραποιήσεις. Γνωρίζουμε Ποιος είναι, και μπορούμε να γνωρίσουμε τη βασιλεία Του μέσα μας, χωρίς φαντασιώσεις, υστερία, εξημμένες

συναισθηματικές καταστάσεις, και χωρίς καθόλου νοητικές εικόνες. Γνωρίζοντας αυτό, δεν θα είμαστε ένα κενό που περιμένει να γεμίσει, επειδή θα είμαστε ήδη γεμάτοι με Χριστό, ο Οποίος είναι τα πάντα και σε όλους (Κολ. 3:11). Έχοντας τη βασιλεία του Χριστού μέσα μας, θα την κληρονομήσουμε στην αιωνιότητα.

Παράρτημα στην τέταρτη έκδοση: Η μεταστροφή ενός Ινδού βραχμάνου στο Χριστιανισμό

Σημείωση

Ο Ορθόδοξος Χριστιανισμός, καθώς είναι η πληρότητα της Αλήθειας, είναι απλός στην ουσία του. Οποιοσδήποτε με μια ειλικρινή και αταλάντευτη επιθυμία για την Αλήθεια θα φτάσει σ' αυτόν.

Η «νέα θρησκευτική συνείδηση» από την άλλη, είναι περίπλοκη. Αιχμαλωτισμένη στην πτωτικότητα αυτού του κόσμου, δεν μπορεί να εισέλθει στην απλότητα της Αλήθειας του Χριστού. Καθώς εξελίσσεται στη θρησκεία του μέλλοντος, θα γίνει μια επιτηδευμένη συλλογή κάθε παραδοξότητας της πεπτωκυϊας σκέψης, η οποία θα εξεγερθεί εναντίον της απλότητας της Ορθοδοξίας.

Έτσι είναι θαυμάσιο να βλέπεις ένα πρόσωπο με ανεπιτήδευτη καρδιά που, προερχόμενο από μια αυθεντική, παραδοσιακή έκφραση μιας ανατολικής, μη χριστιανικής θρησκείας, παρακάμπτει όλες τις πολυπλοκότητες της σύγχρονης νοοτροπίας της αποστασίας, και φτάνει στα πόδια του ίδιου του Χριστού. Έχοντας φτάσει με έναν απλό τρόπο στο Χριστό, στέκεται στο κατώφλι της πληρότητας της αποκάλυψης του Χριστού στην Αγία Ορθοδοξία.

Με αυτά κατά νου, παρουσιάζουμε την ακαταμάχητη διήγηση που ακολουθεί:

Το όνομά μου είναι Ravi Maharaj. Ράβι είναι συντόμευση για το ινδικό όνομα Ραβιντίναζ. Μαχαράτζ είναι το επώνυμό μου, αλλά στην πραγματικότητα ήταν τίτλος. Σήμερα το χρησιμοποιώ ως επίθετο· σημαίνει «μεγάλος βασιλιάς». Έχω τέτοιο όνομα εξ αιτίας της κάστας στην οποία γεννήθηκα, της κάστας των βραχμάνων. Ο πατέρας μου ήταν Ινδός ιερέας: ένας γκουρού, ένας γιόγκι. Μερικά χρόνια πριν δύσκολα θα ακούγαμε τέτοιους όρους – γκουρού και γιόγκι κτλ. – σήμερα σχεδόν όλοι τους ξέρουν. Γκουρού σημαίνει «θεϊκός κύριος» ή «διδάσκαλος», και οι γκουρού στον Ινδουϊσμό λατρεύονται ως θεοί. Ο Ινδουϊστής πιστεύει ότι ο γκουρού του είναι θεϊκός, κι έτσι πίστευαν ότι και ο πατέρας μου ήταν θεϊκός. Είχε τους δικούς του οπαδούς, ανθρώπους που τον λάτρευαν σαν θεό.

ΕΡ. Βλέπετε τέτοιες δοξασίες να γίνονται πιο αποδεκτές σήμερα;

Παρατηρώ ότι στον Δυτικό κόσμο σήμερα πολλοί άνθρωποι λένε, «Λοιπόν, όλες οι θρησκείες είναι πάνω-κάτω οι ίδιες. Ο Θεός είναι ο ίδιος σε κάθε θρησκεία. Όλες οι θρησκείες οδηγούν στον ίδιο σκοπό στο τέλος». Όμως, ξέρετε, αυτό δεν είναι αλήθεια! Δεν συμφωνώ μ' αυτό. Ο σκοπός του πατέρα μου, για παράδειγμα, λεγόταν moksa, που σημαίνει απελευθέρωση από το χρόνο, το χώρο και τα στοιχεία, που σημαίνει επίσης αυτοπραγμάτωση ή θεοπραγμάτωση. Αυτό σημαίνει ότι ο πατέρας μου θα έψαχνε μέσα στον εαυτό του για να βρει τον αληθινό «εαυτό», και να ανακαλύψει ότι ο πραγματικός «εαυτός» είναι Θεός. Αυτός είναι ο υψηλότερος σκοπός του Ινδουϊσμού, να ανακαλύψεις ότι είσαι Θεός, να συνειδητοποιήσεις με άλλα λόγια, ότι είσαι Θεός. Αυτός είναι ο λόγος που έκανε διάφορους όρκους. Για παράδειγμα, ο πατέρας μου περίπου απαρνήθηκε το γάμο του, μόλις μια-δυο μέρες αφ' ότου είχε παντρευτεί τη μητέρα μου – ένας γάμος τον οποίο κανόνισαν οι γονείς τους. Ορκίστηκε να μην έχει συζυγική επαφή ή σχέση. Ορκίστηκε να μη μιλήσει με κανέναν, να μην κοιτάξει κανέναν, να μην κόψει τα μαλλιά ή τα γένειά του – που μάκρυναν πολύ, μέχρι τον καβάλο του. Ορκίστηκε να μη φάει καθόλου μαγειρεμένο φαγητό· ο πατέρας μου έτρωγε μια μπανάνα κι έπινε ένα ποτήρι γάλα την ημέρα,

και το έκανε αυτό για οκτώ ολόκληρα χρόνια. Επίσης ορκίστηκε να μην πηγαίνει πουθενά, να μην ξαναδουλέψει πια. Καθόταν στο ίδιο δωμάτιο, στο ίδιο μέρος, όλη την ημέρα, σε στάση λωτού με τα πόδια σταυρωμένα και τα χέρια του ενωμένα, με τα μάτια του στραμμένα μέσα στο μέτωπό του βαθειά σε διαλογισμό. Έζησε μ' αυτόν τον τρόπο για οκτώ χρόνια, ανυποχώρητα, αποφασιστικά και ειλικρινά. Η σύλληψή μου έγινε εκείνη την μια, ή περίπου μια, ημέρα που η μητέρα μου και ο πατέρας μου ήταν μαζί. Συνήθιζα να πηγαίνω και να στέκομαι μπροστά του πολύ συχνά, και να κοιτώ το πρόσωπό του και να λαχταρώ να με κοιτάξει κι εκείνος, έστω για μια φορά, να πει «γιε μου» - μόνο να πει μια λέξη, να πει το όνομά μου «Ράβι». Αλλά ξέρετε δεν έχω ακούσει ποτέ τη φωνή του, ούτε καν μια φορά σε όλη μου τη ζωή. Δεν είχαμε επαφή, πραγματικά, παρ' ότι τον σεβόμουν· τον τιμούσα, ήμουν υπερήφανος γι' αυτόν.

Όταν πέθανε, ο κλήρος του έπεσε σε μένα, κι άρχισα πολύ πρόθυμα να ακολουθώ τα βήματά του. Ήμουν ήδη ένα πολύ θρησκευόμενο παιδί, ακόμα και σε ηλικία επτά ετών, που ήταν κατά προσέγγιση η ηλικία μου όταν πέθανε. Για την ακρίβεια, ήμουν πάντα χορτοφάγος σαν τον πατέρα μου, δεν έτρωγα κρέας ή ψάρι ή αυγά· κι άρχισα να εξασκώ τη γιόγκα και το διαλογισμό πριν ακόμα γίνω πέντε χρόνων. Μέσω της εξάσκησης της γιόγκα και του διαλογισμού, πολύ συχνά βίωνα έκσταση, ταξίδια σε άλλους κόσμους όπου έβλεπα μυστηριακά πράγματα: τους «θεούς» και λαμπρά φώτα και λαμπρά χρώματα, ψυχεδελικές κινήσεις, και ήταν υπέροχο, ή τουλάχιστον έτσι έμοιαζε. Ήμουν πολύ υπερήφανος γι' αυτές τις πολλές εμπειρίες που είχα, επειδή για τον Ινδουϊστή όσο περισσότερα βιώνεις πνευματικά, τόσο θεϊκότερος νομίζεις ότι είσαι. Για τον Ινδουϊστή το εμπειρικό είναι υψίστης σημασία.

Τώρα οι Ινδουϊστές γονάτιζαν επίσης στα πόδια μου, όπως έκαναν στον πατέρα μου, με λάτρευαν και μου έδιναν τα δώρα και τις προσφορές τους. Αλλά, ξέρετε, παρ' όλα αυτά, παρ' όλη τη θρησκευτικότητα και τις αποκαλούμενες πνευματικές εμπειρίες, παρά το γεγονός ότι ο

κόσμος μου τελικά έγινε ένας κόσμος μυστικισμού, βαθειά στην καρδιά μου ήμουν κενός, ήμουν δυστυχισμένος, ήμουν ανικανοποίητος. Ζούσα σ' ένα σπίτι με δεκατρείς ή δεκατέσσερις άλλους ανθρώπους, αλλά ήμουν μόνος μέσα στο ίδιο μου το σπίτι. Έφτασα να συνειδητοποιήσω ότι κάτι έλειπε, κάτι πήγαινε στραβά. Κάτι δεν ήταν σωστό, κι άρχισα να ψάχνω για την αλήθεια – την πραγματική αλήθεια, έντιμα και ειλικρινά με όλη μου την καρδιά. Έψαξα μέσα από τον Ινδουισμό, έψαξα στις ινδουϊστικές γραφές. Έψαξα στις δικές μου ινδουϊστικές μυστικιστικές εμπειρίες, αλλά ήμουν ακόμα άδειος. Παρά το γεγονός ότι έπρεπε να πιστεύω ως ένας θρησκευόμενος Ινδουϊστής Βραχμάνος ότι ήμουν θεϊκός, ότι ήμουν τέλειος, όμως ήξερα ότι ήμουν μόνο ένας αμαρτωλός όπως όλοι οι άλλοι. Ήξερα τη δική μου ατέλεια, ήξερα τους δικούς μου περιορισμούς. Ήξερα ότι δεν ήμουν θεός, και ήθελα να βρω συγχώρεση για τις αμαρτίες μου. Επίσης, πίστευα πολύ ειλικρινά στη μετενσάρκωση – πως όταν θα πέθαινα θα ερχόμουν πάλι πίσω – όμως αυτό δεν μου πρόσφερε καμιά αληθινή ελπίδα: μόνο το να πεθάνεις και να ξανάρθεις, και να πεθάνεις και να ξανάρθεις πάλι και πάλι, δεν προσφέρει καμιά ελπίδα.

Ήθελα να βρω μια αληθινή ελπίδα, μια ελπίδα πέρα απ' τον τάφο. Και ήθελα να βρω μια αληθινή ελπίδα με την έννοια ότι έχοντας βρει αυτήν, θα ήξερα με κάποιον τρόπο που πραγματικά πηγαίνω.

Πηγαίνουμε και πηγαίνουμε ... αλλά που πραγματικά πηγαίνουμε; Είχα σημαντικά ερωτήματα στην καρδιά μου: Ποιος είμαι; Γιατί ζω; Τι κάνω πραγματικά σ' αυτόν τον πλανήτη, αλλά επίσης, που πηγαίνω; Ήθελα να ξέρω. Και στην πιο απελπισμένη μου στιγμή – έχοντας κλειδωθεί σ' ένα δωμάτιο επί τέσσερις περίπου ημέρες και νύχτες δίχως να τρώω, να πίνω οτιδήποτε, δίχως να μιλάω σε κανέναν – μια Ινδή κυρία ήρθε σπίτι μας και μου μετέδωσε το μήνυμα του Ευαγγελίου του Ιησού Χριστού. Είπε, «Ράβι, ο Θεός σ' αγαπά, και ο Ιησούς Χριστός πέθανε πάνω στο Σταυρό για να συγχωρήσει όλες σου τις αμαρτίες. Και ο Θεός θέλει να έρθει στη ζωή σου, αλλά θα έρθει μόνο δια του Χριστού, που είπε "Εγώ είμαι η Οδός και η Αλήθεια και η Ζωή· κανείς δεν έρχεται στον Πατέρα, παρά μέσω Εμού"».

Λοιπόν, διαφώνησα πολύ μαζί της· της είπα ότι ποτέ δεν θα γινόμουν Χριστιανός, ούτε καν στο νεκροκρέββατό μου. Όμως εκείνη ήταν πολύ ευγενική και ψύχραιμη και αγαπητική, και φιλική, και με κατανόηση. Και με ανέχτηκε. Αλλά τα λόγια που μου είπε πραγματικά άγγιξαν την καρδιά μου· με έπεισαν. Και ο Θεός μου έδειξε ότι ο Χριστός είναι ο δρόμος προς το Θεό είναι μέσω του Θεού, δηλαδή του ίδιου του Ιησού Χριστού.

Μετά από πολλές εσωτερικές μάχες, αναστάτωση και ψυχικές συγκρούσεις, μετά από τρεις εβδομάδες, τελικά γονάτισα και προσευχήθηκα με μια πολύ απλή προσευχή – γιατί ήθελα πραγματικά να γνωρίσω τον αληθινό και ζωντανό Θεό, ήθελα πραγματικά να βρω την αλήθεια, ήθελα όντως την απάντηση. Προσευχήθηκα απλά, ζητώντας από το Χριστό να έρθει στη ζωή μου, να συγχωρήσει όλες μου τις αμαρτίες, να με βοηθήσει να βρω τον αληθινό και ζωντανό Θεό. Προσευχήθηκα ειλικρινά, και δάκρυα άρχισαν να κυλούν στα μάγουλά μου, επειδή όταν είπα αυτή την προσευχή πραγματικά συνέβη κάτι στη ζωή μου. Μόνο τότε συνειδητοποίησα ότι όλες οι πάρα πολλές «μυστηριακές» εμπειρίες που είχα – οι ψυχεδελικές εμπειρίες χωρίς ναρκωτικά, όλα τα οράματα όπου έβλεπα τους θεούς, κ.τ.λ. – ήταν όλα αναπόσπαστο μέρος του σκοταδιού, που ήταν μέσα μου. Ο Θεός με ελευθέρωσε απ' όλα αυτά, και ο Χριστός ο Οποίος είπε «Εγώ είμαι το Φως του κόσμου» μπήκε στη ζωή μου και μ' έκανε έναν εντελώς καινούργιο άνθρωπο. Ο Θεός μου έδωσε μια πολύ πιο υπέροχη ελπίδα – την ελπίδα να είμαι μαζί Του στη βασιλεία Του, για πάντα. Και βρήκα την απάντηση μέσω του Ιησού Χριστού. Σήμερα ξέρω ποιος είμαι, ξέρω γιατί ζω, ξέρω από πού έρχομαι, και ξέρω που πηγαίνω.

(Από το ντοκυμαντέρ «Νέα Εποχή: Δρόμος για τον παράδεισο;»
Διανομή: Christian Information Bureau, Dallas, Texas 1983)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΓΡΗΓΟΡΣΗ